

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα:
Οικονομικά της Άμυνας

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ
ΜΕ ΘΕΜΑ:

Πολιτικές, Στρατιωτικές και Οικονομικές Σχέσεις
Ελλάδος – Βόρειας Μακεδονίας

Μεταπτυχιακός Φοιτητής:
Γεώργιος Κ. Ψαρρός

Ιανουάριος 2022

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική διατριβή που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία

2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του συγγραφέα και ο επιβλέπων, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Αφιερώνεται στους υιούς μου Κύρο και Στέργιο – Αναστάσιο.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ την οικογένειά μου που έδειξε υπομονή και κατανόηση σε αυτή μου την προσπάθεια και τον καθηγητή μου κ. Ανδρέα Στεργίου, ο οποίος με παρότρυνε και με καθοδήγησε καθ' όλη τη διάρκεια, για την ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Μακεδονία ανέκαθεν κατείχε ένα ιδιαίτερο ρόλο στο συναίσθημα των βαλκανικών λαών και στην ιστορία της περιοχής, λόγω του ελληνικού και του σλαβόφωνου πληθυσμού που κατοικούσε στην περιοχή, καθώς και της σημαντικής της γεωγραφικής της θέσης.

Σκοπός της εργασίας και κύριο αντικείμενο μελέτης, είναι η διερεύνηση των διμερών σχέσεων Ελλάδος – Βόρειας Μακεδονίας, του βαθμού σύνδεσης και αλληλεξάρτησης των δύο χωρών, σε ζητήματα που αφορούν την οικονομική, πολιτική και στρατιωτική τους φύση. Με αναζήτηση, τεκμηρίωση και ανάδειξη των βαθύτερων λόγων, που διαμόρφωσαν τις οικονομοπολιτικές και στρατιωτικές - διπλωματικές σχέσεις, μεταξύ των δύο γειτονικών κρατών.

Στο πρώτο κεφάλαιο, ειδικότερα, διερευνάται το πώς προέκυψε το ζήτημα της ονομασίας και πώς αυτό επηρέασε τις μετέπειτα σχέσεις των δύο χωρών. Αναφέρονται οι θέσεις και οι ενέργειες - δράσεις των δύο χωρών, προκειμένου να επιβάλλουν - υπερασπιστούν την δικιά τους άποψη, στο θέμα της ονομασίας. Παρουσιάζεται λεπτομερώς, η στάση του διεθνούς παράγοντα και ιδιαίτερα η στάση των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (ΗΠΑ), Ευρώπης και ΟΗΕ. Επισημαίνονται οι λόγοι, οι οποίοι τελικά οδήγησαν στην πλήρη αποκατάσταση των διμερών σχέσεων και την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών και επιπλέον καταγράφονται τα δυνητικά προβλήματα, από την υπογραφή της συμφωνίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια επισκόπηση της οικονομίας της Βόρειας Μακεδονίας από την ίδρυση της, έως τις μέρες μας, αναλύοντας σχετικά την δομή της. Ακολούθως αναλύονται τα βασικά μεγέθη της οικονομίας της Βόρειας Μακεδονίας, υπό το πρίσμα των εγχώριων και διεθνών εξελίξεων. Στην συνέχεια παρουσιάζονται οι διμερείς οικονομικές – εμπορικές σχέσεις σε βάθος τριαντακονταετίας. Επιπλέον επισημαίνονται οι προοπτικές που διανοίγονται για τις δύο χώρες, μετά και την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι Στρατιωτικές σχέσεις Ελλάδος και Βόρειας Μακεδονίας, την δύσκολη δεκαετία του 1990, με την οξεία πολιτική αντιπαράθεση και τις μηδενικές στρατιωτικές σχέσεις, στη συμμετοχή της Ελλάδας σε ειρηνευτικές αποστολές στη πΓΔΜ και τις μετέπειτα δράσεις (ΠΣΣ), για την εμβάθυνση της στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών. Ακολούθως αποτυπώνεται, η αναβάθμιση της διμερής στρατιωτικής συνεργασίας, σε στρατηγικό επίπεδο μεταξύ των δύο κρατών.

Τέλος, παρατίθενται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την συγγραφή της εργασίας.

ABSTRACT

Macedonia has always played a special role in the sentiment of the Balkan peoples and in the history of the region, due to the Greek and Slavic-speaking population living in the region, as well as its important geographical location.

The purpose of this study is to investigate the bilateral relations between Greece and Northern Macedonia, the degree of connection and interdependence of the two countries, in matters concerning their economic, political and military nature. By searching, documenting and highlighting the deeper reasons that shaped the economic-military and military-diplomatic relations between the two neighboring states.

The first chapter, in particular, explores how the name issue arose and how it affected the subsequent relations between the two countries. The positions and actions of the two countries, in order to impose - defend their own point of view on the issue of the name are mentioned. The position of the international factor is presented in detail, and in particular the position of the United States of America (USA), Europe and the UN. The reasons are pointed out, which ultimately led to the full restoration of bilateral relations and the signing of the Prespa Agreement, and in addition the potential problems are recorded, from the signing of the agreement.

The second chapter provides an overview of the economy of Northern Macedonia from its inception to the present day, analyzing its structure and the main sizes of the economy of Northern Macedonia, in the light of domestic and international developments. Furthermore, it presented the bilateral economic-trade relations in the depth of thirty years. In addition, the prospects that open for the two countries, after the signing of the Prespa Agreement are highlighted.

The third and final chapter presents the Military Relations of Greece and Northern Macedonia, from the difficult 1990s, with the sharp political confrontation and the zero military relations, to the participation of Greece in peacekeeping missions in FYROM and the subsequent actions (MCP), for deepening military cooperation between the two parties. Then, the upgrading of bilateral military cooperation to a strategic level between the two states is reflected.

Finally, the conclusions that emerged from the writing of the paper are presented.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	4
Abstract.....	5
Συνοτομογραφίες.....	6
Κεφάλαιο 1°	
1. Εισαγωγή.....	8
1.1 Ιστορική Αναδρομή του Ζητήματος της Ονομασίας.....	8
1.2 Βόρεια Μακεδονία: 1 ^η Περίοδος (1991 – 1995).....	12
1.3 Πακέτο Πινεϊρο.....	13
1.4 Σχέδιο VANCE – OWEN.....	14
1.5 Βόρεια Μακεδονία: 2 ^η Περίοδος (1995 – 2018).....	15
1.6 Η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	19
1.7 Οι διαμεσολαβητικές ενέργειες της Αμερικής.....	26
1.8 Πολιτικές Σχέσεις Ελλάδος – Βόρειας Μακεδονίας.....	32
1.9 Η Συμφωνία των Πρεσπών (Μια αποτίμηση).....	40
1.10 Οι λόγοι που οδήγησαν στην Συμφωνία των Πρεσπών.....	40
1.11 Δυνητικά Προβλήματα.....	43
1.12 Αποτύπωση της Συμφωνίας των Πρεσπών (Κοινή γνώμη των δύο Χωρών)... ..	43
Κεφάλαιο 2°	
2. Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδος – Βόρειας Μακεδονίας.....	45
2.1 Εισαγωγή.....	45
2.2 Επισκόπηση της οικονομίας της Βόρειας Μακεδονίας.....	47
2.3 Η δομή της οικονομίας της Β. Μακεδονίας, την τρέχουσα περίοδο.....	51
2.4 Διμερείς Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδος – Βόρειας Μακεδονίας.....	54
2.5 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.....	63
2.6 Επενδύσεις της Βόρειας Μακεδονίας στην Ελλάδα.....	68
2.7 Η πΓΔΜ στα πλαίσια του ΕΣΟΑΒ.....	70
2.8 Τουρισμός.....	73
2.9 Προοπτικές της Διμερούς Συνεργασίας.....	78
Κεφάλαιο 3°	
3. Στρατιωτικές Σχέσεις Ελλάδος – Βόρειας Μακεδονίας.....	81
3.1 Εισαγωγή.....	81
3.2 Σύγκριση Δυνάμεων.....	83
3.3 Οι ειρηνευτικές αποστολές στην πΓΔΜ (Συμμετοχή της Ελλάδος).....	84
3.3.1 Επιχείρηση «Essential Harvest».....	84
3.3.2 Επιχείρηση «Amber Fox».....	87
3.3.3 Επιχείρηση «Allied Harmony».....	88
3.3.4 Επιχείρηση «Concordia».....	89
3.3.5 Επιχείρηση «Proxima».....	90
3.4 Περιφερειακές Δράσεις για ενίσχυση της Στρατιωτικής Συνεργασίας.....	91
3.5 Διμερής Στρατιωτική Συνεργασία.....	93
Συμπεράσματα	101
Βιβλιογραφία	104
Παράρτημα: I.....	111
Παράρτημα: II.....	114
Παράρτημα: III.....	120

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΠΣ = Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία
ΕΕΠ = Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
ΣΣΣ = Συμφωνίας Σταθεροποίησης Και Σύνδεσης
ΔΕΚ = Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΣΣ = Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης
ΕΕ = Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ = Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΣΑ = Συμβούλιο Ασφαλείας
ΗΕ = Ηνωμένα Έθνη
ΟΗΕ = Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΕΟΚ = Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
πΓΔΜ = πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
ΓΓΕΚ = Γενικής Γραμματείας Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΥΠΕΞ = Υπουργείο Εξωτερικών
ΥΠΕΘΑ = Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
ΕΣΟΑΒ = Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων
ΚΕΠΠΑ = Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας
ΕΛΔΥΣ = Ελληνική Δύναμη Σκοπίων
ΠΚΕΕΥΕ = Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων
ΓΔΠΕΑΔΣ = Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας και Διεθνών Σχέσεων

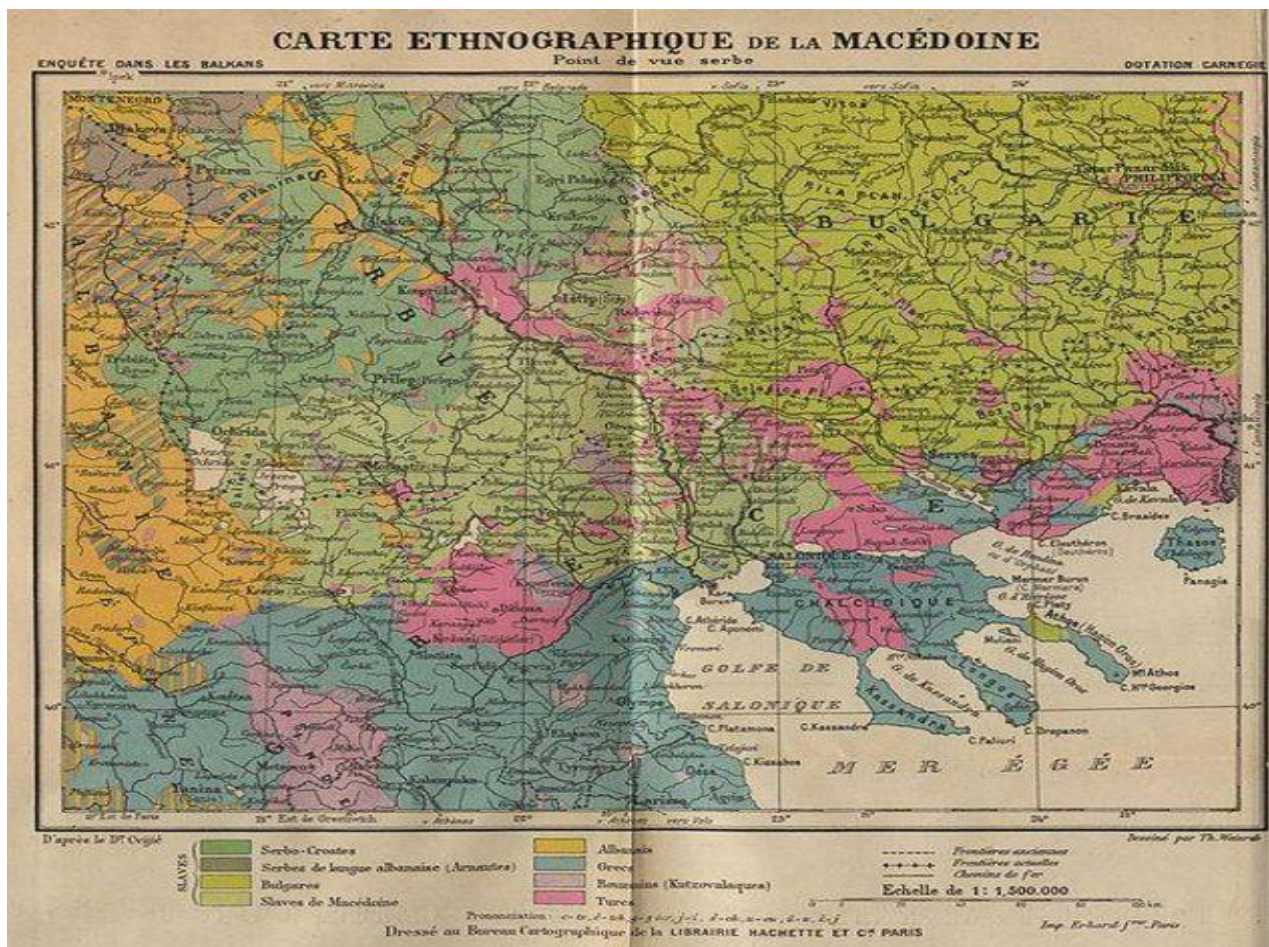
ABBREVIATIONS

NATO = North Atlantic Treaty Organisation
ΕΑΡC = Euro-Atlantic Partnership Council
MAP = Membership Action Plan
PfP = Partnership for Peace
UN = United Nations
HQ = Headquarter
MC = Military Committee
NAC = North Atlantic Council
TFH = Task Force Harvest
ILM = International Legal Materials
OSCE = Organisation for Security and Cooperation in Europe
SEDM = South-Eastern Europe Defence Ministerial
ECMM = European Community Monitoring Mission
EUMM = European Union Mission Monitor
BCHODs = Balkan Chiefs of Defence
SACEUR = Supreme Allied Commander Europe
MPFSEE = Multinational Peace Force South-Eastern Europe
SEEBRIG = South-Eastern Europe Brigade
UNPROFOR = United Nations Protection Force
UNPREDEP = United Nations Preventive Deployment Force
NCCC PLUS = National Civilian Community Corps

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ

Η απαρχή του Μακεδονικού Ζητήματος προήλθε από το εθνικό - γεωγραφικό πρόβλημα που προέκυψε στη Βαλκανική Χερσόνησο, με τη Συνθήκη του Βερολίνου (1878) και την προσπάθεια διαμοιρασμού (σε επίπεδο κρατών) της ευρύτερης περιοχής της Μακεδονίας, η οποία εκτεινόταν από Νότια της Σερβίας έως το Αιγαίο Πέλαγος και από την Αλβανία έως τη Δυτική Βουλγαρία, καθώς και από την Βουλγαρική προσπάθεια διεκδίκησης των εδαφών της Κεντρικής και Νότιας Μακεδονίας, την περίοδο αυτή (Γκορτζίλα:2015:5)¹. Αυτός ο διαμοιρασμός δημιούργησε το πλαίσιο για τις μετέπειτα τριβές και προστριβές μεταξύ των κρατών της περιοχής Ελλάδας, Βουλγαρίας, Σερβίας και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Πηγή: <http://geoportost.georeferencer.com/maps/2a59bc97-7d6d-5c38-8d96-0dcb78728545/>
Depicted date:1913 - Publication date:1914

1. Βλ. Ι. Γκορτζίλα, Η επίλυση των διαφορών Ελλάδος και πΓΔΜ σε διπλωματικό και νομικό επίπεδο, Θεσσαλονίκη, 2015, σελ 5

Ειδικότερα στη Θεσσαλονίκη, στις 3 Οκτωβρίου 1893, με την συνδρομή των Βουλγαρικών αρχών ιδρύεται η Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση (ΕΜΕΟ), η οποία αποσκοπεί στην προώθηση των σχεδίων των Βουλγάρων για επέκταση στη Μακεδονία. Στις 2 Αυγούστου του 1903, ανήμερα του Προφήτη Ηλία (Ιλνιεν) ξεκινάει η εξέγερση στην πόλη του Κρούσοβο. Η Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση (ΕΜΕΟ) καταλαμβάνει την πόλη του Κρουσόβου και διακηρύσσει την Δημοκρατία του Κρούσοβου. Οι δυνάμεις όμως της ΕΜΕΟ, θα συγκρουστούν με τον οργανωμένο Οθωμανικό στρατό και τρεις εβδομάδες αργότερα θα καταρρεύσουν (Τζιαμπήρης : 2003 :23-25)².

Με την λήξη των Α' και Β' Βαλκανικών Πολέμων και το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (1918), το Μακεδονικό ζήτημα ως επιμέρους θέμα του Ανατολικού Ζητήματος, φάνηκε φαινομενικά προς στιγμή να επιλύεται και να διευθετείται μεταξύ των μερών (το 51,56% των εδαφών στην Ελλάδα, 38,32% στη Σερβία και 10,12% στην Βουλγαρία με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου 1913).

Πηγή: <http://www.balkanwars.gr>

Επιστολικό δελτάριο. Διαστ. 92X142 κιλ. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος εξερχόμενος του εν Χατζή Μπεϊλίκ στρατηγείου εν Μακεδονία. Κατά τους Βαλκανικούς πολέμους στο Χατζή Μπεϊλίκ βρισκόταν το στρατηγείο του Διαδόχου Κωνσταντίνου. Εδώ μαζί με τον Πρωθυπουργό, Ελ. Βενιζέλο δέχτηκαν τη Βουλγαρική αντιπροσωπεία (τον Ιούλιο του 1913 μετά τη νίκη της Ελλάδος), για υπογραφή συνθήκης ανακωχής.

2. Βλ. Κ.Τζιαμπήρης, Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2003, σελ. 23-25

Κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου παρατηρείται στη Βαλκανική Χερσόνησο, ότι η Βαλκανική αριστερά συσπειρώνεται, πάνω στο όραμα μιας Βαλκανικής ομοσπονδίας, η οποία θα εμπεριείχε μεταξύ άλλων οντοτήτων και ένα αυτόνομο Μακεδονικό κράτος, διατηρώντας έτσι ζωντανό το Μακεδονικό Ζήτημα. Επιπλέον η Βουλγαρία παρά την ήττα της κατά το Β' Βαλκανικό Πόλεμο, εξακολουθεί να αμφισβητεί το εδαφικό καθεστώς της Μακεδονίας που προέκυψε από τη συνθήκη Νεϊγύ (1919) και εγείρει συνεχώς θέματα μειονοτήτων. Στο ίδιο μήκος κύματος και η Γιουγκοσλαβία η οποία και αυτή θέτει από την μεριά της, θέματα μειονοτήτων στη Μακεδονία.

Στις 6 Απριλίου 1941 οι Γερμανικές Δυνάμεις συνεπικουρούμενες από την Ουγγαρία και την Ιταλία εισέβαλλαν στην Γιουγκοσλαβία. Το 1943 από τους κόλπους του Κομμουνιστικού Κόμματος της Γιουγκοσλαβίας, προκύπτει το Κομμουνιστικό Κόμμα Μακεδονίας και ο Γιόσιπ Μπρόζ Τίτο ζητάει από το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΑΜ) να αναγνωρίσει το δικαίωμα του «μακεδονικού λαού» για αυτοδιάθεση και να επιτραπεί στους Γιουγκοσλάβους να αναλάβουν την οργάνωση και καθοδήγηση του οπλασφαιρού στοιχείου στην ελληνική Μακεδονία. Επιπλέον οργανώνεται η αντιστασιακή οργάνωση του Σλαβομακεδονικού Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου (ΣΝΟΦ, 1943)(Στεφανίδης:1990:117) ³.

Με το πέρας το Β' Παγκοσμίου Πολέμου (1944) και την ήττα των Γερμανικών Δυνάμεων, ανακηρύσσεται η προσωρινή Δημοκρατική Ομοσπονδιακή Γιουγκοσλαβία (1943) η οποία στη συνέχεια μετονομάστηκε σε Ομοσπονδιακή Λαϊκή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας (1946) και σχηματίζεται κομμουνιστική κυβέρνηση υπό τον Γιόσιπ Μπρόζ Τίτο (1945). Το τεχνητό κατασκεύασμα του Τίτο περιελάμβανε έξι (06) κυρίαρχους λαούς (Βόσνιοι – Κροάτες – Σλοβένοι – Μαυροβούνιοι – Σέρβοι – Σλαβομακεδόνες) και αριθμό από μειονότητες. Επιπλέον έχει τεκμηριωθεί ότι στο Νότιο τμήμα της Ομοσπονδίας την περίοδο εκείνη, κατοικείτο κυρίως από ανομοιογενές πληθυσμοί (Έλληνες, Σλάβοι, Τούρκοι, Ρομά κλπ) με διαφορετική εθνική συνείδηση και εθνική γλώσσα. Γεγονός που επίδρασε καταλυτικά στην απόφαση του Τίτο να συνηγορήσει στην ονοματοδοσία της Ομοσπονδίας Γιουγκοσλαβικής Λαϊκής Δημοκρατίας της Μακεδονίας στις 2 Αυγούστου του 1944 ως κράτος - μέλος της Ομοσπονδιακής Λαϊκής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, αναγνωρίζοντας έτσι θεσμικά Μακεδονικό Έθνος και Μακεδονική Γλώσσα. Παράλληλα, άρχισε να καλλιεργείται και η ιδέα ενός χωριστού και διακριτού «μακεδονικού έθνους». Στα χρόνια που ακολούθησαν μέχρι και το θάνατο του Τίτο (1980) ακολουθεί η λεγόμενη «Μακροχρόνια Ειρήνη», μια περίοδος σταθερότητας με απουσία πολεμικών ιαχών, η οποία χαρακτηρίζεται από σχετικά ειλικρινή διάθεση μεταξύ των μερών για ειρηνική και διπλωματική διευθέτηση των όποιων εντάσεων.

3. Βλ. Ι. Στεφανίδης, Η Νεότερη και Σύγχρονη Μακεδονία, 1990, σελ. 117

Τη Δεκαετία που ακολούθησε με τον θάνατο του Τίτο, η επικράτηση διαφόρων εθνικιστικών τάσεων στην ηγεσία της Γιουγκοσλαβίας, εντείνει την πίεση εναντίον της Ελλάδας και εγείρονται αξιώσεις για «Μακεδόνες του Αιγαίου». Επιπλέον χάρτες της «Μεγάλης Μακεδονίας», συνοδευόμενες από σχετικά δημοσιεύματα στον Βόρειο Μακεδονικό Τύπο, δημιουργούν κλίμα και μιλούν για αρπαγή μακεδονικών εδαφών από την Ελλάδα και την Βουλγαρία. Τα γεγονότα αυτά προκάλεσαν την έντονη αντίδραση - διαμαρτυρία της Αθήνας, η οποία το 1982 προέβη σε διάβημα προς το Βελιγράδι.

Λίγο μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου (1989), με τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας το 1991, η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας, πετυχαίνει αναίμακτα την ανακήρυξη της σε ανεξάρτητο κράτος, με τη συνταγματική ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Ακολουθεί η άμεση αντίδραση της Ελλάδας και το θέμα της ονομασίας του Κράτους κατατίθεται στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (ΗΕ). Το 1993, με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας, η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας γίνεται δεκτή ως μέλος, με την 817 (1993) απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, των Ηνωμένων Εθνών με την προσωρινή ονομασία, έναντι όλων των χρήσεων, ως «πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας» έως ότου επιτευχθεί μια συμφωνία μεταξύ των δύο μερών. Επιπλέον τα ΗΕ με την απόφαση 845 (1993), προβαίνουν σε συστάσεις για ταχεία διευθέτηση της ονοματολογικής διαφοράς μεταξύ των δύο χωρών.

Σύμφωνα με το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, στη Νέα Υόρκη, παρουσία του Cyrus Vance Ειδικού Απεσταλμένου του ΟΗΕ, οι δύο χώρες υπογράφουν την Ενδιάμεση Συμφωνία, η οποία επιβάλλει στα δύο μέρη έναν δεσμευτικό «κώδικα συμπεριφοράς». Στο Άρθρο 5 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, τα δύο μέρη άρχισαν διαπραγματεύσεις, με στόχο να καταλήξουν σε συμφωνία.

Στις 17 Ιουνίου 2018, κατόπιν πολυετών διαπραγματεύσεων, οι Υπουργοί Εξωτερικών κ. Κοτζιάς και Ντιμιτρόφ, παρουσία του Προσωπικού Απεσταλμένου του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, κ. Νίμιτς, ως μάρτυρα, των Πρωθυπουργών της Ελλάδος και Β. Μακεδονίας κ. Τσίπρα και Ζάεφ, υπογράφουν στις Πρέσπες τη «Τελική Συμφωνία για την επίλυση των διαφορών που περιγράφονται στις Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών 817 (1993) και 845 (1993) και τη λήξη της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995. Στη τελική συμφωνία περιλαμβάνεται επίσης η εδραίωση Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης μεταξύ των Μερών». Με τη συμφωνία να τίθεται σε ισχύ στις 12.2.2019 (ΥΠΕΞ : 2021)⁴.

4. Βλ. Υπουργείο Εξωτερικών 'Το Ζήτημα του Ονόματος της Βόρειας Μακεδονίας'
<https://www.mfa.gr/to-zetema-tou-onomatos-tes-boreias-makedonias/>

1.2 ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ:1^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1991 – 1995)

Με την λήξη του Ψυχρού Πολέμου (1989) η άλλοτε κραταιά Γιουγκοσλαβία παραπαίει οικονομικά και πολιτικά. Στις έξι σοσιαλιστικές δημοκρατίες της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας επικρατούν σε όλο και μεγαλύτερο ποσοστό επί του πληθυσμού, εθνικιστικές και αποσχιστικές τάσεις - δυνάμεις. Στις 25 Ιουνίου το 1991 η Σλοβενία και η Κροατία ανακηρύσσουν την ανεξαρτησία τους από την Γιουγκοσλαβία. Στις 17 Σεπτεμβρίου του 1991 η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας διακηρύσσει την ανεξαρτησία της, κατόπιν θετικού δημοψηφίσματος με ποσοστό 96,4%, που υποστηρίζει ένα κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος στη Μακεδονία με το δικαίωμα να ενταχθεί σε μια τυχόν μελλοντική ένωση κυρίαρχων κρατών της Γιουγκοσλαβίας (Βαληνάκης, Νταλής:1994:38)⁵. Στις 15 Δεκεμβρίου 1991 συγκαλείται έκτακτη Υπουργική Σύνοδος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις Βρυξέλλες, η οποία με την Διακήρυξη της 16 Δεκεμβρίου 1991 αποφασίζει το τέλος της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, καθώς και την περιγραφή των όρων για την αναγνώριση των νέων Δημοκρατιών, που θα προέκυπταν. Στις 15 Ιανουαρίου 1992, η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία (ΕΠΣ) αποφασίζει να αγνοήσει τη συμβουλή της Επιτροπής Διαιτησίας Badinter (η οποία είχε αποφανθεί ότι η πΓΔΜ⁶ έχει συμμορφωθεί πλήρως με τις επιταγές της ΕΠΣ για αναγνώριση και ότι από τη χρήση του ονόματος Μακεδονία, δεν προέκυπτε καμία εδαφική διεκδίκηση έναντι άλλου Κράτους), αναγνωρίζει τη Σλοβενία και την Κροατία, αλλά όχι την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (Τζιαμπήρης:2003:55-56)⁷. Ακολουθεί ένα έντονο διπλωματικό παρασκήνιο μεταξύ των αντίπαλων πλευρών, με αποτέλεσμα το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, στις 07 Απριλίου 1993 με την 817/1993 απόφαση του να κάνει δεκτό το νέο κράτος – μέλος, με την ονομασία πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, υπό τους περιορισμούς ότι η τελική του ονομασία του τελεί υπό διαπραγματεύσιμη και συνεπώς δεν απαιτείται ο τελικός καθορισμός της σημαίας του. Στην συνέχεια οι διεθνείς διαμεσολαβητές Σ. Βανς και Λόρδος Όουεν προτείνουν το νέο κράτος να λάβει την ονομασία «Νέα Μακεδονία». Τον Μάιο του 1993 όμως η πρόταση των δύο διαμεσολαβητών απορρίπτεται από τις κυβερνήσεις των δύο χωρών. Τον Ιούνιο 1993, ο Πρόεδρος της Σερβίας Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς προτείνει ως ονομασία του νέου κράτους «Δημοκρατία της Σλαβομακεδονίας» αλλά ο πρόεδρος Κίρο Γκλιγκόροφ απορρίπτει και πάλι την πρόταση του.

5. Βλ. Γ. Βαληνάκης, Σ. Νταλής, Το Ζήτημα των Σκοπιών, Σιδέρης, Αθήνα, 1994, σελ. 38

6. Το 1993, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ πρότεινε την ένταξη της Π.Γ.Δ.Μ. με το όνομα «the_former_Yugoslav_Republic_of_Macedonia», το οποίο και αποδέχθηκε η ίδια η Π.Γ.Δ.Μ. μετά από πολλές διαπραγματεύσεις. Η Ελλάδα μετά την ένταξη της Π.Γ.Δ.Μ. στον ΟΗΕ, δεν αποδέχθηκε να αναγράφεται στην ταμπέλα του αντιπροσώπου της στα Ηνωμένα Έθνη το όνομα «Μακεδονία (former_Yugoslav_Republic)». Η Π.Γ.Δ.Μ. αντίστοιχα δεν αποδέχθηκε την χρήση της ονομασίας «Former_Yugoslav_Republic_of_Macedonia», διότι ήθελε να τονίσει τη λέξη «Macedonia» και όχι τη φράση «Former_Yugoslav», ο οποίος έχοντας το «F» κεφαλαίο θα μπορούσε εύκολα να καθιερωθεί ως όρος. Τελικά ο όρος που χρησιμοποιήθηκε είναι το "the_former_Yugoslav_Republic_of_Macedonia"(το «f.» με μικρό) τονίζοντας έτσι το «Yugoslav_Republic_of_Macedonia», Καψάλης Κων/νος, Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδος-πΓΔΜ,2017, σελ. 9

7. Βλ. Κ.Τζιαμπήρης, Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2003, σελ. 55-56

Με την πτώση της κυβέρνησης Κων/νου Μητσοτάκη στην Ελλάδα, η νέα ελληνική κυβέρνηση υπό τον Ανδρέα Παπανδρέου σκληραίνει την στάση της έναντι της πΓΔΜ και την 16 Φεβρουαρίου 1994, το υπουργικό συμβούλιο αποφασίζει την επιβολή οικονομικού αποκλεισμού «εμπάργκο» εναντίον της πΓΔΜ, καθώς και το κλείσιμο του Ελληνικού Προξενείου, στη πόλη των Σκοπίων.

Το εμπάργκο αυτό αποσκοπούσε στη διακοπή διακίνησης εμπορευμάτων μέσω του λιμένος Θεσσαλονίκης, εκτός αυτών που προορίζονται για ανθρωπιστικούς λόγους (τρόφιμα και φάρμακα), με κύριο σκοπό να πιέσει την κυβέρνηση της πΓΔΜ, να συμβιβαστεί υπέρ των ελληνικών συμφερόντων.

Ταυτόχρονα όμως οι επίσημες και οι ανεπίσημες διπλωματικές ενέργειες των διπλωματών της πΓΔΜ αποφέρουν τους πρώτους καρπούς καθώς χώρες όπως η Βουλγαρία, η Ουκρανία, η Κίνα, η Ιαπωνία και η Ρωσία αναγνωρίζουν διπλωματικά την πΓΔΜ με το συνταγματικό της όνομα. Επιπλέον οι ΗΠΑ και οι χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία και Δανία αναγνωρίζουν διπλωματικά τα Σκόπια με την ονομασία Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Τον Απρίλιο 1994 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικυρώνει την απόφασή της να προσφύγει στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά της Ελλάδας και να ζητήσει τη λήψη προσωρινών μέτρων, ώστε να αρθεί άμεσα το ελληνικό εμπάργκο κατά της πΓΔΜ. Ακολουθεί μια περίοδος έντονων διπλωματικών διαβουλεύσεων μεταξύ των δύο μερών, του ΟΗΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα ολοκληρωθεί με την υπογραφή της λεγόμενης «ενδιάμεσης συμφωνίας», το Σεπτέμβριο του επόμενου έτους.

1.3 ΠΑΚΕΤΟ ΠΙΝΕΪΡΟ

Στις 17 Φεβρουαρίου 1992 το συμβούλιο των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) κατόπιν απόφασης του, ζήτησε από την προεδρεύουσα χώρα της ΕΕ την Πορτογαλία, να ετοιμάσει ένα σχέδιο λύσης για την επίλυση της διαφοράς μεταξύ των κρατών. Ο Πορτογάλος Υπουργός Εξωτερικών Ζοζέ Πινέιρο αναλαμβάνει την εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης για το όνομα. Την 01 Απριλίου 1992 προτείνει συμβιβασμό με αποδοχή από την πλευρά της Ελλάδος και της πΓΔΜ μιας σύνθετης ονομασίας για το νέο κράτος, με επικρατέστερη προτεινόμενη προς έγκριση ονομασία «Νοβαματσεντόνια» ή «Νέα Μακεδονία». Επιπλέον η υπόψιν πρόταση περιλαμβάνει πακέτο μέτρων που προβλέπει (Γκορτζίλα:2015:34) ⁸:

1. Απαλοιφή εκείνων των σημείων του Συντάγματος των Σκοπίων τα οποία υπονοούσαν μελλοντικές εδαφικές διεκδικήσεις σε βάρος της Ελλάδας.

8. Ι. Γκορτζίλα, Η επίλυση των διαφορών Ελλάδος και πΓΔΜ σε διπλωματικό και νομικό επίπεδο, Θεσσαλονίκη, 2015, σελ 34

2. Επίσημη διακήρυξη – ψήφισμα από τη Βουλή των Σκοπίων ότι δεν υπάρχει «μακεδονική μειονότητα» στην Ελλάδα .

3. Η Ελλάδα θα ελέγχει μέρος των οικονομικών σχέσεων της Ε.Ε. με τα Σκόπια και θα διασφαλίζει την αδιατάρακτη ροή και μεταφορών προς και από την Ευρώπη .

4. Το συνοριακό καθεστώς θα εγγυάτο η Ε.Ε. και η ΗΠΑ.

5. Το όνομα «Μακεδονία» θα συνοδευόταν από επιθετικό προσδιορισμό.

6. Πακέτο οικονομικής βοήθειας για το νεοσυσταθέν κράτος.

Το παραπάνω πακέτο μέτρων έμεινε γνωστό στην Ιστορία ως πακέτο Πινέιρο. Έτυχε όμως απόρριψης και από τα δυο εμπλεκόμενα μέρη, για τους δικούς του λόγους. Η Αθήνα αρνήθηκε σθεναρά να υπογράψει το πακέτο Πινέιρο, λόγω του ότι η επιθυμητή ονομασία γι αυτήν, δεν θα έπρεπε να περιλαμβάνει τη λέξη Μακεδονία ή παράγωγά της. Από την μεριά του ο Πρόεδρος Κύρο Γκλιγκόρωφ με επίσημη δήλωσή του δήλωνε ότι υποστηρίζει τη χρήση του ονόματος Δημοκρατία της Μακεδονίας (Σκόπια) σε διεθνές επίπεδο, με την προϋπόθεση ότι θα παρέμενε το συνταγματικό όνομα Δημοκρατία της Μακεδονίας, στο εσωτερικό της χώρας του. Συνοπτικά αναφέρεται ότι ως διπλωματικό αποτέλεσμα για τη συγκεκριμένη πρόταση διευθέτησης της διαφοράς, τα Σκόπια φάνηκαν περισσότερο διαλλακτικά, σε σχέση με την αδιάλλακτη στάση της Αθήνας.

1.4 ΣΧΕΔΙΟ VANCE – OWEN

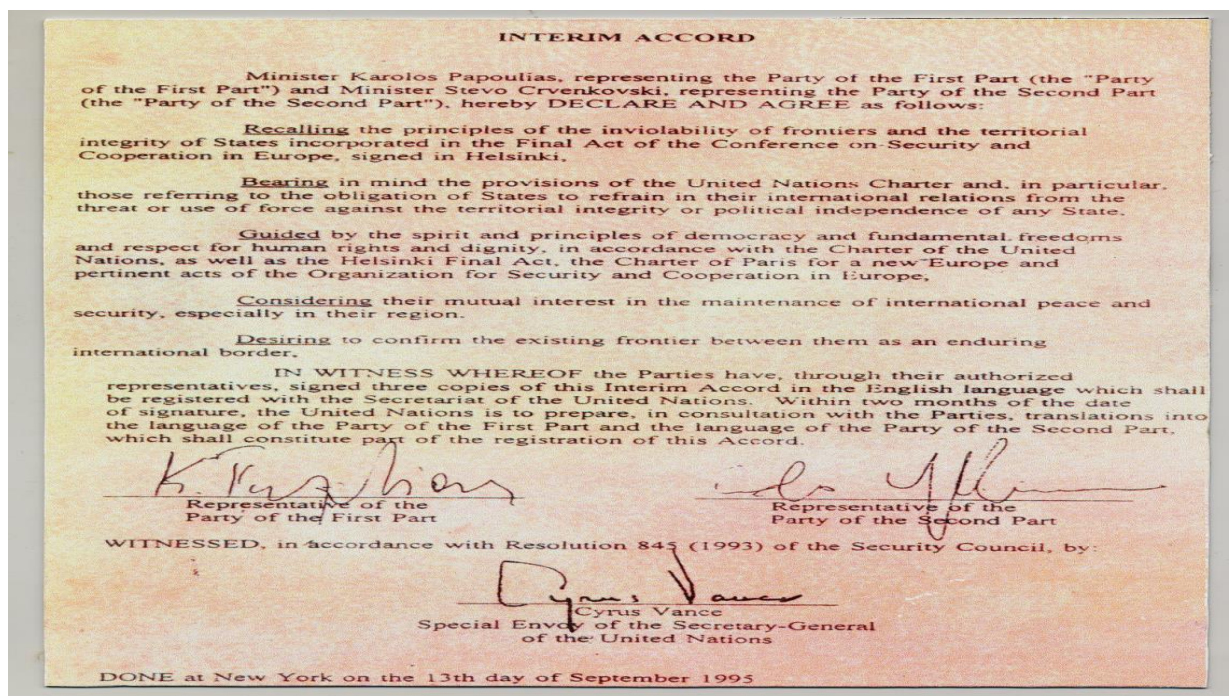
Το σχέδιο που προτάθηκε στις 14 Μαΐου 1993 και πήρε το όνομα του, από τους δύο διεθνείς διαμεσολαβητές Cyrus Vance και του Lord Owen, συνοπτικά πρότεινε μια συμφωνία με μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης. Με άλλα λόγια τα δύο μέρη – κράτη έπρεπε να σεβαστούν τα υπάρχοντα σύνορα τους, να δεσμευτούν για αποχή χρήση βίας εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της ανεξαρτησίας του άλλου κράτους κράτους. Με βάση το σχέδιο αυτό, η πρώην Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας θα ονομάζονταν Nova Makedonija (Λυγερός : 2008 : Παρ.Ι)⁹. Το σχέδιο αν και απορρίφθηκε από τα δύο ενδιαφερόμενα μέλη, αποτέλεσε την βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκαν και υιοθετήθηκαν πολλά από τα άρθρα της μετέπειτα Ενδιάμεσης Συμφωνίας.

9. Βλ. Σ. Λυγερός, *Εν Ονόματι της Μακεδονίας ο Διπλωματικός Πόλεμος για το Όνομα*, Εκδοτικός Οίκος Λιβάνη, 2008, Παράρτημα Ι

1.5 ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: 2^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1995 – 2018)

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, υπογράφεται στη Νέα Υόρκη από τους υπουργούς Εξωτερικών της Ελλάδος Κάρολο Παπούλια και της πΓΔΜ Στέβκο Τσερβένκοφσκι, η Ενδιάμεση συμφωνία, μεταξύ των δύο χωρών, έχοντας προσωρινό χαρακτήρα (τουλάχιστον 7+1 χρόνων) ο οποίος αποσκοπούσε να εξομαλύνει και σταθεροποιήσει της σχέσεις Ελλάδος - πΓΔΜ.

Η ενδιάμεση συμφωνία (ΥΠΕΞ : 2021)¹⁰ εμπεριέχει 23 άρθρα καταναμημένα σε 6 ενότητες. Στις ενότητες αυτές αποτυπωνόταν οι διαδικασίες οικοδόμησης φιλικών σχέσεων, η διαφύλαξη των πολιτισμικών αγαθών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι διαδικασίες ένταξης σε Διεθνείς Οργανισμούς, οι διεθνείς συμβάσεις, τα θέματα δικαστικού, περιβαλλοντικού και οικονομικού ενδιαφέροντος καθώς και γενικές υποχρεώσεις που τα δύο συμβαλλόμενα μέρη καλούνταν να εκπληρώσουν.

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Μακεδονικό_ονοματολογικό_ζήτημα#/media/Αρχείο:Привремена_спогодба_за_спорот_со_името_пόμεгу_Μαкедонија_и_Грција.tif

Ειδικότερα η συμφωνία θα έπρεπε να τεθεί σε ισχύ ένα μήνα μετά και προέβλεπε συνοπτικά ότι:

1. Οι δύο χώρες θα αποδέχονταν το απαραβίαστο των υπάρχοντων συνόρων και θα δήλωναν ότι σέβονται την εδαφική του ακεραιότητα του άλλου μέλους.

10. Βλ. Υπουργείο Εξωτερικών "Το Ζήτημα του Ονόματος της Βόρειας Μακεδονίας" <https://www.mfa.gr/to-zetema-tou-onomatos-tes-boreias-makedonias/>.

2. Η Ελλάδα θα αναγνώριζε τα Σκόπια με την προσωρινή ονομασία πΓΔΜ, μόλις η συμφωνία τίθεται σε ισχύ και οι δύο χώρες θα δημιουργούσαν γραφεία συνδέσμου, σε κάθε μια από τις πρωτεύουσες τους,

3. Η πΓΔΜ θα προχωρούσε σε αλλαγή του συμβόλου που υπήρχε στη σημαία της.

4. Στο Σύνταγμα της πΓΔΜ θα έπρεπε να απαλειφτεί οποιαδήποτε αναφορά σε διεκδίκηση ελληνικού εδάφους ή ανάμιξη στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας

5. Τα δύο μέρη θα έπρεπε να εγγυηθούν την ελεύθερη διακίνηση προσώπων και αγαθών μεταξύ των δύο κρατών και τέλος η Ελλάδα θα έπρεπε να άρει τον οικονομικό αποκλεισμό (εμπάργκο) κατά της πΓΔΜ.

Η ισχύς της ενδιάμεσης συμφωνίας ανανεώνεται αυτόματα από το έτος 2003 και μετά, καθώς κανένα από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη δεν την έχει καταγγείλει μονομερώς. Για να αποχωρήσει κάποιο από τα δυο συμβαλλόμενα μέρη απαιτείται να υποβάλλει γραπτή αίτηση και αυτή να έχει τουλάχιστον, κοινοποιηθεί στο άλλο μέρος, 12 μήνες νωρίτερα πριν εφαρμοστεί. Συνοπτικά παρατηρείται ότι τα δύο μέρη απέφυγαν επιμελώς να ορίσουν συγκεκριμένο χρόνο λήξης της συμφωνίας, προκειμένου να δοθεί ο απαραίτητος χρόνος για την ωρίμανση των διαπραγματεύσεων.

Την περίοδο που ακολουθεί την υπογραφή της ενδιάμεσης συμφωνίας έως και την εθνική κρίση που ξέσπασε (22 Ιανουαρίου 2001) στη Β. Μακεδονία, οι διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών γνωρίζουν ουσιαστική και ρεαλιστική άνθιση. Τα δύο κράτη συνειδητοποιούν ότι η διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας του νέου κράτους στα Βόρεια της Ελλάδος, ως κράτος ανάχωμα απέναντι στους βαλκανικούς επεκτατισμούς, είναι ζωτικής σημασίας. Η ίδια η Ελλάδα συμμερίζεται με τη πΓΔΜ ότι έχουν κοινό συμφέρον, για τη μη ανεξαρτητοποίηση του Κοσσυφοπεδίου, λόγω του αλβανικού παράγοντα που υπήρχε έντονο στη δεύτερη. Το 2000 η Ελλάδα φέρεται να υπογράψει στρατιωτική συμφωνία με την πΓΔΜ, για την ενίσχυση της εσωτερικής ομαλότητας της δεύτερης, με στόχο την ευρύτερη σταθεροποίηση της περιοχής. Επιπλέον στον οικονομικό τομέα αρχίζει μία περίοδος εποικοδομητικής συνεργασίας μεταξύ των δύο κρατών, με ελληνικές επενδύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων στην πΓΔΜ και έντονη εμπορική δραστηριότητα. Την περίοδο εκείνη η πΓΔΜ συμπεριλήφθηκε, ως μία από τις 6 χώρες, στο Εθνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ)(ΥΠΕΞ : 2016)¹¹, που αφορούσε την παροχή αναπτυξιακής οικονομικής βοήθειας εκ μέρους της Ελλάδας, προς τις χώρες της περιοχής.

11. Βλ. Υπουργείο Εξωτερικών 'Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Εξωστρέφειας' <https://www.agora.mfa.gr/2-uncategorised/22-2002-2020>

Παρόλο όμως αυτά η ολοένα αυξανόμενη ελληνική οικονομική διείσδυση στην πΓΔΜ, προβλημάτισε ως ένα βαθμό την πολιτική ηγεσία της χώρας (Κίρο Γκλιγκόροφ), υπό τον φόβο ότι η Ελλάδα μέσω της οικονομικής διείσδυσης θα μπορούσε μελλοντικά να επηρεάσει τις πολιτικές εξελίξεις και να επιβάλλει τη θέση της αναφορικά με την ονομασία.

Με την λήξη της εθνικής κρίσης, υπογράφεται η συμφωνία πλαισίου της Οχρίδος (13 Αυγούστου 2001), μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων πλευρών. Οι διαπραγματεύσεις για την ονομασία μεταξύ των δύο μερών συνεχίστηκαν για την εξεύρεση κοινά αποδεκτής λύσης αλλά δεν τελεσφόρησαν παρά τις μεσολαβητικές προσπάθειες του Νίμιτς¹². Στις 22 Μαρτίου 2004 η πΓΔΜ υποβάλλει επίσημα αίτημα ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατόπιν απόφασης του, χορήγησε καθεστώς υποψήφιας για ένταξη χώρας¹³ τον Δεκέμβριο του 2005. Στις 2-4 Απριλίου 2008 έλαβε χώρα στο Βουκουρέστι της Ρουμανίας, η Σύνοδος Κορυφής του ΝΑΤΟ. Η Σύνοδος αυτή έχει καταγραφεί στη μνήμη των δύο λαών, ως η Σύνοδος στην οποία η Ελλάδα άσκησε βέτο στην ένταξη της πΓΔΜ στη συμμαχία. Στην πραγματικότητα όμως η Ελλάδα εξεδήλωσε την πρόθεση της να ασκήσει βέτο αλλά τελικά δεν άσκησε κανένα επίσημο βέτο στη Σύνοδο, διότι με κατάλληλες διπλωματικές κινήσεις πέτυχε τη μη πρόσκληση της πΓΔΜ, από τα μέλη της Συνόδου Κορυφής. Επιπλέον ο Γενικός Γραμματέας του ΝΑΤΟ Γιαπ ντε Χοπ Σέφερ¹⁴ δήλωσε: «Συμφωνήσαμε ότι η πρόσκληση στη FYROM θα υπάρξει μόλις επιτευχθεί μία αμοιβαία αποδεκτή λύση για το ζήτημα της ονομασίας» (in.gr : 2008)¹⁵.

Πηγή: <https://www.tribune.gr/politics/news/article/591131/i-ellada-den-evale-pote-veto-sti-makedonia-sto-voykoyresti.htm>

12. Ο Μάθιου Νίμιτς (Matthew Nimetz) είναι Αμερικανός διπλωμάτης. Από το 1994 έως το 2019 αποτελούσε τον ειδικό αντιπρόσωπο του ΟΗΕ για την διαφορά για το όνομα της πΓΔΜ, στην οποία εμπλέκονταν η Βόρεια Μακεδονία και η Ελλάδα

13. Βλ. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο/Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας ' <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/enlargement/republic-north-macedonia> '

14. Γιαπ ντε Χοπ Σέφερ (Jaap De Hoop Scheffer) είναι Ολλανδός διπλωμάτης. Διετέλεσε Γενικός Γραμματέας του ΝΑΤΟ από το 2004 έως το 2009. https://www.nato.int/cps/en/natolive/who_is_who_7329.htm

15. Βλ. <https://www.in.gr/2008/04/03/greece/prosklisi-mono-ean-brethei-lysi-gia-tin-onomasia-apofasise-to-nato-gia-tin-pgdm/>

Στη συνέχεια, η πΓΔΜ στις 17 Νοεμβρίου 2008, προσέφυγε στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης κατά της Ελλάδας, κατηγορώντας τη δεύτερη ότι παραβίασε την Ενδιάμεση Συμφωνία. Με την απόφαση της 05 Δεκεμβρίου 2011, του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, με ψήφους 15 έναντι ενός, η Ελλάδα καταδικάσθηκε για παραβίαση του Άρθρου 11 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, με αφορμή τη στάση της στη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι, τον Απρίλιο του 2008. Ωστόσο, και πάλι με συντριπτική πλειοψηφία, το Δικαστήριο απέρριψε το αίτημα των Σκοπίων, ώστε η Ελλάδα να συμμορφώνεται πλέον πλήρως στο μέλλον με την απόφαση αυτή σε διεθνείς οργανισμούς (Βήμα : 2011)¹⁶.

Η περίοδος που ακολουθεί, χαρακτηρίζεται από πάγωμα σχετικά των διπλωματικών κινήσεων μεταξύ των δύο χωρών, λόγω της μεγάλης οικονομικής κρίσης που ξέσπασε στην Ελλάδα και στην συνέχεια έπληξε και την ίδια την Ευρώπη. Στα τέλη όμως του 2017 δημιουργούνται εκ νέου οι συνθήκες για μια επανεκκίνηση των διαπραγματεύσεων μεταξύ Ελλάδος- πΓΔΜ και κατόπιν έντονων διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο μερών, υπογράφεται στις 12 Ιουνίου 2018 στο χωριό Ψαράδες στη Φλώρινα, η συμφωνία των Πρεσπών¹⁷, μεταξύ των δύο κρατών.

16. Βλ. <https://www.tovima.gr/2011/12/05/politics/katadiki-tis-elladas-gia-parabiasi-tis-endiamesis-symfwnias/>

17. Βλ. Παράρτημα ΙΙ, Συμφωνία των Πρεσπών

1.6 Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Μέχρι της αρχές του 1990, η Ευρώπη ήταν προσηλωμένη στη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης (μιας ενωμένης και δημοκρατικής) Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας (ΣΟΔ Γιουγκοσλαβίας), σύμφωνα με τις αρχές του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) και της Χάρτας των Παρισίων για μια Νέα Ευρώπη. Γενικά η Ευρώπη θεωρούσε ότι ένας επικείμενος μελλοντικός διαμελισμός της ΣΟΔ Γιουγκοσλαβίας(The Economist:1991:45)¹⁸, θα προκαλούσε επιπλέον αναταράξεις (αποσταθεροποίηση) στη δύσκολη γεωγραφική περιοχή των Βαλκανίων, γι' αυτό επιδίωκε με κάθε τρόπο να τον αποτρέψει. Στην προσπάθειά της αυτή η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προσέφερε για το σκοπό αυτό σημαντικά οικονομικά κίνητρα. Στις αρχές του Ιουνίου 1991, ο Γάλλος Πρόεδρος της Κοινότητας Ζακ Ντελόρ κατά την επίσκεψη του στο Βελιγράδι, υποσχέθηκε στους Γιουγκοσλάβους μια οικονομική βοήθεια της τάξης των 04 με 05 δισεκατομμυρίων, για ενίσχυση της οικονομίας τους και διατήρηση της συνοχής. Λίγο αργότερα στις 24 Ιουνίου, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπογράφει το Τρίτο Χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο, μεταξύ αυτής και της Γιουγκοσλαβίας. Το Χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο θα ανερχόταν σε 730 εκατομμύρια European currency unit (ECU) ή Ευρωπαϊκή λογιστική μονάδα για την περίοδο μέχρι τις 30 Ιουνίου 1996.

Η δημιουργία όμως των νέων συνθηκών όπως η οικονομική ύφεση, η άνοδος των εθνικιστικών τάσεων στο σύνολο των Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, η διακήρυξη της ανεξαρτησίας της Κροατίας και της Σλοβενίας (25 Ιουνίου 1991), οδήγησε στην ανάφλεξη της περιοχής και στην αποστολή ομοσπονδιακών (Σέρβικων) στρατευμάτων της Γιουγκοσλαβίας εναντίον της Σλοβενίας. Η Ευρώπη την περίοδο αυτή αναλαμβάνει πιο ενεργό ρόλο στη διαχείριση της όλης κατάστασης. Στις 27 Ιουνίου 1991, οι Υπουργοί Εξωτερικών της ΕΠΣ συνεδρίασαν στο Λουξεμβούργο και αποφάσισαν να δρομολογηθεί η άμεση επίσκεψη της Τρόικας στη Γιουγκοσλαβία. Η Τρόικα κατόπιν συνολικής εκτίμησης της διαμορφωθείσας κατάστασης προτείνει ένα σχέδιο που συμπεριλάμβανε την αναστολή για τρεις μήνες όλων των διακηρύξεων ανεξαρτησίας από πλευράς των Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, την επιστροφή όλων των στρατιωτικών μονάδων στα στρατόπεδα, καθώς και άλλα μέτρα που στόχευαν στην επίλυση της κρίσης στην ΣΟΔ Γιουγκοσλαβία. Αν και όλες οι πλευρές συμφώνησαν αρχικά με το ανωτέρω σχέδιο, κανένα από τα μέτρα που αυτό περιελάμβανε, δεν εφαρμόστηκε από καμία πλευρά.

18. Η Γιουγκοσλαβία για τα σοσιαλιστικά δεδομένα έγινε μια σταθερή και ευημερούσα () χώρα, «με μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης [για τα έτη 1965-89] 6,3 τοις εκατό». Βλ. The Economist, 2 Φεβρουαρίου 1991, σελ. 45

Στις 05 Ιουλίου 1991, η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία (ΕΠΣ) αναλαμβάνει σχεδόν αποκλειστικά την ευθύνη για την αντιμετώπιση των όποιων θεμάτων θα προέκυπταν από τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία και αρχικά επιβάλλει εμπάργκο όπλων σε όλες τις Σοσιαλιστικές Δημοκρατίες της Γιουγκοσλαβίας (ΕΠΣ:1991)¹⁹. Στη συνέχεια η ΕΠΣ δίνει έμφαση στην επιπλέον επιβολή κυρώσεων και στις υποσχέσεις οικονομικής βοήθειας προς τις Σοσιαλιστικές Δημοκρατίες της Γιουγκοσλαβίας, προκειμένου να διευθετήσει το όλο θέμα. Παράλληλα εισάγει καινοτόμες διαδικασίες όπως η Επιτροπή Διαιτησίας και αποστολές με αντικείμενο ελέγχου την υπό διαμόρφωση νέα κατάσταση στη Γιουγκοσλαβία.

Τον Αύγουστο του 1991, ξεσπάει ο Πόλεμος της Κροατίας μεταξύ της Κροατίας και των Σέρβων του Γιουγκοσλαβικού Εθνικού Στρατού (ΓΕΣ). Στον πόλεμο αυτό οι Σέρβοι αντέδρασαν οργανωμένα και στοχευμένα, με αποτέλεσμα να καταλάβουν γρήγορα σχεδόν το ¼ της Κροατίας. Στις 27 Αυγούστου συγκαλείται η Υπουργική Σύνοδος της ΕΠΣ και εκφράζεται η ανησυχία της συνόδου, για τις εξελίξεις. Στις 7 Σεπτεμβρίου 1991, στη Χάγη, λαμβάνει χώρα η Ειρηνευτική Διάσκεψη στην οποία προήδρευσε ο πρώην Υπουργός Εξωτερικός της Βρετανίας Λόρδος Κάρρινγκτον. Στην Ειρηνευτική Διάσκεψη γινόταν πράξη, η συγκρότηση μιας διαιτητικής διαδικασίας που θα στελεχωνόταν από μια πενταμελή Επιτροπή Διαιτησίας, με τα δύο μέλη να πρέπει να είναι διορισμένα από την Γιουγκοσλαβική Ομοσπονδιακή Προεδρία. Η παρουσία όμως της γιουγκοσλαβικής αντιπροσωπείας παρά τις προσπάθειες δεν επιτεύχθηκε, με αποτέλεσμα η Επιτροπή Διαιτησίας να απαρτιστεί μόνο από αντιπροσώπους των κρατών-μελών της ΕΠΣ, με προεδρεύοντα τον Γάλλο Robert Badinter²⁰.

Στις 8 Σεπτεμβρίου 1991, η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας διενήργησε δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της. Στο δημοψήφισμα αυτό συμμετείχε το 72,16 τοις εκατό του πληθυσμού, με 96,44 τοις εκατό των ψηφισάντων να εκφράζει την υποστήριξη του για ένα «κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος της Μακεδονίας, με το δικαίωμα να ενταχθεί σε μια μελλοντική ένωση κυρίαρχων κρατών της Γιουγκοσλαβίας» (Βαληνάκης, Νταλής : 1994 : 38-39)²¹. Μετά από μικρό αριθμό ημερών (17 Σεπτεμβρίου) η Συνέλευση της Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας διακήρυξε την ανεξαρτησία της χώρας (Βαληνάκης, Νταλής : 1994 : 40-42)²².

19. Βλ. Δελτίο Τύπου ΕΠΣ, Ρ. 61/91, 5 Ιουλίου 1991.

20. Η Επιτροπή Διαιτησίας αναφέρεται συχνά ως Επιτροπή Badinter. Ο Badinter πλαισιώθηκε από συναδέλφους του (Πρόεδρους του Συνταγματικού Δικαστηρίου της κάθε χώρας) από το Βέλγιο, την Ισπανία, τη Γερμανία και την Ιταλία.

21. Βλ. Γ. Βαληνάκης, Σ. Νταλής, Το Ζήτημα των Σκοπίων, Σιδέρης, Αθήνα, 1994, σελ. 38-9

22. Βλ. Γ. Βαληνάκης, Σ. Νταλής, Το Ζήτημα των Σκοπίων, Σιδέρης, Αθήνα, 1994, σελ. 40-2

Στις 6 Οκτωβρίου 1991, η άτυπη σύνοδος των Υπουργών Εξωτερικών με δήλωση της καταδίκασε τον ΓΕΣ (ΕΠΣ:1991:476-77)²³ και ταυτόχρονα η ΕΠΣ απείλησε να διακόψει την Συμφωνία Συνεργασίας και Εμπορίου με τη Γιουγκοσλαβία. Στις 27 Οκτωβρίου 1991 με την διακήρυξη της ΕΠΣ στο Ντουμπρόβνικ, ασκούσαν επιπλέον σκληρή κριτική εναντίον της σερβικής στρατιωτικής δράσης (ΕΠΣ:1991:105)²⁴. Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν σε μια πιο θετική στάση της ΣΟΔ Γιουγκοσλαβίας σε σχέση με τις συνιστώσες δημοκρατίες της, όπως αυτής της πΓΔΜ. Παρόλο αυτά στις 8 Νοεμβρίου εκδόθηκε η απόφαση της ΕΠΣ, με την οποία επιβάλλονταν μια σειρά οικονομικών κυρώσεων εναντίον όποιου μέρους, δεν συνεργάζεται με ειρηνικό τρόπο για την εξεύρεση μιας ευρείας πολιτικής λύσης στη βάση των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΠΣ:1991:109)²⁵. Στις 02 Δεκεμβρίου 1991, στη σύνοδο του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, το Συμβούλιο πήρε πίσω πολλές από τις κυρώσεις που είχε επιβάλει με την απόφαση στις 08 Νοεμβρίου και εισήγαγε μια σειρά θετικών μέτρων (ΓΤΕΚ:1991)²⁶. Για παράδειγμα η έκδοση του Κανονισμού του Συμβουλίου «σχετικά με τις εφαρμοστέες ρυθμίσεις για τις εισαγωγές προϊόντων από τις Δημοκρατίες της Σλοβενίας, Κροατίας Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και της Μακεδονίας».

Στις 7 Δεκεμβρίου 1991, η Επιτροπή Διαιτησίας δημοσίευσε την πρώτη γνωμοδότησή της, που εκτιμούσε ότι η ΣΟΔ της Γιουγκοσλαβίας βρίσκεται στη διαδικασία διάλυσης της (ILM:1992:1494)²⁷. Στις 15 Δεκεμβρίου 1991, στις Βρυξέλες συγκλήθει η έκτακτη Υπουργική Σύνοδος της ΕΠΣ. Κατόπιν μιας δραματικής συνεδρίασης που διήρκεσε δέκα ώρες, νωρίς το πρωί στις 16 Δεκεμβρίου 1991, αποφασίστηκε το επίσημο τέλος της ΣΟΔ της Γιουγκοσλαβίας. Επιπλέον συμφωνήθηκαν οι όροι που έπρεπε να πληρούνται, έτσι ώστε να γίνει η αναγνώριση των νέων δημοκρατιών που θα προέκυπταν. Στις 20 Δεκεμβρίου 1991 η Δημοκρατία της Μακεδονίας υποβάλλει επίσημο αίτημα για αναγνώριση της, από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Στις 11 Ιανουαρίου 1992, ανακοινώθηκε η απόφαση της Επιτροπής Διαιτησίας, μετά από αξιολόγηση της αίτησης της πΓΔΜ για ένταξη. Η Επιτροπή Διαιτησίας (ILM:1992:1507)²⁸ γνωμοδοτούσε επίσημα ότι η πΓΔΜ συμμορφωνόταν πλήρως με τις κατευθυντήριες γραμμές (για αναγνώριση) της ΕΠΣ και επισήμανε την πρόθεση της υπό σύσταση δημοκρατίας να απέχει από την διενέργεια οποιασδήποτε εχθρικής προπαγάνδας.

23. Βλ. Δήλωση της ΕΠΣ στις 6 Οκτωβρίου 1991, ΕPCDB, Τόμος 7, 1991, σελ 476-7.

24. Διακήρυξη της ΕΠΣ στο Ντουμπρόβνικ, βλ. ΕΠΣ Δελτίο Τύπου Ρ. 105/91.

25. Βλ. ΕΠΣ Δελτίο Τύπου Ρ. 109/91.

26. Βλ. Συμβούλιο της Γενικής Γραμματείας Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΓΤΕΚ) 9558/91 (Presse 220-G).

27. Βλ. International Legal Materials (ILM), Τόμος 31, No. 6, σελ.1494.

28. Βλ. International Legal Materials (ILM), Τόμος 31, No.12, σελ. 1507

Στις 15 Ιανουαρίου 1992, η ΕΠΣ αποφάσισε να αναγνωρίσει τη Σλοβενία και την Κροατία, αλλά όχι την πΓΔΜ, παρά τη θετική γνωμοδότηση της Επιτροπής Διαιτησίας (ΕΠΣ:1992)²⁹. Στις 17 Φεβρουαρίου 1992 το Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών ΕΠΣ αναθέτει στον Προεδρεύοντα Πορτογάλο Υπουργό Εξωτερικών Τζοάους Ντε Ντέους Πινέιρο την εξεύρεση μιας συμβιβαστικής λύσης, για το θέμα του ονόματος μεταξύ των δύο κρατών. Την 1η Απριλίου του 1992, ο Πορτογάλος διπλωμάτης πρότεινε τη συμφωνία - πακέτο, γνωστή ως Πακέτο Πινέιρο, που επεδίωκε τη διευθέτηση της διαμάχης μεταξύ της Ελλάδας και της πΓΔΜ. Η συμβιβαστική πρόταση προέβλεπε μεταξύ άλλων, αποχή από την απειλή χρήσης βίας ή τη χρήση βίας, έδινε εγγυήσεις για το απαραβίαστο των συνόρων και την εδαφική ακεραιότητα των δύο χωρών, διασφάλιζε τη νόμιμη και ελεύθερη διακίνηση προϊόντων και πρότεινε την αναγνώριση της πΓΔΜ με την ονομασία Νέα Μακεδονία. Η πρόταση αυτή τελικά απορρίφθηκε από την ελληνική πλευρά.

Στην συνέχεια στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας στις 27 Ιουνίου 1992, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα κατέστησε σαφές προς όλους τους ενδιαφερόμενους και σύμφωνα με τη διακήρυξη του Δεκεμβρίου του 1991, ότι δεν επρόκειτο να αναγνωρίσει την πΓΔΜ, μόνο με την ονομασία «Δημοκρατία Μακεδονία» και ότι τελική ονομασία του νέου κράτους θα πρέπει να ικανοποιεί και τις δύο πλευρές. Στις 30 Ιουλίου 1992, η πΓΔΜ υπέβαλε επίσημο αίτημα εισδοχής στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), προκειμένου να καταστεί πλήρες μέλος με το όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας» (Τζιαμπήρης:2003:67)³⁰. Στις 21 Οκτωβρίου 1992, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με την δήλωση του Μπέρμιγχαμ, αποφάσισε την λήψη κατάλληλων μέτρων ώστε η πΓΔΜ να μην υποστεί άδικα τις επιπτώσεις των κυρώσεων του ΟΗΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:1992)³¹.

Στα τέλη του 1992, (στην ΕΠΣ η οποία τελούσε υπό την Βρετανική Προεδρία), παρουσιάστηκε μια νέα πρόταση από τον πρώην Βρετανό διπλωμάτη Ρόμπιν Ο'Νιλ, στην οποία δήλωνε ότι «Η Κυβέρνηση της ΠΓΔΜ είναι έτοιμη να αποδεχτεί την ονομασία Δημοκρατία της Μακεδονίας (Σκόπια) σε όλες τις διεθνείς συναλλαγές της» (Παπακωνσταντίνου:1994)³². Επιπλέον η πρόταση όριζε τη συνομολόγηση συνθήκης μεταξύ της πΓΔΜ με την Ελλάδα με αντικείμενο το απαραβίαστο των κοινών συνόρων των δύο κρατών, την ανάπτυξη σχέσεων καλής γειτονίας, την τροποποίηση του άρθρου 49 του Συντάγματος της πΓΔΜ καθώς και

29. Βλ. Δελτίο Τύπου ΕΠΣ, Ρ. 9/92.

30. Βλ. Κ.Τζιαμπήρης, Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2003, σελ. 67.

31. Βλ. https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/conclusions/1992-1975,1992_octobre_birmingham_gr. Σελ 9

32. Παπακωνσταντίνου Μιχάλης. (1994), Το Ημερολόγιο Ενός Πολιτικού, Αθήνα, σελ 437

άλλα θέματα. Η πρόταση αυτή απορρίφθηκε γρήγορα από την ελληνική πλευρά, διότι δεν θεωρήθηκε αντικειμενική. Στις 11 Φεβρουαρίου 1993, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ψήφισμά του τάσσεται υπέρ της εξεύρεσης λύσης στο ζήτημα της ονομασίας της πΓΔΜ, μέσω διαλόγου των δύο πλευρών, στο πλαίσιο της διαδικασίας διαιτησίας. Ακολουθεί η απόφαση 817/1993 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, με την οποία η Δημοκρατία γίνεται δεκτή στον ΟΗΕ, χωρίς σημαία και με την ονομασία πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (πΓΔΜ, FYROM). Κατόπιν στις 14 Μαΐου 1993 οι δύο διεθνείς διαμεσολαβητές Σ. Βανς και Λόρδος Όουεν, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, προσπαθούν να επιλύσουν το πρόβλημα μεταξύ Ελλάδος και πΓΔΜ για το θέμα της ονομασίας, όμως το σχέδιο απορρίπτεται από το γειτονικό κράτος.

Ακολουθεί στις 16 Φεβρουαρίου 1994, το σκληρό «εμπάργκο» (διακοπή διακίνησης εμπορευμάτων από και προς τα πΓΔΜ, εκτός από τα αναγκαία προϊόντα για ανθρωπιστικούς λόγους) που επέβαλλε η νέα ελληνική κυβέρνηση στη πΓΔΜ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εκφράζει τη δυσαρέσκειά της, επισημαίνοντας ότι η προσπάθεια αυτή θα έχει ως σκοπό την αποσταθεροποίηση του νεοσύστατου κράτους της πΓΔΜ (Τσαπάρης:1996:246-247)³³. Αυτός ο οικονομικός αποκλεισμός που επέβαλλε η Ελλάδα κατά της πΓΔΜ, προκάλεσε την έντονη αντίδραση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία έφερε το όλο θέμα στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Επιπροσθέτως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε ασφαλιστικά μέτρα και προσέφυγε επί της ουσίας ζητώντας να αναγνωριστεί ότι τα συγκεκριμένα μέτρα ήταν αντίθετα προς το κοινοτικό δίκαιο³⁴. Στις 20-21 Μαρτίου 1995 υπογράφεται το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (Ευρωπαϊκή Ένωση:1995)³⁵ και εγκρίνεται στο Παρίσι. Το σύμφωνο αυτό θέτει ως βασική προϋπόθεση τη καλή γειτονία και θέματα μειονοτήτων. Στις 13 Σεπτεμβρίου 1995 υπογράφεται στη Νέα Υόρκη η Ενδιάμεση Συμφωνία (Ηνωμένα Έθνη:1995)³⁶, η οποία αποτελεί τη βάση των μετέπειτα σχέσεων της Ελλάδος – πΓΔΜ, έως την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών (2018).

33. Βλ. Σ. Τσαπάρης, Μακεδονία και Μακεδονικό Πρόβλημα, Νέα Σύνορα, Αθήνα:1996, σελ. 246-247

34. Την 19η Μαρτίου του 1996, το Δικαστήριο αποφάσισε την οριστική διαγραφή της υπόθεσης, καταδικάζοντας όμως την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της διαδικασίας τόσο των ασφαλιστικών μέτρων όσο και της κύριας προσφυγής. Βλ. Ν. Α. Σάκκουλας, Η Προσφυγή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Αντίμετρα κατά της ΠΓΔΜ Υπόθεση C-120/94 Τεκμηρίωση, 1994, σελ. 9-10. Επίσης Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:61994CC0120&from=EN>

35. Βλ. https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1990-1999/1995_el

36. Βλ. http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/MK_950913_Interim%20Accord%20between%20the%20Hellenic%20Republic%20and%20the%20FYROM.pdf

Στις 27 Σεπτεμβρίου 1995, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (πΓΔΜ) εντάσσεται στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Στην συνέχεια στις 02 Οκτωβρίου 1995 η Δημοκρατία εντάσσεται, με τη σύμφωνη γνώμη της Ελλάδας, στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), με την ονομασία FYROM. Στη Διάσκεψη Κορυφής του Ζάγκρεμπ, 24 Νοεμβρίου 2000, αποφασίστηκε ότι οι υποψήφιες χώρες (και η πΓΔΜ) καλύπτονται από τη διαδικασία σταθεροποίησης και σύνδεσης³⁷ και ότι η προσχώρηση εξαρτάται από την εκπλήρωση των κριτηρίων που καθόρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης τον Ιούνιο του 1993 καθώς και από την πρόοδο που θα έχει επιτευχθεί σε σχέση με τις συμφωνίες σταθεροποίησης και σύνδεσης, ειδικά αυτές που αφορούν την περιφερειακή συνεργασία (Κανονισμός (ΕΚ) 533:2004)³⁸.

Στις 13 Αυγούστου 2001 υπογράφεται κατόπιν έντονων διπλωματικών κινήσεων ΟΗΕ – Αμερικής – Ευρωπαϊκής Ένωσης η Συμφωνία Πλαισίου της Οχρίδας, η οποία έβαλε τέλος στην εθνοτική κρίση που είχε ξεσπάσει στην πΓΔΜ. Η πΓΔΜ μαζί με άλλες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων αναγνωρίστηκαν ως πιθανές υποψήφιες χώρες για ένταξη στην ΕΕ, κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Θεσσαλονίκης στις 19-20 Ιουνίου του 2003. Εισήλθε στη Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης της ΕΕ, ως η πρώτη στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων, το 2004 (Απόφαση Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων:2004)³⁹. Υπέβαλε αίτηση για ένταξη στην ΕΕ τον Μάρτιο του 2004 και το Συμβούλιο αποφάσισε τον Δεκέμβριο του 2005 να χορηγήσει στη χώρα το καθεστώς υποψήφιας χώρας. Στις 18 Φεβρουαρίου 2008, το Συμβούλιο ενέκρινε την αναθεωρημένη εταιρική σχέση για την προσχώρηση με τη Βόρεια Μακεδονία (Εταιρική Σχέση Προσχώρησης της χώρας/ Accession Partnership), θέτοντας σημαντικές προτεραιότητες και το πλαίσιο για τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Από τον Οκτώβριο του 2009, η Επιτροπή συνέστησε για πρώτη φορά την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με τη πΓΔΜ. Από τον Δεκέμβριο του 2009, ήρθη η υποχρέωση λήψης βίζας από τους πολίτες της πΓΔΜ, που επιθυμούν να επισκεφθούν τις χώρες της ΕΕ – Schengen. Το 2015 η Ευρωπαϊκή Ένωση με ενέργειες της, διαμεσολάβησε για τη συμφωνία του Πρίζινο⁴⁰.

37. Η διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης προέβλεπε ως κύριους στόχους, τη ταχεία μετάβαση σε οικονομία της αγοράς, τη σταθεροποίηση, τη προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και την προοπτική εισόδου στην ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση.

38. Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 533/2004 Του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 2004. Σελ. 2

39. Βλ. απόφαση 2004/239/ΕΚ, διαθέσιμο στο <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4314937>

40. Η Συμφωνία του Πρίζινο στις 15 Ιουλίου 2015, είναι μια συμφωνία μεταξύ των κύριων πολιτικών κομμάτων στη πΓΔΜ, για τον τερματισμό της πολιτικής και θεσμικής κρίσης που ξέσπασε στη πΓΔΜ το πρώτο εξάμηνο του 2015. Προέβλεπε τη συμμετοχή της αντιπολίτευσης στη Κυβέρνηση, την παραίτηση του πρωθυπουργού της χώρας, την συγκρότηση μιας υπηρεσιακής κυβέρνησης για να οδηγήσει τη χώρα σε βουλευτικές εκλογές. Τέλος προέβλεπε το διορισμό ενός Ειδικού εισαγγελέα για να διερευνηθεί τα πιθανά εγκλήματα που προκλήθηκαν από το σκάνδαλο τηλεφωνικών υποκλοπών.

Τον Απρίλιο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επανέλαβε την άνευ όρων σύστασή της για έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της πΓΔΜ. Λίγο αργότερα από την υπογραφή της Συνθήκης των Πρεσπών (17 Ιουνίου 2018) η Επιτροπή συνέστησε, τον Μάιο του 2019, την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με τη Βόρεια Μακεδονία. Τον Μάρτιο του 2020, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της ΕΕ αποφάσισε να ξεκινήσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τη Βόρεια Μακεδονία και ενέκρινε την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με μια αναθεωρημένη μεθοδολογία «Ενίσχυση της ενταξιακής διαδικασίας - Μια αξιόπιστη προοπτική της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια» τον Φεβρουάριο του 2020. Η απόφαση εγκρίθηκε από μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τον Ιούλιο του 2020 παρουσιάστηκε στα κράτη μέλη το σχέδιο διαπραγματευτικού πλαισίου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή:2020)⁴¹.

Παρόλο όμως την πρόοδο που έχει συντελεστεί, την 17 Νοεμβρίου του 2020, η τότε Υπουργός Εξωτερικών της Βουλγαρίας Εκατερίνα Ζαχαρίεβα, εκπροσωπώντας την κυβέρνηση της, αρνήθηκε να εγκρίνει την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της ΕΕ, με την Βόρεια Μακεδονία (efsyn.gr:2020)⁴². Ένα έτος μετά, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ΕΕ με τη Βόρεια Μακεδονία δεν έχουν ακόμη ξεκινήσει (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:2021)⁴³. Αυτό οφείλεται κυρίως, σε ζητήματα μεταξύ της Βόρειας Μακεδονίας και της γειτονικής Βουλγαρίας και άπτονται θεμάτων όπως η ταυτότητα, η γλώσσα και η ιστορία της περιοχής⁴⁴. Τέλος το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συνεδρίασε στις 22 Ιουνίου 2021 στο Λουξεμβούργο δεν κατέληξε σε απόφαση (απαιτείται ομοφωνία) για την έναρξη της ενταξιακής διαδικασίας για τη Βόρεια Μακεδονία, διότι δεν κατέστη δυνατό να συμφωνηθεί το διαπραγματευτικό πλαίσιο και να ξεκινήσει η πρώτη διακυβερνητική διάσκεψη για την υποψήφια χώρα.

41. Βλ. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/north-macedonia_it

42. Βλ. https://www.efsyn.gr/kosmos/eyropi/269051_i-boylgaria-ekopse-ton-dromo-tis-boreias-makedonias-gia-tin-ee

43. Βλ. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/168/%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1-%CE%B2%CE%B1%CE%BB%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%B1>

44. Βλ. <https://www.mfa.bg/en/news/27459>

1.7 ΟΙ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Η Γιουγκοσλαβία μέχρι και το θάνατο του Γιόσιπ Μπροζ Τίτο (1980) ακολουθούσε ένα οικονομικό μοντέλο μεταξύ κεντρικής και φιλελεύθερης οικονομίας, με αποτέλεσμα να επιτύχει (κατά περιόδους) ισχυρή οικονομική ανάπτυξη και σχετικά πολιτική σταθερότητα τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Τη δεκαετία του 1980, η περίοδος που ακολούθησε, η Γιουγκοσλαβία αντιμετώπισε αυξανόμενες οικονομικές και πολιτικές προκλήσεις, τόσο από εξωτερικογενείς όσο και από εσωτερικογενείς παράγοντες. Με τη λήξη όμως της δεκαετίας και πιο συγκεκριμένα τον επόμενο χρόνο στις 18 Οκτώβριου του 1990, σύμφωνα με τα αποκαρκτηρισμένα έγγραφα των αμερικάνικων μυστικών υπηρεσιών, διαφάνηκε η πρόβλεψη των Αμερικάνων για διάλυση της ΣΟΔ Γιουγκοσλαβίας, εντός χρονικού διαστήματος ακόμα και δύο ετών (Μαλλιάς: 2014)⁴⁵.

Γενικότερα η ΗΠΑ κατείχαν ξεχωριστό ρόλο στη διαχείριση της κρίσεως της Γιουγκοσλαβίας, στην περιοχή της Δυτικής Βαλκανικής. Διαβλέποντας από νωρίς τις φυγόκεντρες τάσεις των Δημοκρατιών που απάρτιζαν την ΣΟΔ Γιουγκοσλαβίας, την αδυναμία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Εθνών να διαχειριστούν τα δεδομένα προέκυπταν, πέτυχαν να θέσουν υπό την επιρροή τους πολλά από τα νέα κράτη που ιδρύθηκαν. Στις 8 Σεπτεμβρίου 1991, η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας διενεργεί δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της. Στις 17 Σεπτεμβρίου 1991, η Συνέλευση της Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας διακηρύττει την ανεξαρτησία της χώρας. Στις 13 Απριλίου 1992 η Ελλάδα, με απόφαση του Συμβουλίου των πολιτικών αρχηγών της, υπό τον τότε Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Καραμανλή αποφασίζει, να μην γίνει αποδεκτή καμία ονομασία που θα αναφέρεται στον όρο «Μακεδονία» ή στα παράγωγά του. Στις 27 Ιουνίου 1992 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κορυφής της Λισσαβόνας υιοθετεί τις ελληνικές θέσεις και στις 2 Οκτωβρίου 1992, ο τότε υποψήφιος για την Προεδρία των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον δήλωσε την πλήρη στήριξη του στην απόφαση της τότε ΕΟΚ (Σπύρου:2004:2-3)⁴⁶.

45. Foreign Affairs, The Hellenic Edition», Αλέξανδρος Π. Μαλλιάς, 25 Νοε 2014

«Yugoslavia will cease to function as a federal state within one year, and will probably dissolve within two» (Yugoslavia transformed). [Η Γιουγκοσλαβία θα πάψει να λειτουργεί ως ένα ομοσπονδιακό κράτος μέσα σε ένα έτος, και κατά πάσα πιθανότητα θα διαλυθεί μέσα σε δύο χρόνια»

46. Σπύρου Κ. «Μακεδονικό: Πως η κυβέρνηση Μητσοτάκη έχασε την υπόθεση της ονομασίας», 15 Δεκεμβρίου 2004. σελ. 2 - 3

Ακολουθούν διπλωματικές ενέργειες, μεταξύ όλων των μερών και το 1993, με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας, η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας γίνεται δεκτή ως μέλος, με την 817 (1993) απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, των Ηνωμένων Εθνών με την προσωρινή ονομασία, έναντι όλων των χρήσεων, ως «πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας» έως ότου επιτευχθεί μια συμφωνία μεταξύ των δύο μερών. Στην συνέχεια αναλαμβάνουν οι διεθνείς διαμεσολαβητές Σ. Βανς και Λόρδος Όουεν να γεφυρώσουν τη διαμάχη των δύο χωρών και προτείνουν το νέο κράτος να λάβει την ονομασία «Νέα Μακεδονία». Τον Μάιο του 1993 όμως η πρόταση των δύο διαμεσολαβητών απορρίπτεται από τις κυβερνήσεις των δύο χωρών. Στις 8 Φεβρουαρίου 1994 οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) αναγνωρίζουν επίσημα την πΓΔΜ, με σχετική ανακοίνωση που εκδόθηκε από τον Λευκό Οίκο (Βαληνάκης, Ντάλης : 1996 : 190)⁴⁷. Στις 16 Φεβρουαρίου 1994, η Ελληνική Δημοκρατία αποφασίζει τον οικονομικό αποκλεισμό της πΓΔΜ, «κλείνοντας» το λιμάνι της Θεσσαλονίκης καθώς και τη διακοπή της λειτουργίας του Γενικού Προξενείου της Ελλάδας στα Σκόπια (Βαληνάκης, Ντάλης : 1996 : 194)⁴⁸. Τον Μάρτιο 1994 ο Πρόεδρος Μπιλ Κλίντον ορίζει τον Μάθιου Νίμιτς ως ειδικό απεσταλμένο του για το ζήτημα της ονομασίας της πΓΔΜ. Στη συνέχεια η Αμερική εντείνει τις πιέσεις της προς όλες τις πλευρές για την άρση του ελληνικού εμπάργκο. Στα τέλη του 1994, με τις αρχές του 1995 παρατηρείται έντονη κινητικότητα από πλευράς του ΟΗΕ αλλά και των ΗΠΑ. Διαδοχικές συναντήσεις με όλες τις πλευρές είχε ο αν. Υπουργός Εξωτερικών Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ με σκοπό τη λύση του ζητήματος. Στις 01 Ιουνίου 1995 Σάιρους Βανς και Μάθιου Νίμιτς υποβάλλουν σχέδιο για μια Ενδιάμεση Συμφωνία.

Στις 4 Σεπτεμβρίου 1995 από τα Σκόπια ο τότε υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ⁴⁹, από την Αθήνα ο τότε αμερικανός πρέσβης Σόμας Μίλερ και από την Ουάσινγκτον ο τότε εκπρόσωπος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ Νίκολας Μπέρνς, ανακοίνωσαν ταυτόχρονα την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και πΓΔΜ για απευθείας διάλογο μεταξύ τους στις 12 Σεπτεμβρίου, παρουσία του γ.γ. του ΟΗΕ Μπούτρος-Μπούτρος Γκάλι.

47. Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ. 1996. «Το ζήτημα των Σκοπίων: Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση». Αθήνα. Σελ. 190.

48. Βαληνάκης Γ., Ντάλης σ. 1996. «Το ζήτημα των Σκοπίων: Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση». Αθήνα. Ι. Σελ. 194.

49. Όπως παραδέχθηκε και ο ίδιος ο Αμερικανός απεσταλμένος Richard Holdbrooke, μετά από προτροπή του τότε αρμόδιου διευθυντή Βαλκανικών Υποθέσεων, Christopher Hill και του βοηθού υφυπουργού Εξωτερικών Andrew Marshall, μέσα σε τέσσερις ημέρες είχαν επισκεφτεί δύο φορές την πΓΔΜ και μία την Αθήνα, πετυχαίνοντας να εξασφαλίσουν τη συναίνεση και των δυο πρωθυπουργών για την υπογραφή της Συνθήκης, μια βδομάδα αργότερα, στη Νέα Υόρκη.

Η αμερικανική διπλωματία την περίοδο εκείνη είχε συνδέσει την επίλυση της διαμάχης των δύο χωρών με τις ευρύτερες προσπάθειες για σταθεροποίηση των Βαλκανίων. Επιπλέον η αμερικανική κυβέρνηση επιθυμούσε το συντομότερο δυνατό εξομάλυνση της κατάστασης στην Βαλκανική, καθώς ελλόχευε ο κίνδυνος ανάφλεξης με νέες εθνικιστικές διεκδικήσεις από τις γειτονικές χώρες. Σύμφωνα με τον Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ, ο τότε Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Κάρολος Παπούλιας ήταν αρχικά αρνητικός σε σχέση με το διαπραγματευτικό πλαίσιο: «Δεν πίστευε ότι ο Γκλιγκόροφ ήταν έτοιμος να κάνει κάποια κίνηση, αλλά ούτε και ενδιαφερόταν. Ποτέ δεν μπορείς να εμπιστευτείς αυτούς τους ανθρώπους, έλεγε. Ποτέ» (Holbrooke:1995:123)⁵⁰. Με την παρέμβαση όμως του Έλληνα Πρωθυπουργού, πείστηκε ότι ο Πρόεδρος της πΓΔΜ ήταν πρόθυμος αλλά και ειλικρινής στην επιθυμία του να δεχτεί έναν συμβιβασμό(Holbrooke:1995:125)⁵¹.

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, κατόπιν των έντονων πιέσεων που άσκησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες και προς τις δύο πλευρές υπογράφεται στη Νέα Υόρκη από τον Έλληνα υπουργό Εξωτερικών Κάρολο Παπούλια και τον εκπρόσωπο της πΓΔΜ Στέβο Τσερβενκόφσκι η Ενδιάμεση Συμφωνία.

Ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών Κάρολος Παπούλιας και ο εκπρόσωπος της πΓΔΜ Στέβο Τσερβενκόφσκι (δεξιά) μετά την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, στις 13 Σεπτεμβρίου του 1995 στη Νέα Υόρκη παρουσία του γ.γ. του ΟΗΕ Μπούτρος-Μπούτρος Γκάλι⁵².

Η πΓΔΜ από τον Απρίλιο του 1999, τίθεται σε καθεστώς υποψήφιας χώρας για ένταξη στο ΝΑΤΟ, καθώς ήταν ένα από τα συμβαλλόμενα μέλη (μαζί με άλλες οκτώ χώρες) του Σχεδίου Δράσης Ένταξης (MAP:1999)⁵³.

50. Βλ. Holbrooke, 1995, σ. 123.

51. Βλ. Holbrooke, 1995, σ. 125

52. Βλ. <https://www.naftemporiki.gr/story/1321635/ellada-pgdm-to-xroniko-mias-dieneksisrou-metra-27-xronia>

53. Βλ. «Membership Action Plan (MAP)». ΝΑΤΟ. 10 Ιουνίου 2014. Αρχειοθετήθηκε από το πρωτότυπο στις 2015-04-18. Ανακτήθηκε στις 2015-02-09.

Στις 13 Αυγούστου 2001 υπογράφεται κατόπιν στοχευμένων διπλωματικών κινήσεων ΟΗΕ – Αμερικής η Συμφωνία Πλαισίου της Οχρίδας η οποία έβαλε τέλος στην εθνική κρίση που είχε ξεσπάσει στην πΓΔΜ. Τον Ιούνιο του 2003, οι ΗΠΑ με την πΓΔΜ υπογράφουν διμερή συμφωνία, για την εξαίρεση των αμερικανών πολιτών από τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, χρησιμοποιώντας στο επίσημο κείμενο το όνομα «Μακεδονία» για την πΓΔΜ (Φραγκόπουλος:2004)⁵⁴. Την 02 Ιουλίου 2003 ο εκπρόσωπος τύπου του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, Ρίτσαρντ Μπάουτσερ, αναφέρει ότι η χρήση του ονόματος «Μακεδονία» αποτελεί ανεπίσημη ονομασία που χρησιμοποιήθηκε για τη συμφωνία. Την 11 Οκτωβρίου 2004, κατά την συνάντησή των υπουργών Άμυνας των δύο χωρών, υπογράφηκε διμερή συμφωνία για την μη διάδοση των όπλων μαζικής καταστροφής και την προώθηση της συνεργασίας στον τομέα της άμυνας και των ενόπλων δυνάμεων. Στην συμφωνία τα δύο συμβαλλόμενα μέρη αναφέρονται ως «Κυβέρνηση των ΗΠΑ» και «Κυβέρνηση της Μακεδονίας» (Φραγκόπουλος:2004)⁵⁵.

Στις 4 Νοεμβρίου 2004, μετά την επανεκλογή του Τζορτζ Μπους στο Λευκό Οίκο, οι ΗΠΑ αλλάζουν την πολιτική τους και αναγνωρίζουν μονομερώς την πΓΔΜ, με τη συνταγματική της ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας»⁵⁶, με το πρόσχημα μιας πιθανής αναβίωσης των διακοινοτικών διαφορών στη πΓΔΜ. Στις 29 Νοεμβρίου 2006 ο αμερικανός Πρόεδρος Τζορτζ Μπους προαναγγέλλει την ένταξη της πΓΔΜ στο ΝΑΤΟ έως το 2008. Τον Φεβρουάριο 2008 η πρεσβεία των ΗΠΑ στην Αθήνα, δηλώνει ότι η ΗΠΑ υποστηρίζουν σθεναρώς τη διαδικασία Νίμιτς ως μηχανισμό επιλύσεως του ζητήματος. Στη Σύνοδο του Βουκουρέστι όταν ο Αμερικανός Πρόεδρος ήλθε στο βήμα, μίλησε για την ιστορική απόφαση της ένταξης της Αλβανίας, της Κροατίας και της «Μακεδονίας», τότε παρενέβη ο Έλληνας Πρωθυπουργός δηλώνοντας ότι αυτό δε θα συμβεί λόγω ότι τα Σκόπια δεν πληρούν το κριτήριο της καλής γειτονίας απέναντι σε ένα κράτος – μέλος της Συμμαχία, με συνέπεια η Ελλάδα να χρησιμοποιήσει εάν απαιτηθεί το αναφαίρετο και αδιαπραγμάτευτο δικαίωμά της σε βέτο(Λαζαρόπουλος:2013)⁵⁷.

54. Βλ. Άρθρο Νίκου Φραγκόπουλου, Υποστήριξη ΗΠΑ προς ΠΓΔΜ, 11 Οκτωβρίου 2004

https://www.bbc.co.uk/greek/worldnews/story/2004/10/041011_macedonia_rumsfeld.shtml

55. Βλ. Άρθρο Νίκου Φραγκόπουλου, Υποστήριξη ΗΠΑ προς ΠΓΔΜ, 11 Οκτωβρίου 2004

https://www.bbc.co.uk/greek/worldnews/story/2004/10/041011_macedonia_rumsfeld.shtml

56. Σημαντικό ρόλο στην μονομερή αναγνώριση διαδραμάτισε και η συμμετοχή στρατιωτικών δυνάμεων της πΓΔΜ στην επιχείρηση του Ιράκ το 2003.

57. Άρθρο του Χ. Λαζαρόπουλου, Πως Φτάσαμε στο Βροντερό Όχι του Καραμανλή στο Βουκουρέστι, 03 Απριλίου 2013

Στη Σύνοδο κορυφής του NATO, από τις 2 – 4 Απριλίου 2008, στο Βουκουρέστι (NATO Summit Bucharest:2008)⁵⁸, η Ελλάδα πέτυχε, υπό απειλή χρήσης του δικαιώματος του βέτο, την μη πρόσκληση για ένταξη της πΓΔΜ, έως ότου θα επιλυόταν το Μακεδονικό ονοματολογικό ζήτημα. Στις 07 Απριλίου 2008 ο Βοηθός Υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Ντάνι Φριντ, κατά την διάρκεια της ενημέρωσης, για τα αποτελέσματα της Συνόδου Κορυφής του NATO, των ξένων ανταποκριτών στην Ουάσιγκτον, έκανε λόγο για «Μακεδόνες» και υποστήριξε ότι «η μακεδονική γλώσσα υπάρχει. Οι Μακεδόνες υπάρχουν. Διδάσκουμε μακεδονικά στη Σχολή του Στέιτ Ντιπάρτμεντ (naftemporiki.gr :2008)⁵⁹.

Στις 07 Νοεμβρίου 2008 η πΓΔΜ καταθέτει προσφυγή κατά της Ελλάδας, στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, κατηγορώντας την Ελλάδα ότι έχει παραβιάσει την Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995, παρεμποδίζοντας την πΓΔΜ να ενταχθεί σε διεθνή οργανισμό (NATO). Στις 05 Αυγούστου 2011 ο βοηθός υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Φίλιπ Ρίκερ, δηλώνει από τα Σκόπια ότι «δεν είναι υποχρέωση των ΗΠΑ» να βοηθήσουν την πΓΔΜ σχετικά με την επίλυση του θέματος της ονομασίας (history-of-macedonia.com:2011)⁶⁰. Ακολούθως στις 05 Δεκεμβρίου 2011, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έκρινε ότι η Ελληνική Δημοκρατία ασκώντας βέτο στην ένταξη της πΓΔΜ στο NATO, παραβίασε την υποχρέωσή της βάσει του άρθρου 11, παρ.1, της Ενδιάμεσης Συμφωνίας. Ο ειδικός απεσταλμένος του Γ.Γ του ΟΗΕ για το Σκοπιανό Μάθιου Νίμιτς με γραπτή του δήλωσή τόνισε ότι απόφαση του Δικαστηρίου της Χάγης πρέπει να τύχει «προσεκτικής μελέτης και από τις δύο κυβερνήσεις».

Στις 23 Απριλίου η πρώην Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Χίλαρι Κλίντον, ζήτησε από την πΓΔΜ και την Ελλάδα να βρουν μια αποδεκτή λύση για τη διαφωνία της ονομασίας, ώστε η Δημοκρατία της «Μακεδονίας» να ενταχθεί στο NATO (Southeast European Times:2009)⁶¹. Στις 17 Ιανουαρίου 2018, στη Νέα Υόρκη, ξεκινούν μετά από καιρό οι επίσημες διαπραγματεύσεις, ανάμεσα στις δύο χώρες και τον ειδικό διαμεσολαβητή του ΟΗΕ Μάθιου Νίμιτς, για το ζήτημα της ονομασίας. Τον Ιούνιο του 2018, στο χωρίο Ψαράδες στη Φλώρινα, κατόπιν συμφωνίας όλων των μερών, υπογράφεται η Συμφωνία των Πρεσπών, με την οποία η πΓΔΜ μετονομάζεται σε Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας. Στις 11 Ιουλίου 2018, το NATO προσκαλεί τη Βόρεια Μακεδονία να ξεκινήσει ενταξιακές συνομιλίες. Οι επίσημες διαπραγματεύσεις άρχισαν στις 18 Οκτωβρίου 2018. Στις 6 Φεβρουαρίου 2019, οι μόνιμοι αντιπρόσωποι των χωρών μελών στο NATO υπόγραψαν ένα πρωτόκολλο για την ένταξη της Βόρειας Μακεδονίας στο NATO.

58. NATO Summit Bucharest 2008. Βλ. http://www.summitbucharest.gov.ro/en/doc_1.html

59. Βλ. <https://m.naftemporiki.gr/story/210421>

60. Βλ. <http://history-of-macedonia.com/2011/08/15/filip-riker-dhlwse-oti-den-einai-douleia-twn-usa-na-bohthisoun-thn-fyrom/>

61. Βλ. «Diplomatic Diary: NATO chief makes last visit to Bucharest». Southeast European Times. 28 Απριλίου 2009

Ωστόσο, έως τον Δεκέμβριο του 2019 η διαδικασία επικύρωσης της συνθήκης προσχώρησης της Βόρειας Μακεδονίας, από τα κράτη μέλη της Συμμαχίας, δεν είχε ολοκληρωθεί. Στη Σύνοδο του NATO, όμως στο Λονδίνο, το 2019, παρόλο που η συνθήκη δεν είχε επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη, στη Βόρεια Μακεδονία δόθηκε έδρα μαζί με τα άλλα μέλη του NATO (Marusic, Sinisa:2019)⁶². Στις 11 Φεβρουαρίου 2020, η Συνέλευση της Βόρειας Μακεδονίας ενέκρινε ομόφωνα την Συνθήκη, προσχώρησης στη Βορειοατλαντική Συμμαχία (The New York Times:2020)⁶³. Στη συνέχεια η Βόρεια Μακεδονία υπέγραψε τη συνθήκη και έγινε μέλος του NATO, στις 27 Μαρτίου 2020 (NATO:2020)⁶⁴.

62. Βλ. Marusic, Sinisa Jakov (3 Δεκεμβρίου 2019). «Spanish Hold-Up Delays North Macedonia's Full NATO Membership». Balkaninsight.

63 The New York Times, Associated Press, «North Macedonia Parliament Backs NATO Accession». 11 Φεβρουαρίου 2020

64. NATO, «North Macedonia joins NATO as 30th Ally», 27 Μαρτίου 2020

1.8 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Οι πολιτικές σχέσεις της Ελλάδος και της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας Μακεδονίας ξεκίνησαν στις αρχές της δεκαετίας του '90, με τη διάλυση της άλλοτε ενιαίας Γιουγκοσλαβίας. Στα τριάντα χρόνια κοινής συνύπαρξης στο διεθνές γίγνεσθαι, η αντιπαλότητα και η αμοιβαία καχυποψία χαρακτήρισε τις διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών. Παρόλο αυτά υπήρξαν στιγμές που οι δύο εταίροι συμβιβάστηκαν και επέδειξαν ειλικρινή διάθεση για να υπερκεράσουν τις μεταξύ τους διαφορές.

Ιστορικά, στις 17 Σεπτεμβρίου του 1991 η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας διακηρύσσει την ανεξαρτησία της, κατόπιν θετικού δημοψηφίσματος με ποσοστό 96,4% που υποστηρίζει ένα κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος στη Μακεδονία με το δικαίωμα να ενταχθεί σε μια τυχόν μελλοντική ένωση κυρίαρχων κρατών της Γιουγκοσλαβίας (Βαληνάκης, Νταλής : 1994 : 38)⁶⁵. Στις 18 Σεπτεμβρίου 1991 ο ιστορικός ηγέτης της γειτονικής χώρας, Κίρο Γκλιγκόροφ, αναλαμβάνει πρώτος Πρόεδρος της νεοσύστατης «Δημοκρατίας της Μακεδονίας». Κατόπιν στις 17 Νοεμβρίου ψηφίζεται το Σύνταγμα της Δημοκρατία της «Μακεδονίας»⁶⁶. Ακολούθως στις 03 Δεκεμβρίου ο Πρόεδρος Κίρο Γκλιγκόροφ ζητά με επίσημη επιστολή του προς τους ηγέτες όλων των κρατών του κόσμου, τη διεθνή αναγνώριση της χώρας του ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Στις 4 Δεκεμβρίου το ελληνικό Υπουργικό Συμβούλιο υπό τον Πρωθυπουργό αποφασίζει να θέσει τρεις όρους στη νεοσύστατη Δημοκρατία προκειμένου να αναγνωριστεί επίσημα. Πρώτον να αλλάξει την ονομασία Μακεδονία, που έχει γεωγραφική και όχι εθνική υπόσταση, δεύτερον να αναγνωρίσει ότι δεν έχει εδαφικές διεκδικήσεις από την Ελλάδα και τρίτον να αναγνωρίσει την μη ύπαρξη «μακεδονικής» μειονότητας στην Ελλάδα (Παπακωνσταντίνου:1994:419)⁶⁷. Στις 15 Δεκεμβρίου 1991, συγκαλείται έκτακτη Υπουργική Σύνοδος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις Βρυξέλλες, η οποία με την Διακήρυξη της 16 Δεκεμβρίου 1991 αποφασίζει το τέλος της Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, καθώς και την αναλυτική περιγραφή των όρων για την αναγνώριση των νέων Δημοκρατιών, που θα προέκυπταν. Στη Διακήρυξη της 16 Δεκεμβρίου, ο τότε Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών Αντώνης Σαμαράς πετυχαίνει να ενσωματωθούν στους όρους για την αναγνώριση των νέων Δημοκρατιών από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, τρεις κοινοτικοί όροι ειδικά για την αναγνώριση του νεοσύστατου κράτους (Λυγερός:2008:84)⁶⁸:

65. Βλ. Γ. Βαληνάκης, Σ. Νταλής, Το Ζήτημα των Σκοπίων, Σιδέρης, Αθήνα, 1994, σελ. 38

66. North Macedonia (Republic of)'s Constitution of 1991
The Constitution was published in the "Official Gazette of the Republic of Macedonia" (OGRM) no. 2/91 of 22 November 1991

67. Βλ. Μ. Παπακωνσταντίνου, Το Ημερολόγιο ενός Πολιτικού, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα:1994, σελ. 419

68. Βλ. Σ. Λυγερός, Εν Ονόματι της Μακεδονίας ο Διπλωματικός Πόλεμος για το Όνομα, Λιβάνη, 2008, σελ.84

1. Τα Σκόπια δεν έχουν εδαφικές διεκδικήσεις εις βάρος της Ελλάδας.
2. Τα Σκόπια δε θα διεξάγουν εχθρικές προπαγανδιστικές δραστηριότητες εναντίον της Ελλάδας.
3. Τα Σκόπια δεν θα κάνουν χρήση ονόματος το οποίο να υπονοεί εδαφικές διεκδικήσεις.

Στις 20 Δεκεμβρίου 1991 η νεοσύστατη Δημοκρατία υποβάλλει αίτηση για την αναγνώρισή της από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Γι' αυτό το λόγο δρομολογεί δύο κύριες τροποποιήσεις στο Σύνταγμά της. Η πρώτη τροποποίηση να υποδηλώνει ότι η πΓΔΜ δεν εγείρει εδαφικές διεκδικήσεις εναντίον γειτονικών κρατών και η δεύτερη ότι η Δημοκρατία δεν θα παρέμβει στα κυρίαρχα δικαιώματα άλλων κρατών και στις εσωτερικές τους υποθέσεις (Τζιαμπήρης: 2003:54)⁶⁹.

Στις 3 Ιανουαρίου 1992, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής, με επίσημη επιστολή του προς τους Αρχηγούς των Κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας γνωστοποιεί ότι «η ονομασία αυτής της Δημοκρατίας είναι θεμελιώδους σημασίας για την Ελλάδα» και ότι «αυτή η δημοκρατία δεν έχει απολύτως κανένα δικαίωμα, ιστορικό ή εθνολογικό, να χρησιμοποιεί τον όρο Μακεδονία» (Τζιαμπήρης: 2003: 54)⁷⁰. Επίσης στις 3 Ιανουαρίου 1992, οι εκπρόσωποι των Υπουργείων Εξωτερικών των δύο χωρών πραγματοποιούν την πρώτη τους επίσημη συνάντηση, η οποία καταλήγει σε αποτυχία επειδή η πλευρά της νεοσύστατης Δημοκρατίας αρνείται να διαπραγματευθεί σχετικά με τον τρίτο κοινοτικό όρο.

Στις 15 Ιανουαρίου 1992 η ΕΠΣ αποφασίζει να αναγνωρίσει τη Σλοβενία και την Κροατία, αλλά όχι την ΠΓΔΜ, παρά τη θετική γνωμοδότηση της Επιτροπής Διαιτησίας. Στις 17 Ιανουαρίου 1992, ο τότε Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών Αντώνης Σαμαράς αποστέλλει επίσημη επιστολή στους ομολόγους του στην ΕΠΣ, στην οποία υποστηρίζει ότι η λέξη «Μακεδονία» δεν θα πρέπει να περιλαμβάνεται στην ονομασία της πΓΔΜ. Στις 17 Φεβρουαρίου 1992 το Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών ΕΠΣ αναθέτει στον Προεδρεύοντα Πορτογάλο Υπουργό Εξωτερικών Τζοάους Ντε Ντέους Πινέιρο την εξεύρεση μιας συμβιβαστικής λύσης για το θέμα του ονόματος μεταξύ των δύο κρατών. Αργότερα την ίδια ημέρα η γειτονική χώρα κάνει έκκληση στους 12 Υπουργούς Εξωτερικών της ΕΟΚ να αναγνωρίσουν την ανεξαρτησία της, με το ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας».

Την 1η Απριλίου του 1992, ο Πορτογάλος διπλωμάτης προτείνει τη συμφωνία - πακέτο, γνωστή ως Πακέτο Πινέιρο, που επεδίωκε τη διευθέτηση της διαμάχης μεταξύ της Ελλάδας και της πΓΔΜ. Η συμβιβαστική πρόταση προβλέπει μεταξύ άλλων την αναγνώριση της πΓΔΜ με την ονομασία Νέα Μακεδονία.

69. Βλ. Κ.Α. Τζιαμπήρης, Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα, 2003, σελ. 54

70. Βλ. Κ.Α. Τζιαμπήρης, Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα, 2003, σελ. 54

Η πρόταση αυτή τελικά απορρίφθηκε από την ελληνική πλευρά. Στη συνέχεια ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της νεοσύστατης Δημοκρατίας Κίρο Γκλιγκόροφ με επίσημη επιστολή του στον Πορτογάλο Υπουργό Εξωτερικών Πινέιρο, μοιράζεται τους σκέψεις - φόβους του για μια πιθανή επέκταση του πολέμου στα Νότια της Γιουγκοσλαβίας σε περίπτωση μη αναγνώρισης των Σκοπίων με το όνομα «Μακεδονία».

Εν συνέχεια στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας στις 27 Ιουνίου 1992, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα κατέστησε σαφές προς όλους τους ενδιαφερόμενους και σύμφωνα με τη διακήρυξη του Δεκεμβρίου του 1991, ότι δεν επρόκειτο να αναγνωρίσει την νεοσύστατη Δημοκρατία, μόνο με την ονομασία «Δημοκρατία Μακεδονία» και ότι τελική ονομασία του νέου κράτους θα πρέπει να ικανοποιεί και τις δύο πλευρές. Στις 28 Ιουνίου 1992 η κυβέρνηση της γειτονικής χώρας απορρίπτει τον 3^ο κοινοτικό όρο (να αλλάξει το όνομά της) που ζήτησε η Ελλάδα και έθεσε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ώστε να αναγνωριστεί από την Κοινότητα. Στις 30 Ιουλίου 1992, η νεοσύστατη Δημοκρατία υποβάλει επίσημο αίτημα εισδοχής στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) προκειμένου να καταστεί πλήρες μέλος με το όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας» (Τζιαμπήρης:2003:67)⁷¹. Στις 12 Αυγούστου του 1992, το Κοινοβούλιο της γειτονικής Δημοκρατίας καθιερώνει ως εθνικό του σύμβολο τον ήλιο της Βεργίνας (Τσαπάρας:1996:177-179)⁷².

Ακολουθεί ένα έντονο διπλωματικό παρασκήνιο μεταξύ των αντίπαλων πλευρών, με αποτέλεσμα το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, στις 07 Απριλίου 1993 με την 817/1993 απόφαση του να κάνει δεκτό το νέο κράτος – μέλος, με την ονομασία πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, υπό τους περιορισμούς ότι η τελική του ονομασία του τελεί υπό διαπραγματεύσιμη και συνεπώς δεν απαιτείται ο τελικός καθορισμός της σημαίας του. Στις 14 Μαΐου 1993 οι διαμεσολαβητές Σ. Βανς και Λόρδος Όουεν, καταθέτουν την συμβιβαστική πρόταση τους «Νέα Μακεδονία» για την ονομασία της πΓΔΜ, όμως το σχέδιο απορρίπτεται από τη γείτονα χώρα και εν συνεχεία από την Ελλάδα.

Στις 16 Φεβρουαρίου 1994, αποφασίζεται η επιβολή οικονομικού αποκλεισμού «εμπάργκο» ως μέτρο πίεσης από την Ελληνική Κυβέρνηση στη πΓΔΜ (kathimerini.gr :1994)⁷³. Ειδικότερα αποφασίζεται η διακοπή λειτουργίας

71. Βλ. Κ.Τζιαμπήρης, Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2003, σελ. 67.

72. Βλ. Σ. Τσαπάρας, Μακεδονία και Μακεδονικό Πρόβλημα, Νέα Σύνορα – Λιβάνη, Αθήνα: 1996, σελ. 177-179

73. Βλ. <https://www.kathimerini.gr/k/100yk/1057153/elliniko-empargko-stin-pgdm/>

του προξενείου στα Σκόπια, η διακοπή διακίνησης εμπορευμάτων από και προς τη πΓΔΜ, εκτός από τα αναγκαία προϊόντα για ανθρωπιστικούς λόγους, όπως τρόφιμα και φάρμακα.

Πηγή: <https://www.kathimerini.gr>⁷⁴

Συγκριτικά αναφέρεται ότι η Ελλάδα σε σχέση με την πΓΔΜ, διέθετε υπεροχή σε θέματα ευημερίας και στρατιωτικής ισχύος, ήταν μέλος του ΝΑΤΟ και της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ) και ήταν αποφασισμένη να ασκήσει διπλωματική και οικονομική πίεση προς μια χώρα που βρισκόταν σε επισφαλή κατάσταση. Στα νέα δεδομένα που δημιουργήθηκαν η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ΗΠΑ εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους επισημαίνοντας ότι η προσπάθεια αυτή θα έχει ως σκοπό την αποσταθεροποίηση του νεοσύστατου κράτους της πΓΔΜ (Τσαπάρας:1996:246-7)⁷⁵.

Από την μεριά της πΓΔΜ ο Πρόεδρος Κίρο Γκλιγκόροφ ήταν σταθερά αρνητικός προς οποιαδήποτε συμφωνία στη βάση της ελληνικής θέσης, καθώς σύμφωνα με δήλωσή του «το όνομά μας σημαίνει την ύπαρξή μας, την ταυτότητά μας» (Γκλιγκόροφ: 2000)⁷⁶.

Γενικότερα από το 1991 με την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της πΓΔΜ, έως την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας (1995), οι θέσεις των 2 χωρών θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν μαξιμαλιστικές και με ελάχιστη διάθεση για συμβιβασμό. Η απροθυμία των δύο χωρών να συμβιβαστούν δημιούργησαν συνθήκες πόλωσης στις 2 χώρες με αρνητικές πολιτικές και περιφερειακές επιπτώσεις.

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, κατόπιν αμοιβαίων συμβιβασμών μεταξύ των δύο χωρών, υπογράφεται στη Νέα Υόρκη η Ενδιάμεση Συμφωνία⁷⁷, η οποία αποτελεί τη βάση των μετέπειτα σχέσεων της Ελλάδος – πΓΔΜ. Με την Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995 διευθετηθήκαν πολλά από τα διμερή θέματα των δύο χωρών και επετράπη η αναβολή της οριστικής επίλυσης του θέματος της ονομασίας.

74. Πρωτοσέλιδο εφημερίδας της εποχής, που αναφέρεται στις οικονομικές – διπλωματικές κυρώσεις της Ελλάδας εναντίον της πΓΔΜ

75. Βλ. Σ. Τσαπάρας, Μακεδονία και Μακεδονικό Πρόβλημα, Νέα Σύνορα, Αθήνα:1996, σελ. 246-247

76. Γκλιγκόροφ, 2000, σ. 221.

77. Βλ. Παράρτημα Ι

Στις 27 Σεπτεμβρίου 1995 η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (πΓΔΜ) εντάσσεται στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Στην συνέχεια στις 02 Οκτωβρίου 1995 η Δημοκρατία εντάσσεται, με τη σύμφωνη γνώμη της Ελλάδας, στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), με την ονομασία FYROM.

Στις 03 Οκτωβρίου 1995, όμως σχεδιάζεται και υλοποιείται δολοφονική απόπειρα κατά του Προέδρου της πΓΔΜ, Κίρο Γκλιγκόροφ. Το γεγονός αυτό προκαλεί έντονο προβληματισμό και επισκιάζει τις συνομιλίες των αντιπροσωπειών της Ελλάδας και της πΓΔΜ (στην Αθήνα) για τη ρύθμιση των τεχνικών θεμάτων που αφορούσαν στην υλοποίηση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας (kathimerini.gr:1995)⁷⁸.

Την περίοδο που ακολούθησε μετά την Ενδιάμεση Συμφωνία, η Ελλάδα ακύρωσε σχεδόν όλες τις «τιμωρητικές» πολιτικές εναντίον της πΓΔΜ, απέιχε επίσης από κάθε μορφή ρητορικής που θα φανέρωνε εκθρότητα. Η νέα περίοδος που εγκαινιάστηκε χαρακτηρίστηκε από ρεαλισμό⁷⁹ και μετριοπάθεια για τα δύο μέρη, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για περαιτέρω σύσφιξη των διμερών πολιτικών και οικονομικών σχέσεων.

Στα τέλη της δεκαετίας του '90 η οικονομική διείδυση της Ελλάδος στην πΓΔΜ είναι τόσο μεγάλη, που πρώην Πρόεδρος της πΓΔΜ Κίρο Γκλιγκόροφ δήλωνε ότι: «Η εξαγορά των επιχειρήσεών μας από ελληνικά συμφέροντα προβληματίζει και ότι αυτός που γίνεται σημαντικός οικονομικός παράγοντας σε μία χώρα, θα είναι σε θέση αύριο να ασκήσει επιρροή στην πολιτική μας» (Τζιαμπήρης:2003:105-6)⁸⁰.

Τον Δεκέμβριο του 2000 η Ελλάδα και η πΓΔΜ ήταν έτοιμες να υπογράψουν στρατιωτική συμφωνία η οποία θα περιλάμβανε την αυξημένη συνεργασία σε συνοριακές περιπολίες, την ασφαλή ανταλλαγή εμπιστευτικών εγγράφων μεταξύ των αντίστοιχων Γενικών Επιτελείων και τη συνεργασία στον τομέα παραγωγής όπλων (Ελευθεροτυπία:2000)⁸¹.

Στις αρχές του 2001 δημιουργήθηκε μικρή αισιοδοξία για επικείμενη συμφωνία μεταξύ των δύο χωρών, με κοινά αποδεκτή ονομασία την Άνω Μακεδονία «Gornamakedonia», σε συνδυασμό με την παροχή σημαντικής οικονομικής βοήθειας και εγγυήσεων ασφαλείας, από πλευράς της Ελλάδας (Το Βήμα:2001)⁸².

78. Στις 3ης Οκτωβρίου 1995, ο Πρόεδρος Κίρο Γκλιγκόροφ, ενώ πήγαινε στο γραφείο του, έγινε στόχος δολοφονικής επίθεσης στο κέντρο των Σκοπίων.

Βλ. <https://www.kathimerini.gr/k/100yk/1057179/apopeira-dolofonias-gkligkorof/>

79. Η Ελληνική πλευρά θεωρούσε ότι μια τυχόν διάλυση της πΓΔΜ θα μπορούσε να πυροδοτήσει έναν 3^ο Βαλκανικό Πόλεμο με συνέπεια την πιθανή εδραίωση μιας Μεγάλης Αλβανίας ή μιας Μεγάλης Βουλγαρίας στα βόρεια σύνορα της Ελλάδας. Επίσης σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η κρίση των Ιμίων (1996) στην οποία, οι Έλληνες συνειδητοποίησαν ότι ο κύριος αντίπαλος βρίσκεται στα Ανατολικά της χώρας και όχι στα Βόρεια.

80. Βλ. Κ.Α. Τζιαμπήρης, Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2003, σελ.105-106

81. Βλ. Ελευθεροτυπία, «Θα βοηθάμε τα Σκόπια να φυλάνε τα σύνορά τους», 12 Δεκεμβρίου 2000

82. Βλ. Το Βήμα, «Επιτυχάνεται συμφωνία για το όνομα των Σκοπίων», 26 Ιανουαρίου 2001

Τον Φεβρουάριο 2001, όμως ο Πρόεδρος της πΓΔΜ Μπόρις Τράϊκόφσκι δηλώνει ότι «Το όνομά μας είναι έκφραση της ταυτότητας του έθνους μας, είναι θέμα ύψιστου εθνικού συμφέροντος και στοιχειώδους αξιοπρέπειας, την ίδια όμως ώρα είναι και ένα πολύ σημαντικό θέμα για τη σταθερότητα του κράτους» (Ελευθεροτυπία:2001)⁸³.

Το 2001 (έως τον Μάρτιο) ξεσπάει ένοπλη εθνοτική κρίση στην πΓΔΜ. Η Ελληνική Κυβέρνηση αναφέρεται στην ανάγκη διατήρησης των υπαρχόντων συνόρων με την πΓΔΜ. Επιπλέον μετά από διακομματική συνεννόηση το ελληνικό πολιτικό σύστημα επιβεβαιώνει τρεις βασικές αρχές για την ελληνική εξωτερική πολιτική:

1. το απαραβίαστο των συνόρων.
2. τον σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.
3. την καταδίκη της χρήσης βίας.

Η ελληνική κυβέρνηση ταυτόχρονα αποστέλλει υλική βοήθεια και στρατιωτικό υλικό, για να στηρίξει την κεντρική κυβέρνηση της πΓΔΜ. Στις 13 Αυγούστου 2001 υπογράφεται κατόπιν στοχευμένων διπλωματικών κινήσεων ΟΗΕ – Αμερικής η Συμφωνία Πλαισίου της Οχρίδας η οποία έβαλε τέλος στην εθνοτική κρίση που είχε ξεσπάσει στην πΓΔΜ. Η Ελλάδα στη συνέχεια σχεδιάζει και εγκρίνει οικονομική βοήθεια που ανέρχεται στο ποσό των 74 εκ. ευρώ, για την πΓΔΜ, στα πλαίσια του Εθνικού Σχεδίου Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ)⁸⁴. Στις 22 Νοεμβρίου 2002 ο τότε Έλληνας Πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης συναντάται με τον πρόεδρο της πΓΔΜ Μπόρις Τράϊκόφσκι, στο περιθώριο της Συνόδου Κορυφής του ΝΑΤΟ στην Πράγα. Σε δηλώσεις τους οι δύο πολιτικοί ενθαρρύνουν τη διαδικασία διαλόγου για το όνομα, στο πλαίσιο της διαπραγματεύσεως του ΟΗΕ.

Στις 19-20 Ιουνίου του 2003, η πΓΔΜ αναγνωρίστηκε ως πιθανή υποψήφια χώρα για ένταξη στην ΕΕ, με τη σύμφωνη γνώμη της Ελλάδας, κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Θεσσαλονίκης. Εισήλθε στη Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσής της, ως η πρώτη στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων, το 2004 (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης & Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων:2004)⁸⁵. Υπέβαλε αίτηση για ένταξη στην ΕΕ τον Μάρτιο του 2004 και το Συμβούλιο αποφάσισε τον Δεκέμβριο του 2005 να χορηγήσει στη χώρα το καθεστώς υποψήφιας χώρας.

Στις 08 Οκτωβρίου 2005 ο ειδικός διαμεσολαβητής του ΟΗΕ Μάθιου Νίμιτς προτείνει νέα προτεινόμενη ονομασία τη «Republika Makedonija - Skopje» μόνο για τις διμερείς σχέσεις. Σύμφωνα με την πρόταση αυτή, η πΓΔΜ στους διεθνείς οργανισμούς θα αναφέρεται ως «Republika Makedonija» (στα λατινικά) έως το 2008. Μετά την περίοδο αυτή θα αναφέρεται με το συνταγματικό της όνομα:

83. Βλ. Ελευθεροτυπία, «Σάλος στα Σκόπια από την ελληνική πρόταση για όνομα», 10 Φεβ 2001

84. Το Ελ. Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων-ΕΣΟΑΒ (Hellenic Plan for the Economic Reconstruction of the Balkans-HiPERB) αποτελεί προσπάθεια της Ελλάδος, ως δότης χώρας, για να ενισχύσει την αναπτυξιακή πολιτική στα Βαλκάνια. Βλ. Νόμος 2996/28.3.2002, ΦΕΚ Α

85. Βλ. απόφαση 2004/239/ΕΚ, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/>

«Republic of Macedonia» (στην αγγλική και μεταφρασμένο, ενώ η Ελλάδα θα μπορεί να χρησιμοποιεί τον όρο «Μακεδονία» μόνο με κάποιο επιθετικό προσδιορισμό ως τοπωνύμιο εντός της δικής της επικράτειας. Η πρόταση απορρίπτεται και από τα δύο μέρη.

Το 2006 το VMRO-DPMNE κερδίζει τις βουλευτικές εκλογές στις 5 Ιουλίου. Στις 27 Αυγούστου 2006, ο Νικόλα Γκρούεφσκι γίνεται ο πρωθυπουργός της πΓΔΜ. Η περίοδος που ξεκινά, χαρακτηρίζεται από έντονη διάθεση για σύγκρουση και εθνικιστικές τάσεις. Στη Σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ⁸⁶, από τις 2 – 4 Απριλίου 2008, στο Βουκουρέστι, η Ελλάδα πέτυχε, υπό την απειλή χρήσης του δικαιώματος του βέτο, την μη πρόσκληση για ένταξη της πΓΔΜ, έως ότου θα επιλυόταν το Μακεδονικό ονοματολογικό ζήτημα. Στις 06 Απριλίου 2008 ο πρόεδρος της πΓΔΜ διατυπώνει την ανάγκη επανακαθορισμού της στρατηγικής της χώρας του και υποστηρίζει ότι λόγω του ελληνικού βέτο στο Βουκουρέστι, η Ελλάδα παραβίασε την Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995. Επιπλέον στις 18 Απριλίου 2008, η κυβέρνηση της πΓΔΜ προέβει σε σχετικό διάβημα διαμαρτυρίας για την στάση της Αθήνας, στο Βουκουρέστι. Στις 10 Ιουλίου 2008 ο πρωθυπουργός της πΓΔΜ Νικόλα Γκρούεφσκι, με επίσημη επιστολή του προς τον έλληνα πρωθυπουργό Κώστα Καραμανλή, θέτει θέμα «μακεδονικής μειονότητας» στην Ελλάδα, εγείρει ζητήματα επιστροφής περιουσιών, αναγνώρισης «μακεδονικής» γλώσσας και χορήγησης υπηκοότητας (Το Βήμα:2008)⁸⁷. Στις 18 Ιουλίου 2008 Ο πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής, στην απαντητική του επιστολή προς τον ομόλογό του, ξεκαθαρίζει ότι δεν υπάρχει και ούτε υπήρξε «μακεδονική» μειονότητα στην Ελλάδα και ότι κάθε αντίθετος ισχυρισμός είναι απόλυτα αθεμελίωτος και πολιτικά υποκινούμενος, χωρίς σεβασμό στην ιστορική πραγματικότητα της περιοχής. Όσον αφορά στα περιουσιακά ζητήματα, τονίζει ότι οιοσδήποτε θα μπορούσε να κάνει χρήση της δυνατότητας νομίμου προσφυγής στα Δικαστήρια, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο (Πρώτο Θέμα:2008)⁸⁸.

Στις 17 Νοεμβρίου 2008, η πΓΔΜ προσφεύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ισχυριζόμενη ότι η Ελλάδα παραβίασε το Άρθρο 11 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας. Στις 20 Ιουλίου 2009, η πΓΔΜ υποβάλλει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, υπόμνημα 139 σελίδων, το οποίο υπογράφει ο Νικόλα Ντιμιτρόφ. Ακολουθεί στις 19 Ιανουαρίου 2010 η Ελλάδα, η οποία υποβάλλει το υπόμνημα αντίκρουσης, έκτασης 226 σελίδων, που συνυπογράφουν ο πρέσβης Γ. Σαββαΐδης και η νομική σύμβουλος του Υπουργείου Εξωτερικών Μαρία Τελαλιάν.

86. Βλ. NATO Summit Bucharest 2008, http://www.summitbucharest.gov.ro/en/doc_1.html

87. Ιταμή επιστολή Γκρούεφσκι σε Καραμανλή

Βλ. <https://www.tovima.gr/2008/11/25/politics/itami-epistoli>

88. Αυστηρή απάντηση Καραμανλή στον Γκρούεφσκι

Βλ. <https://www.protothema.gr/politics/article/12101/aysthrh-apanthsh-karamanlh-ston-gkroyefski/>

Στην συνέχεια στις 05 Δεκεμβρίου 2011, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης κρίνει ότι η Ελληνική Δημοκρατία προβάλλοντας αντίρρηση στην ένταξη της πΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, παραβίασε την υποχρέωσή της βάσει του άρθρου 11, παρ.1, της Ενδιάμεσης Συμφωνίας.

Στις 3 Οκτωβρίου 2012, ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Δημήτρης Αβραμόπουλος, με επιστολή του προς τον ομόλογό του της πΓΔΜ, Νικόλα Πόποσκι, πρότεινε την υπογραφή Μνημονίου Κατανόησης μεταξύ των δύο χωρών, το οποίο θα έθετε το πλαίσιο και τις βασικές παραμέτρους για την οριστική επίλυση του ζητήματος της ονομασίας (Καθημερινή:2012)⁸⁹. Η πρόταση όμως απορρίπτεται από την πλευρά της πΓΔΜ. Στην συνέχεια η περίοδος που ακολουθεί και λόγω της οικονομικής κρίσης που έχει επεκταθεί στην Ευρώπη, φέρνει το ζήτημα της ονομασίας σε δεύτερη μοίρα.

Στις 17 Ιανουαρίου 2018, στη Νέα Υόρκη, επανακινούν οι επίσημες διαπραγματεύσεις για το ζήτημα της ονομασίας, ανάμεσα στις δύο χώρες και τον ειδικό διαμεσολαβητή του ΟΗΕ Μάθιου Νίμιτς. Από την πρόοδο των διαπραγματεύσεων διαφαίνεται ότι τα δύο μέρη προτίθενται να προβούν σε αναγκαίους συμβιβασμούς, προκειμένου να έρθουν στην λύση του προβλήματος. Έτσι τον Ιούνιο του 2018, στο χωρίο Ψαράδες στη Φλώρινα, κατόπιν αμοιβαίων υποχωρήσεων, υπογράφεται η Συμφωνία των Πρεσπών, με την οποία η πΓΔΜ μετονομάζεται σε Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας. Στις 11 Ιουλίου 2018, το ΝΑΤΟ προσκαλεί τη Βόρεια Μακεδονία να ξεκινήσει ενταξιακές συνομιλίες. Οι επίσημες διαπραγματεύσεις άρχισαν στις 18 Οκτωβρίου 2018. Στη συνέχεια στις 27 Μαρτίου 2020 η Βόρεια Μακεδονία γίνεται μέλος του ΝΑΤΟ⁹⁰.

Ακολουθώντας τον Μάρτιο του 2020, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της ΕΕ αποφασίζει να ξεκινήσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τη Βόρεια Μακεδονία και εγκρίνει την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με μια αναθεωρημένη μεθοδολογία «Ενίσχυση της ενταξιακής διαδικασίας - Μια αξιόπιστη προοπτική της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια» τον Φεβρουάριο του 2020. Στις 17 Νοεμβρίου του 2020 όμως και παρά την θετική στήριξη της υποψηφιότητας της Β. Μακεδονίας από την Ελλάδα, η Βουλγαρία προβάλλει αντίρρηση για την ένταξη της Β. Μακεδονίας στην ΕΕ, λόγω θεμάτων που άπτονταν της ταυτότητας, της γλώσσας και της ιστορίας της περιοχής (Υπουργείο Εξωτερικών Βουλγαρίας : 2020)⁹¹. Τέλος η Βόρεια Μακεδονία στη Σύνοδο Κορυφής ΕΕ – Δυτικών Βαλκανίων (Brdo-Kranj της Σλοβενίας (6-7/10/2021), δεν λαμβάνει και πάλι ημερομηνία για την ένταξη της χώρας στην ΕΕ, παρά τις διακινούμενες περί του αντιθέτου πληροφορίες (αναφέρεται ως ημερομηνία στόχος για ένταξη το 2030), λόγω της αντίθεσης της Βουλγαρίας (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2021)⁹².

89. Βλ. <https://www.kathimerini.gr/politics/18481/m-nimits-simantiko-vima-to-mnimonio-katanoisis/>

90. ΝΑΤΟ, «North Macedonia joins NATO as 30th Ally», 27 Μαρτίου 2020.

91. Βλ. <https://www.mfa.bg/en/news/27459>

92. Βλ. <https://agora.mfa.gr/infofiles-menu/infofile/77598>

1.9 Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ

(Μια αποτίμηση)

Μία από τις πιο κρίσιμες παραμέτρους της Συμφωνίας των Πρεσπών, ήταν η προσπάθεια αντιμετώπισης της διαφοράς του ονόματος μεταξύ των 2 πλευρών. Η τελική ονομασία του κράτους της πΓΔΜ, έγκειται στον πυρήνα του προβλήματος της διαφοράς των 2 κρατών, καθώς αφορούσε τα πλέον ουσιώδη θέματα όπως η ταυτότητα και η ιστορική κληρονομιά. Στα πλαίσια λοιπόν αυτού του δύσκολου έργου, η λύση δόθηκε με την προικοδότηση της δημιουργικής ασάφειας, ως κεντρικό συστατικό της συμφωνίας.

Με τη μέθοδο αυτή, η συμφωνία των Πρεσπών υπέδειξε σε όλα τα μέρη, ότι οι συμφωνίες δεν αφορούν μόνο τις συμφωνίες σε όλα τα θέματα αλλά γενικά και σε αυτές, που επιτρέπουν την επιθυμία σε δύο κράτη να ζήσουν δίπλα - δίπλα παρά τις όποιες διαφωνίες. Για παράδειγμα, η συμφωνία αντιμετώπισε το πρόβλημα της ταυτότητας, που για τη Βόρεια Μακεδονική πλευρά ήταν εξαιρετικά σημαντικό, με ένα ποιο δημιουργικό αλλά διφορούμενο τρόπο. Στο άρθρο 7 της συμφωνίας επιχειρήθηκε να οριοθετηθεί η έννοια των όρων «Μακεδονική» και «Μακεδονία», με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτραπεί και στις δύο πλευρές να έχουν το δικό τους ξεχωριστό χώρο για κάθε χρήση, αλλά ταυτόχρονα να μάθουν – εμποδίσουν ότι η χρήση των δύο ανωτέρω όρων, θα πρέπει μελλοντικά να γίνεται με μη αποκλειστικό τρόπο (Armakolas, Petkovski:2019:3)⁹³. Επιπλέον στο θέμα της αρχαίας Μακεδονικής πολιτιστικής κληρονομιάς, που για τους Έλληνες ήταν ένα πολύ σημαντικό ζήτημα, καθώς αφορούσε την δική τους εθνική ταυτότητα, η Βόρεια Μακεδονία αποδέχτηκε την εξολοκλήρου και μοναδική σλαβική της κληρονομιά.

1.10 ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ

Η Συμφωνία των Πρεσπών αποτελεί συνέχεια των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών 817 (1993) και 845 (1993), και ολοκληρώνει τη Μεταβατική (Ενδιάμεση) Συμφωνία που υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη το Σεπτέμβριο του 1995. Με την κύρωση της συμφωνίας από τα δύο Κοινοβούλια της Ελλάδος και της Βόρειας Μακεδονίας, η Ενδιάμεση Συμφωνία έπαψε να ισχύει.

Από την πλευρά των δύο κρατών οι πιθανοί λόγοι που οδήγησαν στην σύναψη της στρατηγικής συμφωνίας είναι οι παρακάτω:

93. Βλ. Blueprint Prespa? Lessons learned from the Greece-North Macedonia agreement, Ioannis Armakolas / Ljupcho Petkovski, June 2019, σελ. 3

1. Σχέσεις ισχύος και ασφάλειας μεταξύ των δύο κρατών:

$$P = f(\text{Econ}, \text{Mil}, \text{Tech}, \text{Geo}, \text{Dem}, \text{Hc}, \text{Nr}, \text{Ps}, \text{Mor}, \text{Lead}, \text{Al}, \text{Int}, \text{Ext})$$

όπου: **P**: ισχύς

Econ: η οικονομική δύναμη, αναπτυξιακό επίπεδο & μακροχρόνιες οικονομικές επιδόσεις

Mil: η στρατιωτική δύναμη

Tech: το τεχνολογικό επίπεδο

Geo: γεωγραφική θέση, έκταση & γεωγραφικά/εδαφολογικά χαρακτηριστικά

Dem: δημογραφικά δεδομένα, πληθυσμιακό μέγεθος, ηλικιακή διάρθρωση, γονιμότητα

Hc: ποιότητα ανθρώπινου κεφαλαίου όπως μέσο μορφωτικό επίπεδο

Nr: φυσικοί πόροι & πλουτοπαραγωγικές πηγές

Ps: πολιτικοκοινωνικά χαρακτηριστικά όπως εσωτερική & εξωτερική νομιμοποίηση, συνοχή

Mor: ηθικό, φρόνημα, θέληση, στοχοπροσήλωση

Lead: ποιότητα ηγεσίας & διοικητικών δομών

Al: συμμαχίες

Int: άλλοι εσωτερικοί παράγοντες όπως άυλοι πόροι & πολιτισμικό κεφάλαιο

Ext: εξωτερικό περιβάλλον όπως η ισχύς & ο ρόλος άλλων οντοτήτων & δρώντων

Από την σύγκριση όλων των ανωτέρω είναι εύκολο να διαφανεί ότι για την Ελλάδα, δεν υφίσταται ουσιαστική απειλή από την Βόρεια Μακεδονία, το αντίθετο μάλλον. Εάν όμως εξεταστεί η σημαντικότητα του συντελεστή Al (συμμαχίες) και η μεταβληκότητα που αυτή δημιουργεί, διαπιστώνεται ότι ενώ η Βόρεια Μακεδονία είναι ένα ορθόδοξο, δημοκρατικό κράτος με ξεκάθαρη βούληση προς το δυτικό τρόπο σκέψης και ζωής, με μικρές δυνατότητες σε συντελεστές Econ-Mil κλπ, η σύμπραξη (συνεργασία - συμμαχίες) όμως με χώρες όπως η Τουρκία δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για ανατροπή του ισοζυγίου ισχύος και ασφάλειας, υπέρ την δεύτερης.

2. Διεθνές περιβάλλον και γενικότερες επιδιώξεις: Λόγω του επιβαρημένου ιστορικού στα Δυτικά Βαλκάνια, η δημιουργία ενός αναγνωρισμένου κράτους με

σταθερά δυτικό προσανατολισμό, αποτελούσε επιδίωξη τόσο των αμερικάνων αλλά και τόσο των ισχυρών κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καθώς έτσι θα επιτυγχάνονταν η πλήρης απαγκίστρωση της Βόρειας Μακεδονίας από τη Ρωσική επιρροή αλλά και η ομαλότητα – σταθερότητα σε μια δύσκολη περιοχή των Βαλκανίων και της Ευρώπης. Για την Ελλάδα θα επιτυγχάνονταν στην πράξη η ακύρωση των αρνητικών σεναρίων που αφορούσαν είτε για Μεγάλη Αλβανία, είτε για Μεγάλη Βουλγαρία στα Βόρεια της χώρας. Για τη Βόρεια Μακεδονία θα επιτυγχάνονταν η επιδίωξη της χώρας για διεθνή αναγνώριση και πρόσβαση σε NATO και Ευρωπαϊκή Ένωση.

3. Μέχρι και το 2018, πάνω από 130 χώρες μέλη του ΟΗΕ είχαν αναγνωρίσει την πΓΔΜ με το Συνταγματικό της όνομα «Μακεδονία». Η αναγνώριση της πΓΔΜ από τα κράτη αυτά, με το όνομα «Μακεδονία», χωρίς αυτό να αποτελεί συνθετικό κάποιου άλλου ονόματος, δημιουργούσε συνθήκες πίεσης και εμπειρείε τον κίνδυνο της μοναδικής διεκδίκησης του συνόλου του Μακεδονικού χώρου, θέμα για το οποίο έχει υπάρξει ιστορική εμμονή από την σύσταση της αντίστοιχης οντότητας ως μέρος της Γιουγκοσλαβικής δημοκρατίας (Συρίγος, Χατζηβασιλείου: 2018:27)⁹⁴. Με τη σύνθετη ονομασία οι δύο χώρες εξασφάλιζαν τον απαραίτητο χώρο, για να μπορέσουν ομαλά να συνυπάρξουν ως δύο γειτονικά ειρηνικά κράτη. Σύμφωνα με τον Α. Μαλλιιά (2018) η σύνθετη ονομασία εντάσσεται στο πλαίσιο της «διπλωματίας τέχνης του εφικτού» καθώς από το 1993 οι δύο πλευρές συζητούσαν την αποδοχή κάποιας σύνθετης ονομασίας (Μαλλιιάς:2018:59-60)⁹⁵.

4. Διπλωματική προσέγγιση (την κατάλληλη χρονική στιγμή): Από την ίδρυση του κράτους της πΓΔΜ έως και τις αρχές του 2018, το σύνολο των διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο κρατών ήταν σε περιβάλλον αντιπαράθεσης, λόγω της αδιάλλακτης στάσης της πΓΔΜ αλλά και της Ελλάδας (υποστήριξη και από τις δύο πλευρές μαξιμαλιστικών θέσεων κατά περίπτωση, χωρίς να επιδιώκεται μια αμοιβαία αποδεκτή λύση). Με την μεσολάβηση όμως του διεθνούς παράγοντα και την βούληση των δύο κρατών για διευθέτηση του όλου θέματος που εκκρεμούσε σχεδόν 30 έτη, επαναπροσεγγίστηκαν τα εκκρεμή θέματα και τα δύο μέρη μπορούσαν έτσι να κινηθούν για την κατάρτιση της συμφωνίας.

Τα ωφέληματα της Ελλάδας που προέκυψαν από την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, σύμφωνα με το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, περιγράφονται στο Παράρτημα ΙΙΙ, της παρούσας διατριβής.

Η Συμφωνία των Πρεσπών, σύμφωνα με το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, παρατίθεται στο Παράρτημα ΙΙ, της παρούσας διατριβής.

94. Α. Συρίγος – Ε. Χατζηβασιλείου, Η Συμφωνία των Πρεσπών και το Μακεδονικό, εκδ. ΠΑΤΑΚΗ, έτος 2018, σελ. 27

95. Α. Μαλλιιάς, Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία – Η Αυτοψία της Δύσκολης Συμφωνίας των Πρεσπών, εκδ. ΣΙΑΕΡΗΣ, έτος 2018, σελ. 59- 60

1.11 ΔΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

1. Η μη απόλυτη εννοιολογική διευκρίνιση και διαχώριση του όρου Μακεδονική Ιθαγένεια (Παπαπολυχρονίου:2019:9)⁹⁶ (Μακεδόνας/πολίτης της Βόρειας Μακεδονίας) ενδέχεται μελλοντικά να δημιουργήσει σύγχυση σε σχέση με τους Μακεδόνες της Ελλάδας. Η επίσημη αναγνώριση από τα δύο κράτη της Μακεδονικής γλώσσας (νοτιοσλαβικής προέλευσης), επιλύει αλλά ταυτόχρονα δημιουργεί προϋποθέσεις για τυχόν μελλοντικές προστριβές, μεταξύ των δύο χωρών, σε περίπτωση που ανέλθουν στην εξουσία κόμματα με εθνικιστικές τάσεις.

2. Εμπορικά σήματα. Στη συμφωνία δεν διευθετείται επακριβώς η χρήση του ονόματος για εμπορικές χρήσεις. Συνεπώς η μη διευκρίνιση του ακριβές πλαισίου εμπορικών δραστηριοτήτων με τη χρήση του ονόματος Μακεδονία / Μακεδονικός, ενδέχεται και υπό προϋποθέσεις να δημιουργήσει συνθήκες οικονομικού ανταγωνισμού και μονοπωλίου, ανάμεσα στις επιχειρήσεις των δύο χωρών.

3. Οι πρόνοιες του άρθρου 13 της Συμφωνίας των Πρεσπών, που αφορά στην εφαρμογή των προβλέψεων της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών (1982) υπέρ περικλειστων κρατών (διαμετακόμιση, πρόσβαση στους θαλάσσιους πόρους του παράκτιου κράτους κλπ), αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας - διευθέτησης μεταξύ των δύο κρατών. Θα πρέπει να σημειωθεί όμως ότι η Βόρεια Μακεδονία δεν είναι το μοναδικό περικλειστο κράτος στην περιοχή.

1.12 ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ, ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ

Σύμφωνα με την έρευνα των Αρμακόλα- Σιακά, στην κοινή γνώμη της Ελλάδας και της Βόρεια Μακεδονία, τρία χρόνια μετά την υπογραφή της Συμφωνίας, διαπιστώνεται ότι η Συμφωνία των Πρεσπών συνεχίζει να αποτελεί ευαίσθητο θέμα για σημαντική μερίδα ανθρώπων και στις δύο χώρες. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι σχεδόν ο μισός πληθυσμός της κάθε χώρας (48% για την Ελλάδα και 47% για την Βόρεια Μακεδονία) θεωρεί ότι η συμφωνία ήταν εθνικά επιζήμια για την χώρα του (Αρμακόλας,Σιάκας:2021:10)⁹⁷.

96. Γ. Παπαπολυχρονίου (2019) ,Το Μακεδονικό Ζήτημα - Η Συγχρονη Διαμάχη, σελ.9, Στην ελληνική μετάφραση ορίζεται ότι η ιθαγένεια θα είναι «Μακεδονική/Πολίτης της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας», στο αγγλικό κείμενο χρησιμοποιείται ο όρος «Nationality», ο οποίος έχει και συνδηλώνει και εθνική καταγωγή. Η επιλογή του αμφίσημου όρου «Nationality» στο αγγλικό κείμενο αντί του «Citizenship» και η συμπερίληψη του όρου «Μακεδονική» στην ιθαγένεια αντί του «Πολίτης της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας» δύσκολα πείθει ότι δεν αναφέρεται σε εθνικότητα.

97. Ι. Αρμακόλας – Γ. Σιάκας, του προγράμματος Νοτιοανατολικής Ευρώπης - ΕΛΙΑΜΕΠ, Μονάδα Ερευνών Κοινής Γνώμης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και σε συνεργασία με το Konrad – Adenauer - Stiftung, Αθήνα και Σκόπια, Ιούνιος 2021,σελ. 10.

Η Συμφωνία των Πρεσπών ήταν εθνικά επιζήμια (υπονομεύει τα εθνικά συμφέροντα)		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Συμφωνώ πολύ + Κάπως συμφωνώ	48	47
Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	11	15
Διαφωνώ πολύ + Κάπως διαφωνώ	38.5	35

Μια άλλη σημαντική μέτρηση της ίδιας έρευνας δείχνει ότι έξι στους δέκα Έλληνες (59.5%) και σχεδόν οι μισοί Βόρειοι Μακεδόνες (47%), θεωρούν ότι η Συμφωνία των Πρεσπών ήταν ένας αναγκαίος συμβιβασμός (Αρμακόλας, Σιάκας: 2021:12)⁹⁸.

Η Συμφωνία των Πρεσπών ως ένας αναγκαίος συμβιβασμός		
%	Ελλάδα	Βόρεια Μακεδονία
Συμφωνώ πολύ + Κάπως συμφωνώ	59.5	47
Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	8.5	17
Διαφωνώ πολύ + Κάπως διαφωνώ	31	32

Από την υπόψιν έρευνα, επίσης πρόεκυψε ότι η κοινή γνώμη και στα δύο κράτη παραμένει διχασμένη για τις προοπτικές της Συμφωνίας και τις επιπτώσεις, που θα έχει στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας τους (Αρμακόλας, Σιάκας: 2021:14)⁹⁸.

Επιπλέον, σημαντικό τμήμα της κοινής γνώμης στην Ελλάδα και στην Βόρεια Μακεδονία υποστηρίζει την άποψη ότι η Συμφωνία των Πρεσπών ενίσχυσε την ειρήνη και τη σταθερότητα στην περιοχή (Αρμακόλας, Σιάκας: 2021:17)⁹⁸.

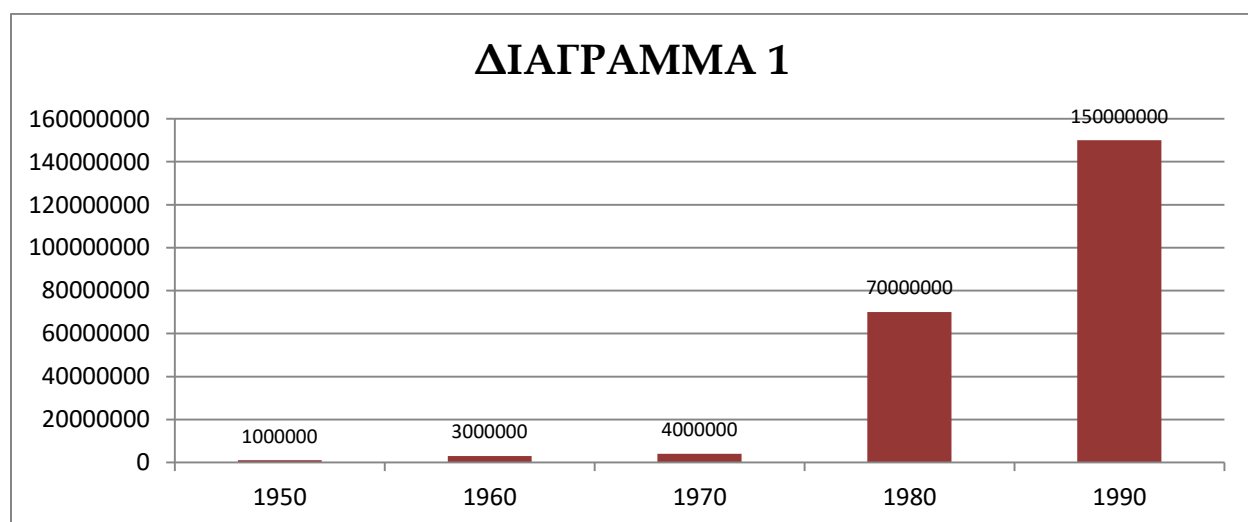
Εν κατακλείδι αναφέρεται ότι με την Συμφωνία των Πρεσπών, οι δύο χώρες μπόρεσαν να θέσουν τις σχέσεις των δύο κρατών σε νέα βάση. Η αμοιβαία κατανόηση και ο αμοιβαίος συμβιβασμός έδωσε νέα ώθηση στις οικονομικές και πολιτικές σχέσεις των δύο κρατών. Επιπλέον με την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών τα δύο μέρη εξεδήλωσαν την πρόθεση τους να ανάγουν τις διμερείς τους σχέσεις πλέον σε στρατηγικό επίπεδο.

98. I. Αρμακόλας – Γ. Σιάκας, του προγράμματος Νοτιοανατολικής Ευρώπης - ΕΛΙΑΜΕΠ, Μονάδα Ερευνών Κοινής Γνώμης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και σε συνεργασία με το Konrad – Adenauer - Stiftung, Αθήνα και Σκόπια, Ιούνιος 2021,σελ. 12 – 14 -17.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα χρόνια που ακολούθησαν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας και της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας αναπτύχθηκαν, παρά τα όποια εμπόδια. Ειδικότερα αναφέρεται ότι την δεκαετία του 1950, οι εμπορικές συναλλαγές της Ελλάδος και της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Δημοκρατίας ήταν της τάξεως κάτω του 1.000.000 USD, τη δεκαετία του 1960 ήταν της τάξεως 3.000.000 – 4.000.000 USD και τη δεκαετία του 1980 οι εμπορικές συναλλαγές ανήλθαν στα 70.000.000 USD (Valden:1996: 226)⁹⁹.

Αξία Εμπορικών Συναλλαγών (USD), πριν το 1990

Το νέο οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε στην περιοχή μετά το 1989 συνέπεσε με την δημιουργία νέων Βαλκανικών κρατών και τη μετάβαση τους από τη σχεδιασμένη οικονομία, στην οικονομία της αγοράς. Η Ελλάδα την περίοδο εκείνη προσπάθησε να διευρύνει τις εμπορικές της συναλλαγές με τα νέο-ιδρυθέντα κράτη της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Ο στόχος ήταν η διεύρυνση του ήδη υπάρχοντος ενδο-βαλκανικού εμπορίου καθώς ήταν μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για την προώθηση των ελληνικών προϊόντων - εξαγωγών. Η προσπάθεια αυτή στηρίχθηκε στη ιδιότητά της, ως η πιο αναπτυγμένη οικονομία της περιοχής, αλλά και ως σταθερότερη πολιτικά χώρα (Larrabee:2005:412-5)¹⁰⁰.

99. Βλ. S. Valden, "FYROM's Foreign Trade and Greece", in Ch. Tsardanidis (ed.), *Economic Relations between Greece – FYROM*, Athens, Sideris, 1996, σελ. 226

100. Βλ. Larrabee S., *Greece's Balkan Policy in a new Strategic Era. Southeast European and Black Sea Studies*, 2005, σελ. 412 - 415

Το 1990 οι εμπορικές συναλλαγές της Ελλάδας και της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας εκτινάχθηκαν στα 150.000.000 USD, με μικρή μείωση το έτος 1991.

Το 1992 λόγω της αντιπαράθεσης των δύο πλευρών για το ζήτημα του ονόματος, οι συνολικές συναλλαγές κυμάνθηκαν στα 87.000.000 USD (Nikas: 2005:92)¹⁰¹. Το 1993 οι εμπορικές συναλλαγές ανήλθαν στα 151.853 USD και το 1994 – 1995 οι συναλλαγές όμως είχαν μια μείωση του 90%, λόγω του οικονομικού αποκλεισμού που επιβλήθηκε από την Ελλάδα στην πΓΔΜ. Αποτέλεσμα των παραπάνω και στα πλαίσια της προσπάθειας για διεθνή αναγνώριση, η οικονομία της πΓΔΜ την περίοδο εκείνη να εμφανίζει στασιμότητα και αρνητικές προοπτικές ανάπτυξης.

Με την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας το Σεπτέμβριο του 1995 και την επακόλουθη άρση του εμπάργκο τον Οκτώβριο τον επόμενο μήνα, δημιουργήθηκαν οι κατάλληλες συνθήκες για την περαιτέρω ανάπτυξη των διμερών εμπορικών σχέσεων. Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (πΓΔΜ) αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας, μέχρι και σήμερα.

101. Chr. Nikas (2005) The Effects Of The Interim Accord On The Economic Relations Between Greece And FYROM σελ. 92

2.2 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η οικονομία της νεοσύστατης Δημοκρατίας της πΓΔΜ, τη δεκαετία του 1990 ξεκίνησε όχι με τα καλύτερα δεδομένα, λόγω και της δυσκολίας μετάβασης από το σοσιαλιστικό παρελθόν της και την σχεδιασμένη οικονομία στην οικονομία της αγοράς. Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι κατά τα χρόνια που τελούσε υπό την ΣΟΔ της Γιουγκοσλαβίας, η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας ήταν μία από τις πιο υποανάπτυκτες μεταξύ και των υπολοίπων 5 ομόσπονδων Δημοκρατιών της Γιουγκοσλαβίας.

Στις 17 Σεπτεμβρίου του 1991 η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας διακηρύσσει την ανεξαρτησία της, κατόπιν θετικού δημοψηφίσματος με ποσοστό 96,4% που υποστηρίζει ένα κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος στη Μακεδονία με το δικαίωμα να ενταχθεί σε μια τυχόν μελλοντική ένωση κυρίαρχων κρατών της Γιουγκοσλαβίας (Βαληνάκης, Νταλής :1994:38)¹⁰². Μαζί όμως με την ανεξαρτησία της κληρονομεί και οικονομικά προβλήματα, όπως το φαινόμενο του υπερπληθωρισμού και της οικονομικής αβεβαιότητας – στασιμότητας. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το φαινόμενο του υπερπληθωρισμού, ενώ κατά το 1991 κυμαινόταν στο 115% περίπου, την επόμενη χρονιά λόγω και της έκδοσης χρήματος (δηνάρια) εκτοξεύτηκε στο ιλιγγιώδη ποσοστό του 1690%.

Ειδικότερα το 1992 η γειτονική χώρα εισάγει το εθνικό της νόμισμα (Μακεδονικό δηνάριο) και στη συνέχεια γίνεται επίσημο μέλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το 1993 γίνεται μέλος της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, με την προσωρινή ονομασία πΓΔΜ. Στις 16 Φεβρουαρίου 1994, επιβάλλεται στη πΓΔΜ από την πλευρά της Ελλάδος οικονομικός αποκλεισμός¹⁰³ «εμπάργκο» (διακοπή διακίνησης εμπορευμάτων από και προς τα πΓΔΜ, εκτός από τα αναγκαία προϊόντα για ανθρωπιστικούς λόγους), με αποτέλεσμα η νεοσύστατη δημοκρατία να εμφανίσει περεταίρω αρρυθμίες - δυσκολίες και να επιδεινωθεί ως ένα βαθμό η οικονομική της ανάπτυξη. Γενικά οι αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης συνεχίστηκαν και κατά το έτος 1995, κυρίως όμως της χαμηλής εσωτερικής ζήτησης και της έλλειψης επενδύσεων.

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1995 όμως υπογράφεται στη Νέα Υόρκη η Ενδιάμεση Συμφωνία (ΟΗΕ:1995)¹⁰⁴, η οποία θέτει σε νέα βάση τις διμερείς σχέσεις των δύο κρατών. Στις 27 Σεπτεμβρίου 1995 η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (πΓΔΜ) εντάσσεται στο Συμβούλιο της Ευρώπης.

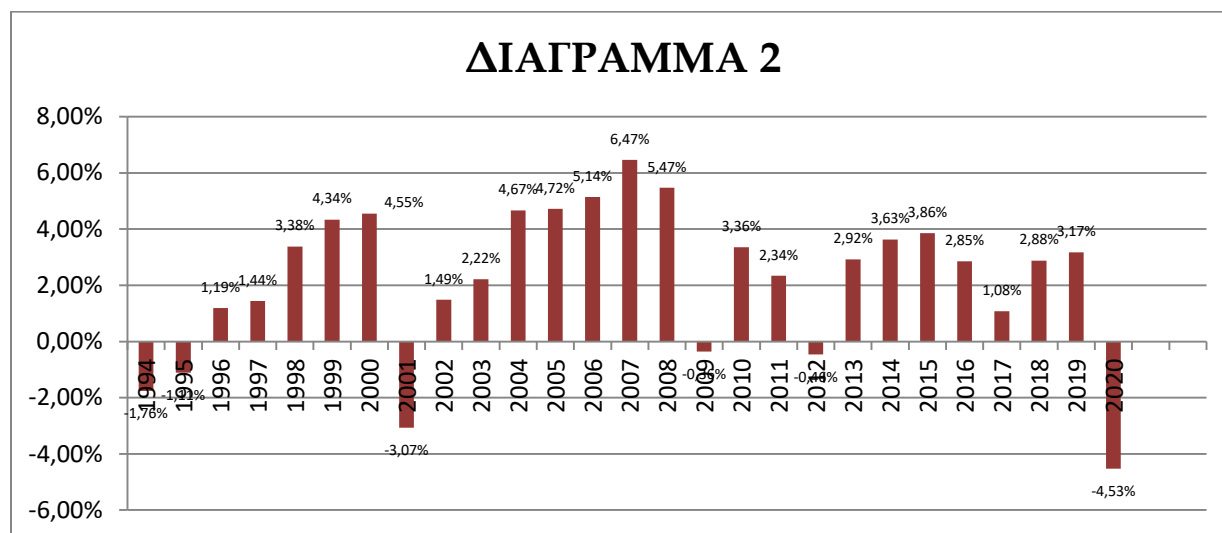
102. Βλ. Γ. Βαληνάκης, Σ. Νταλής, Το Ζήτημα των Σκοπίων, Σιδέρης, Αθήνα, 1994, σελ. 38

103. Συνοπτικά η επιβολή του οικονομικού αποκλεισμού της Ελλάδος στη πΓΔΜ επιχείρησε να επιβάλλει τη θέληση της Ελλάδος, με οικονομικούς όρους, πάνω στο νεοσύστατο κράτος της πΓΔΜ. Η Ελλάδα επιχείρησε με τον τρόπο αυτό να επηρεάσει τις διμερείς πολιτικές σχέσεις των δύο κρατών, υπέρ των θέσεων της.

104. Βλ. http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/MK_950913_Interim%20Accord%20between%20the%20Hellenic%20Republic%20and%20the%20FYROM.pdf

Στην συνέχεια στις 02 Οκτωβρίου 1995 η Δημοκρατία εντάσσεται, με τη σύμφωνη γνώμη της Ελλάδας, στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), γεγονός που συμβάλλει στην περαιτέρω αναβάθμιση των διεθνών εμπορικών της σχέσεων.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, εμφανίζεται ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της Βόρειας Μακεδονίας, έως τις μέρες μας.

<https://www.worldometers.info/gdp/north-macedonia-gdp/>

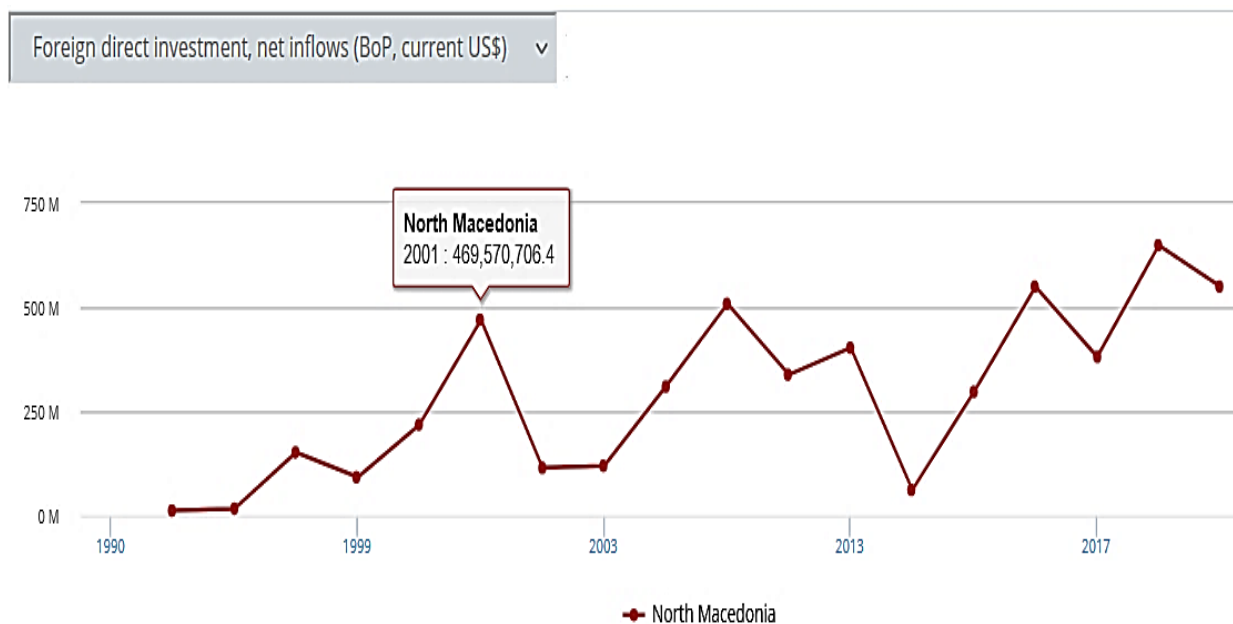
Από το 1996 έως και το 2000 η οικονομία της εμφανίζει σημάδια σταθεροποίησης και αρχίζει για πρώτη φορά να εμφανίζει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Σημείο καμψής και οπισθοδρόμηση της οικονομίας αποτέλεσε η εθνική κρίση που έλαβε χώρα στην πΓΑΜ το 2001, μεταξύ της εθνικής ομάδας των Μακεδόνων (πλειοψηφία) και της μεγαλύτερης μειονότητας της χώρας, των Αλβανών πολιτών της πΓΑΜ. Στις 13 Αυγούστου 2001 υπογράφεται κατόπιν έντονων διπλωματικών κινήσεων ΟΗΕ – Αμερικής – Ευρωπαϊκής Ένωσης η Συμφωνία Πλαισίου της Οχρίδας, με την οποία επιδιώκεται η λήξη της εθνικής κρίσης μεταξύ των δύο πλευρών. Το 2004 η πΓΑΜ, λόγω των θετικών μεταρρυθμίσεων στην οικονομία της και της οικονομικής σταθερότητας που επικρατεί πετυχαίνει την είσοδο της στη Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης της ΕΕ, ως η πρώτη στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης & Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων : 2004)¹⁰⁵. Τα επόμενα έτη μέχρι και το 2008 η πΓΑΜ ανακάμπτει περαιτέρω οικονομικά και σημειώνει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η επιτυχία του οικονομικού μοντέλου που ακολουθείται τα χρόνια αυτά στηρίζεται από την μια πλευρά στη μεγάλη προσπάθεια της κεντρικής κυβέρνησης της πΓΑΜ για μακροοικονομική σταθερότητα, μέσω της διατήρησης του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα και της ευνοϊκής φορολόγησης και από την άλλη στις υψηλές ροές χρήματος που

105. Βλ. απόφαση 2004/239/ΕΚ

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4314937>

εισήλθαν στη χώρα με την μορφή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ), όπως επίσης και του γενικότερου περιβάλλοντος στο διεθνές οικονομικού γίγνεσθαι.

Στο διάγραμμα 3 που ακολουθεί εμφανίζεται, σύμφωνα με την World Bank¹⁰⁶, οι ροές άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) κατά έτος στη Βόρεια Μακεδονία.

<https://databank.worldbank.org>

Κατά τις απαρχές της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008, η πΓΔΜ επηρεάστηκε σε πολύ μικρό βαθμό και αυτό πιθανώς γιατί η οικονομία της δεν ήταν πολύ εκτεθειμένη σε σχέση με άλλες ανοικτές οικονομίες. Στη συνέχεια στη Σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ, από τις 2 – 4 Απριλίου 2008, στο Βουκουρέστι¹⁰⁷, η Ελλάδα υπό απειλή χρήσης του δικαιώματος του βέτο, πέτυχε την μη πρόσκληση για ένταξη της πΓΔΜ, έως ότου θα επιλυόταν το Μακεδονικό ονοματολογικό ζήτημα. Το γεγονός αυτό ενίσχυσε την αβεβαιότητα και τους φόβους για τις προοπτικές της πΓΔΜ. Παρόλ' αυτά ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας κυμάνθηκε στο 5.47% σε ετήσια βάση. Την επόμενη χρονιά όμως το 2009, η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση έκανε την εμφάνιση της στην πΓΔΜ και η οικονομία παρουσίασε συρρίκνωση της τάξεως -0.36%. Το 2010 και 2011 η οικονομία της πΓΔΜ εμφάνισε και πάλι θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης 3.36% και 2.34% αντίστοιχα. Ωστόσο το 2012 ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας είχε αρνητικό πρόσημο (-0.5%).

106. Βλ. <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=BX.KLT.DINV.CD.WD&country=MKD>

107. Βλ. NATO Summit Bucharest 2008

Από το 2013 έως το 2015 ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας ακολούθησε αξιόλογη ανοδική τάση, με κορύφωση το έτος 2015, κατά το οποίο η οικονομία αυξήθηκε με ρυθμό 3.9% (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2020: 6)¹⁰⁸. Το 2016 το ΑΕΠ της χώρας παρουσίασε αύξηση κατά 2,8%, αλλά το 2017 η παρατεταμένη πολιτική αστάθεια αποτέλεσε τροχοπέδη, για την περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Το 2017 η οικονομία της πΓΔΜ κατέγραψε την χαμηλότερη ανάπτυξη (1,1%) των τελευταίων 10 ετών. Ακολούθως το 2018 και 2019, ο ρυθμός ανάπτυξης κυμάνθηκε στο 2,7% και 3,6% αντίστοιχα, λόγω και της αποκατάστασης της πολιτικής σταθερότητας στη χώρα. Ένας άλλος σημαντικός λόγος, ήταν πιθανώς η επίδραση της υπογραφής της Συμφωνίας των Πρεσπών τον Ιούνιο του 2018, μεταξύ της Ελλάδος και της Βόρειας Μακεδονίας, καθώς αυτή προσέδωσε νέες θετικές προοπτικές για τη χώρα.

Το 2020 η εμφάνιση της πανδημίας COVID-19 επηρέασε αρνητικά τον ρυθμό ανάπτυξης της Βόρειας Μακεδονίας, καθώς τα μέτρα που αναγκάστηκε να πάρει η Κυβέρνηση της χώρας, στα πλαίσια της αντιμετώπισης της υγειονομικής κρίσης, υπονόμισαν την υγιή οικονομική δραστηριότητα. Επίσης υπήρξε υπέρμετρη αύξηση των δαπανών σε σχέση με τα έσοδα που εισέρεαν στα ταμεία του κράτους. Με τον πληθωρισμό να κινείται ανοδικά από 0.8% σε 1.2%, σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ως αποτέλεσμα της πανδημίας η οικονομία συρρικνώθηκε κατά -4,5%. Παρόλ' αυτά, σύμφωνα με τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ), η οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να ανακάμψει το 2021 και 2022 και να κυμανθεί στο συν 4% κατά έτος (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2021:9)¹⁰⁹.

Ειδικότερα εκτιμάται ότι κατά τα έτη αυτά θα υπάρξει ανάκαμψη της εξωτερικής ζήτησης, καθώς και η αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης, λόγω και των ήδη ληφθέντων οικονομικών μέτρων από την Κυβέρνηση της χώρας για την αντιμετώπιση της κρίσης και την ενίσχυση της σταθερότητας.

108. Βλ. Ετήσια Έκθεση 2020, του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπίων για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας - Βόρειας Μακεδονίας, σελ. 6

109. Βλ. Ενημερωτικό Δελτίο Τεύχος 68, Νοέμβριος 2021, του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Πρεσβεία της Ελλάδος στα Σκόπια, Επισκόπηση οικονομικών, εμπορικών και επιχειρηματικών ειδήσεων για τη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, σελ. 9

2.3 Η ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΤΗΝ ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΠΕΡΙΟΔΟ)

Το 2020 η συμμετοχή των κύριων τομέων της οικονομίας στη σύνθεση του ΑΕΠ, σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία της Βόρειας Μακεδονίας, διαμορφώθηκε ως ακολούθως (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2020:4)¹¹⁰:

- Γεωργία, δασοκομία και αλιεία: 9,1%.
- Ορυχεία και λατομεία - Μεταποιητική βιομηχανία - Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού - Ύδρευση - Δραστηριότητες αποχέτευσης, διαχείρισης αποβλήτων και αποκατάστασης: 16,9% .
- Μεταποίηση: 12,5% .
- Κατασκευές: 5,7% .
- Χονδρικό και λιανικό εμπόριο - Επισκευές μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών - Μεταφορές και αποθήκευση - Δραστηριότητες στέγασης και παροχής υπηρεσιών τροφίμων: 19,7%.
- Πληροφορική και επικοινωνίες: 3,9%.
- Χρηματοπιστωτικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες: 2,9% .
- Κτηματομεσιτικές υπηρεσίες: 10,2%.
- Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες - Δραστηριότητες διοικητικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών: 3,9%.
- Δημόσια διοίκηση και άμυνα - υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση - Εκπαίδευση - Δραστηριότητες στον τομέα της ανθρώπινης υγείας και της κοινωνικής εργασίας: 13,3%.
- Τέχνες, ψυχαγωγία και αναψυχή - Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών - Δραστηριότητες των νοικοκυριών ως εργοδοτών - αδιαφοροποίητες δραστηριότητες παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών των νοικοκυριών για ίδια χρήση: 3,1%.

Τη ραχοκοκαλιά της εθνικής οικονομίας της Βόρειας Μακεδονίας αποτελούν οι μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις. Η αγορά δεν θεωρείται προστατευτική εν γένει και υπάρχουν αρκετά κανάλια διανομής (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2019:63)¹¹¹.

Η Βόρεια Μακεδονία γενικότερα αποτελεί μια μικρή αγορά, καθώς ο πληθυσμός της είναι λίγο πάνω από τα 2 εκατομμύρια κατοίκους, με νεαρή όμως ηλικιακή σύνθεση. Με άλλα λόγια πρόκειται για μια χώρα με χαμηλή παραγωγική βάση και μεγάλη ζήτηση για εισαγόμενα προϊόντα.

110.Βλ. Ετήσια Έκθεση 2020, του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπίων για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας - Βόρειας Μακεδονίας,σελ.4

111. Βλ. πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (πΓΔΜ), Γραφείο Συνδέσμου της Ελλάδος στα Σκόπια - Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Παρ. Οικονομία Χώρας - Εξωτερικό Εμπόριο -Αγορά, Ιανουάριος 2019,σελ.63

Τα βασικά οικονομικά μεγέθη της Βόρειας Μακεδονίας παρατίθενται στο Πίνακα που ακολουθεί (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2020:6)¹¹².

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ονομαστικό ΑΕΠ (εκατ. ευρώ)	9.072	9.657	10.038	10.744	11.209	10.766
Μεταβολή ΑΕΠ (%)	3,9	2,8	1,1	2,9	3,2	-4,5
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ	4.382	4.659	4.839	5.175	5.398	5.187
Ανεργία (%)	26,1	23,7	22,4	20,7	17,3	16,4
Πληθωρισμός (%)	-0,3	-0,2	1,4	1,5	0,8	1,2
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3,5	-2,7	-2,7	-1,8	-2,0	-8,1
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	38,1	39,9	39,4	40,4	40,7	51,2
Ισοζύγιο τρεχ. συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-2,0	-2,9	-1,0	-0,1	-3,3	-3,5
Συναλλαγματική ισοτιμία (δηνάριο / €)	61,6	61,5	61,5	61,5	61,5	61,6
Συναλτικά διαθέσιμα (εκατ. ευρώ)	2.262	2.613	2.336	2.867	3.263	3.360

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία και Κεντρική Τράπεζα Βόρειας Μακεδονίας

Επιπλέον σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο (2018) του Συμβουλίου Ξένων Επενδυτών του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Βόρειας Μακεδονίας, τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ξένοι επενδυτές, για μελλοντικές επενδύσεις στη χώρα, είναι τα παρακάτω (Λευκή Βίβλος: 2018: 50-54)¹¹³:

- Η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού.
- Διοικητικά και άλλα θεσμικά εμπόδια.
- Οι δυσκολίες και η καθυστέρηση κατά τη διαδικασία απόκτησης άδειας παραμονής και εργασίας για τους ξένους εργαζομένους.
- Οι καθυστερήσεις στην επιστροφή ΦΠΑ στις επιχειρήσεις.
- Οι ελλείψεις σε υποδομές.
- Οι γραφειοκρατικές διαδικασίες.
- Οι περιπτώσεις αυθαίρετων διοικητικών αποφάσεων.
- Η καθυστέρηση στην επίλυση δικαστικών διαφορών.
- Οι περιπτώσεις αθέμιτου ανταγωνισμού.
- Η έλλειψη της καινοτομίας
- Οι συχνές νομοθετικές αλλαγές
- Η άτυπη οικονομία
- Η ελλιπής υποστήριξη μετά την πώληση (after sales)
- Οι καθυστερήσεις πληρωμών

112.Βλ. Ετήσια Έκθεση 2020, του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπίων για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας - Βόρειας Μακεδονίας, σελ.6

113. Βλ. Λευκή Βίβλο,σελ.50-54 , διαθέσιμη στο <https://www.fic.mk/Default.aspx?mId=2&htmlID=761>

Αξίζει τέλος να αναφερθεί ότι παρόλο που η οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας προικοδοτήθηκε την τελευταία εικοσαετία με μεγάλα χρηματικά ποσά άνω του 1 δισ. Δολαρίων, από την ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή:2021)¹¹⁴ και άλλους Διεθνείς Οργανισμούς, αυτά δεν αξιοποιήθηκαν με τον αποδοτικότερο τρόπο, με συνέπεια η οικονομία της χώρας να μην ευρίσκεται στο μέγιστο επιθυμητό επίπεδο.

Γενικότερα διαπιστώθηκε ότι οι αδυναμίες της αγοράς της Βόρειας Μακεδονίας αφορούν κυρίως την απουσία επαρκών οργανωτικών και θεσμικών δομών, τη χαμηλή αποδοτικότητα της διοίκησης και της δικαιοσύνης, την έλλειψη καταρτισμένου και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και την σημαντική άτυπη οικονομία που διατρέχει (παραοικονομία), με αποτέλεσμα να επιβραδύνεται σημαντικά κατά έτος, η περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομίας της.

114. IPA I, για τη Βόρεια Μακεδονία (προγραμματική περίοδο 2007-2013) προενταξιακή επιχορήγηση από ΕΕ, με 192,15 εκατ. ευρώ,
https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/ipa/fyrom/
και IPA II για τη Βόρεια Μακεδονία (προγραμματική περίοδος 2014-2020) προενταξιακή επιχορήγηση από ΕΕ, με 608.7 εκατ. ευρώ
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance/north-macedonia-financial-assistance-under-ipa-ii_el

2.5 ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – Β. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Το 1990 λογίζεται ως έτος βάσης για την έναρξη των εμπορικών συναλλαγών των δύο κρατών, με τις εξαγωγές από την Ελλάδα να κυμαίνονται στα 97.6 εκ USD και τις εισαγωγές από την Ελλάδα να κυμαίνονται στα 49.7 εκ. USD.

Την περίοδο 1991 – 1995 οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ της Ελλάδος και του νέο ιδρυθέντος κράτους της πΓΔΜ, ήταν αρκετά ευμετάβλητες και με αρνητικές προοπτικές. Η μείωση όμως των εμπορικών συναλλαγών της περιόδου αυτής ήταν απόρροια όχι μόνο των δύσκολων πολιτικών σχέσεων των δύο κρατών αλλά και των ευρύτερων οικονομικών μεταβολών της περιόδου αυτής (διάσπαση Γιουγκοσλαβίας, ανάδειξη νέων εύθραυστων δημοκρατιών από πρώην σοσιαλιστικά κράτη κλπ). Η πΓΔΜ ως ένα νέο κράτος που η οικονομία του ήταν υπό μετάβαση, από την κεντρικά σχεδιαζόμενη στην ελεύθερη αγορά, ακολούθησε τη συνήθη τάση - πρακτική των υπόλοιπων πρώην σοσιαλιστικών χωρών της περιοχής, που επεδίωκαν την χειραγώγηση των εισαγωγών σε μεγάλο βαθμό. Το γεγονός αυτό μαζί με την πολιτική αντιπαράθεση (των δύο κρατών) της περιόδου αυτής, συνέτεινε στη περαιτέρω μείωση του όγκου του διμερούς εμπορίου της Ελλάδος και της πΓΔΜ, καθιστώντας την Ελλάδα την περίοδο 1991-1995, μη σημαντικό εμπορικό εταίρο της πΓΔΜ.

Το 1991, ο όγκος των διμερών συναλλαγών ήταν ελαφρώς μειούμενος σε σχέση με το 1990. Ειδικότερα οι ελληνικές εξαγωγές στη γειτονική χώρα ανήλθαν στα 85.4 εκ. USD, με τις εισαγωγές από την πΓΔΜ να ανέρχονται στα 62.1 εκ. USD. Την χρονιά εκείνη, η Ελλάδα κατέσπει ο τρίτος μεγαλύτερος εξαγωγέας στην πΓΔΜ, μετά από τη Γερμανία και τη Ρωσία (8% των συνολικών εισαγωγών στην πΓΔΜ). Από την άλλη μεριά, και ειδικότερα στις εξαγωγές από την πΓΔΜ, η Ελλάδα ανήλθε στην 5η θέση των μεγαλύτερων εισαγωγέων για την γειτονική χώρα, με ρυθμό μεταβολής εξαγωγών συν 25.1%, έναντι του -12.45% του ρυθμού μεταβολής των εισαγωγών.

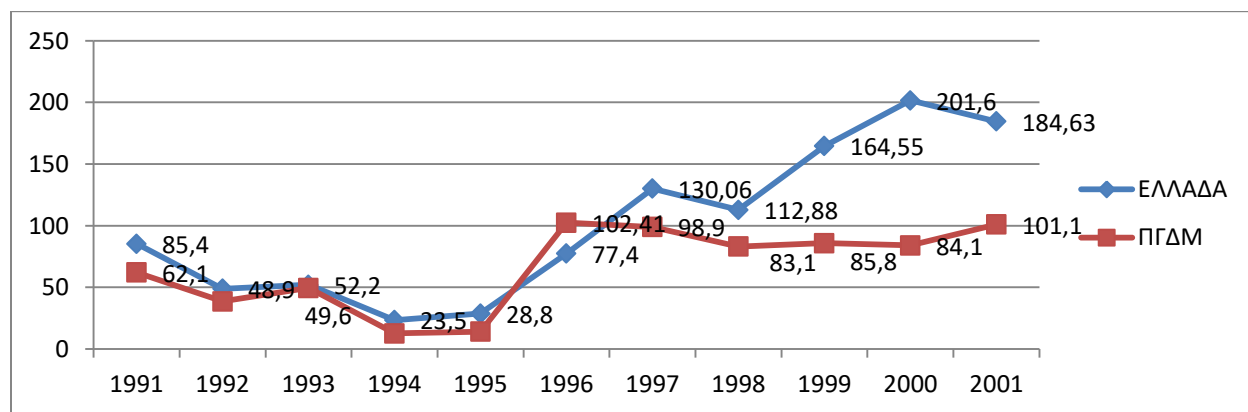
Το 1992, οι συνολικές συναλλαγές των δύο χωρών εμφάνισαν πτώση και κυμάνθηκαν συνολικά στα 87.000.000 USD. Οι ελληνικές εξαγωγές προς την πΓΔΜ ανήλθαν στα 48.9 εκ. USD και οι ελληνικές εισαγωγές στα 38.7 εκ. USD, με ρυθμό μεταβολής των ελληνικών εξαγωγών -42.68%, έναντι του -37.72% του ρυθμού μεταβολής των εισαγωγών. Με την Ελλάδα να αντιπροσωπεύει ένα μικρό 4.05% (ποσοστό) στους κυριότερους εμπορικούς εταίρους της πΓΔΜ¹¹⁵.

115. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα στατιστικά δεδομένα της δεκαετίας 1991-2020, που εμφανίζονται στη παρούσα ενότητα της εργασίας, προέρχονται κατά κύριο λόγο από την National Bank of North Macedonia και εμφανίζουν μια σχετική διαφοροποίηση σε σχέση με τα στατιστικά δεδομένα που τηρεί και εμφανίζει η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (ΕΛΣΤΑΤ) και κατεπέκταση τη EUROSTAT.

Το επόμενο έτος το 1993, το διμερές εμπόριο κινήθηκε στα 103.2 εκ. USD. Με την Ελλάδα να εξάγει στην πΓΔΜ προϊόντα – υπηρεσίες αξίας 52.2 εκ. USD και την πΓΔΜ να εξάγει στην Ελλάδα προϊόντα αξίας 49.6 εκ. USD, με ρυθμό μεταβολής των εξαγωγών συν 6.67%, έναντι του συν 28.2% του ρυθμού μεταβολής των εισαγωγών. Την χρονιά εκείνη η Ελλάδα κατείχε στην 8^η θέση των κυριότερων εμπορικών εταίρων της πΓΔΜ, με ποσοστό 4.35%.

Τις χρονιές 1994 – 5 οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών μειώθηκαν δραματικά, εξαιτίας του οικονομικού αποκλεισμού που επιβλήθηκε στην πΓΔΜ, από την Ελλάδα. Οι ελληνικές εξαγωγές κατήλθαν στο 1.58% του συνόλου των εισαγωγών της πΓΔΜ για το έτος 1994 και 1.68% για το 1995 αντίστοιχα. Η δε εξαγωγές της πΓΔΜ προς την Ελλάδα κυμάνθηκαν στο 1.17% για τα έτη 1994 και 1995. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η Ελλάδα εξήγαγε προϊόντα - υπηρεσίες αξίας 23.5 εκ. USD και την πΓΔΜ να εξάγει στην Ελλάδα προϊόντα αξίας 12.72 εκ. USD, για το έτος 1994. Για το 1995 η Ελλάδα εξήγαγε προϊόντα - υπηρεσίες αξίας 28.8 εκ. USD και την πΓΔΜ να εξάγει στην Ελλάδα προϊόντα αξίας 14.18 εκ. USD (National Bank of North Macedonia : 2019) ¹¹⁶.

Στο διάγραμμα 4 που ακολουθεί εμφανίζεται η αξία των εμπορικών συναλλαγών των δύο χωρών, για τα έτη 1991 έως 2001.

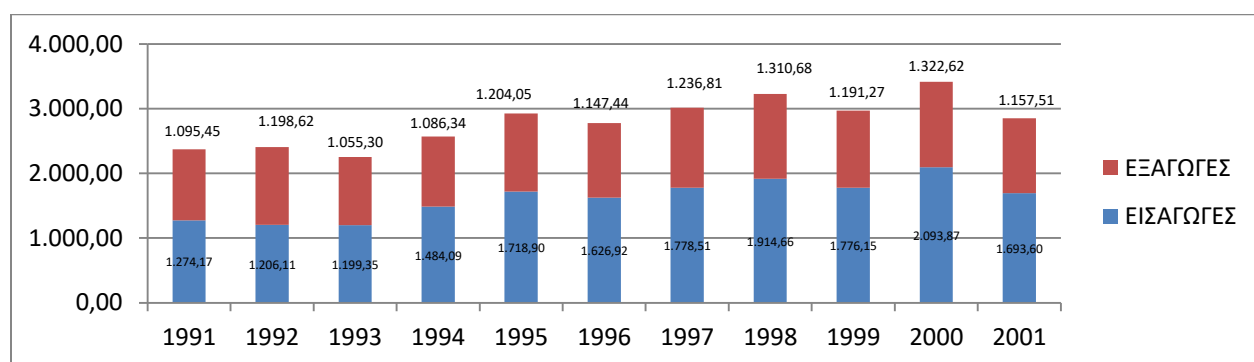
Πηγή: National Bank of North Macedonia

Ένα ενδιαφέρον δεδομένο που προέκυψε από την μελέτη των στατιστικών δεδομένων του εξωτερικού εμπορίου της πΓΔΜ, με το σύνολο των χωρών που είχε εμπορικές σχέσεις, κατά τα έτη 1994-5, είναι ότι η Βουλγαρία ανήλθε στη 2^η θέση (μετά τη Γερμανία) των κυριότερων εμπορικών εταίρων της πΓΔΜ, κατά τα έτη αυτά, με ποσοστό 16.28% τη μια χρονιά και 14.89% την άλλη. Ενώ από το 1996 και μετά η θέση της Βουλγαρίας ως κύριου εμπορικού εταίρου της πΓΔΜ μειώθηκε αισθητά σε μονοψήφια νούμερα, περίπου 5%.

116. Βλ. National Bank of North Macedonia/ NTR_countries_A_2019_fin2018_USD

Από τον συνδυασμό των παραπάνω γεγονότων, του οικονομικού αποκλεισμού της Ελλάδος 1994-5, της άνοδο των εμπορικών εξαγωγών της Ελλάδας στη Βουλγαρία και κατ' επέκταση την άνοδο των εξαγωγών της Βουλγαρίας με την πΓΔΜ, εύκολα μπορεί κάποιος να υποθέσει ότι το εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας με την πΓΔΜ δεν έπαψε να υπάρχει, αλλά πιθανώς να υλοποιούνταν διαμέσω της γείτονος χώρας Βουλγαρίας.

Ένα άλλο σημαίνων στοιχείο είναι ότι ο όγκος των συναλλαγών του εξωτερικού εμπορίου της πΓΔΜ, για τα αγαθά-υπηρεσίες δεν μειώθηκε, παρά το οικονομικό αποκλεισμό της Ελλάδας, τα έτη 1994-5. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η αξία (όγκος) των εμπορικών συναλλαγών της πΓΔΜ το 1991 ανερχόταν στα 2,36 δις USD, το 1992 στα 2,4 δις USD, το 1993 στα 2,25 δις USD, το 1994 στα 2,57 δις USD και 2,92 δις USD το 1995 (National Bank of North Macedonia : 2021)¹¹⁷.

Από το παραπάνω διάγραμμα 5, γίνεται εμφανές ότι ο όγκος των συνολικών εμπορικών συναλλαγών της πΓΔΜ αυξήθηκε την περίοδο 1991-5 (πλην του 1993), γεγονός που θέτει σε αμφισβήτηση την επιτυχία του όλου εγχειρήματος, την επιβολή οικονομικού αποκλεισμού από μέρους της Ελλάδας, προκειμένου η πΓΔΜ να δράσει σύμφωνα με τα θέλω της πρώτης. Επιπλέον σύμφωνα με τον Νίκας (2005) η επιβολή εμπάργκο είναι ένα μη αποτελεσματικό μέτρο άσκησης οικονομικής πίεσης σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα (Nikas : 2005 : 93 - 94)¹¹⁸, όπως τελικά και επαληθεύθηκε. Σε κάθε περίπτωση όμως, είναι αδιαμφισβήτητο ότι το ελληνικό «εμπάργκο» έπληξε μέχρι σε ένα βαθμό την οικονομία της πΓΔΜ (Karadzosi, Adamczyk:2014:218)¹¹⁹. Σύμφωνα με τους Marcovic & Nikolov (2018) η συνολική ζημία που υπέστη η οικονομία της ΠΓΔΜ κατά τα έτη 1994 και 1995 υπολογίζεται σε μεγέθη των 1,2 δις USD, ποσό δηλαδή που αντιστοιχεί στο 14% του ΑΕΠ της γειτονικής χώρας (Marcovic, Nikolov:2018:96)¹²⁰.

¹¹⁷. Βλ. https://www.nbrm.mk/nadvoresno_trgovska_razmena-en.nspk

¹¹⁸. Chr. Nikas (2005) The Effects Of The Interim Accord On The Economic Relations Between Greece And FYROM σελ. 93-94.

¹¹⁹. Βλ. Karadzosi, M. & Adamczyk, A., 2014. Macedonia and Her Difficult Neighbours on the Path to the EU, Yearbook, σελ. 218.

¹²⁰. Βλ. Marcovic, N. & Nikolov, M., 2018. Aspects of the Name Dispute between Macedonia and Greece Symbols, Conflict and Economic costs. CEA Journal of Economics, σελ. 96.

Με την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας (1995), τα δύο κράτη δύνανται πλέον να συνάψουν διμερείς συμφωνίες μεταξύ τους, με οικονομικό περιεχόμενο. Με συνέπεια οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών να στηριχθούν σε νέα βάση και να καρποφορήσουν. Η Ελλάδα με την άρση του οικονομικού αποκλεισμού αναδείχθηκε, σε σχετικά μικρή χρονικά περίοδο, σε ένα από τους 5 κυριότερους εμπορικούς εταίρους της πΓΔΜ.

Στο Πίνακα που ακολουθεί εμφανίζεται η θέση της Ελλάδας ως εμπορικού εταίρου κατά τις χρονιές 1992 έως το 2001.

FYROM's Main Trade Partners (1992–2001)										
B. Imports	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1	Buglaria 14.34	Slovenia 14.48	Germany 17.14	Germany 16.46	Germany 14.7	Germany 13.44	Germany 13.32	Germany 13.84	Germany 12.09	Germany 12.64
2	Germany 14.2	Germany 13.36	Bulgaria 16.28	Bulgaria 14.89	Yugosl. 10.2	Yugosl. 11.58	Yugosl. 12.82	Yugosl. 10.35	Ukraine 9.82	Greece 10.92
3	Russia 13.54	Russia 11.51	Slovenia 10.92	Italy 10.43	Slovenia 7.6	Slovenia 7.73	Slovenia 7.76	Greece 9.26	Greece 9.62	Yugosl. 9.31
4	Italy 10.17	Bulgaria 10.91	Italy 7.4	Yugosl. 9.37	Russia 7.5	Greece 7.31	Ukraine 6.24	Slovenia 8.82	Russia 9.16	Russia 8.25
5	Slovenia 8.08	Italy 6.49	Yugosl. 6.83	Slovenia 6.77	Italy 6.8	Bulgaria 5.56	Greece 5.89	Ukraine 6.46	Yugosl 9.09	Slovenia 7.04
	Total 60.33	Total 56.75	Total 58.57	Total 57.92	Total 46.8	Total 45.62	Total 46.03	Total 48.73	Total 49.78	Total 48.16
	Greece 4.05	Greece 4.35	Greece 1.58	Greece 1.68	Greece 4.8					

Πηγή: Chr. Nikas (2005) The Effects Of The Interim Accord On The Economic Relations Between Greece And FYROM σελ. 96

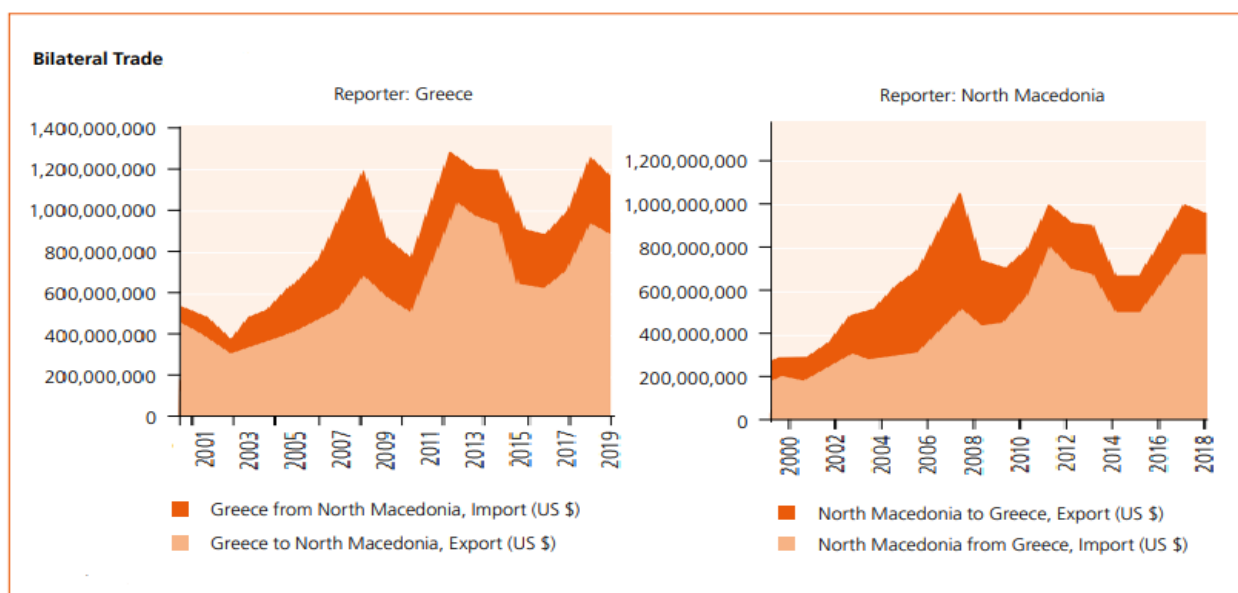
Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 1996, η πΓΔΜ εισήγαγε από την Ελλάδα αγαθά αξίας 77,43 εκατ. USD, ποσό που μεταφράζεται σε ποσοστό 4,68% επί του συνόλου των εισαγωγών το έτος αυτό. Το 1997 η αξία των εισαγωγών αντιστοιχούσε στο 7.31% και το 1998 σε 5.89%. Το 1999 - 2000 η αξία των εισαγωγών αντιστοιχούσε σε 9.26% και 9.62%, αντίστοιχα. Ενώ το 2001 η αξία ανήλθε σε διψήφια νούμερα με ποσοστό της τάξης 10.92%. Από την άλλη μεριά, οι εξαγωγές της πΓΔΜ προς την Ελλάδα, την ίδια χρονική περίοδο, αντιστοιχούσε σε αγαθά αξίας 102.41 εκατ. USD, που ισοδυναμεί με ποσοστό 8.9% επί του συνόλου των εξαγωγών το έτος αυτό. Το 1997 η αξία των εξαγωγών αντιστοιχούσε στο 8% και το 1998 σε 6.34%. Το 1999 - 2000 η αξία των εξαγωγών αντιστοιχούσε σε 7.2% και 6.36% αντίστοιχα. Ενώ το 2001 η αξία των εξαγωγών ανήλθε σε ποσοστό της τάξης 8.77% ή αγαθά αξίας 101.1 εκατ. USD (National Bank of North Macedonia : 2019)¹²¹.

121. Βλ. National Bank of North Macedonia/ NTR_countries_A_2019_fin2018_USD

Εν συνεχεία η εξομάλυνση των διμερών σχέσεων που επετεύχθη με την υπογραφή της ενδιάμεσης συμφωνίας επέτρεψε πλέον και την σταδιακή στατιστική αποτύπωση και άλλων παραγόντων – δεικτών του διμερούς εμπορίου όπως η Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) και η ετήσια καταγραφή των τουριστικών αφίξεων από κάθε χώρα (Mardas, Nikas: 2008: 263)¹²².

Συγκριτικά αναφέρεται ότι η μέση ετήσια αύξηση των ελληνικών εξαγωγών προς την πΓΑΜ την περίοδο 1993-2000 ήταν της τάξης του 16%, ενώ εάν εστιάσουμε στην περίοδο 1996 έως το 2000, η αύξηση αυτή ανήλθε κατά 22%.

Στο παρακάτω διάγραμμα¹²³ εμφανίζεται το διμερές εμπόριο από το 2000 και μετά, όπως αυτό αναφέρεται από την Στατιστική υπηρεσία της Ελλάδος και αντίστοιχα από την Στατιστική υπηρεσία της Βόρειας Μακεδονίας.

Πηγή: UN Comtrade Database

Το 2000 με βάση τα στοιχεία που εμφανίζονται στο παραπάνω (αριστερό) διάγραμμα, ο συνολικός όγκος συναλλαγών ανήλθε στα 534 εκ. USD. Με το 2001 και το 2002, να παρουσιάζει σαφή μείωση λόγω της εθνοτικής σύγκρουσης που ξέσπασε στη Βόρεια Μακεδονία. Από το 2003, το διμερές εμπόριο επανήλθε σε ανοδική πορεία φτάνοντας σχεδόν το 1,2 δις USD, κατά το έτος 2008. Από το 2009 άρχισε πάλι να μειώνεται, με το 2010 να περιορίζεται σε 800 εκ. USD. Τη δεκαετία 2009 - 2019 το μοτίβο αυτό (της αυξομειώσης) επαναλήφθηκε αρκετές φορές, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και της κρίσης χρέους της Ελλάδας.

122. Mardas, D. & Nikas, C., 2008. Trading and investing in the name of ...: economic relations between Greece and FYROM. Southeast European and Black Sea Studies, Σεπτέμβριος, σελ. 263

123. Το ενδιαφέρον στοιχείο που προκύπτει από το παραπάνω Διάγραμμα είναι ότι, αν και τα επίσημα μεγέθη του διμερούς εμπορίου είναι διαφορετικά, η τάση όμως είναι συγκλίνουσα.

Ειδικότερα το 2010, σύμφωνα και με την Στατιστική Υπηρεσία της Βόρειας Μακεδονίας, οι εισαγωγές στην Ελλάδα από την πΓΔΜ μειώθηκαν στα 196.6 εκ. ευρώ, σε σχέση με τα 214.8 εκ. ευρώ του προηγούμενου έτους. Αντίστοιχα οι ελληνικές εξαγωγές στη γειτονική χώρα ανήλθαν σε 391.2 εκ. ευρώ έναντι 396.6 εκατ. ευρώ το 2009. Ο συνολικός όγκος του διμερούς εμπορίου την επόμενη χρονιά σημείωσε σημαντική κάμψη της τάξης του -16,93% έναντι του -43,9% το 2009, διατηρώντας παρ' όλα αυτά το πλεόνασμα υπέρ της Ελλάδος ήτοι στα 135,6 εκ. ευρώ (Καψάλης:2017:54)¹²⁴. Το έτος 2012 η Ελλάδα αναρριχήθηκε στην πρώτη θέση των κυριότερων εμπορικών προμηθευτών της πΓΔΜ, και το έτος 2013 υποχώρησε στην δεύτερη θέση, καλύπτοντας το 12% και το 11% των εισαγωγών της αντιστοίχως.

Το 2014 η Ελλάδα κατετάγη στην τρίτη θέση των κυριότερων εμπορικών προμηθευτών της χώρας (πίσω από το Ηνωμένο Βασίλειο και τον Καναδά) καλύπτοντας το 9,14%, των συνολικών εισαγωγών. Από την άλλη μεριά η Ελλάδα βρέθηκε στην έκτη θέση των κυριότερων εμπορικών εταίρων, με συνολικές εισαγωγές 227.7 εκ. ευρώ, από την Βόρεια Μακεδονία. Συγκριτικά αναφέρεται ότι η μέση αξία του διμερούς εμπορίου των δύο κρατών ανέρχεται στα 748,35 εκ. ευρώ (κατά τα έτη 2010-5), ενώ το ελληνικό εμπορικό πλεόνασμα κατά έτος ήταν στα 412,5 εκ. ευρώ.

Το 2015 η Ελλάδα κατετάγη και πάλι στην τρίτη θέση (450.5 εκ. ευρώ) των κυριότερων εμπορικών προμηθευτών της Βόρειας Μακεδονίας. Με την Ελλάδα να εισάγει αγαθά από την γειτονική χώρα αξίας 149,5 εκ. ευρώ, καταλαμβάνοντας την 6^η θέση των κυριότερων εμπορικών εταίρων, σε θέματα εισαγωγών.

Την τελευταία πενταετία η αξία των εμπορικών συναλλαγών (σε ευρώ) της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας, εμφανίζεται στο παρακάτω πίνακα.

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

<i>(ποσά σε εκατ. ευρώ)</i>	2016	2017	2018	2019	2020
Εξαγωγές αγαθών (αξία)	450,5	546,1	650,6	684,0	451,7
Εισαγωγές αγαθών (αξία)	148,9	180,0	190,5	173,8	175,5
Εμπορικό ισοζύγιο (αξία)	301,6	366,1	460,1	510,2	276,2

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2016 η Ελλάδα κατετάγη στη 4^η θέση των κυριότερων εμπορικών εταίρων (εξαγωγές). Το 2017 και 2018 ανήλθε στη 3^η θέση των κυριότερων εμπορικών εταίρων, αντίστοιχα. Από την άλλη μεριά η Βόρεια Μακεδονία από τα συνολικά αγαθά που εξήγαγε την πενταετία (2016-20) η Ελλάδα, το έτος 2016, κατείχε την 7^η θέση των κυριότερων εμπορικών εταίρων (εισαγωγές), το 2017 κατετάγη στην 5^η θέση και το 2018 την 6^η θέση (Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας:2021)¹²⁵.

124. Βλ. Κ. Καψάλης, Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδας - πΓΔΜ και οι Πολιτικές Προεκτάσεις τους, Ρόδος, 2017, σελ.54

125. Βλ. http://makstat.stat.gov.mk:1966/Nadvtrg_en

Το 2019, οι Ελληνικές εξαγωγές στη Βόρεια Μακεδονία έφτασαν στα 684 εκ. ευρώ (2,3% των συνολικών εξαγωγών της χώρας), με το εμπορικό πλεόνασμα να ανέρχεται στα 510.2 εκ. ευρώ. Με την Ελλάδα να κατέχει την 3^η θέση των σημαντικότερων εμπορικών εταίρων της Βόρειας Μακεδονίας.

Οι κυριότερες κατηγορίες ελληνικών εξαγωγών προς Βόρεια Μακεδονία είναι τα επεξεργασμένα ορυκτά καύσιμα και λιπαντικά (247 εκ. ευρώ) και τα βιομηχανικά επεξεργασμένα προϊόντα (86.3 εκ. ευρώ). Με το χυτοσίδηρο - χάλυβα να καταλαμβάνει το 12.1% του συνόλου των εξαγωγών, τα υφάσματα να καταλαμβάνουν το 2.8%, τα τεχνουργήματα χάλυβα- σιδήρου το 2.1% και τις πλαστικές ύλες το 2.1%. Συνολικά οι ανωτέρω εξαγωγές καταλαμβάνουν το 73,8% των συνολικών εξαγωγών.

ΟΙ 5 ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (CN2)

2ψήφιο κωδικό CN (συνδυασμένης ονοματολογίας)	2019		2020		Ετήσια Μεταβολή (%)
	Αξία (σε εκ. €)	% συνόλου	Αξία (σε εκ. €)	% συνόλου	
27 Ορυκτά καύσιμα, ορυκτέλαια	474,5	69,4	247,0	54,7	-47,9
72 Χυτοσίδηρος, σίδηρος, χάλυβας	60,1	8,8	54,5	12,1	-9,3
60 Υφάσματα πλεκτά	12,3	1,8	12,6	2,8	2,4
73 Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο & χάλυβα	10,5	1,5	9,7	2,1	-7,6
39 Πλαστικές ύλες και τεχνουργήματα από αυτές τις ύλες	11,0	1,6	9,5	2,1	-13,6

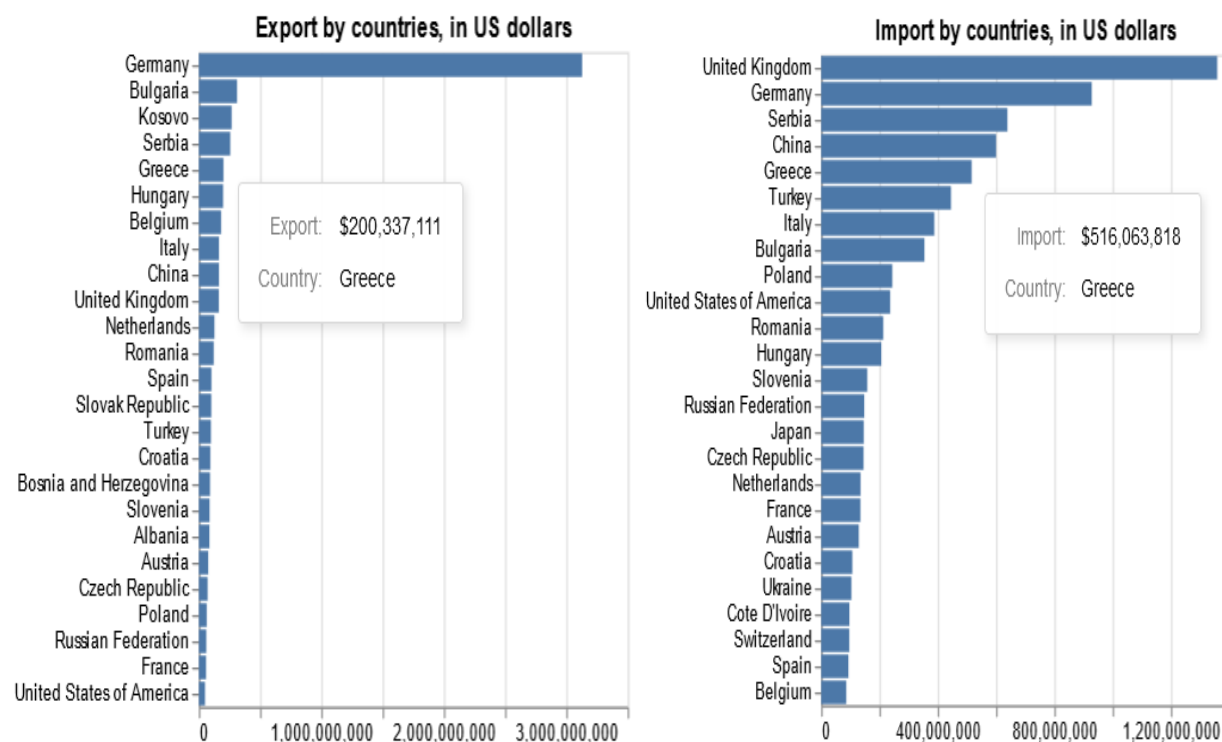
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας

Επιπλέον με βάση τα στοιχεία που έδωσε η Κεντρική Τράπεζα της Βορείου Μακεδονίας, η Ελλάδα ήταν ο 7ος κατά σειρά μεγαλύτερος εξαγωγικός προορισμός για τη χώρα το 2019, με συνολική αξία των εξαγωγών τα 194 εκατ. USD ή 2,7% των συνολικών εξαγωγών (Mitevski, Moussa, Tevdovski, Zarotiadis:2020:4)¹²⁶. Με τα βιομηχανικά μεταποιημένα προϊόντα, (72 εκ. USD), τις βιομηχανικές πρώτες ύλες (68 εκ. USD) και τα καταναλωτικά αγαθά (24 εκ. USD), να καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών εξαγωγών. Επιπλέον η εξαγωγική αξία των προϊόντων όπως ο σίδηρος και ο χάλυβας ανήλθε στα 46 εκ. USD, η αξία του καπνού και των βιομηχανοποιημένων υποκατάστατων καπνού ανήλθε στα 40 εκ. USD και η ένδυση με τα αξεσουάρ ένδυσης να ανέρχονται στα 30 εκ. USD (Mitevski, Moussa, Tevdovski, Zarotiadis:2020:4)¹²⁶. Το 2020 η Ελλάδα ξανανέβηκε στην 5^η θέση ως ένας από τους μεγαλύτερους εμπορικούς εταίρους της Βόρειας Μακεδονίας.

126. Βλ. V. Mitevski, . Moussa, D. Tevdovski, G. Zarotiadis,(2020) Unlocking Economic Potential Between Greece And North Macedonia, σελ. 4

Το 2020, οι εξαγωγές από την Ελλάδα ανήλθαν στα 516,06 εκ. ευρώ (με 5.9%) και τις αντίστοιχες εξαγωγές της Βόρειας Μακεδονίας προς την Ελλάδα να ανέρχονται στα 200.3 εκ. ευρώ.

Στο παρακάτω Διάγραμμα εμφανίζονται οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Βόρειας Μακεδονίας, για το έτος 2020.

Πηγή: http://makstat.stat.gov.mk:1966/Nadvtrg_en

Το 2021, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Βόρειας Μακεδονίας η συνολική αξία των εξαγόμενων αγαθών της χώρας την περίοδο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου του 2021, σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2020, παρουσίασε αύξηση της τάξης του 26,3% και ανήλθε στα 315,85 δις Μακεδονικά δηνάρια (ή 5,12 δις ευρώ) (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2021:7)¹²⁷. Η αξία των εισαγόμενων αγαθών - υπηρεσιών την ανωτέρω περίοδο ανήλθε στα 429,6 δις Μακεδονικά δηνάρια (περίπου 7 δις. ευρώ), ή αυξημένη κατά 30,4% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Συνεπώς από τα προσωρινά στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Βόρειας Μακεδονίας το εμπορικό έλλειμμα της χώρας, κατά τη περίοδο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2021 θα ανέλθει στα 113,7 δις Μακεδονικά δηνάρια ή σε 1,85 δις ευρώ (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2021:7)¹²⁷. Διαφορετικά το εμπορικό έλλειμμα την εξεταζόμενη περίοδο διαμορφώθηκε στο - 26,5%.

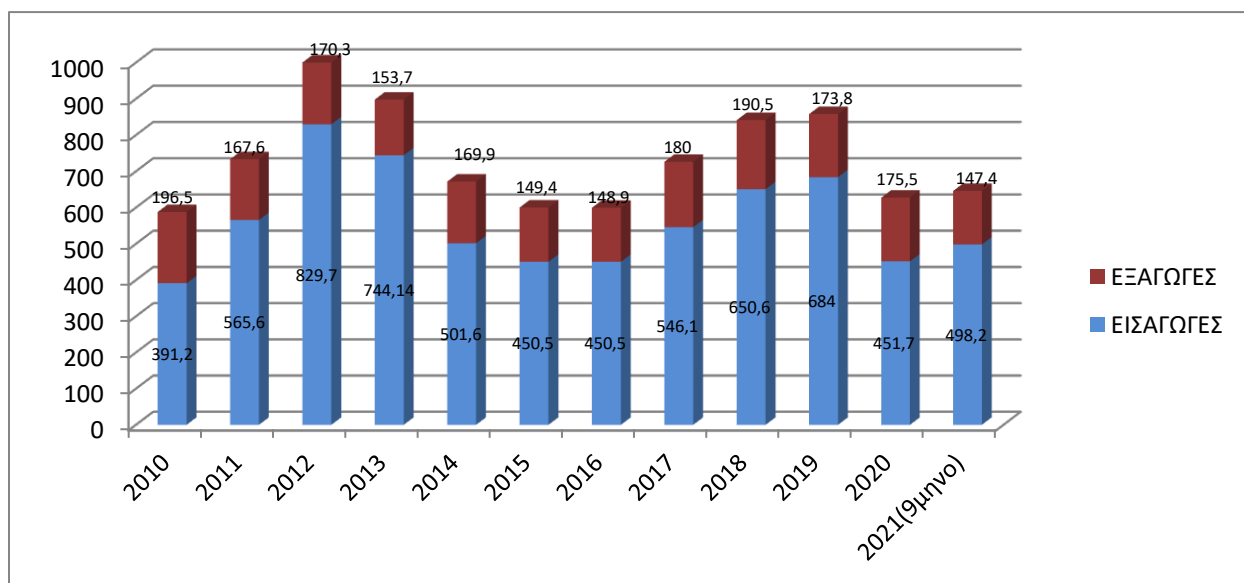
127. Βλ. Ενημερωτικό Δελτίο Τεύχος 68, Πρεσβεία Της Ελλάδος Σκόπια Γραφείο Οικονομικών Και Εμπορικών Υποθέσεων, σελ. 7

Τα σημαντικότερα εξαγόμενα αγαθά - προϊόντα της Βόρειας Μακεδονίας για την περίοδο αυτή, είναι οι υποστηριζόμενοι καταλύτες με δραστική ουσία, τα πολύτιμα μέταλλα ή ενώσεις πολύτιμων μετάλλων, διάφορα σεντ καλωδίων και το σιδηρονικέλιο. Αντίθετα στις εισαγωγές, τα σημαντικότερα εισαγόμενα προϊόντα είναι τα μέταλλα της ομάδας της πλατίνας, η πλατίνα και τα κράματά τους, τα κεραμικά είδη για εργαστηριακές - χημικές ή άλλες τεχνικές χρήσεις (ακατέργαστα ή σε μορφή σκόνης), λάδια από πετρέλαιο και λάδια που λαμβάνονται από ασφαλτούχα ορυκτά (εκτός από ακατέργαστα) (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2021:7)¹²⁸.

Την περίοδο Ιανουαρίου έως και Σεπτεμβρίου το 2021, σύμφωνα με την Κρατική Στατιστική Υπηρεσία, ο συνολικός όγκος του εξωτερικού εμπορίου της Βόρειας Μακεδονίας με τις υπόλοιπες χώρες ανήλθε στα 12.1 δις ευρώ. Την περίοδο αυτή οι σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας κατά αύξουσα σειρά ήταν: η Γερμανία (1^η), η Μεγάλη Βρετανία (2^η), η Σερβία (3^η), η Ελλάδα (4^η) και η Κίνα (5^η) (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2021:7)¹²⁸.

Ο συνολικός δε όγκος του εξωτερικού εμπορίου Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας την περίοδο αυτή, ανήλθε στα 645.5 εκ. ευρώ, αυξημένος κατά 39,4% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους (463.2 εκ. ευρώ). Το ύψος των εξαγωγών δε της χώρας μας στη Βόρεια Μακεδονία ανήλθε στα 498.2 εκ. ευρώ, έναντι εισαγωγών ύψους περίπου 147.4 εκ. ευρώ¹²⁹, για την περίοδο αυτή.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζονται οι εμπορικές σχέσεις των δύο κρατών, κατά την τελευταία δεκαετία.

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας

128. Βλ. Ενημερωτικό Δελτίο Τεύχος 68, Πρεσβεία Της Ελλάδος Σκόπια Γραφείο Οικονομικών Και Εμπορικών Υποθέσεων, Νοέμβριος 2021, σελ. 7

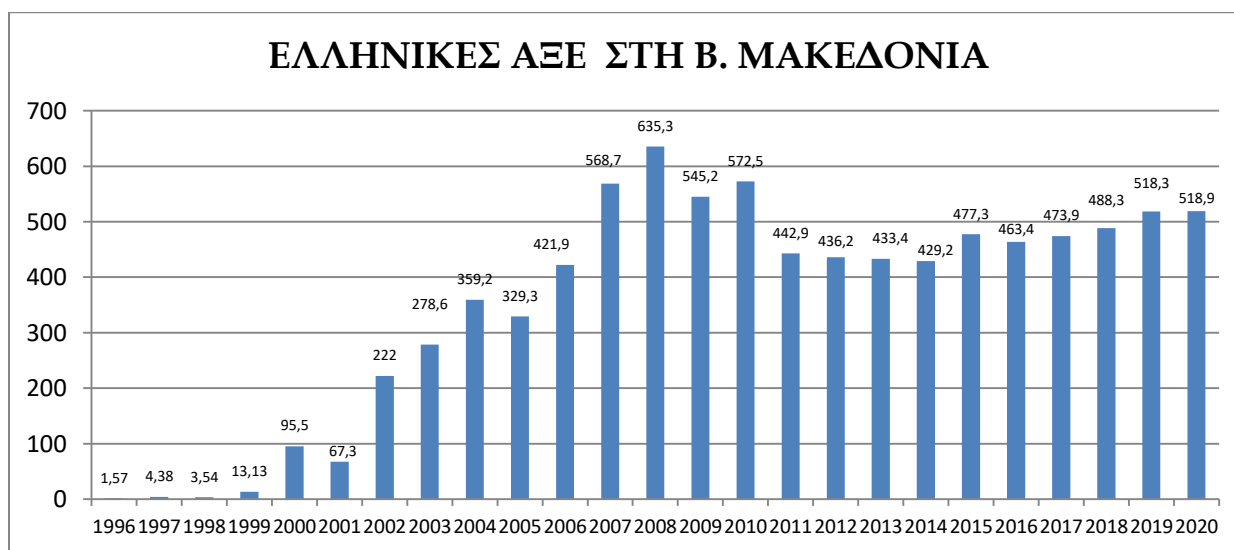
129. Από το παραπάνω Διάγραμμα μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό ότι το συνολικό εμπορικό ισοζύγιο των δύο χωρών, εμφανίζεται ισχυρά πλεονασματικό υπέρ της Ελλάδας.

2.6 ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Για την περίοδο 1990 – 1995, δεν ανευρέθησαν στοιχεία για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, μεταξύ των δύο κρατών. Οι πιθανότεροι λόγοι πιθανώς να είναι ότι τα δύο κράτη δεν τηρούσαν τότε σχετικά στατιστικά στοιχεία. Δεύτερον ότι η οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας ήταν σε φάση μετάβασης από την κεντρικά ελεγχόμενη οικονομία στην ανοιχτή οικονομία. Τρίτον ορισμένα χαρακτηριστικά της Βόρειας Μακεδονίας, τα οποία με την σειρά τους, λειτούργησαν αποτρεπτικά για νέες ξένες επενδύσεις στη χώρα. Για παράδειγμα η έλλειψη διεθνούς αναγνώρισης της πΓΔΜ, λόγω τη μη επίλυσης του ονοματολογικού ζητήματος και η αστάθεια που επικρατούσε την περίοδο αυτή, στην περιοχή των Δ. Βαλκανίων λόγω της δημιουργίας νέων κρατών, μετά και την κατάρρευση της Ομοσπονδιακής Γιουγκοσλαβίας.

Μετά την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας (1995), δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες για περαιτέρω εμβάθυνση των διμερών οικονομικών σχέσεων των δύο κρατών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 1996, το αρχικό επενδυμένο κεφάλαιο από την Ελλάδα στην πΓΔΜ ανέρχεται σε μόλις 1,57 εκ. USD. Την επόμενη χρονιά οι ΑΞΕ ανέρχονται στα 4.38 εκ. USD και το 1998 στα 3,54 εκ. USD. Από το 1999, σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα της ΠΓΔΜ, οι ελληνικές ΑΞΕ αυξάνονται με ρυθμό περίπου + 80% σε ετήσια βάση. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2000 η ΑΞΕ από την Ελλάδα καταλαμβάνουν την πρώτη θέση, ανάμεσα στους μεγαλύτερους επενδυτές στη γειτονική χώρα, με συνολικές επενδύσεις ύψους 95.58 εκ. USD (Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας: 2021)¹³⁰.

Στο Διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζεται το απόθεμα επενδύσεων της Ελλάδος στη Βόρεια Μακεδονία από το 1996 και μετά.

130. Βλ. http://makstat.stat.gov.mk:1966/Nadvtrg_en

Από το 1997 έως το 2006, οι ελληνικές ΑΞΕ μεσοσταθμικά κατέχουν την 2ή θέση ανάμεσα στους ξένους μεγαλύτερους επενδυτές στη πΓΔΜ, με κεφάλαια 67,39 εκ. USD το έτος 2001 αυξανόμενα στα 421,96 εκ. USD, το 2006. Το συνολικό επενδυμένο κεφάλαιο των επιχειρήσεων την περίοδο αυτή, ανήλθε σε 2,1 περίπου δισ. Ευρώ, με την Ελλάδα να κατατάσσεται δεύτερη με επενδύσεις 320 εκ. ευρώ, μετά την Ουγγαρία με επενδύσεις 350 εκ. ευρώ (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2008: 62)¹³¹.

Την περίοδο αυτή λαμβάνουν χώρα ελληνικές επενδύσεις σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας, όπως οι επενδύσεις στις τηλεπικοινωνίες (17% επί του συνόλου των ελληνικών επενδύσεων), στην πετρελαϊκή βιομηχανία (25%) στη Βιομηχανία γενικότερα (15%) και το τραπεζικό σύστημα της πΓΔΜ(28%) (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2008: 62)¹³¹. Οι παραπάνω επενδύσεις, μαζί με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους κλάδους τροφίμων και ποτών απασχολούν περίπου 20.000 εργαζόμενους, ή 2.5% του συνόλου του ενεργού πληθυσμού.

Σύμφωνα με το Γραφείο Οικονομικών Και Εμπορικών Υποθέσεων Σκόπια - ετήσια έκθεση (2007) οι σημαντικότερες ελληνικές επενδύσεις στη πΓΔΜ, είναι οι παρακάτω:

- Η εξαγορά του διυλιστηρίου της ΟΚΤΑ από τα Ελληνικά Πετρέλαια, έναντι 200 εκ. ευρώ.
- Η εξαγορά του πλειοψηφικού πακέτου των μετοχών (68,4%) της Stopanska Banka από την Εθνική Τράπεζα, έναντι 178 εκ. ευρώ.
- Η εξαγορά της COSMOFON από τον ΟΤΕ, έναντι 135 εκ. ευρώ.
- Η εξαγορά της USJE CEMENTARNICA από τα Τσιμέντα ΤΙΤΑΝ, έναντι 60 εκ. ευρώ.
- Η εξαγορά της PIVARA από την ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ, έναντι 75 εκ. ευρώ.
- Η εξαγορά της MERMEREN KOMBINAT από τα ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ, έναντι 50 εκ. ευρώ.
- Η εξαγορά της VERO-VEROPOULOS από την ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΣ, έναντι 40 εκ. ευρώ.
- Η εξαγορά της Kreditna Banka από την ALPHA BANK, έναντι 25 εκ. ευρώ.
- Η εξαγορά της ZITOLUKS από την ELBISKO-ΦΙΛΙΠΠΟΥ, έναντι 15 εκ. ευρώ.
- Η εξαγορά της NIKAS SKOP DOO από την NIKAS, έναντι 7 εκ. ευρώ.

Το 2007 επενδύθηκαν στην πΓΔΜ ως άμεσες ξένες επενδύσεις, κεφάλαια της τάξης των 239 εκ. ευρώ. Το σύνολο των κεφαλαίων των ΑΞΕ κατατάσσει την πΓΔΜ στο τέλος της κατάταξης των χωρών της ευρύτερης περιοχής όσον αφορά στις επενδύσεις¹³¹. Από το σύνολο του ως άνω ποσού, τα 35 εκ. ευρώ αποτελούσαν αρχικά κεφάλαια, τα 94 εκ. ευρώ επανεπενδεδυμένα κέρδη και τα 110 εκ. ευρώ επενδύσεις χαρτοφυλακίου¹³¹.

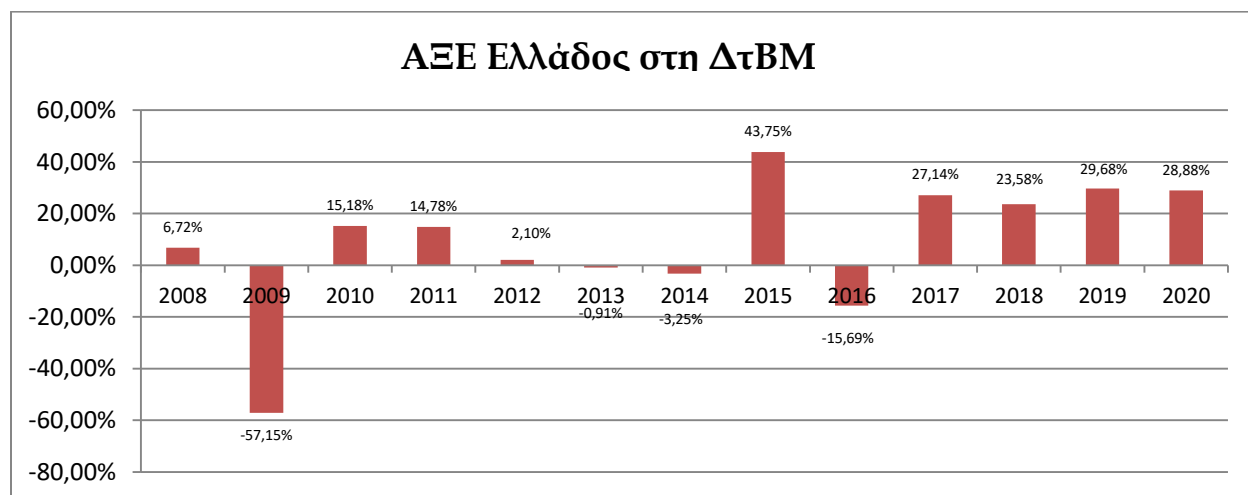
131. Βλ. Ετήσια Έκθεση 2007 για την Οικονομία της πΓΔΜ και τις Διμερείς Οικονομικές Σχέσεις της με την Ελλάδα, Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Σκόπια, Ιούλιος 2008,σελ. 62

Την χρονιά εκείνη οι ελληνικές επενδύσεις στην πΓΔΜ αυξήθηκαν κατά περίπου 15%, σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Το 2008 οι ελληνικές ΑΞΕ (απόθεμα) ανήλθαν στο μέγιστη τιμή τους, στα 635.3 εκ. ευρώ, μέχρι και σήμερα. Την επόμενη χρονιά το 2009 υπήρξε αποεπένδυση λόγω της πώλησης της εταιρείας Cosmofon, σε ολοβενική εταιρεία τηλεπικοινωνιών, έναντι 190 εκατ. ευρώ.

Την περίοδο 2009 - 2012, ενώ οι ελληνικές επενδύσεις παρουσίαζαν συρρίκνωση στην ευρύτερη περιοχή, από την άλλη οι συνολικές ΑΞΕ στην πΓΔΜ εμφάνισαν αύξηση κατά 350%. Όσον αφορά τον αντίκτυπο της κρίσης στις ελληνικές ΑΞΕ, ενδεικτικά αναφέρεται ότι από 635,3 εκ. ευρώ υποχώρησε σε 429.2 εκατ. ευρώ την περίοδο από το 2008 έως το 2014.

Στο Διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζονται η ποσοστιαία μεταβολή των Ελληνικών ΑΞΕ στη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, σε σχέση με την καταγεγραμμένη μεταβολή του προηγούμενου έτους, από το 2008 και μετά (Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας:2021)¹³².

Πηγή: <https://nbstat.nbrm.mk/>

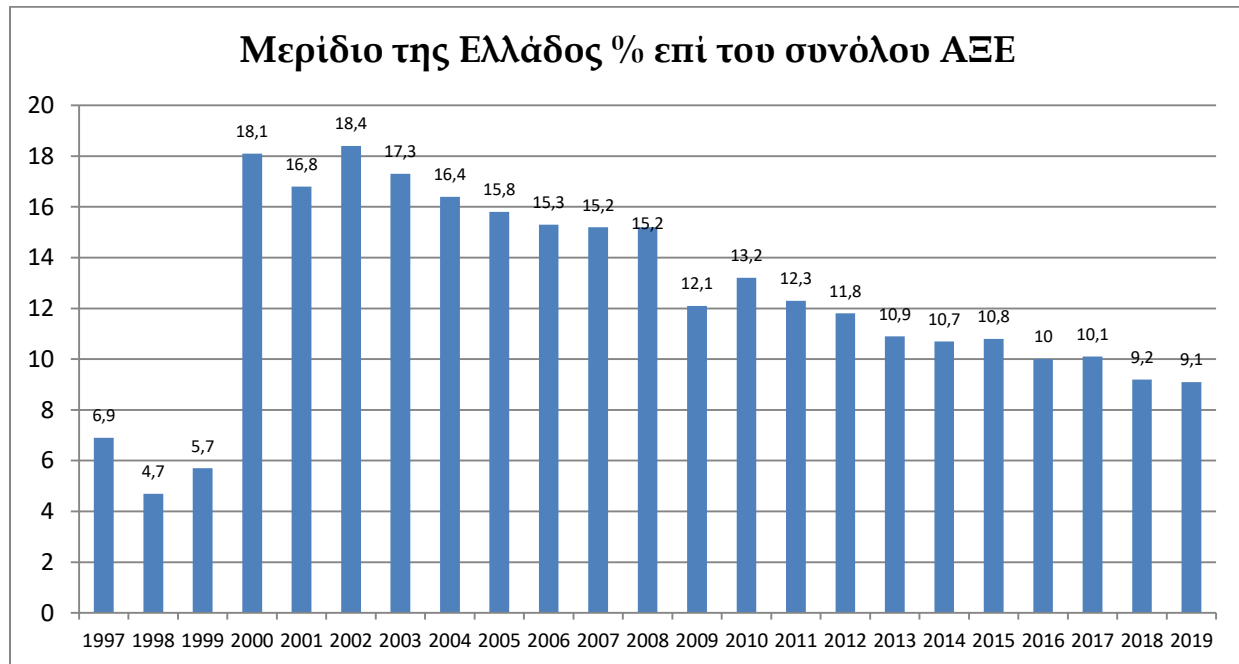
Το 2010 οι ΑΞΕ σημείωσαν αύξηση της τάξης περίπου του 73,3% σε σύγκριση με το 2009, ως αποτέλεσμα των επανεπενδυόμενων κερδών καθώς και των μετοχικών κεφαλαίων που ήδη δραστηριοποιούνταν στη χώρα.

Συγκριτικά αναφέρεται ότι από το 2008 και μετά το ελληνικό απόθεμα ΑΞΕ στην Βόρεια Μακεδονία εμφάνισε φθίνουσα πορεία, για 2 πιθανόν κύριους λόγους. Ο πρώτος αφορά ότι η γειτονική χώρα είχε ήδη ολοκληρώσει τις ιδιωτικοποιήσεις των μεγάλων στρατηγικών της επιχειρήσεων και ο δεύτερος λόγος αφορά την οικονομική κρίση που δοκίμασε την Ελλάδα από το 2009 και μετά.

132. Βλ. https://nbstat.nbrm.mk/pxweb/en/Eksterni%20statistiki/Eksterni%20statistiki_Direktni%20investicii_Direktni%20investicii%20%20Dvizenja/4_DIRMPoZemjiGodi_sniEN.px/table/tableViewLayout1/

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Βόρειας Μακεδονίας, οι επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων οι οποίες δραστηριοποιούνται στη Βόρεια Μακεδονία υπολογίστηκαν σε περίπου 300 επιχειρήσεις. Με κύριους τομείς δραστηριότητας, όπως έχει ήδη αναφερθεί, τον τραπεζικό τομέα, τα πετρελαιοειδή, την ηλεκτρική ενέργεια, τη μεταποίηση και τη κλωστοϋφαντουργία, τα λατομεία, το εμπόριο τροφίμων/ποτών, οι συμβουλευτικές, λογιστικές και δικηγορικές εταιρείες (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2020:61)¹³³. Οι ελληνικές ΑΞΕ (απόθεμα) στη Βόρεια Μακεδονία την τελευταία πενταετία παρέμειναν σταθερά στην τρίτη θέση με σχετικά μικρές διακυμάνσεις στην αξία τους, καθώς η μέση διακύμανση ορίστηκε από τα 463 έως και τα 519 εκ. ευρώ. Το γεγονός αυτό προσδίδει ορισμένα ποιοτικά στοιχεία στις ελληνικές ΑΞΕ, καθώς αποτελεί ένδειξη ότι οι επενδύσεις αυτές αφορούν την πραγματική οικονομία και έχουν μακροπρόθεσμες προοπτικές.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζεται το Μερίδιο της Ελλάδος % επί των συνολικών ΑΞΕ.

Πηγή: <https://nbsta/.nbrm.mk/>

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι εγκατεστημένες στη χώρα επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων (ΟΚΤΑ, USJE και η VERO) συνεχίζουν να επενδύουν νέα σημαντικά ποσά για αναβάθμιση των ήδη υπάρχουσών εγκαταστάσεων, του τεχνολογικού εξοπλισμού, της καινοτομίας και τις συνολικές διαθέσιμες τους υπηρεσίες.

133. Έκθεση 2020 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπίων, Για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας - Βόρειας Μακεδονίας, σελ. 61

Στις 25 Ιουνίου 2020 ιδρύθηκε η Ένωση Ελληνικών Επιχειρήσεων (ΕΕΕ) στη Βόρεια Μακεδονία, με έδρα την πόλη των Σκοπίων. Η Ένωσης Ελληνικών Επιχειρήσεων (ΕΕΕ) αποσκοπεί στην συντονισμένη εκπροσώπηση των ελληνικών εταιριών που επιχειρούν οικονομικά στην Βόρεια Μακεδονία. Η ένωση αυτή αποτελείται από τα παρακάτω ιδρυτικά μέλη (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2020: 62)¹³⁴:

1. OKTA Oil Refinery Skopje
2. STOPANSKA BANK AD Skopje
3. ENERGY DELIVERY SOLUTIONS AD Skopje
4. CEMENTARNICA USJE AD Skopje
5. MERMEREN KOMBINAT AD Prilep
6. EGNA CONSULTING LTD SKOPJE
7. OLYMPOS FOODS LTD Skopje
8. EVROKONSULTANTI LTD Skopje
9. INTRAKOM LTD Skopje
10. INTRAKOM CONSTRUCTIONS S.A. BRANCH OFFICE SKOPJE
11. SEKE LTD Prilep
12. ORBIT LTD Skopje
13. EUROFAST GLOBAL LIMITED LTD Skopje
14. INTRASOFT
15. ALUMIL LTD Skopje
16. ARTIK MINING LTD Skopje
17. PIVARA AD Skopje

Για το 2021 η Βόρεια Μακεδονία, σύμφωνα με την εκτίμηση της S & P Ratings¹³⁵, αναμένεται ανάπτυξη 3,7%, παρά την ύφεση στο πρώτο τρίμηνο του έτους. Επίσης οι συνολικές άμεσες ξένες επενδύσεις για το έτος αυτό, αναμένονται να ανέλθουν στο 2,6%, ως προς το ΑΕΠ της χώρας.

134. Βλ. Έκθεση 2020 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπίων, Για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας - Βόρειας Μακεδονίας, σελ.62

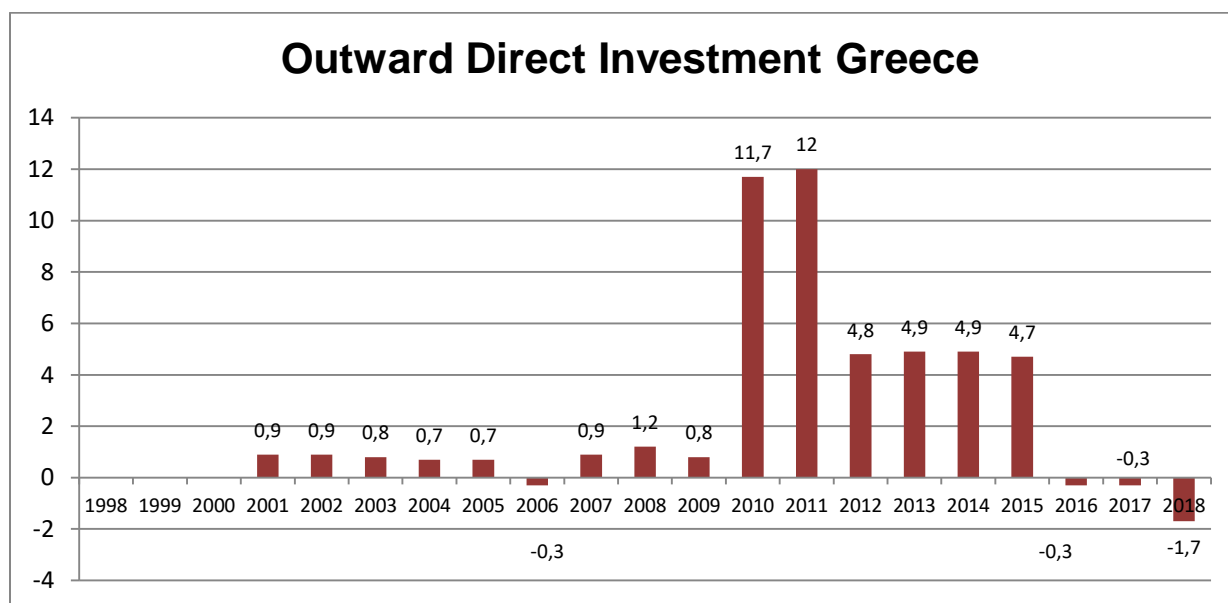
135. <http://www.standardandpoors.com/Ratingsdirect/North Macedonia>, Αυγ 21

2.7 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με την Έκθεση 2015 του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στην πΓΔΜ, η Βόρεια Μακεδονία είναι κατ' εξοχήν χώρα υποδοχής ΑΞΕ, καθώς διαφαίνεται ότι η εξαγωγή κεφαλαίων με σκοπό τις επενδύσεις σε τρίτες χώρες είναι αρκετά περιορισμένη. Εντούτοις στον λιμένα της Θεσσαλονίκης λειτουργεί από την δεκαετία του 1990, γραφείο της εταιρείας Fersped (εταιρείας εκτελωνισμού και μεταφορών της Βόρειας Μακεδονίας), η οποία αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους πελάτες του λιμένα Θεσσαλονίκης.

Το 2010-11 η Makpetrol (εταιρεία της Βόρειας Μακεδονίας στη διανομή πετρελαίου), επένδυσε και στη συνέχεια ίδρυσε στην Ελλάδα θυγατρική εταιρεία με κεφάλαιο ύψους 350.000 ευρώ και κύριο μέτοχο την ίδια την μητρική εταιρεία, με την επωνυμία 'Petrolmak' και έδρα της τη Σίνδο Θεσσαλονίκης. Κύριο αντικείμενο των δραστηριοτήτων της, είναι η εισαγωγή και εμπορία των λιπαντικών της εταιρείας Repsol (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπιών: 2020: 63)¹³⁶.

Στο Διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζεται οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις της Βόρειας Μακεδονίας στην Ελλάδα.

Πηγή: <https://nbsta/.nbrm.mk/>

Επιπλέον θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι επιχειρηματίες της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας προτιμούσαν να επενδύουν στο εμπόριο και στην αγορά εξοχικών κατοικιών, κυρίως στην αγορά (κατοικιών) της Βόρειας Ελλάδας (Θεσσαλονίκη), παρά σε οποιαδήποτε άλλη επένδυση. Αυτό πιθανώς συμβαίνει

136. Βλ. Έκθεση 2020 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπιών, Για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας – Βόρειας Μακεδονίας, σελ.63

διότι οι επιχειρηματίες της πΓΔΜ, μέχρι και την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, θεωρούσαν ότι το ανεπίλυτο ζήτημα της ονομασίας αποτελούσε τροχοπέδη στην ανάπτυξη των επιχειρηματικών τους πλάνων, καθώς οι εταιρείες της δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν στην Ελλάδα ως «μακεδονικές». Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο κωδικός ΜΚ και η αναγραφή ως χώρας προέλευσης Μακεδονία, έγειρε συνεχώς προβλήματα και αντιπαραθέσεις με τους έλληνες εξαγωγείς προϊόντων. Ο δεύτερος πιθανώς λόγος ήταν η εσωτερική οικονομική κρίση που ξέσπασε στην Ελλάδα από το 2009 και μετά, με την αμφισβήτηση της αξιοπιστίας της χώρας, λόγω της έλλειψης μεταρρυθμίσεων και του υψηλού δημοσιονομικού χρέους.

Με την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών οι διμερείς οικονομικές σχέσεις στηρίχτηκαν σε νέα βάση. Έτσι στις 31 Μαΐου 2021, στη πόλη των Σκοπίων, υπεγράφησαν μεταξύ των δύο μερών τρία μνημόνια συνεργασίας που ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ τους. Τα μνημόνια αφορούν την υλοποίηση δύο μεγάλων έργων, το πλωτό τερματικό σταθμό υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) στην Αλεξανδρούπολη και τη νέα μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο στη ΒΙΠΕ Αλεξανδρούπολης. Οι συμφωνίες συνεργασίας υπογράφηκαν μεταξύ των δύο κρατικών επιχειρήσεων της Βόρειας Μακεδονίας με τις ελληνικές εταιρείες Gastrade και DAMCO. Η πρώτη εταιρεία αναπτύσσει τον τερματικό σταθμό υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) στην Αλεξανδρούπολη και η δεύτερη την μονάδα ηλεκτροπαραγωγής με φυσικό αέριο στην ΒΙΠΕ Αλεξανδρούπολης, αντίστοιχα (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2020:63-4)¹³⁷.

Η πρώτη συμφωνία προβλέπει τη συμμετοχή της Βόρειας Μακεδονίας στο μετοχικό κεφάλαιο της ελληνικής εταιρείας Gastrade, με ποσοστό 10%. Η συμφωνία αυτή υπεγράφη μεταξύ εκπροσώπων της Gastrade και της κρατικής Εταιρείας Αξιοποίησης Ενεργειακών Πόρων της Βόρειας Μακεδονίας (NER) (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2021: 32). Η δεύτερη συμφωνία αφορά στη συνεργασία μεταξύ της Gastrade και της κρατικής εταιρείας μονάδων ηλεκτροπαραγωγής της Βόρειας Μακεδονίας (ESM), για τη χρονική μίσθωση διάρκειας 15 ετών, μέρους της χωρητικότητας στον τερματικό σταθμό LNG Αλεξανδρούπολης (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2021:32-33)¹³⁸. Η τρίτη συμφωνία προβλέπει τη συμμετοχή της Βόρειας Μακεδονίας στη μονάδα ηλεκτροπαραγωγής με φυσικό αέριο στην Αλεξανδρούπολη. Η συμφωνία υπεγράφη μεταξύ εκπροσώπων της ESM και της DAMCO (Όμιλος Κοπελούζου). Με τη συμφωνία, η ESM θα συμμετάσχει με ποσοστό 25% στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας «Παραγωγή Ηλεκτρισμού Αλεξανδρούπολης Α.Ε.», εταιρείας ειδικού σκοπού (SPV) η οποία θα χρηματοδοτήσει, θα κατασκευάσει και θα λειτουργήσει μονάδα ηλεκτροπαραγωγής με φυσικό αέριο στην περιοχή της Αλεξανδρούπολης, που σήμερα ανήκει πλήρως στην DAMCO (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2021:33)¹³⁸.

137. Βλ. Έκθεση 2020 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπίων, Για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας – Βόρειας Μακεδονίας, σελ.63 – 64

138. Βλ. Περισσότερες πληροφορίες στον ακόλουθο σύνδεσμο:

https://agora.mfa.gr/inf/files/energy_sector_May2021%20mk.pdf

2.8 Η ΠΓΔΜ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΣΟΑΒ

Το Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων, εν συντομία ΕΣΟΑΒ αποτέλεσε μια πρωτοβουλία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας κατά το έτος 1999. Η βασική στόχευση του σχεδίου αυτού ήταν η παροχή χρηματοδότησης σε μορφή οικονομικής βοήθειας προς τις βαλκανικές χώρες, προκειμένου να επιτευχθεί περαιτέρω ανάπτυξη και διεύρυνση των υποδομών των βαλκανικών χωρών, ώστε να διευκολυνθούν οι ελληνικές ΑΞΕ στην περιοχή.

Μια σημαντική πτυχή της οικονομικής βοήθειας της Ελλάδος προς τις χώρες αυτές, είναι η δυνατότητα που ενέδιδε στην Ελλάδα να βελτιώσει την εικόνα της, έναντι των διάφορων κρατών, ως μια ισχυρή χώρα των Βαλκανίων η οποία βοηθά τα οικονομικά ασθενέστερα κράτη της περιοχής να αναπτύξουν τις υποδομές και τις οικονομίες τους.

Σύμφωνα με τον Ν. 2996/28.3.2002, το ΕΣΟΑΒ προέβλεπε τη χρηματοδότηση δράσεων, υπέρ των κρατών αυτών, συνολικής αξίας 550 εκ. ευρώ (Υπουργείο Εξωτερικών:2006:137)¹³⁹, για τη περίοδο 2002 – 2006. Ο χαμηλός όμως ρυθμός απορρόφησης της οικονομικής βοήθειας από τις λήπτριες χώρες, οδήγησε την Ελλάδα, με τον Ν. 3530/23.2.2007, να επεκτείνει τη περίοδο εφαρμογής (2011) του σχεδίου ανασυγκρότησης¹⁴⁰, προκειμένου οι δικαιούμενες χώρες να έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τους συνολικούς πόρους του προγράμματος που τους αναλογούν.

Σύμφωνα με το σχέδιο αυτό, η πΓΔΜ επρόκειτο να λάβει το 15,5% της συνολικής οικονομικής βοήθειας, που αντιστοιχούσε σε χρηματική βοήθεια της τάξης των 74,8 εκ. ευρώ. Το 2002 υπογράφηκε και σχετική συμφωνία μεταξύ της Ελλάδος - πΓΔΜ, η οποία μεταξύ των άλλων, προέβλεπε τον καθορισμό του ρυθμιστικού πλαισίου της χρηματοδότησης των δράσεων, που αφορούν στην αναβάθμιση των υποδομών ενέργειας και μεταφορών, στην προώθηση των ελληνικών επενδύσεων στην περιοχή, στον εκσυγχρονισμό των δημοσίων υπηρεσιών της πΓΔΜ, στην ενδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών της χώρας και στην μείωση των οικονομικών ανισοτήτων στη χώρα (Υπουργείο Εξωτερικών: 2011: 1)¹⁴⁰. Για το σκοπό αυτό, η χρηματοδότηση στη πΓΔΜ αποφασίστηκε να διακριθεί και να διατεθεί σε 3 διακριτά μέρη. Στο πρώτο σκέλος που αφορούσε τις δημόσιες επενδύσεις και τα δημόσια έργα, το ύψος της ποσόστωσης επί τοις εκατό, προ-

139. Βλ. Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης Των Βαλκανίων 2002-6
<https://www.agora.mfa.gr>

140. Βλ. Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ) 2002-2011, https://www.mfa.gr/periferiaki_politiki/esoav_gr

βλεπόταν να ανέλθει στο 79% του συνόλου της οικονομικής βοήθειας. Για το λόγο αυτό επελέγη η χρηματοδότηση (ύψους 50 εκ ευρώ), της ανακατασκευής τμήματος του Πανευρωπαϊκού Διαδρόμου X (μήκους 33,2 χλμ.), μεταξύ των πόλεων Demir Karija - Udono - Smoknica – Gevgelija, συνολικού προϋπολογισμού 145 εκ. ευρώ καθώς και του έργου SEELight (Southeast European Lambda Network Facility for Research and Education), για την δημιουργία δικτύου οπτικών ινών υψηλών ταχυτήτων για την διασύνδεση των πανεπιστημιακών κοινοτήτων, προϋπολογισμού 2 εκατ. ευρώ και τη συμμετοχή του ΕΣΟΑΒ, στο συγκεκριμένο έργο να ανέρχεται στα 1,6 εκ. ευρώ (Υπουργείο Εξωτερικών:2006:139)¹⁴¹.

Στο δεύτερο σκέλος που αφορούσε τις ιδιωτικές επενδύσεις με ποσόστωση 20% επελέγησαν έξι προτάσεις συνολικού κόστους 9,6 εκ. ευρώ με χρηματοδότηση 2,9 εκ. ευρώ. Στο σκέλος αυτό επιχορηγήθηκαν ιδιωτικές επενδύσεις για την ίδρυση των παρακάτω μονάδων παραγωγής (Υπουργείο Εξωτερικών:2006:144)¹⁴²:

- Μονάδος παραγωγής ηλεκτρολογικών υλικών εγκαταστάσεων στη Γευγελή
- Μονάδος παραγωγής διοξειδίου του άνθρακα στο Μοναστήρι
- Μονάδος ραφής ενδυμάτων
- Μονάδος παραγωγής έτοιμων ενδυμάτων στο Μοναστήρι
- Μονάδος παραγωγής επίπλων και μέρη αυτών στη Strumica
- Μονάδος παραγωγής έτοιμων γυναικείων ενδυμάτων στο Μοναστήρι

Το τρίτο σκέλος αφορούσε μικρά τεχνικά έργα, επειγούσης φύσεως με όσο το δυνατόν άμεση επίδραση στην τοπική κοινωνία, με τον περιορισμό ότι το κόστος εκάστου έργου δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 50.000 ευρώ, ανά έργο. Στο σκέλος αυτό η ποσόστωση ήταν μόλις 1% της συνολικής οικονομικής βοήθειας και έως το 2006 το εγκεκριμένο ποσό για την υλοποίηση μικρών έργων ανήλθε στα 383.400 ευρώ και αφορούσε κυρίως την προμήθεια κινητών σταθμών πρώτων βοηθειών και ιατρικών μηχανημάτων.

Το 2011 το ΕΣΟΑΒ εισήλθε στην 3η φάση υλοποίησής του, καθώς με την ψήφιση του Ν. 4033/2011, εγκρίθηκε η παράταση του προγράμματος και η ολοκλήρωση των έργων που είχαν εγκριθεί κατά τις δύο προηγούμενες φάσεις του προγράμματος (2002-2011)¹⁴³. Επίσης την ίδια χρονιά τροποποιήθηκαν οι διακρατικές συμφωνίες με τις λήπτριες χώρες, για την επέκταση του ΕΣΟΑΒ, την περίοδο 2012-2020 (Υπουργείο Εξωτερικών:2012:56)¹⁴³.

141.Ετήσια Έκθεση 2006,Hellenic aid, Ministry of Foreign Affairs, σελ. 139

<https://hellenicaid.mfa.gr/docs/greek-r-2006-3>

142. Ετήσια Έκθεση 2006,Hellenic aid, Ministry of Foreign Affairs σελ 144

143. Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2012, Αθήνα, Οκτ 2013, σελ 56

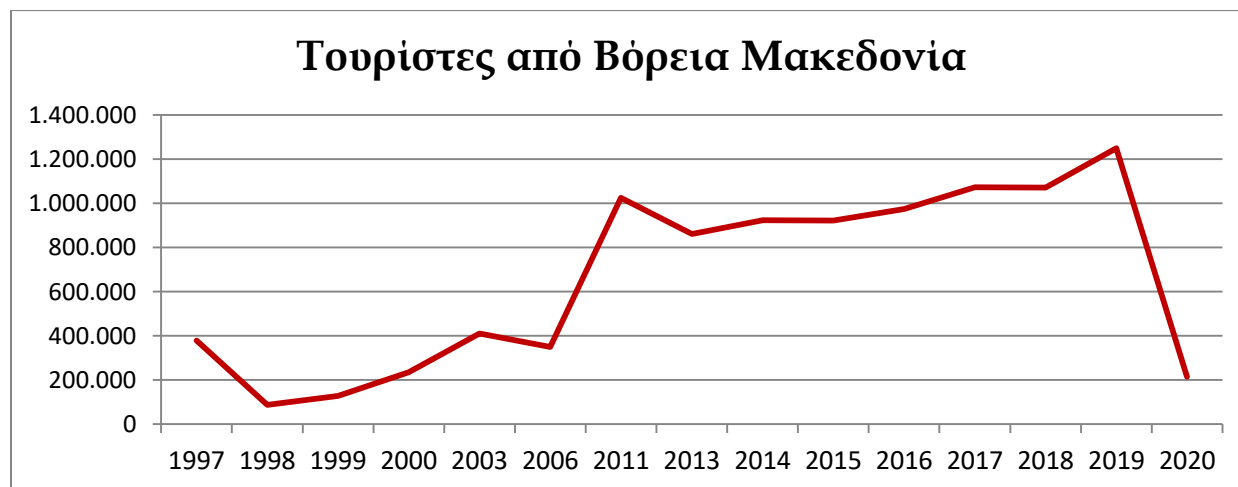
Το ΕΣΟΑΒ ολοκληρώθηκε στο τέλος του 2020 και δεν δόθηκε ξανά κάποια νέα παράταση. Συνοπτικά θα μπορούσε να λεχθεί ότι το υπόψη σχέδιο απέτυχε να ενισχύσει την εικόνα της Ελλάδας στην πΓΔΜ. Η Ελλάδα δαπάνησε μεγάλα χρηματικά ποσά αλλά δεν επέτυχε να αυξήσει την επιρροή που θα επιθυμούσε στη χώρα. Επιπλέον οι διαχειριστικές αστοχίες, η έλλειψη συντονισμού και η έλλειψη επαρκών πόρων από μέρους της, είχε αρνητικές επιπτώσεις στην περιφερειακή πολιτική της χώρας και υπέσκαψε την αξιοπιστία της Ελλάδας όχι μόνο στα Βαλκάνια αλλά και στις χώρες της Δύσης.

2.9 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η Βόρεια Μακεδονία κατά τα πρώτα έτη της ιδρύσεως της, προσπάθησε να ξεπεράσει αγκυλώσεις που αφορούσαν το σοσιαλιστικό παρελθόν της. Το προϋπάρχον σοσιαλιστικό σύστημα, για ιδεολογικούς περισσότερο λόγους απέρριπτε την ανάπτυξη υπηρεσιών όπως ο τουρισμός. Με την κήρυξη της ανεξαρτησία της και τον σαφή προσανατολισμό της χώρας στην ανοιχτή οικονομία, δημιουργούνται πλέον οι προϋποθέσεις για περαιτέρω ανάπτυξη του τουριστικού της κλάδου. Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα ήδη από το 1970 αποτελεί δημοφιλές τουριστικό προορισμό για εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους, που ξεπερνούν το 1 εκ. αφίξεις.

Γενικά ο τουρισμός είναι ένας τομέας που χρήζει ιδιαίτερης αντιμετώπισης, όχι μόνο λόγω της οικονομικής του σημασίας αλλά και λόγω της δυνατότητας που παρέχει για σύσφιξη της διαπολιτισμικής σχέσης μεταξύ των εθνών. Η Ελλάδα είναι μία από τους πιο ελκυστικούς τουριστικούς προορισμούς στην Ευρώπη και ο τουρισμός αντιπροσωπεύει σχεδόν το ένα δέκατο του ΑΕΠ της χώρας. Η Βόρεια Μακεδονία δε σταθερά συνεισφέρει ικανό αριθμό αφίξεων, στον συνολικό αριθμό τουριστών, που επισκέπτονται την Ελλάδα. Ιδιαίτερα για τις περιοχές της Ελλάδος όπως η Κεντρική Μακεδονία, η Δυτική Μακεδονία και η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, τις οποίες κατά κύριο λόγο επιλέγουν οι πολίτες της πΓΔΜ ως τόπο διακοπών.

Στο Διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζονται οι αφίξεις τουριστών από την Βόρεια Μακεδονία, την τελευταία σχεδόν 25ετία.

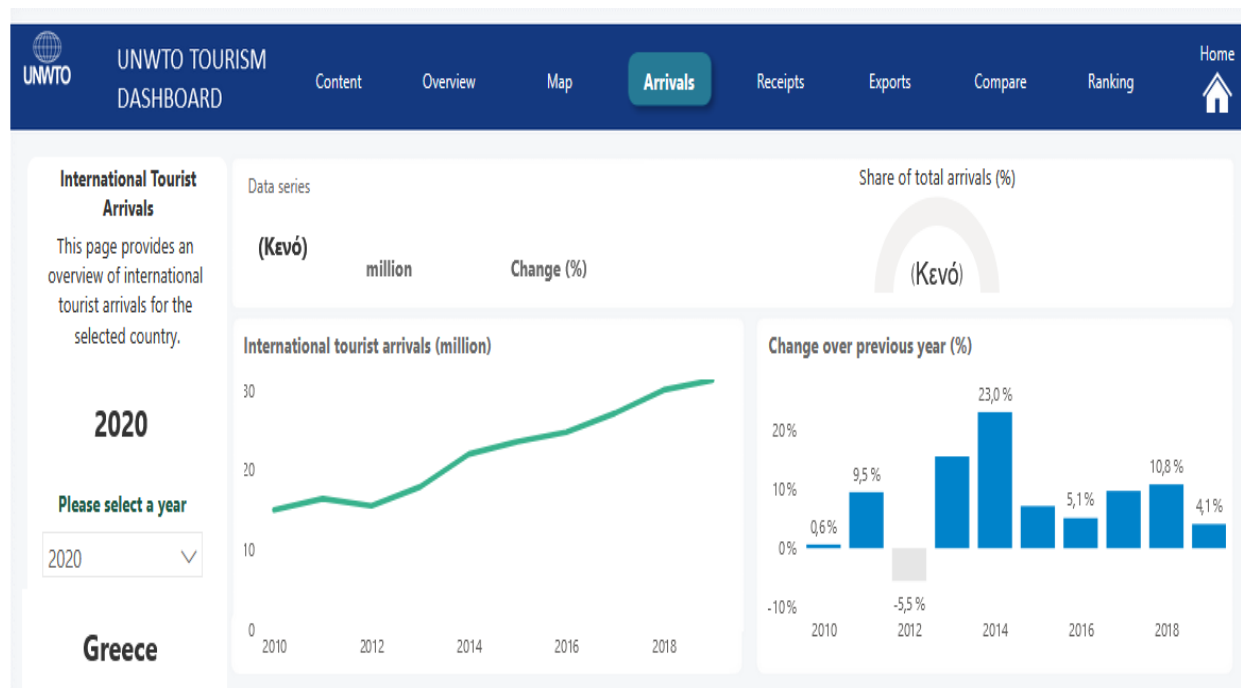
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας, ΤτΕ¹⁴⁴ και Ετήσια Έκθεση Γραφείου ΟΕΥ Σκοπίων έτους 2007,2015, 2019 (υπολογισμός από Συντάκτη)

144. Η δημοσίευση αναλυτικών στοιχείων από την ΤτΕ για την αγορά της Βόρειας Μακεδονίας ξεκίνησε το 2010 σε αντίθεση με τις υπόλοιπες αγορές που η καταγραφή των στοιχείων έχει ξεκινήσει από το 2005.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2011, περίπου 1.025 εκατομμύρια πολίτες της Βόρειας Μακεδονίας, επισκέφθηκαν και διανυκτέρευσαν στη χώρα τουλάχιστον ένα βράδυ, αντιπροσωπεύοντας το 7,5% του συνόλου των τουριστών της χώρας την χρονιά εκείνη. Το 2014 η Βόρεια Μακεδονία ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη πηγή ξένων τουριστών στην Ελλάδα, ενώ κατά τον επόμενο χρόνο σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (2016), η γειτονική χώρα είχε τον υψηλότερο αριθμό τουριστών που επισκέφθηκαν την Ελλάδα, περίπου 3 εκατομμύρια επισκέψεις ή 12,8% των συνολικών ξένων τουριστικών επισκέψεων, ακολουθούμενη από τη Γερμανία (11,9%), το Η.Β. (10,2%), τη Βουλγαρία (8,1%), τη Γαλλία (6,4%) και την Ιταλία (5,7%) (Mitevski, Moussa, Tevdovski, Zarotiadis: 2020: 6)¹⁴⁵. Μια ενδιαφέρουσα πτυχή του εισερχόμενου τουρισμού από τη Βόρεια Μακεδονία είναι ότι οι τουριστικές ροές καταγράφονται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Την περίοδο 2017-2019 ο εισερχόμενος τουρισμός από την Βόρεια Μακεδονία κατέγραψε αύξηση κατά περίπου 10%. Επιμέρους αύξηση το 2017 κατά 10.1% και το 2018 πτώση κατά -0,1%. Το μερίδιο αγοράς της Βόρειας Μακεδονίας στον εισερχόμενο τουρισμό το 2019 ανήλθε στο 3,0% όταν το 2017 ήταν 5,8%. Το 2020 το μερίδιο αγοράς ανήλθε στο 2.9%, σημειώνοντας τη περίοδο 2019-20 πτώση περίπου -77%, λόγω της πανδημίας COVID-19 και των κλειστών συνόρων.

Στο Διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζονται οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον UNWTO, από το 2010 και μετά.

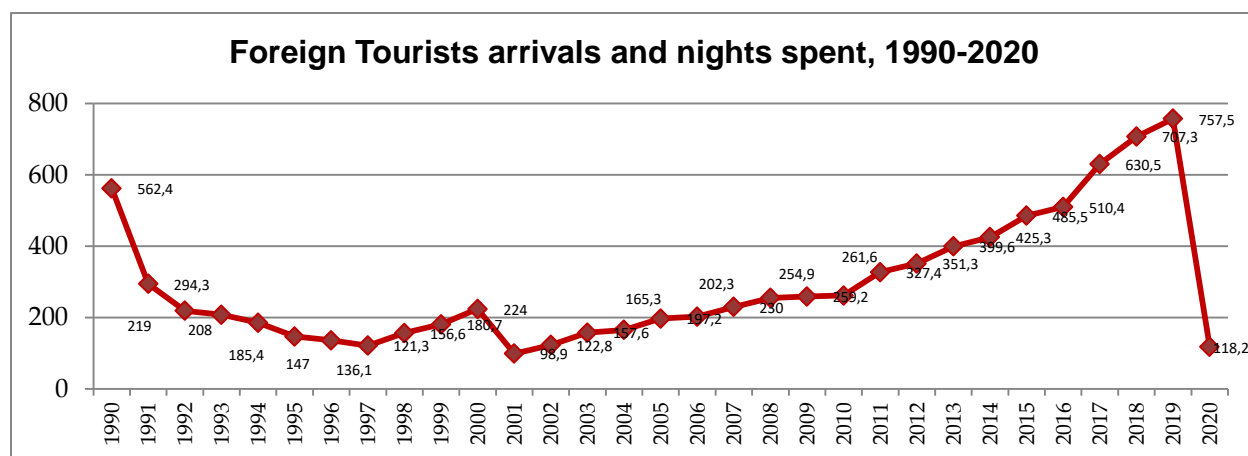

<https://www.unwto.org/country-profile-inbound-tourism>

145. Viktor Mitevski, Bachar Moussa, Dragan Tevdovski, Grigoris Zarotiadis, Unlocking Economic Potential Between Greece And North Macedonia, November, 2020, σελ 6

Η Βόρεια Μακεδονία από την άλλη αποτελεί τόσο χώρα τουριστικής διαμετακόμισης, όσο και σε κάποιο βαθμό τουριστικού προορισμού, με τον τουρισμό να διαδραματίζει σχετικά ικανοποιητικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία της χώρας, ο αριθμός των ξένων τουριστών που εισήλθε στη Βόρεια Μακεδονία το 2007 ανήρθε σε 230.080, αυξημένος κατά 13,7% σε σχέση με το 2006 όταν ανήλθε σε 202.357, ενώ ο αριθμός των διανυκτερεύσεων των ξένων τουριστών αυξήθηκε κατά 17% από 442.845 το 2006 σε 518.088 το 2007. Οι αντίστοιχες αυξήσεις για τους εγχώριους τουρίστες ήταν 3% και 1,8% αντίστοιχα (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2007:41)¹⁴⁶.

Στο Διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζονται οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις στη Βόρεια Μακεδονία, από το 1990 και μετά.

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας

Το 2012 ο συνολικός αριθμός των τουριστών στη χώρα υπερέβη τις 660.000 (εκ των οποίων οι ξένοι τουρίστες ανήλθαν σε 351.359), παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2.5% σε σύγκριση με το 2011, ενώ οι διανυκτερεύσεις άγγιξαν τα 2.000.000 (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2013:61)¹⁴⁷. Το 2013 ο αριθμός των αλλοδαπών τουριστών στη χώρα ανήλθε στους 399.680. Το 2014 ο συνολικός αριθμός υπερέβη τις 750.000 (από τους οποίους οι ξένοι τουρίστες ανήλθαν σε 425.214), παρουσιάζοντας αύξηση κατά 3% σε σύγκριση με το 2013, ενώ οι διανυκτερεύσεις ανήλθαν στα 2.200.000 (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2014:70)¹⁴⁸. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά το 2014, οι περισσότεροι ξένοι τουρίστες στην Βόρεια Μακεδονία προέρχονταν από τις βαλκανικές χώρες, ενώ την πρώτη θέση κατείχε η Τουρκία με 63.567 τουρίστες. Η Ελλάδα ανήλθε στη δεύτερη θέση, με 41.439 τουρίστες

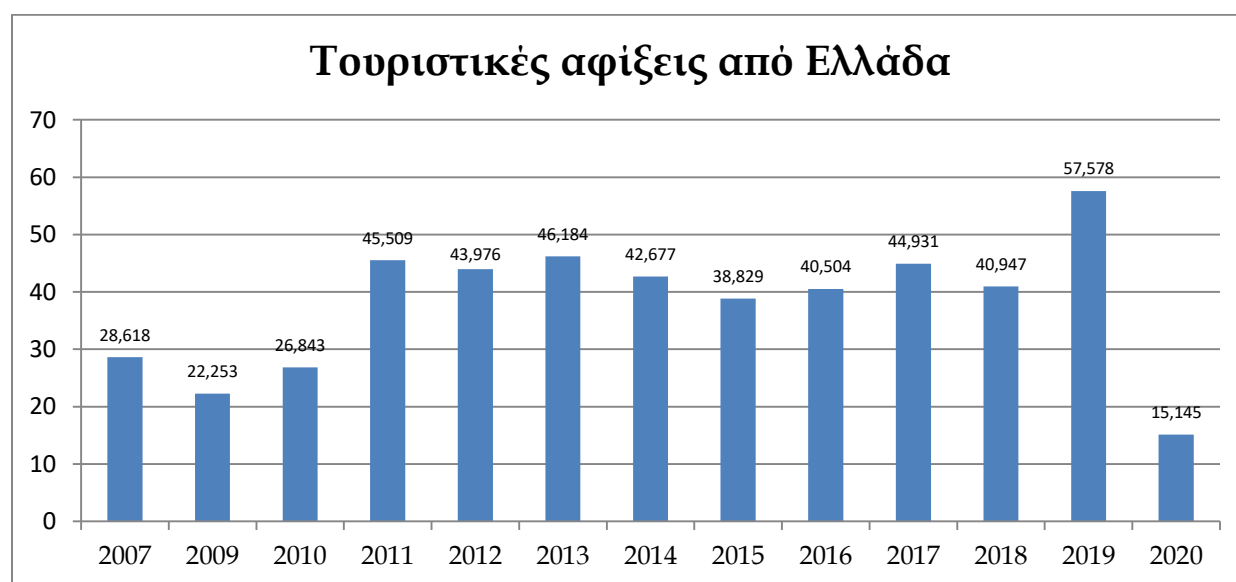
146. Βλ. Ετήσια Έκθεση 2007 για την Οικονομία της πΓΔΜ και τις Διμερείς Οικονομικές Σχέσεις της με την Ελλάδα, Γραφείο Οικονομικών Και Εμπορικών Υποθέσεων Σκόπια, Ιούλ. 2008, σελ. 41

147. Βλ. Έκθεση 2013 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Γραφείου Συνδέσμου της Ελλάδος στην πΓΔΜ επί Καταστάσεως Οικονομίας της πΓΔΜ και Αναπτύξεως των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδος – πΓΔΜ, σελ 61

148. Βλ. Έκθεση 2014 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Γραφείου Συνδέσμου της Ελλάδος στην πΓΔΜ επί Καταστάσεως Οικονομίας της πΓΔΜ και Αναπτύξεως των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδος – πΓΔΜ, σελ 70

τη χρονιά εκείνη, αυξημένοι κατά 2%, σε σύγκριση με το 2013 και στη τρίτη θέση να βρίσκεται η Σερβία με 41.013 τουρίστες (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2014:70)¹⁴⁹. Το 2015 οι συνολικές αφίξεις τουριστών αυξήθηκαν κατά 10,9% έναντι της προηγούμενης χρονιάς. Ειδικότερα ο συνολικός αριθμός των τουριστών ανήλθε στις 816.067, από τους οποίους οι 485.530 προήλθαν από χώρες του εξωτερικού, με αύξηση κατά 14,2% έναντι του προηγούμενου έτους, ενώ ο εγχώριος τουρισμός ενισχύθηκε κατά 6,5%. Οι δε συνολικές διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανήλθαν σε 2.394.205, με ετήσια αύξηση 9%. Οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών επισκεπτών στη χώρα έφθασαν το 1.036.383 και αυξήθηκαν κατά 12,3%, ενώ οι διανυκτερεύσεις από εγχώριους τουρίστες ήταν 1.357.822, αυξημένες κατά 6,6%. Την πρώτη θέση κατέλαβε η Τουρκία με ποσοστό 18,7%, τη δεύτερη θέση η Σερβία με 9,6%, τη τρίτη θέση η Ελλάδα με 8% και ακολουθούν η Ολλανδία με 6,6%, η Βουλγαρία με 6%, η Αλβανία με 3,8% και η Ιταλία με 3,6% (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2015:50)¹⁵⁰.

Στο Διάγραμμα που ακολουθεί, εμφανίζονται οι τουριστικές αφίξεις από Ελλάδα στη Βόρεια Μακεδονία.

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Βόρειας Μακεδονίας

Το 2016, ο εισερχόμενος τουρισμός αυξήθηκε κατά 5,1% έναντι το 2015, με το συνολικό αριθμό των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών να ανέρχεται σε 510.484 από 485.530, το προηγούμενο έτος. Το 2016 οι συνολικές διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανήλθαν σε 2.461.160, με ετήσια αύξηση 2,8%.

149. Βλ. Έκθεση 2014 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Γραφείου Συνδέσμου της Ελλάδος στην πΓΔΜ επί Καταστάσεως Οικονομίας της πΓΔΜ και Αναπτύξεως των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδος – πΓΔΜ, σελ 70

150. Βλ. Έκθεση 2015 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Γραφείου Συνδέσμου της Ελλάδος στην πΓΔΜ επί Καταστάσεως Οικονομίας της πΓΔΜ και Αναπτύξεως των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδος – πΓΔΜ, σελ 50

Με τις διανυκτερεύσεις αλλοδαπών επισκεπτών στη χώρα να φθάνουν τις 1.054.017, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,7% (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2016: 30)¹⁵¹. Το 2017 οι συνολικές αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στην Βόρεια Μακεδονία παρουσίασαν αύξηση κατά 23,5% έναντι του προηγούμενου έτους (630.594 από 510.484 το 2016) και οι συνολικές διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανήλθαν σε 1.294.692, με σημαντική ετήσια αύξηση της τάξης του 22,8% (1.054.017) (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2017: 22)¹⁵².

Συγκριτικά αναφέρεται ότι από το 2003 έως το 2017, οι αφίξεις τουριστών στη Βόρεια Μακεδονία ανήλθαν, κατά μέσον όρο, σε 537,41 εκατοντάδες άτομα, φτάνοντας στο υψηλότερο επίπεδο των 1.888 εκατοντάδων ατόμων τον Αύγουστο 2017, και στο χαμηλότερο των 210 εκατοντάδων ατόμων τον Φεβρουάριο 2006 (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2018:6)¹⁵³.

Το 2018 ο εισερχόμενος τουρισμός αυξήθηκε κατά 12,2%, με 707.593 τουριστικές αφίξεις. Το 2019 οι συνολικές αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στη Βόρεια Μακεδονία αυξήθηκαν, κατά 7,1% έναντι του προηγούμενου έτους με 757.593 τουριστικές αφίξεις. Οι δε συνολικές διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανήλθαν σε 1.577.771, με ετήσια αύξηση της τάξης του 5,8%. Το 2019 οι κυριότερες χώρες προέλευσης ξένων τουριστών-επισκεπτών στη Βόρεια Μακεδονία, ήταν κατά σειρά η Τουρκία με 14,8%, η Σερβία με 7,9% η Ελλάδα με 7,6%, η Βουλγαρία με 7,4%, και η Πολωνία με 4,7% (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2019:35)¹⁵⁴.

Το 2020 ο τουριστικός τομέας της Βόρειας Μακεδονίας κατέγραψε σημαντικές ζημιές εξαιτίας της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων που εφαρμόστηκαν στις μετακινήσεις και συννοριακές διελεύσεις. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία της χώρας, το 2020 σε σχέση με το 2019, ο αριθμός των τουριστών μειώθηκε κατά 60,5%, με τον αριθμό των εγχώριων τουριστών να μειώνεται κατά 18,3%, και των αλλοδαπών τουριστών να μειώνεται κατά 84,4%. Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων μειώθηκε συνολικά κατά 48,0%, με τον αριθμό των διανυκτερεύσεων των εγχώριων τουριστών να μειώνεται κατά 14,2%, και των ξένων τουριστών να μειώνεται κατά 84,0% (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2020: 43)¹⁵⁵. Επιπλέον όσον αφορά τις αφίξεις από Ελλάδα παρουσιάστηκε μείωση της τάξης -73.5%, με 15.145 έλληνες να διαβαίνουν τα σύνορα για επίσκεψη στη γειτονική χώρα.

151. Βλ. Έκθεση 2016 επί Καταστάσεως Οικονομίας της πΓΔΜ και Αναπτύξεως των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδος – πΓΔΜ, Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Γραφείου Συνδέσμου της Ελλάδος στην πΓΔΜ, σελ. 30

152. Βλ. Έκθεση 2017 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπίων, Για την Οικονομία και την Ανάπτυξη των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας-πΓΔΜ, σελ.22

153. Βλ. Ελληνική Δημοκρατία Γραφείο Συνδέσμου Σκόπια, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Ενημερωτικό Σημείωμα «Τουριστικός Τομέας στην πΓΔΜ», Απρίλιος 2018, σελ. 6

154. Βλ. Έκθεση 2019 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπίων, Για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας – Βόρειας Μακεδονίας, σελ.35

155. Βλ. Έκθεση 2020 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπίων, Για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας – Βόρειας Μακεδονίας, σελ.43

2.10 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΔΙΜΕΡΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Συμφωνία των Πρεσπών περιλαμβάνει άρθρα που προΐδεάζουν για τους μελλοντικούς οικονομικούς δεσμούς των δύο χωρών και θέτουν το πλαίσιο για τις περαιτέρω εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών. Πιο συγκεκριμένα τα άρθρα 13 και 14, στοχεύουν στην οικονομική συνεργασία των δύο γειτονικών χωρών και προϋποθέτουν ότι (Mitevski, Moussa, Tevdovski, Zarotiadis: 2020: 7)¹⁵⁶ τα δύο μέρη πρέπει να:

- Κεφαλαιοποιήσουν και να αξιοποιήσουν τα υπάρχοντα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, τα οποία αποτελούν μια κοινή βάση συνεργασίας, ώστε με κατάλληλες στοχεύσεις - δράσεις να δρομολογήσουν ένα πλήρες σχέδιο δράσης.
- Ενθαρρύνουν τις αμοιβαίες επενδύσεις και να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποτελεσματική προστασία τους, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων κατά της υπερβολικής γραφειοκρατίας και τυχόν φορολογικών εμποδίων.
- Αποφύγουν την επιβολή του οποιοδήποτε εμπόδιου στην ελεύθερη μετακίνηση ανθρώπων ή αγαθών.
- Ενισχύσουν και να διευρύνουν τη συνεργασία τους, σε θέματα ενέργειας, όπως η κατασκευή, συντήρηση και η αξιοποίηση των διασυνδεδεμένων φυσικών αγωγών αερίου και πετρελαίου και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- Προωθήσουν, επεκτείνουν και να βελτιώσουν το ήδη υπάρχον υφιστάμενο πλαίσιο στους τομείς των υποδομών και των μεταφορών, σε ότι αφορά τις οδικές, σιδηροδρομικές, θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές και επικοινωνιακές συνδέσεις, χρησιμοποιώντας για το λόγο αυτό τις βέλτιστες τεχνολογίες και πρακτικές.
- Βελτιώσουν και να εκσυγχρονίσουν τις διελεύσεις (διαμέσω) των υφιστάμενων συνόρων με την κατασκευή νέων συνοριακών σημείων διέλευσης, με στόχο την τόνωση των τουριστικών και εμπορικών ροών.
- Διευρύνουν τις τουριστικές ροές και να βελτιώσουν την συνεργασία τους, στους τομείς του εναλλακτικού τουρισμού.

Από όλα τα παραπάνω καθίσταται εμφανές ότι, τα δύο κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία της στενής συνεργασίας, σε ένα ευρύ φάσμα πολιτικοοικονομικών και κοινωνικών σχέσεων, που θα διαμορφώσει το μέλλον των δύο μερών.

156. Viktor Mitevski, Bachar Moussa, Dragan Tevdovski, Grigoris Zarotiadis, Unlocking Economic Potential Between Greece And North Macedonia, November, 2020, σελ. 7

Ειδικότερα, σύμφωνα και με το Γραφείο Οικονομικών Υποθέσεων Σκοπίων (2019-20), οι προοπτικές που διανοίγονται ανάμεσα στα δύο κράτη, αφορούν την ενεργειακή συνεργασία στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας (ΔΕΗ/ EDS), του πετρελαίου (ELPE/ΟΚΤΑ), του φυσικού αερίου (DESFA/MER) καθώς και την μεταφορά τεχνογνωσίας για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων:2019:18)¹⁵⁷. Συμμετοχή δηλαδή των δύο μερών σε ενεργειακά έργα, όπως η κατασκευή υδροηλεκτρικών σταθμών και φραγμάτων για την παραγωγή ενέργειας, κατασκευή του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου (πιθανώς έως το 2024) και επαναλειτουργία του αγωγού μεταφοράς πετρελαίου (πιθανότητα εντός 2022) κ.α.

Στον εμπορικό κλάδο οι προοπτικές αφορούν, την περαιτέρω ενδυνάμωση των διμερών εμπορικών σχέσεων με αύξηση των εκατέρωθεν διακινούμενων προϊόντων, με προτεραιότητα στα αγροτικά τρόφιμα, τα χημικά προϊόντα, τα δομικά υλικά και τα φάρμακα κλπ, καθώς και τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για νέες επενδύσεις.

Στον τουρισμό αφορά τη διασυνοριακή συνεργασία, για την από κοινού προβολή τουριστικών πακέτων, με αξιοποίηση της γενικότερης κοινής ορογραφίας της περιοχής (φυσικά τοπία, λίμνες, ορεινές - ημιορεινές περιοχές) και προώθηση του θεματικού τουρισμού (αγροτουρισμός, θρησκευτικός, αθλητικός τουρισμός κλπ).

Στον κλάδο των μεταφορών – υποδομών αφορούν την οδική σύνδεση των δύο χωρών μέσω του Πανευρωπαϊκού Άξονα Χ, την βελτίωση σιδηροδρομικού δικτύου (Φλώρινα-Βίτολα), την περαιτέρω αξιοποίηση του λιμένος Θεσσαλονίκης. Επιπλέον αφορούν τους κοινούς τελωνειακούς ελέγχους, τη βελτίωση των παρεχόμενων τελωνειακών υπηρεσιών και την ενίσχυση της ασφάλειας στα σύνορα Ελλάδας – Βόρειας Μακεδονίας (Γραφείο Ο.Ε.Υ. Σκοπίων: 2019: 18)¹⁵⁷, με πιθανή στόχευση την διάνοιξη ενός νέου σημείου συνοριακής οδικής διόδου στις Πρέσπες.

Στον κλάδο της γεωργίας αφορούν την ενίσχυση των από κοινού δράσεων, προκειμένου να στηριχθεί ο αγροτικός τομέας με στοχευμένα οικονομικά προγράμματα που δύναται να χρηματοδοτήσουν την εκατέρωθεν μεταφορά τεχνογνωσίας και ειδικά την ανάπτυξη της ευφυούς γεωργίας.

Στον κλάδο της καινοτομίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης αφορούν την από κοινού αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, τον διαμοιρασμό των πληροφοριών, την ενσωμάτωση νέων τεχνικών, την προαγωγή της καινοτομίας, προκειμένου να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακος, ανταγωνιστικά προϊόντα – υπηρεσίες και εκατέρωθεν αμοιβαίο όφελος.

157. Βλ. πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (πΓΔΜ), Γραφείο Συνδέσμου της Ελλάδος στα Σκόπια - Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Παρ. Οικονομία Χώρας – Εξωτερικό Εμπόριο –Αγορά, Ιανουάριος 2019, σελ. 18

Με βάση το παραπάνω πλαίσιο, την 14 Ιανουαρίου 2021, οι υπουργοί εξωτερικών των δύο κρατών, υπέγραψαν το Μνημόνιο Κατανόησης για τις επενδύσεις και το εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδος - Βόρειας Μακεδονίας, με ισχύ για περίοδο τριών ετών αλλά και με δυνατότητα ανανέωσης. Το μνημόνιο προβλέπει τη συνεργασία των φορέων, Οργανισμού Επενδύσεων και Εμπορίου της Ελλάδας (Enterprise Greece) και του Οργανισμού Ξένων Επενδύσεων και Προώθησης Εξαγωγών στη Βόρεια Μακεδονία, προκειμένου να διαμοιραστούν πληροφορίες σχετικά με τις εμπορικές πολιτικές, τους κανόνες, τους κανονισμούς, τις διαδικασίες, τις επιδοτήσεις, τις στατιστικές, τα επιχειρηματικά δεδομένα (Υπουργείο Εξωτερικών:2021)¹⁵⁸, ώστε να απλοποιηθούν οι συνθήκες που διέπουν το εμπόριο και να επιτευχθεί η στενότερη συνεργασία των μερών.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να λεχθεί ότι το εύρος της διμερούς σχέσης, οι προοπτικές και η από κοινού οικονομική ανάπτυξη, εξάρτιονται από την βούληση των δύο μερών, για ειλικρινή διάλογο με βάση τους αμοιβαίους συμβιβασμούς, τη στενή συνεργασία σε όλα τα διμερή θέματα και την εμπιστοσύνη στη δυναμική που αναπτύσσεται, για μια πιο ειλικρινή και ολοκληρωμένη σχέση μεταξύ δύο κυρίαρχων κρατών.

158. Βλ. <https://agora.mfa.gr/infofiles-menu/infofile/74333>

3. ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Δημοκρατίας της «Μακεδονίας» (1991) έως και σχεδόν τα τέλη της δεκαετίας του 1990, η στρατιωτική συνεργασία της Ελλάδος με την Βόρεια Μακεδονία ήταν πολύ περιορισμένη και στην ουσία υλοποιούνταν διαμέσω των δράσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του ΝΑΤΟ και του ΟΗΕ, για σταθεροποίηση στη δύσκολη γεωγραφική περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων, λόγω της διάσπασης της ΣΟΔ Γιουγκοσλαβίας και της ανακήρυξης νέων κρατών.

Η Ελλάδα ως πλήρες μέλος του ΟΗΕ, του ΝΑΤΟ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων Διεθνών Οργανισμών, συμμετέχει σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις διαθέτοντας στελέχη από τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων, με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτές που λαμβάνουν χώρα σε περιοχές άμεσου ενδιαφέροντος, όπως είναι τα Βαλκάνια και η ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁵⁹.

Η συμμετοχή της χώρας σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις προϋποθέτει τη τήρηση ορισμένων βασικών αρχών, όπως η ύπαρξη απόφασης (resolution) και εντολής (mandate) του ΟΗΕ πριν τη συγκρότηση της δύναμης, τη διαμόρφωση καθορισμένης Ιεραρχίας, Διοίκησης και μεγέθους, όπως επίσης και την υιοθέτηση ξεκάθαρων κανόνων εμπλοκής (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁵⁹.

Αξίζει να τονιστεί ότι από το 1945 έως λίγο μετά τις αρχές του 1990¹⁶⁰, οι Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης στο σύνολο τους, ήταν αποκλειστική και άμεση ευθύνη των Ηνωμένων Εθνών, πλην κάποιων εξαιρέσεων. Ο ΟΗΕ, τότε, για την αντιμετώπιση όλων των περιφερειακών συγκρούσεων και κρίσεων είχε αναπτύξει ένα εκτεταμένο δίκτυο διεθνών παρατηρητών και ελαφρών στρατιωτικών τμημάτων με περιορισμένες αρμοδιότητες, χωρίς όμως να επιτύχει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Από τα μέσα της δεκαετίας του 90' και μετά, ο ΟΗΕ και οι περιφερειακοί συνασπισμοί κρατών, όπως ΝΑΤΟ και ΕΕ προέβησαν στην ανάπτυξη του δόγματος της Επιβολής της Ειρήνης, ώστε να πειστούν ή να αναγκαστούν σε διάλογο οι αντιμαχόμενες πλευρές, προκειμένου να επιλύσουν τα προβλήματα τους ειρηνικά και με διπλωματικά μέσα.

159. Βλ. <https://geetha.mil.gr/epixeiriseis-kai-apostoles/>

160. Συνοπτικά αναφέρεται ότι στις 21 Φεβρουάριου του 1992, ιδρύθηκε η Δύναμη Προστασίας των Ηνωμένων Εθνών UNPROFOR (γνωστή και με το γαλλικό της ακρωνύμιο FORPRONU: Force de Protection des Nations Unies) και ήταν η πρώτη ειρηνευτική δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην περιοχή της πρώην Γιουγκοσλαβίας, με εντολή την παρεμβολή ανάμεσα στους αντιμαχόμενους. Τον Δεκέμβριο του 1992, η UNPROFOR αναπτύχθηκε στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, για να παρακολουθεί και να αναφέρει οποιεσδήποτε συμβάν - εξέλιξη στις παραμεθόριες περιοχές της, το οποίο θα μπορούσε να υπονομεύσει την εμπιστοσύνη και τη σταθερότητα στη πΓΔΜ και να απειλήσουν την επικράτειά της.

Στις 8 Ιουλίου 1991, κατόπιν κοινής δήλωσης της Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αποφασίσθηκε η ανάπτυξη της Αποστολής Επιτήρησης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (European Community Monitoring Mission – ECMM) (ΓΕΕΘΑ:2019)¹⁶¹. Με κύρια αποστολή της, την παρακολούθηση της εφαρμογής των Συμφωνιών κατάπαυσης του πυρός καθώς και τυχόν άλλων συμφωνιών, οι οποίες είχαν υπογραφεί από τους αντιμαχόμενους και την ΕΕ.

Επιπλέον αποφασίστηκε η ουδέτερη παροχή βοήθειας (από την ΕΕ ως ουδέτερο μέλος) στους τοπικούς πληθυσμούς για την επίλυση των προβλημάτων τους. Σκοπός της ECMM ήταν η συγκέντρωση πληροφοριών, η ανάλυση, η επεξεργασία και η διανομή τους, ώστε τα κράτη - μέλη να καθίστανται ενήμερα επί των τρεχουσών και μελλοντικών εξελίξεων, σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων με πολιτικές, ανθρωπιστικές, οικονομικές προεκτάσεις και ειδικότερα στα θέματα ασφαλείας που ανέκυπταν στις εμπόλεμες ζώνες (ΓΕΕΘΑ:2019)¹⁶¹. Στην υπόψη αποστολή συμμετείχαν στρατιωτικοί παρατηρητές από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και από την Νορβηγία και τη Σλοβακία.

Στις 25 Σεπτεμβρίου 1991, με την υπ' αριθμ. 713 (1991) απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, όλα τα έθνη κλήθηκαν να εφαρμόσουν ένα γενικό «εμπάργκο» όπλων και στρατιωτικών υλικών εναντίον της ΣΟΔ Γιουγκοσλαβίας¹⁶².

Παράλληλα δρομολογήθηκε η αποστολή παρατηρητών της Ε.Ε. με την ονομασία EUMM (European Union Mission Monitor), με σκοπό την ειρηνική επίλυση του προβλήματος της πρώην Γιουγκοσλαβίας (Ευρωπαϊκή Κοινότητα:1991)¹⁶³. Η Ελλάδα συμμετείχε στην Κοινοτική Επιτροπή Ελέγχου τήρησης της συμφωνίας του BRIONI στην Γιουγκοσλαβία, όπως παρακάτω (ΓΕΕΘΑ:2019)¹⁶¹:

- Η αρχική συμμετοχή της Ελλάδας από Ιούλιο 1991 μέχρι τον Δεκέμβριο του 1993 ήταν εννέα (09) αξιωματικοί (αξκοί) του Στρατού Ξηράς.
- Από 01 Ιανουαρίου 1994 μέχρι 30 Ιουνίου 1994 (διάστημα Ελληνικής Προεδρίας στην ΕΕ), η Ελλάδα συμμετείχε με ενενήντα δύο (92) στελέχη και των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ).
- Από 01 Ιουλίου 1994 και μετά η Ελλάδα συμμετείχε με περίπου δεκαπέντε (15) έως εικοσιτέσσερα (24) στελέχη και των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ). Με την συμμετοχή της χώρας στην υπόψη αποστολή να ολοκληρώνεται τα τέλη του 2007.

Γενικότερα θα πρέπει να σημειωθεί, ότι την δεκαετία του 1990, η συμμετοχή της Ελλάδας σε επιχειρήσεις Υποστήριξης και Επιβολής της Ειρήνης υπό των ΟΗΕ-ΕΕ, στην περιοχή ήταν πολύ μικρή. Παρόλο την πολυεθνική συμμετοχή των επιχειρήσεων UNPROFOR Macedonia (1992-1995) και UNPREDEP (1995-1999).

161.Βλ. <https://geetha.mil.gr/proin-gioygoslaviki-dimokratia-tis-makedonias-ecmm-eumm/>

162.Βλ. <https://www.refworld.org/docid/3b00f16f1c.html>

163.Βλ. <https://peacemaker.un.org/croatia-slovenia-serbia-brioni91>

3.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Στο παρακάτω Διάγραμμα εμφανίζεται η σύγκριση των δυνάμεων των δύο χωρών, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη ετήσια έκθεση της ιστοσελίδα www.globalfirepower.com, για το 2021.

	ΕΛΛΑΔΑ	ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	
TOTAL POPULATION	10,607,051	2,125,971	MANPOWER
AVAILABLE MANPOWER	4,985,314	943,616	
FIT-FOR-SERVICE	4,038,104	780,711	
REACHING MIL. AGE ANNUALLY	104,991	27,325	
ACTIVE PERSONNEL	200,000	8,000	
RESERVE PERSONNEL	220,500	5,000	
PARAMILITARY FORCES	4,000	7,500	
DEFENCE BUDGET	11,709,060,000	108,152,512	FINANCIALS
EXTERNAL DEPT	506,600,000,000	8,790,000,000	
FOREIGN RESERVE	7,807,000,000	2,802,000,000	
PURCHASING POWER	302,000,000,000	31,500,000,000	
TOTAL AIRCRAFT	625	20	AIRPOWER
FIGHTER AIRCRAFT	187	0	
TRANSPORTS	15	0	
TRAINERS	144	10	
SPECIAL-MISSION	9	0	
HELICOPTERS	270	10	
ATTACK HELICOPTERS	29	4	
TANK STRENGTH	1,344	31	LANDPOWER
ARMOR VEHICLES	3,845	250	
SELF-PROPELLED ARTILLERY	547	0	
TOWED ARTILLERY	463	140	
MOBILE ROCKET PROJECTORS	152	24	NAVALPOWER
SUBMARINES	11	0	
FRIGATES	13	0	
PATROL VESSELS	35	0	
MINE WARFARE	3	0	
TANK CARRIERS	4	0	LOGISTICS
AIRPORTS	77	10	
PORTS & TERMINALS	7	0	
LABOR FORCE	4,000,000	793,000	
ROADWAYS	116,711 km	14,182 km	
ROADWAYS (TRAIN)	2,548 km	700 km	

Πηγή: <https://www.globalfirepower.com/countries-comparison-detail.php?country1=greece&country2=macedonia>

3.3 ΟΙ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΣΤΗΝ ΠΓΔΜ (ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)

3.3.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «ESSENTIAL HARVEST»

Στις αρχές του 2000, η εύθραυστη ισορροπία στο εσωτερικό της πΓΔΜ απειλούνταν με κατάρρευση. Η ολοκλήρωση της επιχείρησης UNPREDEP (28 Φεβρουαρίου 1999) των ΗΕ, μετά το βέτο της Κίνας. Οι θεσμικές διακρίσεις και οι κοινωνικοπολιτικές ανισότητες εναντίον των Αλβανών της χώρας, της δεύτερης πληθυσμιακής ομάδας στην πΓΔΜ. Ο μεγαλοϊδεατισμός των αλβανοφώνων του Κοσόβου και ορισμένων αλβανών της πΓΔΜ, οδήγησαν στην δημιουργία του αντάρτικου τμήματος με την ονομασία NLA (National Liberation Army) και την ένοπλη δράση εναντίον του ίδιου του κράτους της πΓΔΜ. Η εθνοτική κρίση του 2001 συντάραξε τη γειτονική χώρα και έληξε με την συμφωνία πλαισίου της Οχρίδος στις 13 Αυγούστου 2001.

Ο διεθνής παράγοντας διαβλέποντας τον κίνδυνο ανάφλεξης στην περιοχή και κατόπιν της επίσημης επιστολής (14 Ιουνίου 2001) που απέστειλε ο τότε Πρόεδρος της πΓΔΜ Μπόρις Τραϊκόφσκι στον Γενικό Γραμματέα του ΝΑΤΟ για άμεση βοήθεια, πρότεινε την συγκρότηση και την αποστολή της πρώτης ειρηνευτικής δύναμης με την ονομασία Essential Harvest (Αναγκαία Συγκομιδή).

Το επιχειρησιακό σχέδιο της Επιχείρησης «Essential Harvest» συντάχθηκε στις 20 Ιουνίου 2001. Η Επιχείρηση εγκρίθηκε στις 29 Ιουνίου 2001 από το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο και εφαρμόστηκε με βασική προϋπόθεση ότι ο Πολιτικός διάλογος μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών να είχε επιτυχή έκβαση και να υπογραφεί αντίστοιχη συμφωνία κατάπαυσης του πυρός και οικειοθελούς παράδοση του οπλισμού του NLA (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁶⁴.

Η Επιχείρηση Essential Harvest διατάχθηκε να προετοιμαστεί για έναρξη στις 22 Αυγούστου και στις 27 Αυγούστου το 2001 είχε επιχειρησιακή ετοιμότητα για ανάληψη αποστολής. Η διάρκεια της αποστολής ήταν 30 ημερών και συμμετείχε συνολικά προσωπικό 4.145 περίπου ανδρών (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁶⁴. Το προσωπικό προερχόταν αποκλειστικά από Νατοϊκές Χώρες, υπό την ηγεσία της Μ. Βρετανίας και είχε ως κύριο αντικειμενικό σκοπό τον αφοπλισμό, την συλλογή και την καταστροφή του οπλισμού και των πυρομαχικών του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού (NLA) των Αλβανοφώνων.

Την διοίκηση της Επιχείρησης ανέλαβε η Τακτική Δύναμη Task Force Harvest (TFH), με έθνος πλαίσιο το Ηνωμένο Βασίλειο και την συγκρότηση της 16^{ης} Ταξιαρχίας από τα συμμετέχοντα έθνη (Συκιώτη: 2019: 83)¹⁶⁵. Την Ταξιαρχία συγκροτούσαν 4 πολυεθνικά Τάγματα Ελιγμού με επικεφαλείς χώρες την Ελλάδα, την Γαλλία, την Ιταλία και την Αγγλία.

164. Βλ. <https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-essential-harvest-quot/>

165. Βλ. Μ. Συκιώτη, Η Συμμετοχή της Ελλάδος στις Ειρηνευτικές Αποστολές στην τότε πΓΔΜ, υπό το πρίσμα της Στρατηγικής των Μικρών Δυνάμεων, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2019, σελ. 83

Η κύρια αποστολή της Επιχείρησης ήταν η συλλογή οπλισμού που οικειοθελώς θα παρέδιδαν τα μέλη του NLA, μετακίνηση του οπλισμού σε ασφαλές σημεία περιουλλογής και στην συνέχεια καταστροφή του, σύμφωνα με τις οδηγίες και κατευθύνσεις του NATO. Επιμέρους αποστολή ήταν επίσης η απομάκρυνση κάθε είδους πυρομαχικού από τα χέρια των ανταρτών του NLA, η καταστροφή τους, καθώς και η εξασφάλιση ανοικτού δίαυλου επικοινωνίας με το αλβανικό στοιχείο της χώρας.

Το νομικό πλαίσιο της Επιχείρησης στηρίχθηκε στην αρχική πρόσκληση της Κυβέρνησης της πΓΔΜ στο NATO, για ανάπτυξη της Τακτικής Δύναμης Task Force Harvest (TFH) και τη μετέπειτα αποδοχή εκ μέρους του LNA της εθελοντικής παράδοσης του οπλισμού του. Το παραπάνω πλαίσιο νομιμοποιεί τις ενέργειες του NATO στην υπόψιν Επιχείρηση διότι ήταν σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 4 του Χάρτη του ΟΗΕ που αναφέρει ότι όλα τα Μέλη στις διεθνείς τους σχέσεις θα απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας, που εκδηλώνεται εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους είτε με οποιαδήποτε άλλη ενέργεια ασυμβίβαστη προς τους Σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και του άρθρου 2, παράγραφος 7 του Χάρτη του ΟΗΕ που αναφέρει ότι καμιά διάταξη του Χάρτη του ΟΗΕ δε θα δίνει στα Ηνωμένα Έθνη το δικαίωμα να επεμβαίνουν σε ζητήματα που ανήκουν ουσιαστικά στην εσωτερική δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους (Χάρτης ΟΗΕ:1945)¹⁶⁶.

Στις 13 Αυγούστου 2001, κατόπιν εξωτερικής παρέμβασης, υπογράφηκε η συμφωνία-πλαίσιο της Οχρίδος, από την κυβέρνηση της πΓΔΜ και των εθνοτικών αλβανών αντιπροσώπων, με σκοπό την λήξη της ένοπλης σύγκρουσης μεταξύ του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού και των κρατικών δυνάμεων ασφαλείας, θέτοντας τις βάσεις για περεταίρω βελτίωση των δικαιωμάτων του Αλβανικού πληθυσμού της πΓΔΜ.

Σύμφωνα με το ΓΕΕΘΑ, στα πλαίσια υλοποίησης της αποστολής Task Force Harvest¹⁶⁷ ιδρύθηκαν πέντε (5) σταθμοί περιουλλογής όπλων στις περιοχές Debar, Gostivar, Tetovo, Raduce και Kumanovo, αλλά και δευτερεύοντες σε άλλα σημεία, στους οποίους έγινε εθελοντική παράδοση αλλά και συγκέντρωση του οπλισμού, εξακρίβωση της κατάστασης, ομαδοποίηση και φόρτωση του οπλισμού ο οποίος κρίθηκε ασφαλής. Λοιπά επικίνδυνα όπλα, καταστράφηκαν επί τόπου. Όλες οι δραστηριότητες επιβλέφθηκαν από αρμόδια επιτροπή. Ακολούθως, πραγματοποιήθηκε μεταφορά του οπλισμού από όλα τα σημεία περιουλλογής (WCS), προς το KRIVOLAC στο οποίο είχε οργανωθεί WSA (Weapon Staging Area) με ευθύνη της Ελληνικής Δύναμης (ΓΕΕΘΑ: 2019)¹⁶⁸.

166. Βλ. <https://unric.org/el/χάρτης-ΟΗΕ>

167. Το έμβλημα της αποστολής ήταν όπως η δίπλα εικόνα και χρησιμοποιήθηκε στα οχήματα και τα μέσα της αποστολής των χωρών που συμμετείχαν.

168. Βλ. <https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-essential-harvest-quot/>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Σύμφωνα με το ΓΕΕΘΑ, η Ελλάδα συμμετείχε στην ΤΦΗ, με το 525 Μηχανοκίνητο Τάγμα Πεζικού (Μ/Κ ΤΠΖ) και προσκολλημένα Τμήματα υποστήριξης, συνολικής δύναμης 400 περίπου ανδρών και μεταφορικής ικανότητας αποτελούμενης από 180 οχήματα και ρυμουλκούμενα διαφόρων τύπων. Το ειρηνευτικό τμήμα που συγκροτήθηκε, ονομάστηκε Ελληνική Δύναμη Σκοπίων (ΕΛΔΥΣ).

Η ανάπτυξη των δυνάμεων της ΕΛΔΥΣ άρχισε την 24η και ολοκληρώθηκε την 25η Αυγούστου 2001. Η δύναμη κινήθηκε οδικώς από το Πολύκαστρο του Κιλκίς και εγκαταστάθηκε στο KRIVOLAC (περίπου 70 χιλιόμετρα Νότια της πόλης των Σκοπίων), σε κτίρια που διέθεσε ο Στρατός της πΓΔΜ, στα οποία εκτελέστηκαν απαραίτητες επισκευές και διορθώσεις στους διάφορους χώρους για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του προσωπικού. Σύμφωνα με το ΓΕΕΘΑ, από τις πρωινές ώρες της 27ης Αυγούστου 2001 το Τάγμα είχε ετοιμότητα ανάληψης αποστολής, ήτοι την υποδοχή του περισυλλεγέντος οπλισμού και προώθησης του στην Ελλάδα για καταστροφή. Επιπλέον τηρούσε ετοιμότητα για τυχόν επίβλεψη, απενεργοποίηση και καταστροφή πυρομαχικών, σε χώρους της πΓΔΜ.

Την ίδια χρονική περίοδο, η Ελλάδα διέθεσε ένα (1) Έλληνα Αξκό στη Δεκαπενταμελή (15) ομάδα συμβούλων του προσωπικού απεσταλμένου του Γ.Γ. του NATO Peter Feith στην πΓΔΜ, με αποστολή την εκτίμηση της κατάστασως και δέκα (10) επιπλέον συνολικά Επιτελείς στο Επιτελείο National Civilian Community Corps (NCCC PLUS), συμπεριλαμβανομένης και της θέσης του Υποδιοικητού του Στρατηγείου Μετόπισθεν της KFOR (Kosovo Force) (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁶⁹.

Στο Επιχειρησιακό Σχέδιο της συμμετοχής στην επιχείρηση «Essential Harvest» (όπως και στις μετέπειτα αποστολές-επιχειρήσεις στην περιοχή) προβλεπόταν ως βασικός άξονας ανεφοδιασμού η οδική αρτηρία «Θεσσαλονίκη – Σκόπια». Με έμφαση στην ευρύτερη περιοχή και του λιμένα Θεσσαλονίκης, λόγω της δυνατότητας που παρείχε για Στρατηγικές συγκεντρώσεις μεγάλων δυνάμεων, πριν την ανάληψη αποστολής. Ειδικότερα αναφέρεται ότι, από την έναρξη της επιχείρησης «ESSENTIAL HARVEST» από το λιμάνι και το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης διήλθαν, κατά το χρονικό διάστημα από 26 Αυγούστου έως την 19 Οκτωβρίου 2001, 15 αεροσκάφη διαφόρων κρατών (4 Ιταλικά, 3 Γερμανικά, 6 Ηνωμένου Βασιλείου και 2 Ολλανδικά), μεταφέροντας 1972 άτομα, 9 Πλοία (3 Ιταλικά, 4 Ηνωμένου Βασιλείου, 1 Γερμανικό και 1 Ολλανδικό), που μετέφεραν 880 οχήματα, 87 Containers και 40 Trailers και 2 Συρμοί (1 Ουγγαρίας και 1 Τσεχίας) (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁶⁹. Η εκτεταμένη χρήση του οδικού δικτύου «Θεσσαλονίκη – Σκόπια» σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε πάντα παρουσία στοιχείων ασφάλειας – συνοδείας φαλαγγών από την Ελληνική Αστυνομία (ΕΛ.ΑΣ).

169.Βλ. <https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-essential-harvest-quot/>

Ο συνολικός αριθμός του οπλισμού που περισυλλέγη από την ΕΛΔΥΣ και καταστράφηκε στην Ελλάδα ανήλθε σε (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁷⁰:

- ένα (1) άρμα T-55 (Σοβιετικό άρμα της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου)
- δύο (2) Τεθωρακισμένα Οχήματα Μεταφοράς Προσωπικού ή ΤΟΜΠ (Ελαφρά Τεθωρακισμένα οχήματα χαμηλής θωράκισης, για μεταφορά στρατιωτικού προσωπικού
- δεκαεπτά (17) Αντιαεροπορικοί Εκτοξευτές
- εκατόν εξήντα ένας (161) Όλμοι,
- τετρακόσια ογδόντα τρία (483) βαριά και ελαφρά Πολυβόλα και φορητοί Αντιαρματικοί Εκτοξευτές
- τρεις χιλιάδες διακόσιοι δέκα (3.210) Τυφέκια, υποπολυβόλα (π.χ. ΑΚ-47) και
- δύο χιλιάδες εννιακόσια σαράντα τέσσερα (2.944) τμήματα όπλων.

Συνολικά 69.780 κιλά σε ατσάλι, προήλθαν από την τήξη του πιο πάνω οπλισμού στην Χαλυβουργική. Επιπλέον θα πρέπει να σημειωθεί ότι η καταστροφή των πυρομαχικών, τα οποία ανήλθαν σε 397.625 τεμάχια, έγινε στο έδαφος της πΓΔΜ (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁷⁰.

Η επιστροφή της Ελληνικής Δύναμης άρχισε την 4η Οκτωβρίου και ολοκληρώθηκε την 7η Οκτωβρίου 2001. Η συμβολή της Ελλάδας στην επιχείρηση «Essential Harvest» κρίθηκε επιτυχημένη, λαμβάνοντας υπόψιν την δυσκολία της Επιχείρησης και την σοβαρότητα των συνθηκών που επικρατούσαν.

3.3.2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «AMBER FOX»

Στις 26 Σεπτεμβρίου 2001, λίγο πριν την λήξη της επιχείρησης «Essential Harvest», το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΝΑΤΟ (ΝΑΤΟ) εξουσιοδότησε τον SACEUR, General Joseph Ralston, να εκδώσει ξεχωριστή εντολή για την ακόλουθη Επιχείρηση «Amber Fox». Η Επιχείρηση αυτή διεξήχθη με σκοπό την προστασία των Διεθνών Παρατηρητών, οι οποίοι είχαν σαν αποστολή τον έλεγχο της εφαρμογής του Σχεδίου Ειρήνης στην πΓΔΜ (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁷¹. Την ηγεσία της νέας αποστολής ανέλαβε η Γερμανία. Η συνολική συνεισφορά των κρατών – μελών ορίστηκε αρχικά στους 700 άνδρες περίπου με εφεδρική δεξαμενή προσωπικού 300 ανδρών. Η διάρκεια της επιχείρησης καθορίστηκε για τρεις (3) μήνες, με δυνατότητα παράτασης δεδομένων των συνθηκών. Η επιχείρηση «Amber Fox» μετά από απαιτούμενες παρατάσεις, ολοκληρώθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2002.

170. Βλ. <https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-essential-harvest-quot/>

171. Βλ. <https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-amber-fox-quot/>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Η Ελλάδα σύμφωνα με το ΓΕΕΘΑ, συμμετείχε στην υπόψιν επιχείρηση διαθέτοντας συνολικά 28 στελέχη, όπως παρακάτω¹⁷²:

- Οκτώ(8) στελεχών για την ενίσχυση του επιτελείου Στρατηγείου της Επιχείρησης, για κάλυψη των διαθέσιμων κενών θέσεων.
 - Τεσσάρων (4) στελεχών στο Επιτελείο της Γερμανικής Ταξιαρχίας.
 - Τριών (3) ομάδων Συνδέσμων. Συνολικά δώδεκα (12) άτομα με τρία (3) οχήματα μεταφοράς.
 - Ενός (1) Ασθενοφόρου οχήματος με το ανάλογο Ιατρικό και Νοσηλευτικό προσωπικό (ένας Ιατρός, δύο Νοσοκόμοι – Τραυματιοφορείς και ένα οδηγός).

3.3.3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «ALLIED HARMONY»

Το Συμβούλιο του NATO, σε απάντηση του νεότερου αιτήματος του Πρόεδρου Trajkovski, για συνέχιση μιας διεθνούς στρατιωτικής παρουσίας στη χώρα, ώστε οι κίνδυνοι αποσταθεροποίησης να ελαχιστοποιηθούν, συμφώνησε στη συνέχιση της υποστήριξης στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, από τις 16 Δεκεμβρίου 2002, με μια νέα αποστολή που έλαβε την ονομασία «Allied Harmony».

Ο σκοπός της παραπάνω Επιχείρησης ήταν διττός. Από την μία μεριά τα επιχειρησιακά του στοιχεία του NATO, θα παρέχουν υποστήριξη στους διεθνείς παρατηρητές και από την άλλη συμβουλευτικά του στοιχεία του NATO θα βοηθήσουν την κυβέρνηση να αναλάβει την ευθύνη της ασφάλειας σε ολόκληρη τη γειτονική χώρα. Το προσωπικό της αποστολής «Allied Harmony» θα έχει την δυνατότητα να έρχεται σε επαφή με τις τοπικές αρχές στις πρώην περιοχές κρίσης και θα συμβάλλει στην υποστήριξη των διεθνών παρατηρητών, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι οι τοπικές αρχές έχουν την πρωταρχική ευθύνη σε αυτό το θέμα¹⁷³.

Στην Επιχείρηση «Allied Harmony» η συμμετοχή της Ελλάδας ήταν πιθανώς περιορισμένη. Σύμφωνα με επίσημο ιστότοπο του ΓΕΣ¹⁷⁴ και του ΠΚΕΕΥΕ¹⁷⁵, βεβαιώνεται η συμμετοχή της χώρας στην αποστολή αυτή αλλά δεν ανευρέθησαν αναλυτικά στοιχεία του συμμετέχοντος προσωπικού της χώρας.

172. Βλ. <https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-amber-fox-quot/>

173. Βλ. <https://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-131e.htm>

174. Βλ. <http://www.army.gr/el/drastiriotites/epiheiriseis-ypostirixis-eirinis>

175. Βλ. <https://mpsoct.army.gr/el/peratotherises-apostoles>

3.3.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «CONCORDIA»

Στις 17 Μαρτίου 2003, το Συμβούλιο του NATO αποφάσισε να ολοκληρώσει την Επιχείρηση «Allied Harmony» έως την 31 Μαρτίου 2003, εν όψει και της ανάληψης από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) πιο ενεργού ρόλου στην πΓΔΜ (Ευρωπαϊκή Ένωση:2015)¹⁷⁶, για αποκατάσταση της σταθερότητας.

Η απόφαση συμμετοχής της ΕΕ, ήταν επακόλουθο του αιτήματος του Προέδρου Trajkovski και βασίζεται στο ψήφισμα 1371 (Security Council, S/RES/1371, 26.09.2001) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Η Στρατιωτική Επιχείρηση «Concordia» είναι η διάδοχος κατάσταση της αντίστοιχης Επιχείρησης του NATO, η οποία ολοκληρώθηκε στις 31 Μαρτίου. Η εκτιμώμενη διάρκεια της Επιχείρησης είχε αρχικά οριστεί για διάστημα έξι μηνών αλλά παρατάθηκε μέχρι 15 Δεκ 03, μετά από νέο αίτημα της Κυβέρνησης των Σκοπίων και έγκρισης από την Military Committee (MC).

Σύμφωνα με το ΓΕΕΘΑ, η επιχείρηση χρησιμοποίησε τα μέσα και τις διευκολύνσεις του NATO. Επιχειρησιακός Διοικητής ορίστηκε ο DSACEUR, Γερμανός Ναύαρχος Rainer Feist και Τακτικός Διοικητής της Δύναμης ο Γάλλος Στρατηγός Pierre Maral, με το συμμετέχων προσωπικό στην Επιχείρηση να ανέρχεται στα 350 άτομα, από δεκατρία κράτη μέλη της ΕΕ και δεκατέσσερα μη κράτη μέλη.

Ο κύριος στόχος της Επιχείρησης ήταν, να συμβάλει περαιτέρω στην εδραίωση ενός σταθερά δομημένου ασφαλούς περιβάλλοντος το οποίο με την σειρά του θα επιτρέψει στην κυβέρνηση της πΓΔΜ να εφαρμόσει τη συμφωνία-πλαίσιο της Οχρίδος του Αυγούστου 2001.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Η Ελλάδα συμμετείχε στην Επιχείρηση «Concordia» με τη διάθεση στελεχών, μέσων και δυνάμεων, όπως παρακάτω (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁷⁷:

- Τρία (3) στελέχη για την ενίσχυση του επιτελείου Στρατηγείου της Επιχείρησης, ένας εκ των οποίων είναι ο Υποδιοικητής της Δύναμης.
- Έναν επιτελή στο Επιχειρησιακό Στρατηγείο στο Βέλγιο και ένα στο Τμήμα της ΕΕ στην Νάπολη.
- Τρεις (3) ομάδες Συνδέσμων, συνολικής δύναμης δώδεκα (12) ατόμων με έξι (6) οχήματα μεταφοράς.
- Ένα (1) Ασθενοφόρο όχημα με το ανάλογο Ιατρικό και Νοσηλευτικό προσωπικό. Δηλαδή, ένα (1) Ιατρό, δύο (2) Νοσοκόμους – Τραυματιοφορείς και έναν (1) οδηγό. Διμοιρία ασφαλείας για το Στρατηγείο στην πΓΔΜ με δύναμη δεκαοκτώ (18) ανδρών με τέσσερα (4) VBL.

176. Βλ. <https://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/concordia/index>

177. Βλ. <https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-concordia-quot/>

- Το Νοσοκομείο 424 ΓΣΝΕ, στη Θεσσαλονίκη για υγειονομική υποστήριξη (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁷⁸.

- Ένα αεροσκάφος (Α/Φ) μεταφοράς τύπου C-130 για εκτέλεση των τακτικών και τυχόν έκτακτων δρομολογίων στη γραμμή Ελευσίνα – Σκόπια – Πρίστινα – Ελευσίνα.

- Μία Ομάδα ελικοπτέρων (Ε/Π) αποτελούμενη από πέντε (5) Ε/Π (ένα CH-47 και τέσσερα UH-1H), με έδρα το αεροδρόμιο (Α/Δ) Στεφανοβικείου – Βόλου, υπό ετοιμότητα, για εκτέλεση αποστολών αερομεταφοράς, όταν απαιτηθεί.

Η Επιχείρηση «Concordia» ολοκληρώθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2003 και αντικαταστάθηκε από την Αστυνομική δύναμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Δύναμη αυτή η Ελλάδα διέθεσε υποστήριξη Αεροδιακομιδών Ειρηνικής περιόδου και το 424 ΓΣΝΕ της Θεσσαλονίκης.

3.3.5 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ «PROXIMA»

Η αστυνομική επιχείρηση «Proxima» στην πΓΔΜ διαδέχτηκε στις 15 Δεκ 2003 την στρατιωτική επιχείρηση «Concordia». Για την επιχείρηση «Proxima», προβλέπονταν, τα ακόλουθα:

- α. Ανάπτυξη των Αστυνομικών δυνάμεων κατά μήκος των βορείων και δυτικών συνόρων της χώρας.

- β. Η συνολική δύναμη προσέγγιζε τα 180 άτομα, εκ των οποίων τα 160 από τα 15 κράτη - μέλη, τα υπόλοιπα 10 από τις υπό ένταξη χώρες, ενώ τα υπόλοιπα 20 άτομα από τρίτες χώρες.

- γ. Η ελληνική συμμετοχή αποτελείτο από 5 αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ.

Σύμφωνα με το ΓΕΕΘΑ, στο Σχέδιο της Επιχείρησης, προέβλεπε ότι¹⁷⁹:

- α. Η αποστολή της επιχείρησης ήταν η υποστήριξη στην αναδιοργάνωση της αστυνομίας.

- β. Οι αστυνομικές δυνάμεις της ΕΕ δεν ήταν οπλισμένες, εκτός από το τμήμα προστασίας.

- γ. Το τμήμα προστασίας αποτελείτο από 30 περίπου οπλισμένους αστυνομικούς, με έδρα το στρατόπεδο των Ειδικών Δυνάμεων της πΓΔΜ κοντά στη πόλη των Σκοπίων.

- δ. Το MEDEVAC συντονιζόταν από τον επικεφαλής της Δύναμης, σε συνεργασία με τα αρμόδια νοσηλευτικά ιδρύματα και όταν απαιτείτο, με το ΝΑΤΟ ή τα κράτη -μέλη της ΕΕ στο οποίο έχει ανατεθεί αυτή η ευθύνη (Ελλάδα).

Η συνεισφορά των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων (Ε.Δ.) στην επιχείρηση, ήταν η παρακάτω¹⁷⁹:

Ανάληψη, αποστολών MEDEVAC υπό κανονικές συνθήκες, με τη διάθεση απαραίτητων μέσων (1 Ε/Π HU-1H στην Αλεξάνδρεια Ημαθίας κατά τη διάρκεια

178. Βλ. <https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-concordia-quot/>

179. Βλ. <https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-proxima-quot/>

της ημέρας και 1 Α/Φ C-130 για νυκτερινές αποστολές), με δυνατότητα αεροδιακομιδής εντός 6 ωρών στο 424 ΓΣΝΕ και σε περίπτωση πληρότητας στο 401 ΓΣΝΑ, εφ' όσον υπήρχε έγκαιρη ενημέρωση.

3.4 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η στρατιωτική συνεργασία Ελλάδος και Βόρειας Μακεδονίας ενισχύθηκε με την συμμετοχή των δύο κρατών στη South-Eastern Europe Defence Ministerial¹⁸⁰ (SEDM) και τον στρατιωτικό βραχίονα της SEDM, την πολυεθνική Ταξιαρχία ΝΑ Ευρώπης SEEBRIG.

Η πολυεθνική Ταξιαρχία ΝΑ Ευρώπης SEEBRIG (South-Eastern Europe Brigade) ιδρύθηκε στο πλαίσιο της SEDM (ΓΔΠΕΑΔΣ : 2020)¹⁸¹, με το Σύμφωνο για την Πολυεθνική Ειρηνευτική Δύναμη ΝΑ Ευρώπης MPFSEE (Multinational Peace Force South-Eastern Europe), που υπογράφηκε από τους Υπουργούς Άμυνας των επτά (7) ιδρυτικών κρατών (Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Βουλγαρία, Ελλάδα, Ιταλία, Ρουμανία, Τουρκία) στα Σκόπια στις 26 Σεπτεμβρίου 1998.

Η SEEBRIG ενεργοποιήθηκε στις 31 Αυγούστου 1999, στο Plovdiv της Βουλγαρίας την πρώτη τοποθεσία του Στρατηγείου SEEBRIG HQ (Head Quarters) έως το 2003. Μετά την περίοδο αυτή, από το 2003 - 2007 η έδρα μεταφέρθηκε στη Constanta της Ρουμανίας. Το 2007 - 2011 μεταφέρθηκε στη Κωνσταντινούπολη, και τον Ιούλιο του 2011 το SEEBRIG HQ μεταφέρθηκε στη Λάρισα. Από το Αύγουστο 2020 η έδρα του Στρατηγείου μεταφέρθηκε στο Κουμάνοβο της Βόρειας Μακεδονίας. Η παρουσία της SEEBRIG, για την περιοχή της Βαλκανικής και ευρύτερα για την Ευρώπη, είναι πολύ σημαντική διότι σκοπός αυτής της πολυεθνικής δομής, σύμφωνα με τη Συμφωνία Multinational Peace Force South-Eastern Europe (MPFSEE), είναι να συμβάλει στην περιφερειακή ασφάλεια και σταθερότητα και να ενισχύσει τις σχέσεις καλής γειτονίας μεταξύ των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, στο πλαίσιο της διαδικασίας SEDM, υπό την αιγίδα του Συμβουλίου Ευρω-Ατλαντικής Εταιρικής Σχέσης EAPC (Euro-Atlantic Partnership Council) και στο πνεύμα της Σύμπραξης για την Ειρήνη PfP (Partnership for Peace). Επίσης, η SEEBRIG¹⁸² συμμετέχει σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις και σε αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας, κατόπιν ομόφωνης απόφασης των κρατών – μελών που συμμετέχουν στα πλαίσια του ΟΗΕ, ΟΑΣΕ, ΝΑΤΟ ή Ευρωπαϊκής Ένωσης.

180. Η SEDM ξεκίνησε το 1996, ως άτυπο forum συνεργασίας των Υφυπουργών Άμυνας στην περιοχή των Βαλκανίων, με σκοπό τη δημιουργία κλίματος σταθερότητας, ειρήνης και ασφαλείας, των κρατών της ΝΑ Ευρώπης και την εμπέδωση ενός κλίματος συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή, μέσω της ανάπτυξης διαφόρων πρωτοβουλιών συνεργασίας στον τομέα της άμυνας.

181. Βλ. Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας και Διεθνών Σχέσεων (ΓΔΠΕΑΔΣ) διαθέσιμο σε <https://www.gdpeads.mod.mil.gr/>

182. Βλ. <http://www.seebrig.org/>

Μια άλλη περιφερειακή δράση που ενίσχυσε περαιτέρω τη στρατιωτική συνεργασία μεταξύ της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας ήταν η συμμετοχή των δύο χωρών, σε ανώτατο στρατιωτικό επίπεδο, στη Διαβαλκανική Σύνοδο Αρχηγών Γενικών Επιτελείων Εθνικής Άμυνας (Balkan Chiefs of Defence – BCHODs Conference).

Η Διαβαλκανική Σύνοδος Αρχηγών ΓΕΕΘΑ πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στη Θεσσαλονίκη το 2007, κατόπιν ελληνικής πρωτοβουλίας. Οι συμμετέχουσες χώρες είναι η Αλβανία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, το Μαυροβούνιο, η Βόρεια Μακεδονία, η Ρουμανία, η Σερβία και η Τουρκία (ΓΕΕΘΑ : 2021)¹⁸³. Η Σύνοδος πραγματοποιείται σε ετήσια βάση και στις 07-09 Ιουνίου 2021 πραγματοποιήθηκε η 14^η Σύνοδος Α/ΓΕΕΘΑ Βαλκανικών χωρών.

Κύρια αντικείμενα διερεύνησης και συζήτησης μεταξύ των Α/ΓΕΕΘΑ είναι οι τρέχουσες προκλήσεις Ασφαλείας, οι τρόποι ενίσχυσης της στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ των Βαλκανικών χωρών, ο μελλοντικός προγραμματισμός διεξαγωγής κοινών ασκήσεων και η προώθηση της περιφερειακής ασφάλειας.

Πηγή: <https://geetha.mil.gr>

183. Βλ. <https://geetha.mil.gr/symmetochi-archigoy-geetha-sti-14i-diavalkaniki-synodo-ton-archigon-ton-enoplou-dynameon/>

3.5 ΔΙΜΕΡΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Τη Δεκαετία του 1990, η στρατιωτική συνεργασία της Ελλάδος και της Βόρειας Μακεδονίας ήταν περιορισμένη και στα πλαίσια Διεθνών συνεργασιών, για σταθεροποίηση στη νεοσύστατη χώρα. Το ονοματολογικό ζήτημα, την περίοδο αυτή, κυριάρχησε στις σχέσεις των δύο κρατών, με αποτέλεσμα η συνεργασία στον στρατιωτικό τομέα να περάσει σε δεύτερη μοίρα.

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, με την υπογραφή της Ενδιάμεσης συμφωνίας στη Νέα Υόρκη, δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες για ανάπτυξη των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων των δύο κρατών. Την περίοδο που ακολουθεί, τα δύο κράτη εμβαθύνουν τις μεταξύ τους διμερείς σχέσεις και δημιουργείται πρόσφορο έδαφος για συνεργασία και σε στρατιωτικό επίπεδο. Ενδεικτικά αναφέρεται η βούληση των δύο χωρών για συμμετοχή στη South-Eastern Europe Defence Ministerial (SEDM) και τον στρατιωτικό βραχίονα της SEDM, την πολυεθνική Ταξιαρχία ΝΑ Ευρώπης SEEBRIG.

Τον Δεκέμβριο του 2000, η Ελλάδα και η Βόρεια Μακεδονία υπέγραψαν στρατιωτική συμφωνία η οποία καθόριζε την μεταξύ τους συνεργασία σε συνοριακές περιπολίες, την ασφαλή ανταλλαγή εμπιστευτικών εγγράφων μεταξύ των επιτελείων των Ενόπλων Δυνάμεων των δύο χωρών και τη συνεργασία στον τομέα παραγωγής οπλικών συστημάτων (Γκορτζίλα: 2015: 32)¹⁸⁴.

Κατά τη διάρκεια της ένοπλης εθνοτικής κρίσης το 2001, σύμφωνα με ανεξάρτητες πηγές και κατόπιν σχετικής έκκλησης του Πρωθυπουργού της γειτονικής χώρας, η Ελλάδα δρομολόγησε την αποστολή στρατιωτικής βοήθειας, στη Βόρεια Μακεδονία, η οποία περιελάμβανε τα παρακάτω¹⁸⁵:

- 10 Τεθωρακισμένα Οχήματα Μεταφοράς Προσωπικού (ΤΟΜΠΙ ΛΕΩΝΙΔΑΣ)
- 2 Μεταφορικά ελικόπτερα UH-1H
- 5 οχήματα MERCEDES M/S 290
- υγειονομικό υλικό
- γενικότερο στρατιωτικό υλικό.

184. Βλ. Ιωάννα Γκορτζίλα, Η Επίλυση των Διαφορών Ελλάδος και πΓΔΜ σε Διπλωματικό και Νομικό Επίπεδο, Θεσσαλονίκη, 2015, σελ. 32

185. Προσωπική μαρτυρία Πολεμικού ανταποκριτή Χρήστου Καπουτσή του Ρ/Σ «ΑΘΗΝΑ 984», όπως αυτή δημοσιεύτηκε στο <http://christoskaroutsis.blogspot.com/2018/06/fgrom-2000-1.html> και μη δημοσιευμένες προσωπικές μαρτυρίες στελεχών του Στρατού Ήφρας στον συντάκτη, που υπηρέτησαν στη Βόρεια Μακεδονία, σε διάφορες θέσεις από το 2000 και μετά. Επιπλέον η ύπαρξη της παραπάνω στρατιωτικής βοήθειας τεκμηριώνεται από διάφορες άλλες πηγές, όπως: <https://www.armedconflicts.com/Steyr-4K-7FA-G-127-t17048>, <https://www.militaire.gr/i-stratitotiki-voitheia-tis-elladas-sta-skopia> https://en.wikipedia.org/wiki/Army_of_North_Macedonia

Από το 2000 έως και σήμερα, σχεδόν κάθε χρόνο υλοποιούνται Προγράμματα Στρατιωτικής Συνεργασίας (ΠΣΣ) μεταξύ των δύο χωρών, τα οποία περιέχουν δράσεις που εστιάζουν κυρίως στο τομέα της Εκπαίδευσης (Π. Καρβουνόπουλος: 2018)¹⁸⁶. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μέχρι και το 2018, είχαν υλοποιηθεί μεταξύ των δύο χωρών οι παρακάτω εκπαιδευτικές δράσεις:

- 173 στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων της Βόρειας Μακεδονίας έχουν αποφοιτήσει επιτυχώς από Σχολείο Εκμάθησης Ελληνικής Γλώσσας στη πόλη των Σκοπίων, με το κόστος να καλύπτεται εξολοκλήρου από το ΓΕΕΘΑ.
- 54 στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων της Βόρειας Μακεδονίας έχουν εκπαιδευτεί στο Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων (ΠΚΕΕΥΕ), σε Νατοϊκά Αντικείμενα Εκπαίδευσης.
- Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004 - 2005 χορηγήθηκαν 2 πλήρης υποτροφίες σε στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων της Βόρειας Μακεδονίας, για φοίτηση στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (ΣΣΕ) και τη Στρατιωτική Σχολή Μονίμων Υπαξιωματικών (ΣΜΥ).
- Κλιμάκιο τεχνιτών του Στρατού Ήθρας παρέιχε τεχνική εκπαίδευση σε στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων της Βόρειας Μακεδονίας, σε αντικείμενα συντήρησης και επισκευής των Τεθωρακισμένων Οχημάτων Μεταφοράς Προσωπικού (ΤΟΜΠ) τύπου ΛΕΩΝΙΔΑΣ (G127). Η υπόψιν εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε στα Σκόπια.
- Κατά το έτος 2012, προσωπικό του Ειδικού Τμήματος Αλεξιπτωτιστών (ΕΤΑ) συμμετείχε στην άσκηση Balkan Nine Countries Combined Joint Special Operations Forces Exercises¹⁸⁷ (B-9 CJSE), η οποία πραγματοποιήθηκε στο Κρίκοβο και την Οχρίδα της Βόρειας Μακεδονίας.
- Συνολικά τέσσερα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων της Βόρειας Μακεδονίας εκπαιδεύτηκαν στο Σχολείο Διαφυγής HELLO DUNKER της Σχολής Ελικοπτέρων Ναυτικού (ΣΕΝ) κατά τα έτη 2012 (2 στελέχη) και 2014 (2 στελέχη) αντίστοιχα.
- Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016 - 2017, ένας Αξιωματικός των Ενόπλων Δυνάμεων της Βόρειας Μακεδονίας φοίτησε στην Σχολή Εθνικής Άμυνας (ΣΕΘΑ), ένας στην Ανώτατη Διακλαδική Σχολή Πολέμου (Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ) και ένας στη Σχολή Διοίκησης και Επιτελών (ΣΔΙΕΠ) Στρατού Ήθρας (ΣΞ).

Οι παραπάνω εκπαιδευτικές δράσεις υλοποιήθηκαν, σύμφωνα και με το καθορισθέν πλαίσιο συνεργασίας στη Λευκή Βίβλο (ΥΠΕΘΑ:2014).

186. Βλ. Π. Καρβουνόπουλος, Το στρατιωτικό τρίγωνο Ελλάδας-Σκοπίων-Τουρκίας, διαθέσιμο στο <https://www.militaire.gr>

187. Οι ασκήσεις ειδικών δυνάμεων τύπου “Balkan Nine Countries Combined Joint Special Operations Forces Exercises-B 9 CJSE”, καθιερώθηκαν το 2011, στο πλαίσιο των δράσεων της Διαβαλκανικής Συνόδου Αρχηγών Ενόπλων Δυνάμεων, και έχουν ως σκοπό την συνεργασία και τον συντονισμό των ειδικών δυνάμεων, στην αντιμετώπιση μιας πιθανής κρίσης.

Βλ. <https://geetha.mil.gr>

Ευρύτητα όμως περιθώρια για τη σύσφιξη της στρατιωτικής συνεργασίας της Ελλάδας με τη Βόρεια Μακεδονία, έδωσε η υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών (2018).

Στις 30 Σεπτεμβρίου 2019, ο Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (Α/ΓΕΕΘΑ) Πτέραρχος Χρήστος Χριστοδούλου, συναντήθηκε με τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας Lieutenant General Vasko Gjurchinovski στην έδρα του Γ' Σώματος Στρατού στην Θεσσαλονίκη και υπέγραψαν ως εκπρόσωποι των δύο χωρών, τη Τεχνική Συμφωνία (Technical Agreement) Αστυνόμευσης του εναέριου χώρου (Air Policing) της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας, από Ελληνικά μαχητικά αεροσκάφη (ΓΕΕΘΑ : 2019)¹⁸⁸.

Με την συμφωνία «air policing» στο FIR Σκοπίων επιτεύχθηκαν δύο στόχοι, η Ελλάδα ενίσχυσε τον πρωταγωνιστικό της ρόλο, στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και ταυτόχρονα επέτυχε να περιορίσει τις επεκτατικές βλέψεις της Τουρκίας στη Βόρεια Μακεδονία. Το «air policing» στο FIR Σκοπίων θα υλοποιούνταν 24 ώρες το 24ωρο, 365 ημέρες το χρόνο, όπως αναφέρει η σχετική συμφωνία. Επιδίωξη των δύο χωρών ήταν η μεταξύ τους σχέση να ανέλθει στο ανώτερο στρατηγικό επίπεδο, με σκοπό τη διατήρηση της ειρήνης και την ενίσχυση της συνεργασίας στα Βαλκάνια.

Εκτός όμως του air policing, ένα από τα αιτήματα που είχε διατυπώσει η Υπουργός Άμυνας της Βόρειας Μακεδονίας ήταν ότι έπρεπε με ταχείς ρυθμούς να υπάρξει η απαραίτητη ώσμωση στον κρίσιμο τομέα των Ειδικών Επιχειρήσεων, σε επίπεδο τυποποίησης NATO. Το NATO ως συμμαχία τα τελευταία χρόνια έχει δώσει μεγάλη βαρύτητα στις Ειδικές Επιχειρήσεις, λόγω και της αύξησης των ασύμμετρων - υβριδικών απειλών.

Έτσι, στα πλαίσια της διμερούς στρατιωτικής συνεργασίας των δύο χωρών και κατόπιν της σχετικής έκκλησης από την πλευρά της Βόρειας Μακεδονίας, στις 19 - 23 Οκτωβρίου 2020, πραγματοποιήθηκε συνεκπαίδευση μεταξύ Μονάδων Ειδικών Επιχειρήσεων της Ελλάδας και αντίστοιχων Μονάδων της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας σε περιοχή της Λίμνης Αχρίδας, η οποία περιελάμβανε αντικείμενα τακτικής μικρών κλιμακίων Τμημάτων Ειδικών Επιχειρήσεων, με έμφαση στις Βολές Μάχης Ταχείας Αντίδρασης (ΒΜΤΑ), καθώς και εκτέλεση καταδύσεων στη λίμνη Αχρίδα, με την παροχή τεχνογνωσίας από Κινητή Εκπαιδευτική Ομάδα (ΚΕΟ) της Διακλαδικής Διοίκησης Ειδικών Επιχειρήσεων (ΔΔΕΕ) (ΓΕΕΘΑ:2020)¹⁸⁹.

188. <https://geetha.mil.gr/5265-ypografh-technikhs-symfwnias-astynomeyshs-enaerioy-chwroy-air-policing-metaxy-ellhnikhs-dhmokratias-kai-dhmokratias-ths-boreias-makedonias/>

189. <https://geetha.mil.gr/synekpaideysi-metaxy-monadon-eidikon-epicheiriseon-tis-elladas-kai-tis-dimokratias-tis-voreias-makedonias/>

Η εν λόγω δραστηριότητα βασίσθηκε στη εμπειρία που διαθέτει το ελληνικό στρατιωτικό προσωπικό στα αντικείμενα των επιχειρησιακών καταδύσεων και κατέδειξε ότι η Ελλάδα με την ένταξη της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ, έχει αναλάβει κομβικό ρόλο στην αναδιοργάνωση και αναβάθμιση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των Δυνάμεων Ειδικών Επιχειρήσεων της γειτονικής χώρας (ΓΕΕΘΑ: 2020)¹⁹⁰.

Πηγή: <https://geetha.mil.gr>

Την ίδια χρονική περίοδο υλοποιήθηκε η δεύτερη φάση της εκπαίδευσης αλεξιπτωτιστών από την Βόρεια Μακεδονία στην Σχολή Αλεξιπτωτιστών (ΣΧΑΛ). Από τη 12 έως 30 Οκτωβρίου 2020 διεξήχθη, εκπαίδευση προσωπικού των Δυνάμεων Ειδικών Επιχειρήσεων (ΔΕΕ) της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας, στο Σχολείο Βασικής Εκπαίδευσης Αλεξιπτωτιστού (ΣΒΕΑ) της Σχολής Αλεξιπτωτιστών (ΣΧΑΛ)(ΓΕΕΘΑ:2020)¹⁹¹. Η εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της υλοποίησης του Προγράμματος Στρατιωτικής Συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδας και της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας και στις 30 Οκτωβρίου 2020 απονεμήθηκαν πτέρυγες αλεξιπτωτιστών σε στρατιωτικό προσωπικό της γειτονικής χώρας (ΥΠΕΘΑ Βόρειας Μακεδονίας:2021)¹⁹².

Επιπλέον την Παρασκευή 26 Φεβρουαρίου 2021, υπεγράφη Συμφωνία Αμοιβαίας Προστασίας Ανταλλασσομένων Διαβαθμισμένων Πληροφοριών μεταξύ της Ελλάδας και της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας. Τη Συμφωνία υπέγραψαν ο εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος της Ελληνικής Κυβέρνησης ο Διευθυντής του Ε' Κλάδου του ΓΕΕΘΑ Υποστράτηγος Άγγελος Χουδελούδης και ως εκπρόσωπος της Κυβέρνησης της Βόρειας Μακεδονίας ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Ασφάλειας Διαβαθμισμένων Πληροφοριών Δρ Stojan Slaveski (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁹³.

190. <https://geetha.mil.gr/synekpaideysi-metaxy-monadon-eidikon-epicheiriseon-tis-elladas-kai-tis-dimokratias-tis-voreias-makedonias/>

191. <https://geetha.mil.gr/stratotiki-synergasia-elladas-dimokratias-voreias-makedonias/>

192. <http://www.arm.mil.mk/special-forces/zaednichka-obuka-vo-padobranstvo-so-specijalnite-sili-na-grchkata-armija/?lang=en>

193. <https://geetha.mil.gr/symfonia-elladas-dimokratias-tis-voreias-makedonias-amoivaias-prostasias-antallassomenon-diavathmismenon-pliroforion/>

Στις 14 Απριλίου 2021, πραγματοποιήθηκε η υπογραφή του νέου Προγράμματος Διμερούς Στρατιωτικής Συνεργασίας (ΠΣΣ) για το έτος 2021, μεταξύ της Ελλάδας και της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας. Το υπόψιν πρόγραμμα καθόριζε τη συνδρομή σε θέματα ενσωμάτωσης των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) της Βόρειας Μακεδονίας στις δομές της Συμμαχίας, ζητήματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης στελεχών σε Ελληνικά Στρατιωτικά Ιδρύματα και Σχολεία των τριών Κλάδων των ΕΔ, παροχής εξειδικευμένης εκπαίδευσης στο Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης – (ΠΚΕΕΥΕ), στο Κέντρο Ναυτικής Αποτροπής – (ΚΕΝΑΠ) και στο Κέντρο Αριστείας Ενοποιημένης Αντιαεροπορικής και Αντιπυραυλικής Άμυνας – (IAMD CoE), δράσεις για περαιτέρω αναβάθμιση της συνεργασίας σε θέματα Ειδικών Επιχειρήσεων με την πραγματοποίηση κοινών εκπαιδευτικών αντικειμένων σε εγκαταστάσεις και των δύο χωρών, καθώς και συνεργασία επί θεμάτων Κυβερνοχώρου, Πληροφοριών, Στρατιωτικής Ιατρικής και Διοικητικής Μέριμνας (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁹⁴.

Συνέπεια του ΠΣΣ 2021, τη Δευτέρα 31 Μαΐου έως Τετάρτη 02 Ιουνίου 2021, πραγματοποιήθηκε από το ΓΕΕΘΑ εκπαίδευση επί της Τυποποίησης και του Αμυντικού Σχεδιασμού NATO, σε προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας. Η εκπαίδευση διεξήχθη στη πόλη των Σκοπίων, στο πλαίσιο της διμερούς στρατιωτικής συνεργασίας των δύο χωρών και επικεντρώθηκε κυρίως σε τομείς που αφορούν στην επίδραση της σχεδίασης, επικαιροποίησης και εφαρμογής των προτύπων του NATO στην επίτευξη Συμμαχικών Στόχων (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁹⁵.

Παράλληλα, τμήματα Ειδικών Δυνάμεων -Δυνάμεις Ειδικών Επιχειρήσεων από την Ελλάδα τις ΗΠΑ, τη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας και τη Βουλγαρίας συμμετείχαν στην πολυεθνική άσκηση «DECISIVE STRIKE/SABER GUARDIAN-21» (DS/SG-21), η οποία εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της «DEFENDER EUROPE-21» και διεξήχθη στις περιοχές Κρίβολακ και Πέτροβιτς της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας, από τις 17 Μαΐου έως την 1η Ιουνίου (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁹⁶.

Η ελληνική αποστολή αποτελείται από τμήμα 13 στελεχών των Ειδικών Δυνάμεων καθώς και ένα ζεύγος αεροσκαφών F-16 της Πολεμικής Αεροπορίας. Τα 12 στελέχη συγκρότησαν μία επιχειρησιακή ομάδα (Special Operations Task Unit-SOTU) και ένα στέλεχος συμμετείχε στο επιχειρησιακό επιτελείο (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁹⁶.

Όπως ανακοινώθηκε από το ΓΕΕΘΑ, η άσκηση «DS/SG-21» περιέλαβε πλήθος επιχειρησιακών δραστηριοτήτων των Ειδικών Δυνάμεων, όπως βολές ατομικού

194. <https://geetha.mil.gr/ypografi-programmatos-dimeroy-stratotikis-synergias-elladas-dimokratias-voreias-makedonias/>

195. <https://geetha.mil.gr/ekpaideysi-typopoiisis-nato-stis-ed-tis-voreias-makedonias/>

196. <https://geetha.mil.gr/polyethniki-askisi-eidikon-dynameon-dynameon-eidikon-epicheiriseon-me-tin-eponymia-decisive-strike-saber-guardian-21/>

οπλισμού από μικρές και μεγάλες αποστάσεις, μάχη σε κατοικημένους τόπους (Close Quarter Battle), άμεση επιθετική ενέργεια (Direct Action) σε συνδυασμό με αποστολές Close Air Support (CAS) από μαχητικά αεροσκάφη, ειδική επιτήρηση-αναγνώριση (Special Reconnaissance), Α' Βοήθειες πεδίου μάχης, καθώς και τερματική καθοδήγηση πυρών αεροσκαφών (Joint Terminal Attack Controller-JTAC) (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁹⁷.

Κατόπιν, την Τρίτη 22 έως την Παρασκευή 25 Ιουνίου 2021, πραγματοποιήθηκε εκπαίδευση με θέμα «Πολιτικό – Στρατιωτική Συνεργασία του ΝΑΤΟ», από κινητή ομάδα του Πολυεθνικού Κέντρου Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης (ΠΚΕΕΥΕ), στο Κουμάνοβο της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας. Σκοπός του σχολείου ήταν η παροχή εκπαίδευσης σχετικά με τις αρχές της Πολιτικό – Στρατιωτικής Συνεργασίας του ΝΑΤΟ, στο προσωπικό του Πολυεθνικού Στρατηγείου της South – Eastern Europe Brigade (SEEBRIG) (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁹⁸.

Πηγή: <https://geetha.mil.gr>

Την Δευτέρα 30 Αυγούστου έως την Τετάρτη 8 Σεπτεμβρίου 2021, πραγματοποιήθηκε στη Νέα Πέραμο Αττικής βασική και προκεχωρημένη εκπαίδευση στις καταδύσεις στελεχών των Δυνάμεων Ειδικών Επιχειρήσεων (ΔΕΕ) της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας, από τη Διοίκηση Ειδικού Πολέμου του ΓΕΕΘΑ. Η εν λόγω εκπαίδευση κατέδειξε τη συνδρομή των Ελληνικών ΕΔ στην υποστήριξη της Βόρεια Μακεδονία, στο πλαίσιο της ανάπτυξης και προσαρμογής των αμυντικών της δυνατοτήτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Συμμαχίας (ΓΕΕΘΑ:2021)¹⁹⁹.

197. <https://geetha.mil.gr/ekpaideysi-stelechon-ton-dynameon-eidikon-epicheiriseon-tis-dimokratias-tis-voreias-makedonias/>

198. <https://geetha.mil.gr/diexagogi-scholeioy-apo-to-pkeeye-sto-stratigeio-tis-seebrig/>

199. <https://geetha.mil.gr/ekpaideysi-stelechon-ton-dynameon-eidikon-epicheiriseon-tis-dimokratias-tis-voreias-makedonias/>

Ακολούθως την Παρασκευή 12 Νοεμβρίου 2021, στα πλαίσια των διεθνών συνεργασιών με φίλιες και σύμμαχες χώρες, πραγματοποιήθηκε η Πολυεθνική Τακτική Άσκηση Μετά Στρατευμάτων επιπέδου Τακτικού Συγκροτήματος Μηχανοκινήτου Τάγματος Πεζικού, άσκηση «GOLDEN FLEECE 21».

Στην άσκηση συμμετείχαν με προσωπικό και μέσα, οι Ένοπλες Δυνάμεις της Ελλάδος, της Δημοκρατίας Βόρειας Μακεδονίας και της Ρουμανίας, ενώ παρατηρητές έχει στείλει η Διοίκηση Αμερικανικών Δυνάμεων Ευρώπης – Αφρικής (USAREUR-AF), η Αλβανία, η Ιορδανία και η Κύπρος (ΓΕΣ:2021)²⁰⁰.

Σκοπός της άσκησης είναι η αναβάθμιση της στρατιωτικής συνεργασίας και η ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των συμμετεχόντων χωρών καθώς και η βελτίωση της εκπαίδευσης και των επιχειρησιακών δυνατοτήτων τους. Το κύριο αντικείμενο εκπαίδευσης αφορούσε σε επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης, την εκδήλωση εθνικών ενεργειών σε κατηγορία επεισοδίων διπλής ενέργειας καθώς και συμβατικές επιχειρήσεις με προκατάληψη εδαφών τακτικής σημασίας.

Η άσκηση πραγματοποιήθηκε με πραγματικά πυρά και περιελάμβανε προκατάληψη Εδαφών Τακτικής Σημασίας (ΕΤΣ) από Αερομεταφερόμενη Διμοιρία Πεζικού με ταυτόχρονη επίθεση Συγκροτήματος Μηχανοκινήτου Λόχου Πεζικού, σε συνεργασία με μεταφορικά και επιθετικά ελικόπτερα και με την υποστήριξη Πυροβολικού (ΓΕΣ:2021)²⁰⁰.

Σε συνέχεια του ΠΣΣ 2021, την Δευτέρα 22 μέχρι την Παρασκευή 26 Νοεμβρίου 2021, πραγματοποιήθηκε με επιτυχία η εκπαίδευση 1 Διμορίας (Δρίας) 31 ατόμων του Στρατού της Βόρειας Μακεδονίας, στις Επιχειρήσεις σε Αστικό Περιβάλλον, στο Εθνικό Πρότυπο Κέντρο Εκπαίδευσης Αγώνα σε Αστικό Περιβάλλον (ΕΠΚΕΕΑΠ), της 71 Αερομεταφερόμενης Ταξιαρχίας (71 Α/Μ ΤΑΞ «ΠΟΝΤΟΣ»).

Η διάρκεια της εκπαίδευσης ήταν 5 ημερών και συμπεριέλαβε τα παρακάτω αντικείμενα εκπαίδευσης, την Εκκαθάριση Οικίας, τις Βολές Μάχης Ταχείας Αντίδρασης (ΒΜΤΑ) και την Διμοιρία κατά την επίθεση σε κατοικημένους τόπους (ΓΕΣ:2021)²⁰¹.

200. Βλ. <http://www.army.gr/el/ekdiloseis/imera-diakekrimenon-episkepton-askisis-hrysomallo-deras-21-golden-fleece-21>

201. Βλ. <http://www.army.gr/el/ekdiloseis/programma-stratititikis-synergiasias-elladas-voreioly-makedonias-2021>

Τέλος τον Δεκέμβριο του 2021, η ελληνική Πολεμική Αεροπορία ανέλαβε την ευθύνη για τη διασφάλιση του εναέριου χώρου της Βόρειας Μακεδονίας υπό την ομπρέλα της αποστολής Air Policing του NATO. Ειδικότερα, την Πέμπτη 09 Δεκεμβρίου 2021, στο πλαίσιο των διαδικασιών πλήρους ενσωμάτωσης της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας στο NATO, πραγματοποιήθηκε στο Διεθνές Αεροδρόμιο των Σκοπίων, η επίσημη τελετή ανάληψης του Αστυνόμευσης του Εναέριου Χώρου της, από την Συμμαχία (ΓΕΕΘΑ : 2021)²⁰². Στην τελετή παρευρέθησαν αξιωματούχοι από την Βόρεια Μακεδονία, την Ελλάδα και την Συμμαχία (NATO).

Αξίζει να σημειωθεί ότι, μέχρι ανάληψης της εν λόγω αρμοδιότητας από το NATO, η Εναέρια Αστυνόμηση του FIR Σκοπίων είχε αναληφθεί από την Ελλάδα, κατόπιν σχετικής Τεχνικής Συμφωνίας (Technical Agreement) Αστυνόμευσης του εναέριου χώρου (Air Policing) μεταξύ των δύο χωρών, που υπεγράφη τον Σεπτέμβριο 2019.

Συμπερασματικά θα πρέπει να ληφθεί ότι, η ανάληψη της Αστυνόμευσης του Εναέριου Χώρου της Βόρειας Μακεδονίας από την Ελλάδα, στα πλαίσια της αποστολής Air Policing του NATO, οι εκπαιδευτικές δράσεις που υλοποιήθηκαν και η αμοιβαία διμερής αντίληψη για σταθερότητα και ειρήνη στην περιοχή, καταδεικνύουν με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο την κοινή βούληση των δύο κρατών, για διατήρηση του υψηλού επιπέδου στρατιωτικής συνεργασίας και τα επόμενα χρόνια. Κρίνεται όμως επιβεβλημένη, η οικοδόμηση πιο ουσιαστικών δεσμών μεταξύ των Ένοπλων Δυνάμεων των δύο χωρών, διαμέσω των εκπαιδευτικών δράσεων που προαναφέρθηκαν, της κοινής ορολογίας - τυποποίησης, προκειμένου να υπάρξει η αναγκαία όσμωση ώστε να δημιουργηθεί μια ολόκληρη γενιά νέων στελεχών των ΕΔ των δύο κρατών, με σύγχρονη στρατιωτική παιδεία - εκπαίδευση, αφήνοντας πίσω την τυχόν αμοιβαία καχυποψία και τις όποιες στρεβλότητες του παρελθόντος.

202. <https://geetha.mil.gr/teleti-analipsis-tis-astynomeysis-toy-enaeriy-choroy-tis-dimokratias-tis-voreias-makedonias-fir-skopion-apo-to-nato/>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εν μέρει αντιπαλότητα και η εν γένει αμοιβαία καχυποψία, χαρακτήρισε τις διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών, στο σύνολο της περιόδου των επίσημων διπλωματικών τους σχέσεων. Εντούτοις υπήρξαν φωτεινές στιγμές όπου οι δύο εταίροι Ελλάδα – Βόρεια Μακεδονία, συμβιβάστηκαν και επέδειξαν ειλικρινή διάθεση, για να υπερκεράσουν τις μεταξύ τους πολιτικές διαφορές.

Κατά τη περίοδο 1991 - 2017, το Ζήτημα της Ονομασίας του νέου κράτους αποτέλεσε, έως και την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, τον ακρογωνιαίο λίθο της εξωτερικής τους πολιτικής των δύο κρατών, καταναλώνοντας πολύτιμο διπλωματικό τους κεφάλαιο και πόρους και χωρίς να επαληθεύεται οποιαδήποτε διάθεση συμβιβασμού μεταξύ των δύο μερών (στο συγκεκριμένο θέμα).

Το Ζήτημα της Ονομασίας από την πλευρά της Βόρειας Μακεδονίας, αντιμετωπίστηκε ως ζωτικό θέμα υψίστης σημασίας για το νεοσύστατο κράτος, λόγω και του πολυεθνικού του χαρακτήρα. Καθώς το θέμα της ονομασίας σύμφωνα με την ίδια, έγκειται στον πυρήνα της ύπαρξης του ίδιου του κράτους της. Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα γνωρίζοντας ότι είναι η μεγαλύτερη οικονομία της περιοχής, μέλος των διεθνών οργανισμών, με διεθνή ερείσματα και συμμαχίες, επέδειξε στην αρχή της διμερούς διαμάχης για το όνομα, αδιάλλακτες - μαξιμαλιστικές θέσεις (όπως και η πΓΔΜ) και επέμεινε σε σκληρή στάση έναντι της Βόρειας Μακεδονίας.

Η απροθυμία όμως των δύο χωρών να συμβιβαστούν δημιούργησε συνθήκες πόλωσης στις δύο χώρες, με αρνητικές πολιτικές και περιφερειακές επιπτώσεις, την υπόψη χρονική περίοδο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, της επιβολής του λόγου του ισχυρού και της απροθυμίας για εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης, ήταν ο οικονομικός αποκλεισμός (εμπάργκο) που επιβλήθηκε από την Ελλάδα στην πΓΔΜ, κατά τα έτη 1994 – 1995, προκειμένου η δεύτερη να αναγκαστεί να ενεργήσει, σύμφωνα με τα θέλω της πρώτης. Ο οικονομικός αποκλεισμός όμως που επιβλήθηκε, επέφερε μόνο βραχυπρόθεσμη πίεση στην πΓΔΜ και απέτυχε να εκπλήρωση το σκοπό της.

Το 1995, κατόπιν διεθνούς πίεσης - παρέμβασης και των αμοιβαίων συμβιβασμών μεταξύ των δύο χωρών, υπογράφεται η Ενδιάμεση Συμφωνία στη Νέα Υόρκη ανάμεσα στα δύο μέρη, δίνοντας έδαφος για διευθέτηση πολλών εκκρεμών θεμάτων μεταξύ των δύο χωρών, μεταφέροντας όμως τη λύση του δυσεπίλυτου ζητήματος της ονομασίας, σε μεταγενέστερο χρόνο. Η νέα περίοδος που εγκαινιάστηκε χαρακτηρίστηκε από ρεαλισμό και μετριοπάθεια για τα δύο μέρη, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για περαιτέρω σύσφιξη των διμερών πολιτικών, οικονομικών και στρατιωτικών σχέσεων. Σημαντικό ρόλο στην υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, διαδραμάτισαν η ΗΠΑ, η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΟΗΕ, ο καθένας τους για τους δικούς του λόγους.

Οι σχέσεις Βόρειας Μακεδονίας - Ελλάδας αποτέλεσαν, αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας - μελέτης πολλών ερευνών, με την απαρχή των διμερών σχέσεων των δύο κρατών, να εντοπίζεται πολύ πριν από την διάλυση της Πρώην ΣΟΔ Γιουγκοσλαβίας και την ίδρυση του κράτους της πΓΔΜ.

Μια ενδιαφέρουσα παρατήρηση, που πρόεκυψε κατά την συγγραφή της παρούσας εργασίας είναι ότι οι διμερείς σχέσεις ανάμεσα στις δύο πλευρές, δεν ήταν συναρτήσεως μόνο των πολιτικών εξελίξεων – αντιπαραθέσεων αναφορικά με το όνομα, αλλά υπήρξαν και άλλοι παράγοντες - δράσεις που επηρέασαν τις σχέσεις των δύο γειτονικών χωρών.

Οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών για παράδειγμα, ανεξάρτητα από το πολιτικό κλίμα και τις αντιπαραθέσεις των δύο κρατών σε διμερές και διεθνές επίπεδο, υπήρξαν πάντοτε στενά συνδεδεμένες. Η γεωγραφική εγγύτητα και οι δεσμοί αλληλεξάρτησης των δύο οικονομιών, στήριζαν και καθοδηγούσαν το διασυνοριακό εμπόριο μεταξύ των δύο κρατών. Ακόμα και τη διετία 1994 – 1995, με την επιβολή του ελληνικού «εμπάργκο» και την επίσημη διακοπή των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δυο χωρών, οι εμπορικές συναλλαγές των δύο μερών συνεχίστηκαν και υλοποιήθηκαν διαμέσω (πιθανώς) της γειτονικής Βουλγαρίας.

Συγκριτικά, στο διμερές εμπόριο μεταξύ της Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας και της χώρας μας, η Ελλάδα κατέχει πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο. Με την Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας να αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας, μέχρι και σήμερα.

Κατά την διάρκεια της ένοπλης Εθνοτικής κρίσης στην πΓΔΜ (σημείο καμπίης για την γειτονική χώρα), η Ελλάδα στάθηκε αρωγός στη Κεντρική κυβέρνηση της πΓΔΜ συνδράμοντας με μέσα και στρατιωτικά υλικά, για υποβοήθηση της σταθερότητας στη γειτονική χώρα. Επιπλέον υιοθέτησε κοινή υπερκομματική γραμμή σε σχέση με την πΓΔΜ, για το απαραβίαστο των συνόρων, τον σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και την καταδίκη της χρήσης βίας. Μετά την υπογραφή της Συμφωνίας – Πλαίσιο της Οχρίδος απέστειλε την ΕΛΔΥΣ, για αποκατάσταση της ειρήνης – σταθερότητας στην γειτονική χώρα. Επιπλέον συμπεριέλαβε την πΓΔΜ ως μια από τις επτά χώρες της περιοχής, που συμμετείχαν στην αναπτυξιακή δράση (σχέδιο) της Ελλάδας στην περιοχή των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ), χωρίς όμως να επιτύχει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Τα χρόνια που ακολούθησαν μετά το 2000, η εξωτερική πολιτική της χώρας και της γειτονικής πΓΔΜ, χαρακτηρίστηκε από στασιμότητα ως προς το θέμα της ονομασίας. Στην συνέχεια όμως, κατόπιν αμοιβαίων και αναγκαίων υποχωρήσεων οι δύο χώρες επέτυχαν την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, τερματίζοντας έτσι την Ενδιάμεση Συμφωνία, η οποία ήταν σε ισχύ από το 1995.

Οι πιθανοί λόγοι που οδήγησαν στην σύναψη της συμφωνίας των Πρεσπών ήταν πιθανώς το διεθνές περιβάλλον (την αναφερόμενη περίοδο) και οι γενικότερες επιδιώξεις στην περιοχή της Βαλκανικής, οι σχέσεις ισχύος και ασφάλειας μεταξύ των δύο κρατών, η πίεση πιθανώς που ασκούσε στην Ελλάδα το γεγονός ότι 130 χώρες μέλη του ΟΗΕ είχαν αναγνωρίσει την πΓΔΜ, με το Συνταγματικό της όνομα «Μακεδονία» και τέλος η διπλωματική προσέγγιση των δύο κρατών την κατάλληλη χρονική στιγμή. Δυνητικά προβλήματα ενδεχομένως να υπάρξουν αναφορικά με την συμφωνία, αν στην κεντρική εξουσία της κάθε χώρας, ανέλθουν στην εξουσία κόμματα με εθνικιστικές τάσεις.

Με την Συμφωνία των Πρεσπών, οι δύο χώρες μπόρεσαν να θέσουν τις σχέσεις των δύο κρατών σε νέα βάση, καθώς εξεδήλωσαν την πρόθεση τους να ανάγουν τις διμερείς τους σχέσεις πλέον σε στρατηγικό επίπεδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ι. Στεφανίδης**, (1992) Η Μακεδονία του Μεσοπολέμου, Νεότερη και Σύγχρονη Μακεδονία, Ιστορία – Οικονομία – Κοινωνία – Πολιτισμός, Θεσσαλονίκη.
- Γ. Βαληνάκης, Σ. Νταλής**, 1994, Το Ζήτημα των Σκοπίων, Σιδέρης, Αθήνα.
- Μ. Παπακωνσταντίνου**, 1994, Το Ημερολόγιο ενός Πολιτικού, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα.
- Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ.**, 1996, «Το ζήτημα των Σκοπίων: Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση», Αθήνα.
- Σ. Τσαπάρας**, 1996, Μακεδονία και Μακεδονικό Πρόβλημα, Νέα Σύνορα, Αθήνα
- S. Valden**, 1996, “FYROM’s Foreign Trade and Greece”, in Ch. Tsardanidis (ed.), Economic Relations between Greece – FYROM, Sideris, Athens.
- Κ.Α. Τζιαμπίρης**, 2003, Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα.
- Larrabee S.**, 2005, Greece's Balkan Policy in a new Strategic Era. Southeast European and Black Sea Studies.
- Chr. Nikas** (2005) The Effects Of The Interim Accord On The Economic Relations Between Greece And FYROM.
- Σ. Λυγερός**, 2008, Εν Ονόματι της Μακεδονίας ο Διπλωματικός Πόλεμος για το Όνομα, Λιβάνη.
- Mardas, D. & Nikas, C.**, 2008. Trading and investing in the name of ...: economic relations between Greece and FYROM. Southeast European and Black Sea Studies.
- Karadzowski, M. & Adamczyk, A.**, 2014, Macedonia and Her Difficult Neighbours on the Path to the EU, Yearbook.
- Ι. Γκορτζίλα**, 2015, Η επίλυση των διαφορών Ελλάδος και πΓΔΜ σε διπλωματικό και νομικό επίπεδο, Θεσσαλονίκη.
- Α. Συρίγος – Ε. Χατζηβασιλείου**, 2018, Η Συμφωνία των Πρεσπών και το Μακεδονικό, ΠΑΤΑΚΗ.
- Α. Μαλλιός**, 2018, Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία – Η Αυτοψία της Δύσκολης Συμφωνίας των Πρεσπών, ΣΙΔΕΡΗΣ.
- Marcovic, N. & Nikolov, M.**, 2018. Aspects of the Name Dispute between Macedonia and Greece Symbols, Conflict and Economic costs, CEA Journal of Economics.
- Ioannis Armakolas , Ljupcho Petkovski**, 2019, Blueprint Prespa? Lessons learned from the Greece-North Macedonia agreement.

M. Συκιώτη, 2019, Η Συμμετοχή της Ελλάδος στις Ειρηνευτικές Αποστολές στην τότε πΓΔΜ, υπό το πρίσμα της Στρατηγικής των Μικρών Δυνάμεων, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

V. Mitevski, . Moussa, D. Tevdovski, G. Zarotiadis, 2020, Unlocking Economic Potential Between Greece And North Macedonia.

I. Αρμακόλας – Γ. Σιάκας, 2021, Πρόγραμμα Νοτιοανατολικής Ευρώπης - ΕΛΙΑΜΕΠ, Μονάδα Ερευνών Κοινής Γνώμης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και σε συνεργασία με το Konrad – Adenauer - Stiftung, Αθήνα και Σκόπια.

Δελτίο Τύπου ΕΠΣ, Ρ. 61/91, 5 Ιουλίου 1991.

Δήλωση της ΕΠΣ στις 6 Οκτωβρίου 1991, ΕΡCDB, Τόμος 7.

Διακήρυξη της ΕΠΣ στο Ντουμπρόβνικ, βλ. ΕΠΣ Δελτίο Τύπου Ρ. 105/91.

Δελτίο Τύπου ΕΠΣ, Ρ. 9/92.

International Legal Materials (ILM), 1992, Τόμος 31, Νο. 6.

Holbrooke, 1995, To End a War.

Γκλιγκόροφ, 2000, Απομνημονεύματα.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 533/2004 Του Συμβούλιου της 22ας Μαρτίου 2004.

Ετήσια Έκθεση 2006, Hellenic aid, Ministry of Foreign Affairs.

Ετήσια Έκθεση 2007 για την Οικονομία της πΓΔΜ και τις Διμερείς Οικονομικές Σχέσεις της με την Ελλάδα, Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Σκόπια.

«**Diplomatic Diary**: NATO chief makes last visit to Bucharest». Southeast European Times. 28 Απριλίου 2009.

Ετήσια Έκθεση 2012 της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας, Αθήνα.

Έκθεση 2013 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Γραφείου Συνδέσμου της Ελλάδος στην πΓΔΜ επί Καταστάσεως Οικονομίας της πΓΔΜ και Αναπτύξεως των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδος – πΓΔΜ.

Έκθεση 2014 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Γραφείου Συνδέσμου της Ελλάδος στην πΓΔΜ επί Καταστάσεως Οικονομίας της πΓΔΜ και Αναπτύξεως των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδος – πΓΔΜ.

«**Membership Action Plan (MAP)**», NATO, 10 Ιουνίου 2014.

Λευκή Βίβλο (2014) του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Έκθεση 2015 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Γραφείου Συνδέσμου της Ελλάδος στην πΓΔΜ επί Καταστάσεως Οικονομίας της πΓΔΜ και Αναπτύξεως των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδος – πΓΔΜ.

Έκθεση 2016 επί Καταστάσεως Οικονομίας της πΓΔΜ και Αναπτύξεως των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδος – πΓΔΜ, Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Γραφείου Συνδέσμου της Ελλάδος στην πΓΔΜ.

Έκθεση 2017 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπιών, Για την Οικονομία και την Ανάπτυξη των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας–πΓΔΜ.

Λευκή Βίβλο (2018) του Συμβουλίου Ξένων Επενδυτών του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Βόρειας Μακεδονίας.

Τουριστικός Τομέας στην πΓΔΜ, 2018, Ελληνική Δημοκρατία Γραφείο Συνδέσμου Σκόπια, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Ενημερωτικό Σημείωμα.

Έκθεση 2019 Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπιών, Για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας – Βόρειας Μακεδονίας.

Παρ. Οικονομία Χώρας – Εξωτερικό Εμπόριο –Αγορά, 2019, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (πΓΔΜ), Γραφείο Συνδέσμου της Ελλάδος στα Σκόπια - Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων.

Marusic, Sinisa Jakov, 2019. «Spanish Hold-Up Delays North Macedonia's Full NATO Membership», Balkaninsight.

Ετήσια Έκθεση 2020, του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σκοπιών για την Οικονομία της Βόρειας Μακεδονίας και την Ανάπτυξη των Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων Ελλάδας - Βόρειας Μακεδονίας.

Ενημερωτικό Δελτίο Τεύχος 68, Νοέμβριος 2021, του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Πρεσβεία της Ελλάδος στα Σκόπια.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Υπουργείο Εξωτερικών ' 'Το Ζήτημα του Ονόματος της Βόρειας Μακεδονίας'
https://www.mfa.gr/to-zetema-tou-onomatos-tes-boreias-makedonias/

Υπουργείο Εξωτερικών 'Γενική Γραμ. Διεθνών Οικ. Σχέσεων και Εξωστρέφειας'
https://www.agora.mfa.gr/2-uncategorised/22-2002-2020

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο/Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας
https://www.consilium.europa.eu/el/policies/enlargement/republic-north-macedonia

https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/conclusions/1992-1975, 1992_octobre_birmingham_gr.

<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:61994CC0120&from=EN>

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4314937

https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1990-1999/1995_el

http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/MK_950913_Interim%20Accord%20between%20the%20Hellenic%20Republic%20and%20the%20FYROM.pdf

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4314937

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargementpolicy/negotiations-status/north-macedonia_it

https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/168/%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B2%CE%B1%CE%BB%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%B1

https://www.bbc.co.uk/greek/worldnews/story/2004/10/041011_macedonia_rumsfeld.shtml

https://www.nato.int/cps/en/natolive/who_is_who_7329.htm

http://www.summitbucharest.gov.ro/en/doc_1.html

https://www.mfa.bg/en/news/27459

https://nbstat.nbrm.mk/pxweb/en/Eksterni%20statistiki/Eksterni%20statistiki_Direktni%20investicii_Direktni%20investicii%20%20Dvizenja/4_DI RMPoZemjiGodisniEN.px/table/tableViewLayout1/

http://history-of-macedonia.com/2011/08/15/filip-riker-dhlwse-oti-den-einai-douleia-twn-usa-na-bohthisoun-thn-fyrom/

https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=BX.KLT.DINV.CD.WD&country=MKD

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargementpolicy/overview-instrument-pre-accession-assistance/north-macedonia-financial-assistance-under-ipa-ii_el

http://www.standardandpoors.com/Ratingsdirect/North Macedonia, Aug 21

https://geetha.mil.gr/proin-gioygoslaviki-dimokratia-tis-makedonias-ecmm-eumm/

https://agora.mfa.gr/infocfiles/energy_sector_May2021%20mk.pdf

https://www.nbrm.mk/nadvoresno_trgovska_razmena-en.nsp

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/ipa/fyrom/

https://peacemaker.un.org/croatia-slovenia-serbia-brioni91

http://www.summitbucharest.gov.ro/en/doc_1.html

https://www.fic.mk/Default.aspx?mId=2&htmlID=761

https://agora.mfa.gr/infocfiles-menu/infocfile/77598

https://agora.mfa.gr/infocfiles-menu/infocfile/74333

https://www.mfa.gr › periferiaki_politiki › esoav_gr

https://hellenicaid.mfa.gr › docs › greek-r-2006-3

https://geetha.mil.gr/epixeiriseis-kai-apostoles/

https://www.refworld.org/docid/3b00f16f1c.html

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/

https://www.mfa.bg/en/news/27459

http://makstat.stat.gov.mk:1966/Nadvtrg_en

https://geetha.mil.gr/5265-ypografh-technikhs-symfwnias-astynomeyshs-enaerioy-chwroy-air-policing-metaxy-ellhnikhs-dhmokratias-kai-dhmokratias-ths-boreias-makedonias/

https://geetha.mil.gr/synekpaideysi-metaxy-monadon-eidikon-epicheiriseontis-elladas-kai-tis-dimokratias-tis-voreias-makedonia

https://geetha.mil.gr/symfonia-elladas-dimokratias-tis-voreias-makedonias-amoivaias-prostasias-antallassomenon-diavathmismenon-pliroforion/

http://www.arm.mil.mk/special-forces/zaednichka-obuka-vo-padobranstvo-so-specijalnite-sili-na-grchkata-armija/?lang=en

https://geetha.mil.gr/symmetochi-archigoy-geetha-sti-14i-diavalkaniki-synodo-ton-archigon-ton-enoplion-dynameon/

https://www.globalfirepower.com/countries-comparison-detail.php?country1=greece&country2=Macedonia

https://geetha.mil.gr/ypografi-programmatos-dimeroy-stratitokis-synergias-elladas-dimokratias-voreias-makedonias/

https://geetha.mil.gr/stratitiki-synergasia-elladas-dimokratias-voreias-makedonias/

https://www.armedconflicts.com/Steyr-4K-7FA-G-127-t17048s/

https://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/concordia/index

https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-essential-harvest-quot/

https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-amber-fox-quot/

https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-concordia-quot/

https://geetha.mil.gr/epicheirisi-quot-proxima-quot/

https://unric.org/el/χάρτης-OHE

https://www.gdpeads.mod.mil.gr/

http://www.seebrig.org

http://www.army.gr/el/ekdiloseis/imera-diakekrimenon-episkepton-askisis-hrysomallo-deras-21-golden-fleece-21

https://geetha.mil.gr/polyethniki-askisi-eidikon-dynameon-dynameon-eidikon-epicheiriseon-me-tin-eponymia-decisive-strike-saber-guardian-21/

https://geetha.mil.gr/teleti-analipsis-tis-astynomeysis-toy-enaerioy-choroy-tis-dimokratias-tis-voreias-makedonias-fir-skopion-apo-to-nato/

https://geetha.mil.gr/ekpaideysi-typopoiisis-nato-stis-ed-tis-voreias-makedonias/

http://www.army.gr/el/ekdiloseis/programma-stratitakis-synergasias-elladas-voreioy-makedonias-2021

https://geetha.mil.gr/diexagogi-scholeioy-apo-to-pkeeye-sto-stratigeio-tis-seebrig/

https://geetha.mil.gr/ekpaideysi-stelechton-dynameon-eidikon-epicheiriseon-tis-dimokratias-tis-voreias-makedonias

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Ι

Η Ενδιάμεση Συμφωνία (1995)¹

(Συνοπτική περιγραφή και μετάφραση από το επίσημο κείμενο του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών)

Α. ΦΙΛΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Άρθρο 1

1. Με την ισχύ αυτής της Μεταβατικής Συμφωνίας το Πρώτο Συμβαλλόμενο Μέρος αναγνωρίζει το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος ως ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος, υπό την προσωρινή ονομασία που αναφέρεται σε επιστολή του Πρώτου Συμβαλλόμενου Μέρους από ημερομηνία ίδια με αυτήν της παρούσης Ενδιάμεσης Συμφωνίας. Τα Μέρη πρόκειται σε σύντομο χρονικό διάστημα να αποκαταστήσουν διπλωματικές σχέσεις σε συμφωνημένο επίπεδο με τελικό στόχο τις σχέσεις σε επίπεδο πρεσβευτών.

2. Το Πρώτο Συμβαλλόμενο Μέρος θα ιδρύσει κατά το συντομότερο δυνατόν γραφείο συνδέσμου στα Σκόπια, πρωτεύουσα του Δεύτερου Συμβαλλόμενου Μέρους, και το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος θα ιδρύσει γραφείο συνδέσμου στην Αθήνα, πρωτεύουσα του Πρώτου Συμβαλλόμενου Μέρους.

Άρθρο 2

Τα Μέρη επιβεβαιώνουν με το παρόν την υφιστάμενη κοινή μεθόριό τους ως διαρκή και απαραβίαστα διεθνή σύνορα.

Άρθρο 3

Κάθε Μέρος δεσμεύεται να σέβεται την κυριαρχία, την εδαφική ακεραιότητα και την πολιτική ανεξαρτησία του άλλου Μέρους.

Άρθρο 4

Τα Μέρη θα απόσχουν, σε αρμονία με τους σκοπούς και τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, από την απειλή χρήσεως βίας, συμπεριλαμβανομένης της απειλής ή χρήσεως βίας που αποβλέπει στην παραβίαση της υπάρχουσας μεθορίου, και συμφωνούν ότι κανένα από αυτά δε θα προβάλλει ή υποστηρίξει αξιώσεις σε οποιοδήποτε τμήμα της επικράτειας του άλλου Μέρους ή αξιώσεις για μεταβολή της υπάρχουσας μεθορίου.

Άρθρο 5

1. Τα Μέρη συμφωνούν να συνεχίσουν διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, σε ακολουθία προς την απόφαση 845 (1993) του Συμβουλίου Ασφαλείας με κατεύθυνση την επίτευξη συμφωνίας επί της διαφοράς που προσδιορίζεται στην απόφαση αυτή και στην απόφαση 817 (1993) του Συμβουλίου Ασφαλείας.

2. Αναγνωρίζοντας τη μεταξύ τους διαφωνία σε σχέση με την ονομασία του Δεύτερου Συμβαλλόμενου Μέρους, κάθε Μέρος επιφυλάσσει όλων των δικαιωμάτων του σε σχέση με τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται με την παρούσα Μεταβατική Συμφωνία.

Άρθρο 6

1. Το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος δηλώνει εδώ επισήμως ότι τίποτε στο Σύνταγμα του και ειδικώς στο Προοίμιο του ή στο άρθρο 3 του Συντάγματος δεν μπορεί και δεν θα έπρεπε να ερμηνεύεται ότι συνιστά ή θα συνιστά ποτέ τη βάση οποιασδήποτε αξίωσης από το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος σε οποιαδήποτε επικράτεια που δεν βρίσκεται εντός των υπαρχόντων συνόρων του.

2. Το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος δηλώνει εδώ επισήμως ότι τίποτε στο Σύνταγμα του και ιδίως στο άρθρο 49, όπως έχει τροποποιηθεί, δεν μπορεί και δεν θα έπρεπε αν ερμηνεύεται ότι συνιστά ή θα συνιστά ποτέ βάση για να αναμειγνύεται το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος στις εσωτερικές υποθέσεις άλλου Κράτους, προκειμένου να προστατεύσει το καθεστώς και τα δικαιώματα οποιωνδήποτε προσώπων σε άλλα Κράτη που δεν είναι πολίτες του Δεύτερου Συμβαλλόμενου Μέρους.

Άρθρο 7

1. Κάθε Μέρος θα λάβει σύντομα αποτελεσματικά μέτρα για να απαγορεύσει εχθρικές ενέργειες ή προπαγάνδα από κρατικά ελεγχόμενες υπηρεσίες και να αποθαρρύνει ενέργειες από ιδιωτικές οντότητες που θα είχαν ως πιθανό αποτέλεσμα να υποδαυλίσουν βία, μίσος ή εχθρότητα αμοιβαίως.

1. Βλ. Υπουργείο Εξωτερικών/Το Ζήτημα του Ονόματος, <https://www.mfa.gr/to-zetema-tou-onomatatos-tes-boreias-makedonias> (Συνοπτική παράθεση των άρθρων)

2. Με τη θέση σε ισχύ της Ενδιάμεσης αυτής Συμφωνίας, το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος θα παύσει να χρησιμοποιεί καθ' οιονδήποτε τρόπο το σύμβολο με όλες τις μορφές του που απεικονίζεται στην εθνική του σημαία πριν τη θέση σε ισχύ της συμφωνίας.

Άρθρο 8

Τα Μέρη θα απόσχουν από την επιβολή οποιουδήποτε εμποδίου στη διακίνηση ανθρώπων ή αγαθών μεταξύ των επικρατειών ή δια μέσου της επικρατείας εκατέρου Μέρους στην επικράτεια του άλλου.

Β. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Άρθρο 9

Κατά τη διεξαγωγή των υποθέσεών τους τα Μέρη θα οδηγούνται από το πνεύμα και τις αρχές της δημοκρατίας, των θεμελιωδών ελευθεριών, του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα και αξιοπρέπεια, και την εφαρμογή του νόμου σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών, τη Διεθνή Σύμβαση για την Απόλειψη κάθε μορφής Φυλετικών Διακρίσεων, τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, την Τελική Πράξη του Ελσίνκι, το έγγραφο της Συνάντησης της Κοπεγχάγης, της Διάσκεψης για την Ανθρώπινη Διάσταση, της Διάσκεψης για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη και τον Χάρτη των Παρισίων για μια νέα Ευρώπη.

Άρθρο 10

Πεπεισμένα ότι η ανάπτυξη των ανθρωπίνων σχέσεων είναι αναγκαία για τη βελτίωση της κατανόησης και της καλής γειτονίας των δυο λαών τους, τα Μέρη θα ενθαρρύνουν επαφές σε όλα τα προσήκοντα επίπεδα και δεν θα αποθαρρύνουν συναντήσεις μεταξύ των πολιτών τους σε αρμονία με το διεθνές δίκαιο και έθιμα.

Γ. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΟΛΥΜΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ

Άρθρο 11

Με τη θέση σε ισχύ της Μεταβατικής αυτής Συμφωνίας το Πρώτο Συμβαλλόμενο Μέρος συμφωνεί να μην προβάλλει αντιρρήσεις στην αίτηση ή τη συμμετοχή του Δεύτερου Συμβαλλόμενου Μέρους σε διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς και θεσμούς, των οποίων είναι μέλος το Πρώτο Συμβαλλόμενο Μέρος πάντως, το Πρώτο Συμβαλλόμενο Μέρος επιφυλάσσεται του δικαιώματος να προβάλλει αντιρρήσεις σε οποιαδήποτε συμμετοχή αναφέρεται ανωτέρω εάν και στην έκταση του το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος πρόκειται να αναφερθεί σε τέτοιους οργανισμούς ή θεσμούς διαφορετικά απ' ότι στην παράγραφο 2 της απόφασης 817 (1993) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

Δ. ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Άρθρο 12

1. Με τη θέση σε ισχύ της Ενδιάμεσης αυτής Συμφωνίας, τα Μέρη στις σχέσεις τους θα κατευθύνονται από τις προβλέψεις των ακόλουθων διμερών συμφωνιών, που έχουν καταρτιστεί μεταξύ της πρώην Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας και του Πρώτου Συμβαλλόμενου Μέρους την 18 Ιουνίου 1959:

α. Τη σύμβαση που αφορά τις αμοιβαίες νόμιμες σχέσεις

β. Τη συμφωνία που αφορά την αμοιβαία αναγνώριση και εφαρμογή δικαστικών αποφάσεων

γ. Τη συμφωνία που αφορά υδρο – οικονομικά ζητήματα. Τα Μέρη θα έχουν σύντομα διαβουλεύσεις προς την κατεύθυνση της κατάρτισης νέων συμφωνιών ουσιαδώς ομοίων προς τις ανωτέρω αναφερόμενες.

2. Τα Μέρη μπορεί να καταρτίσουν πρόσθετες διμερείς συμφωνίες σε τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος.

Άρθρο 13

Εν όψει του ότι το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος είναι κράτος περικλειόμενο από ξηρά, τα Μέρη θα καθοδηγούνται από τις εφαρμόσιμες διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της Θάλασσας, όσο αυτές είναι εφαρμόσιμες τόσο στην πρακτική όσο και κατά την κατάρτιση συμφωνιών εκ των αναφερομένων στο Άρθρο 12.

Άρθρο 14

Τα Μέρη θα ενθαρρύνουν την ανάπτυξη φιλικών και καλή γειτονίας σχέσεων μεταξύ τους και θα ενισχύουν την οικονομική τους συνεργασία σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των υδάτινων πηγών.

Ε. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ, ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Άρθρο 15

1. Τα Μέρη θα ενισχύσουν τις οικονομικές τους σχέσεις σε όλα τα πεδία.
2. Τα Μέρη θα ενισχύσουν ιδιαίτερω την ανάπτυξη και τη συνεργασία στον τομέα των επενδύσεων κεφαλαίων, καθώς και τη βιομηχανική συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων.

Άρθρο 16

1. Τα Μέρη θα αναπτύξουν και θα βελτιώσουν την επιστημονική και τεχνική συνεργασία τους, καθώς και τη συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης.
2. Τα Μέρη θα εντείνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και επιστημονικών και τεχνικών στοιχείων και θα επιδιώξουν τη βελτίωση της αμοιβαίας πρόσβασης σε επιστημονικούς και ερευνητικούς οργανισμούς, αρχεία, βιβλιοθήκες και ανάλογους οργανισμούς.
3. Τα Μέρη θα υποστηρίζουν πρωτοβουλίες επιστημονικών οργανισμών και ατόμων που αποβλέπουν στη βελτίωση της συνεργασίας στον τομέα της επιστήμης.

Άρθρο 17

1. Τα Μέρη θα λάβουν ιδιαίτερη πρόνοια να αποφύγουν κινδύνους για το περιβάλλον και να διατηρούν τις φυσικές συνθήκες ζωής στις λίμνες και τους ποταμούς που είναι κοινά στα Μέρη.
2. Τα Μέρη θα συνεργάζονται για την εξάλειψη κάθε μορφής μόλυνσης στις συνοριακές περιοχές.

Άρθρο 18

Τα Μέρη θα συνεργάζονται για την αντιμετώπιση των συνεπειών καταστροφών.

Άρθρο 19

1. Τα Μέρη θα συνεργάζονται στη βελτίωση και ανάπτυξη της διακίνησης επιχειρηματιών και τουριστών.
2. Τα Μέρη θα επιδιώξουν τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των υπάρχουσών συνοριακών διαβάσεων, ανάλογα με τις απαιτήσεις της ροής της κυκλοφορίας και θα κατασκευάσουν νέες συνοριακές διαβάσεις εάν καταστεί αναγκαίο.

Άρθρο 20

Τα Μέρη θα συνεργάζονται για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας, των οικονομικών εγκλημάτων, των εγκλημάτων σχετικά με τα ναρκωτικά, του παράνομου εμπορίου πολιτιστικής περιουσίας, των επιθετικών πράξεων εναντίον της πολιτικής αεροπορίας και της πλαστογραφίας.

ΣΤ. ΤΕΛΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Άρθρο 21

1. Τα Μέρη θα διευθετούν οποιαδήποτε διαφορά αποκλειστικώς με ειρηνικά μέσα, με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.
2. Οποιαδήποτε διαφορά ή αμφισβήτηση, που προκύψει μεταξύ των Μερών, σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή αυτής της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, θα είναι δυνατόν να τεθεί από οποιοδήποτε από τα δύο μέρη στο Διεθνές Δικαστήριο, με εξαίρεση τη διαφορά που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του Άρθρου 5.

Άρθρο 22

Αυτή η Μεταβατική Συμφωνία δεν στρέφεται εναντίον οποιουδήποτε άλλου κράτους ή οντότητας και δεν παραβιάζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από ήδη ισχύουσες διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες που τα Μέρη έχουν καταρτίσει με άλλα Κράτη ή διεθνείς οργανισμούς.

Άρθρο 23

1. Αυτή η Ενδιάμεση Συμφωνία θα τεθεί σε ισχύ και θα αρχίσει να εφαρμόζεται την τριακοστή ημέρα μετά την ημέρα της υπογραφής της από τους εκπροσώπους των Μερών, που τίθενται κατωτέρω.
2. Αυτή η Ενδιάμεση Συμφωνία θα παραμείνει σε ισχύ έως ότου αντικατασταθεί από οριστική συμφωνία, με την πρόβλεψη ότι μετά επτά χρόνια κάθε έκαστο Μέρος θα μπορεί να αποσυρθεί από αυτή την Ενδιάμεση Συμφωνία με γραπτή δήλωση, η οποία θα έχει αποτελέσματα 12 μήνες μετά την επίδοσή της στο άλλο μέρος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΙΙ

Η Συμφωνία των Πρεσπών¹

(Συνοπτική περιγραφή των άρθρων από το επίσημο κείμενο του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών)

ΜΕΡΟΣ 1

ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΠΕΡΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ, ΤΩΝ ΕΚΚΡΕΜΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟ ΚΑΙ ΕΜΠΙΕΔΩΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΛΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ

ΑΡΘΡΟ 1

1. Η παρούσα Συμφωνία είναι τελική και από τη θέση της σε ισχύ τερματίζει την Ενδιάμεση Συμφωνία μεταξύ των Μερών που υπεγράφη στη Νέα Υόρκη στις 13 Σεπτεμβρίου 1995.
2. Τα Μέρη αναγνωρίζουν ως δεσμευτικό το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων που διεξήχθησαν υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, στις οποίες και τα δύο Μέρη έχουν δεσμευθεί κατ' εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών 817 (1993) και 845 (1993) καθώς επίσης και της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995.
3. Σύμφωνα με τις διαπραγματεύσεις αυτές έχουν γίνει αμοιβαίως αποδεκτά και συμφωνηθεί τα ακόλουθα:
 - α) Το επίσημο όνομα του Δεύτερου Μέρους θα είναι «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας», το οποίο θα είναι το συνταγματικό όνομα του Δεύτερου Μέρους και θα χρησιμοποιείται *erga omnes*, όπως προβλέπεται στην παρούσα Συμφωνία. Το σύντομο όνομα του Δεύτερου Μέρους θα είναι «Βόρεια Μακεδονία».
 - β) Η ιθαγένεια του Δεύτερου Μέρους θα είναι Μακεδονική/πολίτης της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας, και θα εγγράφεται έτσι σε όλα τα ταξιδιωτικά έγγραφα.
 - γ) Η επίσημη γλώσσα του Δεύτερου Μέρους θα είναι η «Μακεδονική γλώσσα», όπως αναγνωρίστηκε από την Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Τυποποίηση των Γεωγραφικών Ονομάτων, που διεξήχθη στην Αθήνα το 1977, και περιγράφεται στο Άρθρο 7 (3) και (4) της παρούσας Συμφωνίας.
 - δ) Οι όροι «Μακεδονία» και «Μακεδόνας» έχουν την έννοια που αποδίδεται στο Άρθρο 7 της παρούσας Συμφωνίας.
 - ε) Οι κωδικοί χώρας για τις πινακίδες αυτοκινήτων του Δεύτερου Μέρους θα είναι NM ή NMK. Για όλους τους άλλους σκοπούς, κωδικοί χώρας παραμένουν οι MK και MKD, όπως επισήμως αποδόθηκαν από τον Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης («ΔΟΤ»).
 - ζ) Ο επιθετικός προσδιορισμός για το Κράτος, τα επίσημα όργανά του, και τις άλλες δημόσιες οντότητες θα ευθυγραμμίζεται με το επίσημο όνομα του Δεύτερου Μέρους ή το σύντομο όνομα, ήτοι, «της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας» ή «της Βόρειας Μακεδονίας».

1. Βλ. Υπουργείο Εξωτερικών/Το Ζήτημα του Ονόματος, <https://www.mfa.gr/to-zetema-tou-onomatou-tes-boreias-makedonias>

η) Το Δεύτερο Μέρος θα υιοθετήσει το «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας» ως το επίσημο όνομά του και τις ορολογίες που αναφέρονται στο Άρθρο 1(3) μέσω της εσωτερικής του διαδικασίας του που είναι και δεσμευτική και αμετάκλητη, και συνεπάγεται την τροποποίηση του Συντάγματος όπως συμφωνήθηκε στην παρούσα Συμφωνία.

4. Από τη θέση σε ισχύ της παρούσας Συμφωνίας τα Μέρη θα χρησιμοποιούν το όνομα και τις ορολογίες του Άρθρου 1(3) για όλες τις χρήσεις και για όλους τους σκοπούς *erga omnes*, ήτοι, εσωτερικά, σε όλες τις διμερείς σχέσεις τους και σε όλους τους περιφερειακούς και διεθνείς Οργανισμούς και θεσμούς.

ΑΡΘΡΟ 2

1. Το Πρώτο Μέρος συμφωνεί να μην αντιταχθεί στην υποψηφιότητα ή την ένταξη του Δεύτερου Μέρους, υπό το όνομα και τις ορολογίες του Άρθρου 1 (3) της παρούσας Συμφωνίας, σε διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς Οργανισμούς και θεσμούς, όπου το Πρώτο Μέρος είναι μέλος.

2. Το Δεύτερο Μέρος θα επιδιώκει ένταξη σε διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς Οργανισμούς και θεσμούς υπό το όνομα και τις ορολογίες του Άρθρου 1 (3) της παρούσας Συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 3

1. Τα Μέρη δια της παρούσης επιβεβαιώνουν το υφιστάμενο κοινό τους σύνορο ως διαρκές και απαραβίαστο διεθνές σύνορο.

2. Έκαστο Μέρος δεσμεύεται να σέβεται την κυριαρχία, την εδαφική ακεραιότητα και την πολιτική ανεξαρτησία του άλλου Μέρους.

ΑΡΘΡΟ 4

Έκαστο Μέρος δεσμεύεται να μην προβαίνει σε ή επιτρέπει οιοσδήποτε αλυτρωτικές δηλώσεις και δεν θα υιοθετεί οιοσδήποτε παρόμοιες δηλώσεις από εκείνους που φέρονται να δρουν για λογαριασμό ή για το συμφέρον του Μέρους.

ΑΡΘΡΟ 5

Κατά το χειρισμό των υποθέσεών τους τα Μέρη θα εμφορούνται από το πνεύμα και τις αρχές της δημοκρατίας, των θεμελιωδών ελευθεριών, τον σεβασμό των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου και το κράτος δικαίου, σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων² την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών³ , τη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων⁴ , τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού⁵ , την Τελική Πράξη του Ελσίνκι, το Κείμενο της Συνάντησης της Κοπεγχάγης της Διάσκεψης για την Ανθρώπινη Διάσταση της Διάσκεψης για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην

² Ηνωμένα Έθνη, Επίσημα Αρχεία της Γενικής Συνέλευσης, Τρίτη Σύνοδος, Μέρος Ι, σελ. 71

³ Ηνωμένα Έθνη, Συλλογή Συνθηκών, τόμος 213, σελ. 221

⁴ Ibid, τόμος 660, σελ. 195

⁵ Ibid, τόμος 1577, Αρ. I-27531

Ευρώπη και την Χάρτα των Παρισίων για μια Νέα Ευρώπη, και άλλες διεθνείς συμφωνίες και κείμενα στις οποίες είναι μέρη και τα δύο Μέρη.

ΑΡΘΡΟ 6

Έκαστο Μέρος θα αποτρέπει και θα αποθαρρύνει ενέργειες, περιλαμβανομένων των προπαγανδιστικών, από ιδιωτικές οντότητες που πιθανόν υποδαυλίζουν τον σωβινισμό, την εκθρόνιση, τον αλυτρωτισμό και τον αναθεωρητισμό σε βάρος του άλλου Μέρους.

ΑΡΘΡΟ 7

Τα Μέρη αναγνωρίζουν ότι η εκατέρωθεν αντίληψή τους ως προς τους όρους «Μακεδονία» και «Μακεδόνας» αναφέρεται σε διαφορετικό ιστορικό πλαίσιο και πολιτιστική κληρονομιά.

ΑΡΘΡΟ 8

Εάν οιοδήποτε από τα Μέρη πιστεύει ότι ένα ή περισσότερα σύμβολα τα οποία συνιστούν μέρος της ιστορικής ή πολιτιστικής κληρονομιάς του χρησιμοποιείται από το άλλο Μέρος, θα θέσει υπ' όψιν του άλλου Μέρους τη χρήση την οποία επικαλείται, και το άλλο Μέρος θα προβεί στις κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το ζήτημα και να διασφαλίσει τον σεβασμό στην προαναφερόμενη κληρονομιά.

ΜΕΡΟΣ 2

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΜΕΡΩΝ

ΑΡΘΡΟ 9

1. Τα Μέρη συμφωνούν ότι η στρατηγική τους συνεργασία θα επεκταθεί σε όλους τους τομείς όπως η γεωργία, η πολιτική προστασία, η άμυνα, η οικονομία, η ενέργεια, το περιβάλλον, η βιομηχανία, οι υποδομές, οι επενδύσεις, οι πολιτικές σχέσεις, ο τουρισμός, το εμπόριο, η διασυννοριακή συνεργασία και οι μεταφορές.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 10

Από την έναρξη ισχύος της παρούσας Συμφωνίας :

1. το Πρώτο Μέρος θα αναβαθμίσει χωρίς καθυστέρηση :
 - α) το υπάρχον Γραφείο Συνδέσμου στην πρωτεύουσα του Δεύτερου Μέρους σε Πρεσβεία και
 - β) το υπάρχον Γραφείο Προξενικών, Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στην πόλη Μπίτολα του Δεύτερου Μέρους σε Γενικό Προξενείο και
2. το Δεύτερο Μέρος θα αναβαθμίσει χωρίς καθυστέρηση :
 - α) το υπάρχον Γραφείο Συνδέσμου στην πρωτεύουσα του Πρώτου Μέρους σε Πρεσβεία και
 - β) το υπάρχον Γραφείο Προξενικών Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στην πόλη Θεσσαλονίκη του Πρώτου Μέρους σε Γενικό Προξενείο.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ FORA

ΑΡΘΡΟ 11

Τα Μέρη θα συνεργάζονται στενά, διμερώς, και στο πλαίσιο περιφερειακών Οργανισμών και πρωτοβουλιών με σκοπό να διασφαλιστεί η εξέλιξη της Νοτιοανατολικής Ευρώπης σε μια περιοχή ειρήνης, ανάπτυξης και ευημερίας για τους λαούς της.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ 12

Τα Μέρη συμφωνούν να ενισχύσουν και να αναπτύξουν περαιτέρω τις διμερείς πολιτικές τους σχέσεις μέσω τακτικών επισκέψεων, συναντήσεων και διαβουλεύσεων σε υψηλό πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ 13

Λαμβάνοντας υπ' όψιν το γεγονός ότι το δεύτερο Μέρος είναι περικλειστο κράτος, τα Μέρη θα καθοδηγούνται από τις σχετικές διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας στο μέτρο που εφαρμόζονται τόσο στην πράξη όσο και όταν συνάπτουν συμφωνίες που αναφέρονται στο Άρθρο 18 της παρούσας Συμφωνίας.

ΑΡΘΡΟ 14

Τα Μέρη θα αναπτύξουν περαιτέρω την οικονομική συνεργασία τους σε όλους τους τομείς. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ενδυνάμωση, ενίσχυση και εμβάθυνση της διμερούς τους συνεργασίας στους τομείς της γεωργίας, της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της βιομηχανίας, των υποδομών, των επενδύσεων, του τουρισμού, του εμπορίου και των μεταφορών.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΑΡΘΡΟ 15

Τα Μέρη θα αναπτύξουν και θα βελτιώσουν την επιστημονική, τεχνολογική και τεχνική συνεργασία τους, καθώς και τη συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης. Θα ενθαρρύνουν και θα υποστηρίζουν εκδηλώσεις, καθώς και επιστημονικά και εκπαιδευτικά προγράμματα στα οποία θα συμμετέχουν μέλη των επιστημονικών και ακαδημαϊκών κοινοτήτων τους. Θα δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη πολιτιστικών σχέσεων μεταξύ των δύο Κρατών, τις κοινωνίες τους και τις κοινωνικές τους ομάδες, δίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στις τέχνες, το χορό, τον κινηματογράφο, τη μουσική και το θέατρο.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΑΡΘΡΟ 16

1. Τα Μέρη θα συνεργάζονται στενά στον αγώνα κατά του οργανωμένου και διασυνοριακού εγκλήματος, της τρομοκρατίας, των οικονομικών εγκλημάτων, ιδιαίτως σε ό,τι αφορά το έγκλημα που συνδέεται με την παράνομη διακίνηση ή/και εκμετάλλευση ανθρώπων, τα εγκλήματα που συνδέονται με την παραγωγή, παράνομη διακίνηση ή/και εμπορία ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, την παράνομη κατασκευή και διακίνηση πυροβόλων όπλων, τμημάτων και συστατικών τους και πυρομαχικών, την παράνομη εισαγωγή, εξαγωγή και μεταβίβαση της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών, τα αδικήματα που αφορούν τις μεταφορές της πολιτικής αεροπορίας και το έγκλημα που συνδέεται με την πλαστογραφία ή/και λαθρεμπορία σιγαρέτων, οιοπνεύματος ή καυσίμων.
2. Τα Μέρη θα συνεργάζονται στενά στον τομέα πολιτικής προστασίας, δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη και διαχείριση φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών και στην ανακούφιση από τις συνέπειες των καταστροφών.

ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΘΡΟ 17

Τα Μέρη θα ενισχύσουν και θα επεκτείνουν την συνεργασία τους στον τομέα της Άμυνας, μέσω, μεταξύ άλλων, συχνών εκατέρωθεν επισκέψεων και επαφών της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας των ενόπλων δυνάμεών τους, την κατάλληλη μεταφορά τεχνογνωσίας και οικοδόμησης δυνατοτήτων, την συνεργασία στους τομείς της παραγωγής, ενημέρωσης και κοινών στρατιωτικών ασκήσεων.

ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 18

1. Από τη θέση σε ισχύ της παρούσας Συμφωνίας, τα Μέρη θα καθοδηγούνται στις σχέσεις τους από τις διατάξεις των παρακάτω διμερών συμφωνιών που είχαν συναφθεί μεταξύ της πρώην Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας και του Πρώτου Μέρους στις 18 Ιουνίου 1959:
 - α) Τη συμφωνία περί αμοιβαίων δικαστικών σχέσεων,
 - β) Τη συμφωνία για την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων και
 - γ) Τη συμφωνία περί ζητημάτων υδρο-οικονομίας.
2. Τα Μέρη δεσμεύονται να διερευνήσουν όλες τις δυνατότητες σύναψης πρόσθετων διμερών συμφωνιών αναγκαίων σε σχέση με τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος.

ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

ΑΡΘΡΟ 19

1. Τα Μέρη θα επιλύουν κάθε διαφορά αποκλειστικά με ειρηνικά μέσα σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

2. Σε περίπτωση που το ένα Μέρος θεωρεί ότι το άλλο Μέρος δεν δρα σύμφωνα με τις προβλέψεις της παρούσας Συμφωνίας, το Μέρος αυτό θα γνωστοποιήσει κατ' αρχάς στο άλλο Μέρος τις ανησυχίες του και θα αναζητήσει μία λύση μέσω διαπραγματεύσεων. Εάν τα Μέρη δεν μπορέσουν να επιλύσουν το ζήτημα διμερώς, μπορεί να συμφωνήσουν να ζητήσουν από το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών να κάνει χρήση των καλών υπηρεσιών του για την επίλυση του ζητήματος.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟ 20

1. Η παρούσα Συμφωνία θα υπογραφεί από τους Υπουργούς Εξωτερικών των δυο Μερών.
2. Οι διατάξεις της παρούσας Συμφωνίας θα παραμείνουν σε ισχύ για αόριστο χρονικό διάστημα και είναι αμετάκλητες. Δεν επιτρέπεται καμία τροποποίηση της παρούσας Συμφωνίας που περιέχεται στο Άρθρο 1(3) και στο Άρθρο 1(4).
3. Η παρούσα Συμφωνία θα πρωτοκολληθεί στην Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών κατ' εφαρμογή του Άρθρου 102 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών μόλις τεθεί σε ισχύ.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ τα Μέρη, μέσω των εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων τους, υπέγραψαν τρία αντίγραφα της παρούσας Τελικής Συμφωνίας στην Αγγλική γλώσσα.

Ο Εκπρόσωπος του Πρώτου Μέρους Ο Εκπρόσωπος του Δεύτερου Μέρους

Νίκος Κοτζιάς
Υπουργός Εξωτερικών

Nikola Dimitrov
Υπουργός Εξωτερικών

Παρέστη ως μάρτυρας, σύμφωνα με τις αποφάσεις 817(1993) και 845(1993):

MATTHEW NIMETZ

Προσωπικός Απεσταλμένος του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών

Έγινε στις Πρέσπες την 17^η Ιουνίου 2018

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΙΙΙ

Τί κερδίζει η Ελλάδα από τη Συμφωνία των Πρεσπών¹;

1) Η γειτονική μας χώρα ονοματίζεται Βόρεια Μακεδονία και τερματίζεται η σταθερή δυναμική διεθνούς αναγνώρισης της ΠΓΔΜ με την συνταγματική της ονομασία (πάνω από 130 χώρες). Στο εξής, όχι μόνον το όνομα της χώρας παύει να είναι «Μακεδονία», αλλά δεν μπορούν να ονομάζονται «μακεδονικοί», χωρίς τον επιθετικό προσδιορισμό «Βόρεια» όλοι οι κρατικοί θεσμοί, τα δημόσια κτίρια ή ακόμη και ιδιωτικοί φορείς, εφόσον χρηματοδοτούνται από το κράτος ή έχουν συσταθεί με νόμο (άρθρο 1 παρ. 3 εδ. ζ').

2) Ενισχύεται η ευρωπαϊκή προοπτική και η σταθερότητα στην γειτονική χώρα και έτσι περιορίζεται ο κίνδυνος επιρροής τρίτων δυνάμεων με αλλότριους σχεδιασμούς στα βόρεια σύνορα της Ελλάδας.

3) Όχι μόνο διαφυλάσσεται σημαντικό διπλωματικό κεφάλαιο για την αντιμετώπιση άλλων, αυξανόμενων, προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, αλλά ενισχύεται ο ρόλος της στην περιοχή ως ευρωπαϊκός πυλώνας ειρήνης και ασφάλειας και αποδυναμώνεται ο επιθετικός εθνικισμός άλλων δυνάμεων.

4) Αναβαθμίζεται ο ρόλος της Μακεδονίας και της Θράκης σε περιφερειακό οικονομικό κόμβο. Η Ελλάδα και η ΠΓΔΜ, εκκρεμούντος του ονοματολογικού, έχουν ένα συμβατικό πλαίσιο διμερών σχέσεων απολύτως ανεπαρκές, το συμβατικό πλαίσιο σχέσεων της Ελλάδας με την τότε Γιουγκοσλαβία. Απουσιάζουν βασικές συμφωνίες, όπως Συμφωνία Προστασίας Επενδύσεων και Αποφυγής Διπλής Φορολογίας και όλες οι άλλες σύγχρονες οικονομικές συμφωνίες και συμφωνίες οδικών και σιδηροδρομικών συγκοινωνιών, με ό,τι συνεπάγεται αυτή η έλλειψη για τις επενδύσεις μας στη γείτονα, για τις εξαγωγές μας, για την οδική, σιδηροδρομική και ενεργειακή διασυνδεσιμότητα, για το λιμένα Θεσσαλονίκης και τη φυσική του οικονομική ενδοχώρα.

5) Για πρώτη φορά η γειτονική χώρα αναγνωρίζει ότι δεν έχει σχέση με τον «αρχαίο Ελληνικό πολιτισμό, την ιστορία, την κουλτούρα και την κληρονομιά» της Μακεδονίας (άρθρο 7(3),(4)). Επιπλέον δεσμεύεται (άρθρο 8 (2),(3)) για αποδόμηση του διαβόητου προγράμματος εξαρχαϊσμού (οτιδήποτε «αναφέρεται με οποιονδήποτε τρόπο στην αρχαία Ελληνική ιστορία και πολιτισμό που συνιστούν αναπόσπαστο συστατικό της ιστορικής ή πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας» σε υποδομές/κτίρια/μνημεία) και για αφαίρεση του Ήλιου της Βεργίνας από όλους τους δημόσιους χώρους και απόσυρση από κάθε δημόσια χρήση. Η διαδικασία αυτή μάλιστα έχει αρχίσει, με την ήδη συντελεσθείσα μετονομασία του Αεροδρομίου της γείτονας, καθώς και της Εθνικής Οδού προς τα Σκόπια.

Σημειώνεται ότι, βεβαίως, ουδέποτε τέθηκε ζήτημα περιορισμού χρήσης του όρου Μακεδονία ως προς την Ελλάδα, η οποία το διατηρεί στο ακέραιο (π.χ. Αεροδρόμιο «Μακεδονία»).

6) Η ΠΓΔΜ τροποποιεί τους επιθετικούς προσδιορισμούς όλων των κρατικών οργάνων και δημόσιων θεσμών/οργανισμών/οργανώσεων της, καθώς και όσων ιδιωτικών θεσμών/οργανισμών/οργανώσεων επιχορηγούνται από το Κράτος ή έχουν συσταθεί με νόμο, ώστε να ανταποκρίνονται στη σύνθετη ονομασία («της Βόρειας Μακεδονίας» και όχι πλέον «μακεδονικός/ή/ό»).

7) Η γειτονική χώρα δεσμεύεται από την Συμφωνία (άρθρα 4, 6) και την τροποποίηση του Συντάγματός της (άρθρα 3 και 49) για την εξάλειψη οιασδήποτε μορφής αναθεωρητισμού και αλυτρωτισμού (από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς), με σεβασμό στην κυριαρχία, εδαφική ακεραιότητα και πολιτική ανεξαρτησία της Ελλάδας και στην αρχή της μη ανάμιξης στις εσωτερικές μας υποθέσεις.

1. Συμφωνία των Πρεσπών – Απαντήσεις σε συχνά ερωτήματα πολιτών - Ανακοινώσεις - Δηλώσεις - Ομιλίες (mfa.gr). <https://www.mfa.gr/epikairota/diloseis-omilies/sumphonia-ton-prespon-apanteseis-se-sukhnes-erotemata-politon.html>

8) Προβλέπεται επίσης η συγκρότηση της Μεικτής Διεπιστημονικής Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για ιστορικά, αρχαιολογικά και εκπαιδευτικά θέματα, η οποία θα εξετάσει μεταξύ άλλων και τα σχολικά εγχειρίδια, ώστε να απαλειφθούν, όπως συγκεκριμένα ορίζεται, οι αλυτρωτικές αναφορές (π.χ. χάρτες «Μεγάλης Μακεδονίας», των οποίων την απάλειψη επιδιώκαμε ανεπιτυχώς εδώ και χρόνια).

9) Απαλείφεται οποιαδήποτε, έστω έμμεση, δυνατότητα διεκδίκησης «δικαιωμάτων» για δήθεν μειονότητα στη χώρα μας. Η γειτονική μας χώρα δεσμεύεται ότι «τίποτα στο Σύνταγμα της όπως ισχύει σήμερα ή θα τροποποιηθεί στο μέλλον» δεν θα μπορεί να αποτελέσει βάση για παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας «περιλαμβανομένης της προστασίας του καθεστώτος και των δικαιωμάτων οιαδήποτε προσώπων δεν είναι πολίτες της» (άρθρο 4(3)). Το Σύνταγμα της τροποποιείται με τρόπο που εξασφαλίζεται η στήριξη μόνο στους πολίτες της και στη Διασπορά της (και όχι «στο μακεδονικό λαό στις γειτονικές χώρες», όπως αναφέρεται έως σήμερα).

Αναγνωρίζουμε με τη Συμφωνία των Πρεσπών «μακεδονικό έθνος» ή «μακεδονική γλώσσα»;

Έθνος/Εθνικότητα/Ιθαγένεια

1) Η Συμφωνία ορίζει αποκλειστικά και μόνο την «ιθαγένεια» των πολιτών της γείτονος, που είναι ο νομικός δεσμός του πολίτη με το κράτος. Άλλωστε η ΠΓΔΜ επιβεβαίωσε επισήμως την Ελλάδα μέσω της από 16/1/2019 Ρηματικής της Διακοίνωσης, και η οποία είναι νομικά δεσμευτική για την ΠΓΔΜ, ότι η χρήση του όρου «nationality» στο αγγλικό κείμενο της Συμφωνίας των Πρεσπών αναφέρεται αποκλειστικά στην «ιθαγένεια». Μάλιστα, τόσο η Ελλάδα όσο και η ΠΓΔΜ στις επίσημες μεταφράσεις τους της Συμφωνίας έχουν αποδώσει τον αγγλικό όρο «nationality» με τη λέξη «ιθαγένεια» (ήτοι «υπηκοότητα»). Εξάλλου και σε όλα τα διεθνή κείμενα (συμβατικά και μη) ο όρος «nationality» υποδηλώνει την ιθαγένεια και όχι την εθνική καταγωγή.

2) Σήμερα, και εδώ και πάνω από 25 χρόνια, στα διαβατήρια των πολιτών της ΠΓΔΜ, η ιθαγένεια ορίζεται με τη λέξη «Μακεδονική» («Macedonian»). Το 2009 χορηγήθηκε μάλιστα στην ΠΓΔΜ η απελευθέρωση από το καθεστώς θεωρήσεων για τα διαβατήρια των πολιτών της, όσον αφορά την είσοδό τους στον χώρο Schengen.

3) Από τη θέση σε ισχύ της Συμφωνίας, σε όλα τα ταξιδιωτικά έγγραφα θα προστίθεται η ένδειξη «/πολίτης της Βόρειας Μακεδονίας» στην ιθαγένεια, στον όρο που ήδη χρησιμοποιείται.

4) Η Συμφωνία των Πρεσπών δεν μνημονεύει και δεν ρυθμίζει θέματα εθνότητας. Άλλωστε στην τροποποίηση του Συντάγματος της ΠΓΔΜ, διευκρινίζεται ότι «η ιθαγένεια δεν προσδιορίζει, ούτε προκαθορίζει την εθνότητα στην οποίαν ανήκουν οι πολίτες της χώρας». Αυτό αναφέρεται ρητά και δεσμευτικά για την ΠΓΔΜ και στη ρηματική διακοίνωση που απεστάλη από τα Σκόπια.

5) Η Συμφωνία, συνεπώς, δεν αναγνωρίζει «μακεδονικό λαό» ή «μακεδονικό έθνος». Η Συμφωνία, άλλωστε, δεν αμφισβητεί το δικαίωμα των Ελλήνων πολιτών να αποκαλούν τους πολίτες της γειτονικής μας χώρας με τον/τους όρους που χρησιμοποιούν σήμερα (άρθρο 7).

Γλώσσα

1) Από την Τρίτη Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ για την Τυποποίηση των Γεωγραφικών Ονομάτων που πραγματοποιήθηκε το 1977 στην Αθήνα, αναγνωρίστηκε η «Μακεδονική» ως επίσημη γλώσσα. Ήδη όμως παλαιότερα, με παρέμβασή του στην Βουλή τον Σεπτέμβριο 1959, ο τότε ΥΠΕΞ Ε. Αβέρωφ υπογράμμισε: «Εις την ελληνικήν Μακεδονίαν δεν ομιλείται η μακεδονική γλώσσα, η οποία ομιλείται εις τα Σκόπια και έχει και γραμματικήν και συντακτικόν».

2) Η αναφορά σε μακεδονική γλώσσα, με τους κωδικούς «MK, MKD», χρησιμοποιείται από το 1994, χωρίς αστερίσκους, όπως αποτυπώνεται στην επίσημη ιστοσελίδα του ΟΗΕ (βλ. σελ. 1 και 94):https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/11th-uncsgn-docs/E_Conf.105_13_CRP.13_15_UNGEGN_WG_Country_Names_Document.pdf και όπως αποτυπώνεται επισήμως

από τον Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης με τα Πρότυπα ISO 639-1 και 639-2: https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/code_list.php.

3) Με τη Συμφωνία καθορίζεται ρητά ότι η επίσημη γλώσσα της γείτονος ανήκει στην ομάδα των Νότιων Σλαβικών γλωσσών, «δεν έχει σχέση με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό» της Μακεδονίας και «δεν έχει σχέση με [...]την ιστορία, την κουλτούρα και την κληρονομιά» της Μακεδονίας (άρθρο 7(4)).

4) Επίσης, σύμφωνα με την Συμφωνία, οι Έλληνες πολίτες διατηρούν το δικαίωμα να συνεχίσουν να αναφέρονται στην ανωτέρω γλώσσα με τους όρους που χρησιμοποιούν σήμερα (άρθρο 7(5)).

Εμπορικά σήματα

1) Η Συμφωνία των Πρεσπών δεν επηρεάζει την ισχύ των ελληνικών εμπορικών σημάτων με το όνομα Μακεδονία. Ειδικότερα, οι διατάξεις της για τα εμπορικά σήματα είναι απολύτως συμβατές αφενός με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, αφετέρου με το διεθνές δίκαιο και ιδίως τη Σύμβαση της Μαδρίτης για την εμπορική ιδιοκτησία. Αυτό σημαίνει ότι σήματα που έχουν καταχωρηθεί από ελληνικές επιχειρήσεις σε εθνικό, ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο και εμπεριέχουν αναφορές στην Μακεδονία είναι απολύτως προστατευμένα.

2) Το καθεστώς της γειτονικής χώρας ως μελλοντικά υποψήφιας χώρας για ένταξη στην ΕΕ συνεπάγεται την υποχρέωσή της να προσαρμοστεί στο ευρωπαϊκό κεκτημένο. Τα Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), όπως και τα Προϊόντα Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) με αναφορά σε Μακεδονία, προσδιορίζονται ήδη από τους υπάρχοντες κανονισμούς της ΕΕ και αναφέρονται αποκλειστικά στην Μακεδονία. Ο Μακεδονικός Οίνος, για παράδειγμα, έχει κατοχυρωθεί με κανονισμό της ΕΕ. Από τη φύση τους, άλλωστε οι γεωγραφικοί προσδιορισμοί, αναφέρονται σε συγκεκριμένες περιοχές, όχι σε ολόκληρα κράτη. Το γεγονός ότι η συμφωνία περιέχει ρητή αναφορά στην λειτουργία διεθνούς ομάδας εμπειρογνομόνων εντός του πλαισίου της Ε.Ε. εγγυάται τα συμφέροντα των επιχειρήσεων της χώρας μας ως κράτους-μέλους.

3) Με τη συμφωνία διαμορφώνονται συνθήκες διαλόγου μεταξύ των δύο επιχειρηματικών κοινοτήτων των δύο χωρών που με καλή πίστη θα βρουν διέξοδο και λύσεις σε άλλα ζητήματα που μπορεί να αφορούν τα εμπορικά σήματα και τα εταιρικά λογότυπα στο μέλλον. Σε κάθε περίπτωση, όσα είναι κατοχυρωμένα στο ευρωπαϊκό και εθνικό δίκαιο είναι δεδομένα και δεν αλλάζουν.

Συμφωνία των Πρεσπών – Απαντήσεις σε συχνά ερωτήματα πολιτών - Ανακοινώσεις - Δηλώσεις - Ομιλίες (mfa.gr)
<https://www.mfa.gr/epikairoτητα/diloseis-omilies/sumphonia-ton-prespon-apanteseis-se-sukhnes-erotemata-politon.html>